

Ref.nr.:

Saksnr:

Dato:

Foredrag til kongelig resolusjon om Verneplan for skog

1 FORSLAG

Klima- og miljødepartementet (KLD) tilrår med dette opprettelse av følgende 66 nye verneområder i skog i medhold av lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven):

1. Lavangselva naturreservat i Balsfjord kommune, Troms fylke
2. Guselva naturreservat i Lierne kommune, Nord-Trøndelag fylke
3. Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark (utvidelse) i Verdal, Steinkjer, Grong, Snåsa og Lierne kommuner, Nord-Trøndelag fylke
4. Migaren naturreservat (utvidelse) i Grong kommune, Nord-Trøndelag fylke
5. Lødding naturreservat i Namsos kommune, Nord-Trøndelag fylke
6. Buvika naturreservat i Namdalseid kommune, Nord-Trøndelag fylke
7. Gravhaugen naturreservat i Namdalseid kommune, Nord-Trøndelag fylke
8. Aunskardet - Lakshølhaugen naturreservat i Namdalseid kommune, Nord-Trøndelag fylke
9. Finnvollidalen-Esplingdalen naturreservat (utvidelse) i Namdalseid kommune, Nord-Trøndelag fylke
10. Kvamsfjellet naturreservat i Steinkjer kommune, Nord-Trøndelag fylke
11. Storgaulstadhøgda - Trollfossklumpen naturreservat i Steinkjer kommune, Nord-Trøndelag fylke
12. Ramsås naturreservat i Verdal kommune, Nord-Trøndelag fylke
13. Homla naturreservat i Malvik kommune, Sør-Trøndelag fylke
14. Tangvolla naturreservat i Klæbu og Selbu kommuner, Sør-Trøndelag fylke
15. Misterlia naturreservat i Rendalen kommune, Hedmark fylke
16. Eldåa naturreservat i Stor-Elvdal kommune, Hedmark fylke
17. Rokkåa naturreservat i Stor-Elvdal kommune, Hedmark fylke
18. Veslhammarlia naturreservat i Stor-Elvdal kommune, Hedmark fylke
19. Jukulen naturreservat (utvidelse) i Åmot kommune, Hedmark fylke
20. Slåttbråtåmyra naturreservat i Åsnes kommune, Hedmark fylke
21. Juvberget naturreservat i Åsnes kommune, Hedmark fylke
22. Bjellneset naturreservat i Eidskog kommune, Hedmark fylke
23. Solbrålia naturreservat i Sør-Fron kommune, Oppland fylke
24. Langvassbrenna naturreservat i Jevnaker kommune, Oppland fylke
25. Presteheten naturreservat (utvidelse) i Aurskog-Høland kommune, Akershus fylke
26. Gjerimåsan naturreservat (utvidelse) i Gjerdrum og Nannestad kommuner, Akershus fylke
27. Raknerud og Gimmingsrud naturreservat i Trøgstad kommune, Østfold fylke
28. Vestfjella naturreservat (utvidelse) i Aremark og Halden kommuner, Østfold fylke
29. Knipetjennåsen naturreservat (utvidelse) i Krødsherad kommune, Buskerud fylke
30. Juvsåsen naturreservat i Sigdal kommune, Buskerud fylke
31. Fosseteråsen naturreservat i Øvre Eiker kommune, Buskerud fylke
32. Granslia naturreservat i Hof kommune, Vestfold fylke
33. Askilsåsen naturreservat i Sande kommune, Vestfold fylke
34. Ryggsåsen naturreservat i Re og Holmestrand kommuner, Vestfold fylke
35. Lunde naturreservat i Larvik kommune, Vestfold fylke
36. Bratterudskogen naturreservat i Tinn kommune, Telemark fylke
37. Minnesjø naturreservat i Nome kommune, Telemark fylke
38. Eikelifjellet naturreservat i Skien og Nome kommuner, Telemark fylke
39. Burmannsfjellet naturreservat i Skien kommune, Telemark fylke

40. Trolldalsfjellet naturreservat i Skien kommune, Telemark fylke
41. Skrim og Sauherad fjella naturreservat (utvidelse) i Kongsberg, Notodden, Sauherad, Skien og Kongsberg kommuner, Buskerud og Telemark fylker
42. Omnflug naturreservat i Notodden kommune, Telemark fylke
43. Trillingtjennane naturreservat (utvidelse) i Drangedal kommune, Telemark fylke
44. Bråfjell naturreservat i Fyresdal kommune, Telemark fylke
45. Ljosådalen naturreservat i Valle kommune, Aust-Agder fylke
46. Rislåknuten naturreservat i Birkenes kommune, Aust-Agder fylke
47. Langebergsheia og Mannfallknuten naturreservat i Froland og Birkenes kommuner, Aust-Agder fylke
48. Eikåsen naturreservat i Tvedestrand kommune, Aust-Agder fylke
49. Urdvatn og Kallingshei naturreservat (utvidelse) i Åmli kommune, Aust-Agder fylke
50. Berlifjell naturreservat i Åmli kommune, Aust-Agder fylke
51. Eikelidalen naturreservat i Åmli kommune, Aust-Agder fylke
52. Stuvåna naturreservat i Åmli kommune, Aust-Agder fylke
53. Hægbostad naturreservat i Lindesnes kommune, Vest-Agder fylke
54. Kile naturreservat i Vennesla kommune, Vest-Agder fylke
55. Geisla foss naturreservat (utvidelse) i Audnedal kommune, Vest-Agder fylke
56. Drægnismorki – Yttrismorki naturreservat (utvidelse av Drægnismorki naturreservat) i Luster kommune, Sogn og Fjordane fylke
57. Fimreiteåsen naturreservat i Sogndal kommune, Sogn og Fjordane fylke
58. Badstudalen naturreservat i Lillesand kommune, Aust-Agder fylke
59. Møytla naturreservat i Steinkjer kommune, Nord-Trøndelag fylke
60. Møytlaskardet naturreservat i Steinkjer kommune, Nord-Trøndelag fylke
61. Kjesbu-Høgmannen naturreservat i Steinkjer kommune, Nord-Trøndelag fylke
62. Holden naturreservat (utvidelse av Holdeslia naturreservat) i Lierne kommune, Nord-Trøndelag fylke
63. Stuttgonglie naturreservat (utvidelse) i Vågå kommune, Oppland fylke
64. Baklie naturreservat i Vågå kommune, Oppland fylke
65. Veogjelet naturreservat i Vågå kommune, Oppland fylke
66. Ridderspranget naturreservat i Vågå kommune, Oppland fylke

Tilrådingen omfatter ca 259 km² nytt verneareal, hvorav ca 162 km² er produktiv skog.

Områdene Ramsås, Møytla, Møytlaskardet og Kjesbu-Høgmannen ligger på statsallmenning og det er gjort avtale om vern med allmenningsstyrene. Områdene Stuttgonglie, Baklie, Veogjelet og Ridderspranget er frivillig vern av skog på statsallmenning som drives som bygdeallmenning (Langmorkje allmenning). De øvrige områdene inngår i arbeidet med frivillig vern av privateid skog, og for tre av disse områdene inngår også noe areal på statsgrunn.

1.1. Hjemmelsgrunnlag

Områdene foreslås vernet som naturreservat i medhold av naturmangfoldloven § 34, § 37 og § 62. Vilkåret for å kunne opprette et naturreservat etter naturmangfoldloven § 37 er at arealet enten inneholder truet, sjelden eller sårbar natur, representerer en bestemt naturtype, på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold, utgjør en spesiell geologisk forekomst eller har særskilt naturvitenskaplig verdi.

De foreslåtte naturreservatene omfatter både områder der ulike utforminger av barskog er dominerende, og områder med stort innslag av edlere treslag med stor variasjonsbredde i naturtyper og høgt biologisk mangfold. Områdene er levested for at stort antall truede arter. Naturreservatene skal bidra til bevaringsmålene i naturmangfoldloven § 33, blant annet bokstavene a (*variasjonsbredden av naturtyper og landskap*), b (*arter og genetisk mangfold*), c (*truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter*), d (*større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelige for enkelt friluftsliv*), e (*områder med særskilte naturhistoriske verdier*), g (*økologiske og landskapsmessige sammenhenger nasjonalt og internasjonalt*), h (*referanseområder for å følge utviklingen i naturen*).

Verneområdene skal bidra til å oppfylle to av de nasjonale målene for resultatområde naturmangfold (Prop. 1 S (2015-2016) Klima- og miljødepartementet):

- *Ingen arter og naturtyper skal utryddast, og utviklinga til truga og nær truga arter og naturtyper skal betrast*
- *Eit representativt utval av norsk natur skal bevarast for kommande generasjonar*".

Opprettelse av verneområdene bidrar også til å nå internasjonale mål og forpliktelser, bl. a. nedfelt i konvensjonen for biologisk mangfolds artikkel 8 om et sammenhengende verneområdenettverk, jf også naturmangfoldloven § 33 bokstav g.

1.2. Vurdering av naturmangfoldloven kap II

I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og det skal framgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingen av saken. Forvaltningsmålene i §§ 4 og 5 trekkes også inn i skjønnsutøvingen.

De nevnte bestemmelser i naturmangfoldloven skal således inngå som en integrert del i skjønnsutøvingen ved saksbehandling av vernesaker etter naturmangfoldloven.

Miljøkonsekvensene av vernet skal vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der hensynet til det planlagte vernet og eventuelt tap eller forringelse av naturmangfoldet på sikt avveies.

Etter § 8 i naturmangfoldloven skal offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig, bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger.

Kunnskapsgrunnlaget om naturforholdene i områdene som omfattes av foreliggende verneforslag er innhentet i ulike registreringer og kartlegginger. I områdene er det registrert viktige verneverdier inkludert viktige naturtyper og et stort antall truede og nær truede arter, jf. blant annet dokumentasjon i "Lokalitetsdatabase for skogområder".

Verneforslagets effekt på naturverdiene er vurdert. Verneforskriftene åpner for at flere pågående aktiviteter kan videreføres. For enkelte aktiviteter vil det være restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i områdene vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriftene kan videreføres, med liten grad av sannsynlighet ha vesentlig negativ innvirkning på disse artene, naturtypene og landskapselementene. Vernebestemmelsene tillater ikke vesentlige inngrep i områdene. KLD vurderer det slik at vernet med stor grad av sannsynlighet vil føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

KLD anser at den foreliggende kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypenes utbredelse og økologisk tilstand i denne saken står i et rimelig forhold til sakens karakter, og anser at kunnskapsgrunnlaget i naturmangfoldloven § 8 er oppfylt. På denne bakgrunn mener vi at det foreligger nok kunnskap om effekten av vernet slik at føre-var-prinsippet ikke får særlig vekt i denne saken, jf. naturmangfoldloven § 9.

Virksomheter som kan tillates i områdene blir nærmere regulert innenfor rammen av naturmangfoldloven og verneforskriftene, og regulering av den enkelte virksomhet og aktivitet vil kunne vurderes med hensyn til samlet belastning i verneområdene. Prinsippet i naturmangfoldloven § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning er dermed vurdert og tillagt vekt.

Prinsippet i naturmangfoldloven § 11 om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver får ikke særlig betydning i denne saken ettersom vernet legger vesentlige begrensninger på hvilke tiltak som kan gjøres i området, og at de godkjente tiltakene ikke vil ha vesentlig negativ effekt på naturtyper, arter eller økosystem. Når det gjelder § 12 kan bl.a. lokaliseringalternativer være aktuelt å vurdere i forbindelse med dispensasjonssøknader etter verneforskriftene.

1.3. Verneverdier

Formålet med vern av de foreslåtte naturreservatene er å ta vare på både typiske skogområder og spesielle/sjeldne/truede elementer i skognaturen. Skogområdene i denne tilrådingen omfatter både områder der ulike utforminger av barskog er dominerende, og områder med stort innslag av edellauvskog med stor variasjonsbredde i naturtyper og stort arts mangfold.

Vern av de foreslåtte områdene vil sikre arealer med viktige vernekvaliteter og bidra til dekning av viktige mangler ved skogvernet. Områdene er levested for at stort antall truede arter.

1.4. Trusler mot verneverdiene

De viktigste truslene mot verneverdiene i skogområdene som foreslås vernet er generelt hogst og ulike typer utbygginger, eksempelvis veibygging, hyttebygging og utbygging av vindkraft, vannkraft og kraftlinjer.

1.5. Andre interesser

Historisk har skogene blitt utnyttet i ulik grad til bl.a. skogsdrift, beite, jakt og friluftsliv. Det er ikke aktuelt at skogbruk skal fortsette i områder som vernes som naturreservater, men f.eks. utmarksbeite, jakt, fiske og friluftsliv vil i stor grad kunne fortsette som tidligere.

Det går veier inn i noen av de foreslåtte verneområdene.

I de foreslåtte verneområdene er det eksisterende kraftledninger i områdene Buvika, Aunskardet-Lakshøhaugen, Kvamsfjellet, Homla, Eldåa, Solbrålia, Raknerud og Gimmingsrud, Lunde, Bratterudskogen, Ljosådalen, Rislåknuten, Langebergsheia og Mannfallknuten, Drægnismorki-Yttrismorki, Fimreiteåsen, Stuttgonglie og Baklie. Det er planer om oppgradering av eksisterende kraftlinjer i de to områdene Drægnismorki-Yttrismorki og Fimreiteåsen. For alle områder med kraftlinjer er det tatt inn omforente bestemmelser i verneforskriftene om drift, vedlikehold og oppgradering/ fornyelse av kraftledninger.

Verneforslaget omfatter areal som grenser til reguleringsmagasiner som brukes til vannkraft-produksjon i områdene Tangvolla, Raknerud og Gimmingsrud, Fosseteråsen, Brattesjøskogen og Minnesjø. Under saksbehandlingen har det ikke framkommet planer om å heve høyeste regulerte vannstand (HRV) for disse reguleringsmagasinene, jf. også omtale for enkeltområder i kap. 8.

For området Lavangselva foreligger det en søknad fra 2009 til NVE om utbygging av vannkraft i en sideelv, men tiltakshaver har nå trukket prosjektet. På grunn av vannkraftpotensiale er grensen i området Brårfjell justert. I området Tangvolla er det gitt avslag til et småkraftverk, samt at det er registrert et vannkraftpotensial i Dønnøyelva på 3,6 GWh. Utover det som er nevnt over berører ikke foreslått nytt verneareal kjente planer om utbygging av vannkraft eller kjente potensialer for vannkraft.

Vern av området Badstudalen ble i 2012 utsatt da arealet inngikk i planer om vindkraftutbygging. Selskapet bak prosjektet E-18 vindkraftverk har meddelt i brev til NVE 27.2.2015 at prosjektet er skrinlagt. Forøvrig berører ikke verneforslaget kjente planer eller potensialer for vindkraft-utbygging. Når det gjelder forholdet til energiinteresser vises det også til omtale i kap. 7.3, samt under aktuelle enkeltområder i kap. 8.

Området Juvsåsen berører kjente mineralressurser. For området Ljosådalen er grensen justert for å ta ut areal avsatt til for råstoffutvinning i den aktuelle kommuneplanens arealdel. Når det gjelder forholdet til mineralske ressurser vises det også til omtale i kap. 7.3, samt under aktuelle enkeltområder i kap. 8.

De foreslåtte verneområdene Lødding og Fimreiteåsen grenser til sjø.

Områdene i Troms og Nord-Trøndelag, i alt 16 områder, inngår i reinbeitedistrikt.

Det er foretatt avveininger mellom områdenes verneverdier og andre viktige samfunnsinteresser, jf. naturmangfoldlovens § 14. Med de tilpasninger og presiseringer som er foretatt i saken er det vurdert at verneforslaget ikke har vesentlig negative effekter for viktige samfunnsinteresser.

1.6. Planstatus

Arealet i verneplanen er LNF-områder i de respektive kommuners kommuneplaner .

2. SAKSBEHANDLING

Områdene i saken har inngått i ulike tilrådinger fra Miljødirektoratet (tidligere Direktoratet for naturforvaltning). Områdene Møytla, Møytlaskardet og Kjesbu-Høgmannen inngikk i tilråding fra Direktoratet for naturforvaltning i juni 2009. Området Badstudalen inngikk i tilråding av 30.3.2012 fra Direktoratet for naturforvaltning. Området Holden inngikk i Miljødirektorats tilråding av 2.9.2014, områdene Stuttgonglie, Baklie, Veogjelet og Ridderspranget inngikk i Miljødirektorats tilråding av 19.9.2014. Øvrige områder ble tilrådd vernet av Miljødirektoratet 1.9.2015.

Verneplanprosessene har fulgt retningslinjene for vern etter naturvernloven og naturmangfoldloven som er nedfelt i rundskriv T-2/15, (tidligere T-3/99) om saksbehandlingsregler ved områdevern etter naturmangfoldloven (§§ 41-43) og oppfyller kravene i utredningsinstruksen.

2.1. Generell bakgrunn

Grunnlaget for skogvernarbeidet er bl.a. St.meld. nr. 68 (1980-81) *Vern av norsk natur*, St.meld. nr. 46 (1988-89) *Miljø og utvikling*, St.meld. nr. 40 (1994-95) *Opptrapping av skogvernet fram mot år 2000*. Et viktig politisk grunnlag for dagens arbeid for økt skogvern er bl.a. St.meld. nr. 25 (2002-2003) *Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand*, hvor det ble lagt fram en strategi for økt skogvern. Viktige naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for prioriteringene i skogvernarbeidet er NINA rapport 54/2002 og NINA rapport 535/2010.

2.2. Frivillig vern av skog på privateid grunn

Ved frivillig skogvern tilbyr skogeierne aktuelle skogarealer for vern. Grunneierne oversender tilbud om vern til vedkommende Fylkesmann. Det blir foretatt naturfaglige registreringer og utarbeidet skogtakster for de områdene der det er behov for det. På grunnlag av tilbud og de naturfaglige registreringene utarbeider Fylkesmannen forslag til avgrensning av verneområdet. Ut fra tilbud og mal for verneforskrift for naturreservater utarbeider Fylkesmannen forslag til verneforskrift som blir oversendt grunneierne for kommentarer. Det blir avholdt møter/befaringer der forslaget diskuteres nærmere. Miljødirektoratet oppnevner en skogsakkyndig som får i mandat å forhandle med grunneierne/grunneierens representant. Ved enighet blir det utarbeidet avtale der erstatningssum, forslag til verneforskrift og avgrensning av verneområdet blir avklart. Fra avtaletidspunkt og fram til vernevedtak gjelder en vederlagsordning. Utbetaling av erstatningsbeløp skjer når vernevedtak er fattet.

2.3. Vern av skog på arealer eid av Statskog SF

Områdene Ramsås, Møytla, Møytlaskardet og Kjesbu-Høgmannen ligger på statsallmenning og det er gjort avtale om vern med allmenningssstyrene. Områdene Stuttgonglie, Baklie, Veogjelet og Ridderspranget er frivillig vern av skog på statsallmenning som drives som bygdeallmenning (Langmorkje allmenning).

2.4. Samiske interesser

Det er gjennomført konsultasjon med Sametinget og berørte reinbeitedistrikt.

3. VIKTIGE ENDRINGER UNDER BEHANDLINGEN AV VERNEPLANEN

3.1. Navn

Det er under høringene kommet innspill som foreslår endring av navn for noen av områdene. Skrivemåten tilrås endret for følgende områder:

- Veslehammerlia naturreservat tilrås endret til Veslhammerlia naturreservat.

- Ryggsåsen-Kalsrudåsen naturreservat tilrås endret til Ryggsåsen naturreservat.
- Lynne naturreservat tilrås endret til Lunde naturreservat.
- Eikelifjell naturreservat tilrås endret til Eikelifjellet naturreservat.
- Burmannsfjell naturreservat tilrås endret til Burmannsfjellet naturreservat.
- Trolldalsfjell naturreservat tilrås endret til Trolldalsfjellet naturreservat.
- Langebergheia-Mannfallnuten naturreservat tilrås endret til Langebergsheia og Mannfallknuten.
- Urdvatn naturreservat tilrås endret til Urdvatn og Kallingshei naturreservat.
- Dregnismorki-Yttrismorki naturreservat tilrås endret til Drægnismorki-Yttrismorki naturreservat.

Det er reist navnesak for følgende områder:

- Askilsåsen
- Ryggsåsen
- Lunde
- Brårfjell
- Langebergsheia og Mannfallknuten

Dersom navnesak ikke er avklart før vernevedtak, tilrår Miljødirektoratet at områdene vernes med de navnene fylkesmennene har tilrådd, men at Miljødirektoratet kan endre reservatnavnet i etterkant dersom vedtak i navnesak tilsier det.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til direktorats vurderinger om navn.

3.2. Grenser

På grunnlag av høringsuttalelser tilrås følgende endringer av vernegrenser:

For områdene *Migaren, Kvamsfjellet, Storgaulstadhøgda – Trollfossklumpen, Homla, Misterlia, Raknerud og Gimmingsrud, Juvsåsen, Granslia, Askilsåsen, Brårfjell, Ljosådalen, Rislåknuten og Stuvåna* tilrås mindre justeringer av grenser for å tilpasse verneområdet til eiendomsgrenser og til eksisterende veier og tekniske installasjoner.

For området *Fimreiteåsen* er det tatt ut en del arealer etter høring, da det ikke har vært mulig å oppnå avtale om frivillig vern av hele arealet som ble sendt på høring i denne omgang.

For området *Drægnismorki-Yttrismorki* tilrås nye arealer tatt inn etter tilbud om frivillig vern som kom i løpet av høringen. Det er gjennomført forhandlinger med berørt grunneier, og det er inngått avtale om å ta tilleggsarealene inn i det foreslåtte naturreservatet.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til direktorats vurderinger om grenser, og viser for øvrig til omtalen under de enkelte områder i kapittel 8.

3.3. Forskrifter

Det er etter høringen foretatt noen mindre endringer i forslagene til verneforskrifter. Dette skyldes dels tilpasning til naturmangfoldloven og malen for naturreservater, dels kommentarer i innkomne høringsuttalelser og også ut fra et generelt ønske om at forskriftene blir mest mulig like for forhold som gjelder samme tema. Der det dreier seg om utvidelser av eksisterende naturreservater, tilrås at verneforskriftene for de eksisterende reservatene endres slik at de nye reservatene omfatter både de eksisterende reservatene og utvidelsesarealene. Miljødirektoratet vurderer at endringene ikke har betydning for avtalene om frivillig vern som er inngått med grunneiere. Klima- og miljødepartementet slutter seg til direktorats vurdering om dette.

4. OPPHEVING OG ENDRING AV TIDLIGERE VERNEVEDTAK

Verneforslaget omfatter forslag om utvidelse av 11 eksisterende naturreservater og en nasjonalpark.

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås opphevet som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 12.12.2014 nr. 1617 om vern av Migaren naturreservat, Grong kommune, Nord-Trøndelag

2. Forskrift 16.12.2011 nr. 1294 om vern av Finnvollidalen-Esplingdalen naturreservat, Namdalseid kommune, Nord-Trøndelag
3. Forskrift 13.12.2002 nr. 1550 om fredning av Jukulen naturreservat, Åmot kommune, Hedmark
4. Forskrift 05.03.2010 nr. 350 om vern av Drægnismorki naturreservat, Luster kommune, Sogn og Fjordane
5. Forskrift 14.02.2014 nr. 159 om vern av Knipetjennåsen naturreservat, Krødsherad kommune, Buskerud
6. Forskrift 02.09.2005 nr. 996 om vern av Trillingtjennane naturreservat, Drangedal kommune, Telemark
7. Forskrift 21.12.2007 nr. 1633 om vern av Urdvatn naturreservat, Åmli kommune, Aust-Agder
8. Forskrift 28.06.1985 nr. 4228 og 4229 om fredning av Vestfjella naturreservat, Aremark og Halden kommuner, Østfold
9. Forskrift 22.12.1978 nr. 10 om fredning av Langmyra naturreservat, Halden kommune, Østfold
10. Forskrift 04.09.1981 nr. 4778 om fredning av Gjerimåsan naturreservat, Gjerdrum og Nannestad kommuner, Akershus
11. Forskrift 17.12.2010 nr. 1629 om vern av Prestehesten naturreservat, Aurskog-Høland kommune, Akershus
12. Forskrift 05.03.2010 nr. 346 om vern av Holdeslia naturreservat, Lierne kommune, Nord-Trøndelag.
13. Forskrift 16.12.1983 nr. 2010 om fredning for Birisjølia landskapsvernområde, Vågå kommune, Oppland.
14. Forskrift 16.12.1983 nr. 2009 om fredning for Stuttgonglia naturreservat, Vågå kommune, Oppland.
15. Forskrift 18.01.1985 nr. 55 om fredning for Styggemyra naturreservat, Vågå kommune, Oppland.

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås endret som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 17.12.2004 nr. 1691 om vern av Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark, Verdal, Steinkjer, Grong, Snåsa og Lierne kommuner, Nord-Trøndelag.
2. Forskrift 19.12.2008 nr. 1448 om vern av Skrim og Sauheradjella naturreservat i Kongsberg, Notodden, Sauherad og Skien kommuner, Buskerud og Telemark.
3. Forskrift 28.4.2000 nr. 409 om vern av Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane landskapsvernområde, Bykle, Valle og Bygland kommuner, Aust-Agder, Åseral, Hægebostad, Kvinesdal og Sirdal kommuner, Vest-Agder og Forsand kommune, Rogaland.
4. Forskrift 14.02.2014 nr. 168 om vern for Geisla foss naturreservat, Audnedal kommune, Vest-Agder.

5. FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Miljødirektoratet avgjør hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte området. Bortsett fra forslaget om utvidelsen av Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark, er områdene som foreslås vernet, små verneområder, som det i regjeringsplattformen er lagt til grunn skal forvaltes av kommunene. De kommunene som ønsker det, vil følgelig kunne få forvaltningsmyndighet for de aktuelle områdene. Det legges til grunn at forvaltningen av utvidelsen av Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark legges til nasjonalparkstyret for Blåfjella- Skjækerfjella. Miljødirektoratet vil sørge for at forvaltningsmyndigheten delegeres til rette instanser.

Kostnader til vern og forvaltning av områdene blir dekket innenfor Klima- og miljødepartementets eksisterende budsjettammer. Dette gjelder utgifter knyttet til bl.a. erstatningsoppgjør, oppsyn, grensemerking, utarbeidelse av forvaltningsplaner og trykningsutgifter.

6. HØRING AV VERNEFORSLAGET

Berørte grunneiere, rettighetshavere, kommuner, fylkeskommuner og andre fylkesinstanser, samt aktuelle lokale og regionale organisasjoner har hatt verneforslagene på høring.

I tillegg har de aktuelle fylkesmannsembeter brukt lista nedenfor som grunnlag for sentral høring. De aktuelle fylkesmannsembeter har vurdert hvilke av disse instanser som er aktuelle i den enkelte høringssak, og om det også er andre instanser som er aktuelle.

Liste over sentrale høringsinstanser: Avinor, Biologisk institutt Universitetet i Oslo, Den Norske Turistforening, Direktoratet for mineralforvaltning, Fiskeridirektoratet, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi NTNU, Fiskeri- og Havbruksnæringens Landsforening, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådene Landsforbund, Havforskningsinstituttet, Jernbaneverket, Kongelig Norsk Båttforbund, Kjemisk Forbund, Kommunal- og regionaldepartementet, Kommunenes sentralforbund, Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon, Kystdirektoratet, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Dykkerforbund, Norges Fiskarlag, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Fjellstyresamband, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges handikapforbund, Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, Norges Fiskerihøgskole, Norges Kystfiskarlag, Norges Luftsportforbund, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges Seilforbund, Norges Skogeierforbund, Norges Surfforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norske Reindriftsamers landsforbund, Norsk Biologforening, Norsk Bergindustri, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk institutt for naturforskning, Norsk institutt for skog og landskap, Norsk Organisasjon for Terrensykling, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norskog, Norsk Zoologisk Forening, NSB hovedadministrasjonen, NTNU Ringve botaniske have, NTNU Vitenskapsmuseet, Oljedirektoratet, Norske Samers Riksforbund, Reindriftsforvaltningen i Alta, Riksantikvaren, SABIMA, Samenes landsforbund, Sametinget, Sametingets rådgiver for samiske stedsnavn, Sjøfartsdirektoratet, Statens landbruksforvaltning, Statens Kartverk, Statkraft SF, Statnett SF, Stedsnavntjenesten for Midt-Norge/Nord-Norge/ Østlandet og Agderfylkene/Vestlandet, Statskog SF, Taretrålfiskernes Forening, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø, Universitetet i Oslo naturhistoriske museer og botanisk hage, Vegdirektoratet, Villreinrådet i Norge, WWF – Norge.

Kommunene som har uttalt seg er gjennomgående positive eller har ikke vesentlige innvendinger til verneforslagene.

Tinn kommune anbefaler når det gjelder området Bratterudskogen å avvise tilbudet fra grunneier om frivillig vern på deler av arealet fordi dette omfatter skogbruksmessig drivverdig skog.

Åmli kommune mener at forslaget om vern av Stuvåna naturreservat, og to delområder i utvidelsen av Urdvatn naturreservat, bør utgå av hensyn til skogbruksinteresser.

Det vises til kommentarer om disse forholdene under omtalen de enkelte områdene i kap. 8.

Fylkeskommunene som har uttalt seg er gjennomgående positive eller har ikke vesentlige innvendinger til verneforslagene.

7. GENERELLE MERKNADER TIL VERNEFORSLAGET

7.1. Miljødirektoratets kommentarer til generelle merknader til avgrensningen

Noen høringsuttalelser tar opp at arronderingen av noen av de foreslåtte verneområdene ikke er god nok, og det bes om at grensene endres. For områder som er framkommet gjennom ordningen med frivillig vern, setter eiendomsforholdene rammer for hvordan verneområdene kan arronderes. Hvis grunneiere ikke har vært villig til å tilby arealer for frivillig vern, eller om tilbudet ikke har omfattet alt areal som har vernekvaliteter, setter dette rammer for hvordan verneområdene kan avgrenses. Det er ikke mulig innenfor rammen av frivillig vern å ta inn areal som miljøforvaltningen kunne ønske inngikk i verneområdene, dersom det ikke oppnås aksept for dette fra de berørte grunneierne. Dersom det på et seinere tidspunkt blir mulig, kan arbeidet med utvidelse tas opp igjen. Dette er allerede skjedd i flere områder vernet gjennom frivillig vern.

Landbruksdirektoratet stiller spørsmål om de områdene som er gitt lokal verneverdi, tilfredsstillende kriteriene for vern etter naturmangfoldloven § 37. Etter Miljødirektoratets vurdering tilfredsstillende alle områdene som tilrås de krav som naturmangfoldloven § 37 setter til områder som skal vernes som naturreservat. Formålet med vern av de foreslåtte naturreservatene er å ta vare på både ”typiske” skogområder og spesielle/sjeldne/truede elementer i skognaturen. Særlig på deler av

Østlandet vil det være nødvendig å verne skogarealer med begrensa verneverdier dersom det skal kunne oppnås et mest mulig representativt skogvern, da skogbruksaktiviteten har vært omfattende her over lang tid.

7.2. Miljødirektoratets kommentarer til verneforskriftene

Miljødirektoratet mener at malen for verneforskrifter for naturreservater ivaretar avveiningen mellom brukergruppene og de overordnede vernehensyn på en god måte.

Miljødirektoratet har tilrådd enkelte justeringer i forslag til forskrift for naturreservater uten at dette endrer restriksjonsnivået.

Miljødirektoratets gjennomgang av innholdet i verneforskriftene og kommentarer til noen av de temaer som er tatt opp i høringene:

Forskriftenes innhold

Miljødirektoratet understreker betydningen av at en både ved utforming av verneforskrifter og forvaltning av områdene, herunder dispensasjonspraksis, legger til grunn et langsiktig perspektiv. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at naturkvalitetene forvitres. Det er også viktig at den økosystemtilnærming som er lagt til grunn i skogvernet reflekteres.

Verneforskriftene innebærer vern av all vegetasjon og alt dyreliv. Det er likevel åpnet for jakt, fiske og sanking av bær og matsopp. Ulike tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt. Dette innbefatter anlegg av ulike slag (midlertidige eller faste), men også tiltak som for eksempel drenering, kalking og gjødsling. For noen områder er det i verneforskriften åpnet for visse typer anlegg etter søknad. Verneforskriftene innebærer et generelt hogstforbud, men det kan etter søknad gis tillatelse til hogst av etablerte plantefelt. I tilfeller der det ikke er aktuelt å ta ut plantede trær på kort sikt, kan det etter søknad gis tillatelse til en begrenset skjøtsel.

Motorferdsel er forbudt, men forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med spesielt nevnte formål. Det understrekes at regelen om ”nødvendig motorferdsel” skal håndheves strengt. Motorferdsel i tilknytning til militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, og gjennomføring av skjøtels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten er tillatt. Dette gjelder ikke for øvingsvirksomhet i tilknytning til slike formål. Det er gjort en vurdering for hvilke områder det er aktuelt med en egen dispensasjonshjemmel for øvingsvirksomhet. Utgangspunktet har vært at det ikke er aktuelt å åpne for dette i små verneområder og verneområder som på grunn av sin topografi er lite egnet til slike aktiviteter.

Vedlikehold av eksisterende veier, anlegg, herunder bygninger og eventuelt andre installasjoner som er i bruk på vernetidspunktet, er tillatt. Med vedlikehold menes opprettholdelse av den standard veien, bygningen, anlegget etc. hadde på vernetidspunktet. Vedlikehold omfatter ikke nybygging, oppgradering eller utvidelse. Vedlikehold av for eksempel vei omfatter således tiltak eller arbeid for å holde veien ved like eller opprettholde samme standard som på vernetidspunktet, uten at den endrer karakter. Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold kan tillates etter søknad, og skal fortrinnsvis skje på snødekt mark.

Miljødirektoratet vil påpeke at restriksjonsnivået ikke er særlig forskjellig mellom de ulike områdene som foreslås vernet, men da verneforskriftene for områdene er framkommet gjennom forhandlinger mellom de respektive fylkesmennene og grunneierne, vil det måtte aksepteres at det blir enkelte forskjeller i utformingen av forskriftene. For områder der eksisterende verneområder inngår i verneforslagene, vil ny verneforskrift omfatte hele området. For disse arealene vil det kunne medføre større endringer i forhold til eksisterende forskrift. For noen områder med mindre utvidelser, opprettholdes eksisterende bestemmelser, som også vil gjelde for utvidelsesarealet.

Navn:

Kartverket forutsetter at vernemyndigheten melder inn navnet på nye naturreservat til Kartverket for registrering i Sentralt stedsnavnregister (SSR) når vernevedtak er gjort, jf. § 15 i lov om stadnamn av 18. mai 1190 nr. 11. Kartverket forutsetter dessuten at kart over verneområdene produseres i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon.

Språkrådet har i enkelte saker bedt om at det blir reist formell navnesak på navnet på verneområdet, og fremholder at det må avventes å gjøre vedtak om vern før navnet kan

benyttes som (del av et) naturreservatnavn.

Språkrådet viser til at offentlige instanser er bundet til skrivemåten i sentralt stedsnavnsregister. For å kunne bruke annet navn, er det behov for å reise formell navnesak. Det er forslag til endring av stedsnavnsloven, der en av de foreslåtte endringer er at grunneier selv kan velge skrivemåten på stedsnavn.

Dersom navnesaken ikke er avgjort innen vernevedtak, anbefaler Miljødirektoratet at det ved vernevedtak settes et foreløpig navn på reservatet, og at navnet på verneområdet endres i forskriften i etterkant, når navnesak har avklart navn på reservatet.

Leting etter mineralske ressurser

Direktoratet for mineralforvaltning mener at verneforskriftene bør åpne for ferdsel i forbindelse med leting etter mineralske ressurser og ferdsel i forbindelse med kartlegging og tilsyn av eventuelle tidligere og nåværende mineraluttak samt tiltak i forbindelse med sikring av eventuelle gamle gruveåpninger og forurensning fra eventuell tidligere gruveaktivitet. Videre ønsker direktoratet at det i forskriftene skal innføres en bestemmelse som åpner for røsking, det vil si graving med gravemaskin for å blottlegge berggrunnen der det er større mengder løsmasser som hindrer besiktigelse og eventuelt prøvetaking ved leting etter mineralressurser.

Miljødirektoratet vil presisere at verneforskriftene ikke forbyr ferdsel i verneområdene, men at det er et generelt forbud mot motorisert ferdsel. Eventuelle unntak fra dette forbudet er tatt inn i § 6 i verneforskriftene.

Spørsmål om åpning for vedlikehold og eventuell ferdsel kan vurderes i områder med konkrete installasjoner. Miljødirektoratet viser til at verneformålet i naturreservater er å bevare naturen mest mulig urørt og hindre fremtidig virksomhet som vil være i strid med dette overordnede målet. Det er således ikke aktuelt å gi en generell åpning for leting etter mineralske forekomster med tanke på utnytting i et eventuelt fremtidig naturreservat.

Miljødirektoratet vurderer at det ikke bør gjøres et generelt unntak i verneforskriftene for de tiltak Direktoratet for mineralforvaltning lister opp, men at det må tas stilling til dette i hvert enkelt tilfelle der dette er aktuell problemstilling.

Naturmangfoldloven § 41 sier at det som ledd i saksbehandlingen skal innhentes kunnskap om andre mulige verdier i området. Dette vil i hovedsak være å samle kunnskap som allerede er kjent, herunder informasjon om pågående næringer eller aktiviteter. Når det gjelder direktoratets forslag til bestemmelser i verneforskriften, vil disse aktivitetene kunne omsøkes etter naturmangfoldlovens § 48. Dersom ny kunnskap i framtiden viser at det finnes viktige forekomster av mineralske ressurser i verneområdene, må eventuell utdrift av disse forekomstene vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle ut fra den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48. Denne lyder:

"Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig."

Skogvernomsrådene er generelt relativt små, noe som innebærer at avstanden mellom vernegrense og en eventuell påvist drivverdig mineralressurs ofte kan være relativt liten. Dette øker de tekniske mulighetene for at eventuell utdrift av mineralforekomster som pr. i dag ikke er kjent, kan foretas uten at tiltaket har vesentlig negativ virkning på naturkvalitetene i verneområdet. Dette kan for eksempel gjøres ved underjordisk drift med uttakssted utenfor verneområdet.

Motorferdsel

Generelt skal muligheter for bruk av motorferdsel i verneområder vurderes etter søknad.

Noen høringsparter har fremmet ønske om at det åpnes for bruk av lett terrenggående kjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget, og at det ikke settes krav til at det skal være beltekjøretøy.

Miljødirektoratet vil understreke at motorisert uttransport av storvilt (elg og hjort) i utgangspunktet enten skal foregå manuelt eller ved bruk av lett beltekjøretøy hjemlet etter § 6. Med lett beltekjøretøy i denne sammenheng menes mindre beltekjøretøy som f.eks. elgtrekk, jernhest og beltegående ATV.

En eventuell tillatelse til bruk av annet motorkjøretøy enn nevnt over, hjemlet i § 7, skal vurderes nøye. Det reelle behovet, samt mulige påvirkninger på naturmiljøet skal vurderes.

Forvaltningsmyndigheten kan i sin søknadsbehandling knytte tillatelsen til bestemte traseer. Dette vil særlig være aktuelt for uttransport av elg fra bakenforliggende områder. Det kan også innvilges flerårige dispensasjoner.

I områder med hytter er hovedregelen at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til transport av ved, materialer og utstyr på snødekket mark etter § 7. Slike tillatelser bør normalt styres til fastlagte traseer. Fastsetting av trase bør gjøres ved søknadsbehandling eller som en del av utarbeidelse av forvaltningsplan. Motorisert transport i forbindelse med vedlikehold bør skje på snødekt mark med bruk av snøscooter. I unntakstilfeller kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til barmarkskjøring for transport av materialer til vedlikehold. Dette bør normalt være vedlikeholdsbehov av akutt karakter.

I verneforskriftenes § 7 er det åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til bruk av motorferdsel knyttet til ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjonssøknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart og forøvrig når det er spesielle forhold som tilsier det, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Utfrakt av felt storvilt: Der det er aktuelt, er det åpnet for at utfrakt av felt bjørn og ulv i forskriftssammenheng betraktes på samme måte som felt storvilt. Lovlig felling av ulv eller bjørn kan skje når det er direkte angrep på bufe, etter fellingstillatelse eller i forbindelse med lisensjakt. Med unntak av lisensjakten er dette akutsituasjoner og som sjelden vil forekomme.

Når det gjelder felling i forbindelse med lisensjakt, så er dette planlagt på samme måte som storviltjakt, og Miljødirektoratet vurderer dette på samme vis som for utkjøring av felt storvilt. I alle tilfeller skal ikke kjøretøy føres inn i naturreservat før felling har skjedd.

Det er forslag om at villsvin skal betraktes på samme måte som for elg, hjort, bjørn og ulv.

Miljødirektoratet støtter dette, og mener villsvin kan betraktes på linje med annet storvilt når det utkjøring av lovlig felt bytte.

Start og landing med luftfartøy

Forsvarsbygg har tidligere foreslått at formuleringen: "*herunder start og landing med luftfartøy*" tas ut av verneforskriftens § 5 *Regulering av ferdsel*, som en tilpassing av verneforskriftene til naturforholdene på stedet og reelle hensyn.

Miljødirektoratet vurderer at start og landing med luftfartøy er uønsket i naturreservatene, og at dette bør tydeliggjøres og synliggjøres ved å ta inn et forbud i verneforskriften.

Gjennom forskrifter vedtatt ved kgl. res. 12.12.2014 ble Forsvarsbyggs ønske om at landing og start med forvarets luftfartøy gis automatisk unntak, tatt inn i alle, eller de fleste, forskrifter.

Miljødirektoratet har derfor lagt dette inn i alle forskriftene. De aktuelle forslagene er skog- og andre utmarksområder. En antar at start og landing eventuelt vil bli (meget) sjeldne foreteelser og ikke utgjøre noen trussel mot områdene som sådan.

Beiting: Landbruksdirektoratet anfører at dersom det er aktuelt med beite, bør det være generelt unntak for beite og utsetting av saltstein, og at det i spesifiserte unntak bør være åpning for oppsetting av gjerder, samt nødvendig motorferdsel i den forbindelse og ved utsetting av saltstein, samt unntak for uttransport av syke og skadde beitedyr.

Miljødirektoratet viser til at for de områdene der beiting er aktuelt, er det vurdert om utsetting av saltsteiner skal tillates. I de fleste områdene vil dette i liten grad berøre verneverdiene, og det er derfor tatt inn en unntaksbestemmelse om mulighet for utsetting av saltsteiner. I noen områder vurderes dette tiltaket å ha negativ innvirkning på verneverdiene, og i disse områdene åpner ikke forskriftene for dette. Det vises til kap 8 hvor dette er nærmere drøftet i omtalen av de aktuelle områdene. Det samme gjelder oppsetting av gjerder; for de områdene der dette vurderes som aktuelt, er det tatt inn som spesifisert unntak i § 7.

Forvaltningsplaner: Flere høringsparter påpeker nytten av å utarbeide forvaltningsplaner, blant annet der etablerte setervoller, plantefelt og utkjøringstraséer er avmerket i kart, og at det gis retningslinjer for vegetasjonsrydding og skjøtsel av de gamle setervollene, ev. skogsdrift og forvaltning av verneområdet. I planarbeidet bør det legges vekt på medvirkning fra aktuelle interesser og brukere av områdene.

Miljødirektoratet mener det er nyttig med utarbeidelse av forvaltningsplaner for verneområder der det er mange brukerinteresser innen området. Men generelt er utarbeidelse av forvaltningsplan

ressurskrevende, og i de fleste skogreservatene vurderer Miljødirektoratet at skjøtselsutfordringer og behov for tilrettelegginger ikke er av et slikt omfang at det er nødvendig med utarbeidelse av forvaltningsplan.

Forvaltningsansvar: Fylkestinget i Nord-Trøndelag anbefaler at forvaltningsansvaret gis til kommunene under forut-setning av at kommunene tilføres tilstrekkelige ressurser. Vi viser til kap. 5 i tilrådingen ang. dette.

Utvalgt naturtype: Fredrikstad kommune viser til at det i verneforslagene i kommunen er registrert storvokste/hule eiker, som faller inn under forskrift om utvalgte naturtyper, jf. naturmangfoldloven § 52, og som bør nevnes i bestemmelsene. Særlig gjelder dette i forhold til skjøtsel. For storvokste/hule eiker eller andre naturtyper som faller inn under forskrift om utvalgte naturtyper, viser Miljødirektoratet særlig til § 3 a) og § 9 (skjøtsel) i forskriftene. Bestemmelsene for reservatene gir en langt sterkere beskyttelse for store/hule eiker enn forskriften om utvalgte naturtyper. Skjøtsel av slike trær for å fremme biologisk mangfold, er hjemlet i verneforskriftens § 9, så som fjerning av undervegetasjon for å fristille store eiker. Miljødirektoratet ser ikke behov for å vise til forskrift om utvalgte naturtyper i verneforskriftene.

Rydding for utsikt: Det er for et par områder fremmet ønsker om rydding av skog for å få bedre utsikt til elv og i forbindelse med tilrettelegging langs tursti. I utgangspunktet vil vegetasjonen, herunder trær og busker, være fredet i naturreservater i skog. Om det tradisjonelt har vært ryddet siktgater på noen få konkrete steder, slik at skogen på disse steder allerede er påvirket av dette, kan det vurderes videreføring av denne praksisen. Dette må det tas konkret stilling til etter et eventuelt vern.

Forbud mot større arrangementer: Flere høringsparter har kommentarer til det generelle forbudet mot idrettsarrangementer i forskriftene. Miljødirektoratets viser til sin tilråding til KLD av 02.09.2014 og departementets kommentarer til dette i foredraget til kongelig resolusjon.

Telting: I kgl. res. av 12.12.2014 om verneplan for skog har KLD gjennomgått verneforskriftene, og det åpnes for sykling på eksisterende stier og veier samt at forbudet mot telteleire er tatt ut for områder som ikke er vurdert som sårbare for slik slitasje eller påvirkning. På grunnlag av denne avklaringen fra KLD, er forbudet mot telteleire tatt ut av alle forskriftene.

Forbud mot større arrangementer: Flere høringsparter har kommentarer til det generelle forbudet mot idrettsarrangementer i verneforskriftene. Når det gjelder Miljødirektoratets vurdering av dette, viser vi til vår tilråding til KLD om verneplan for skog av 02.09.2014 og departementets kommentarer til dette i foredraget til kongelig resolusjon.

Utplassering av turorienteringsposter og kjentmannsmerker: Utplassering av turorienteringsposter og kjentmannsmerker omfattes av vernebestemmelsene § 3 d. Imidlertid kan dette omsøkes etter § 7. Turorienteringsposter og kjentmannsmerker er ofte plassert på samme sted over lengre tid, noe som kan medføre mye konsentrert ferdsel med medfølgende slitasje og forstyrrelse. Miljødirektoratet vurderer det som nødvendig at forvaltningsmyndigheten har kontroll med at disse ikke plasseres i sårbare områder, både med tanke på vegetasjon og dyreliv, så vel som å ha muligheten til å regulere hvor lenge postene skal kunne være plassert på samme sted.

Terrengsykling

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) viser i uttalelser til en rekke av de foreslåtte verneområdene at en ønsker å sikre en positiv utvikling av terrengsykling som aktivitet, og ønsker å fremme en positiv ferdselskultur i utmark. NOTS er positiv til at skog vernes mot moderne maskinelt skogbruk og ønsker at uberørt natur kan oppleves både til fots og på tråsykkel, og ber om at ferdselsrestriksjonene i forskriftene endres. NOTS anfører at frilufsloven kun hjemler fri sykling på stier, at vanlig sykling kun har begrenset skadeevne, og at sykkel med tiden er blitt en aktivitet som utøves til alle årstider.

NOTS påpeker også at sykling på snøføre med «fatbike» er under utvikling og stadig mer aktuelt, og ber om at vintersykling på «tilfrosset snødekt mark» likestilles med annen vinteraktivitet, sykling på «tilfrosset snødekt mark».

Hovedregelen i friluftsløven er at det er tillatt med sykling på vei eller sti i utmark i skogen når det skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet. På fjellet er det også tillatt å sykle utenfor stiene. I kgl. res. 12.12.2014, ble sykling (samt bruk av hest og kjerre) tatt inn som unntak på veger/stier i de fleste områder, ved at forbud mot sykling/hest og kjerre ble gjeldende utenom stier og veger merket på kart.

Miljødirektoratet har på bakgrunn av dette justert forslag til forskriftene slik at bruk av sykkel, samt hest og kjerre, tillates der det er stier og gamle ferdselsveger, merket på vernekartet. Stier og veier som det tillates sykling på, må avmerkes på vernekartet slik at det går klart fram hvilke traseer som kan benyttes til dette formålet. For de områdene der forskriften sier det skal utarbeides forvaltningsplan, kan forvaltningsplanen avklare hvilke stier og veier hvor sykling tillates.

Sykling langs skiløyper vinterstid er ikke blitt vurdert i tidligere verneprosesser.

Miljødirektoratet konstaterer at dette ser ut til å være en aktivitet som er i vekst. Miljødirektoratet vurderer at adgangen til å sykle på stier og veier også gjelder for vinterføre.

Flerårige tillatelser: I noen forskriftsforslag fra fylkesmennene presiseres det i forskriften at det kan gis flerårige tillatelser i forhold til enkelte typer dispensasjoner. Miljødirektoratet tilrår at dette tas ut av disse forskriftene, da flerårige tillatelser generelt kan gis for alle områder. Det er derfor ikke nødvendig at dette presiseres i den enkelte forskrift.

Når det gjelder flerårige tillatelser i forhold til reindrift, er det tatt inn at det kan gis flerårige tillatelser som koordineres med og tas inn i distriktplan i henhold til reindriften.

7.3. Klima- og miljødepartementets generelle kommentarer til verneforslaget

Innmelding av navn på nye verneområder i Sentralt stedsnavnregister: Departementet vises til at Kartverket gjøres kjent med nye vernevedtak gjennom brev fra Klima- og miljødepartementet for å tinglyse vernevedtakene på berørte eiendommer. Da Kartverket også er ansvarlig for Sentralt stedsnavnregister, må det forutsettes at Kartverket samtidig sørger for innmelding til Sentralt stedsnavnregister.

Forholdet til matloven: I de spesielle tilfeller hvor det er behov for å sette inn tiltak etter lov av 19. desember 2003 nr 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) vil dette kunne dispenser for etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriften. En eventuell dispensasjon skal iverksettes uten opphold i henhold til de tiltak loven krever.

Kulturminner: Det forutsettes et tett samarbeid mellom kulturminnemyndighetene og naturforvaltnings-myndighetene når det gjelder forvaltningen og behandlingen av enkeltsaker knyttet til kulturminner innenfor de foreslåtte verneområdene. Det legges opp til at istandsetting og vedlikehold knyttet til både fredete og ikke-fredete kulturminner og til naturverdiene, skal skje på en slik måte at både natur- og kulturminneverdier ivaretas på best mulig måte. Tiltak knyttet til forvaltning av kulturminner må derfor avklares med forvaltningsmyndigheten for verneområdene, slik at det ikke oppstår konflikt med verneformålet. Forskriftens punkter vedrørende kulturminner, er kun en presisering av kulturminnelovens bestemmelser som også gjelder innenfor de foreslåtte verneområdene. Klima- og miljødepartementet vil understreke at inngrep, istandsetting og skjøtsel knyttet til kulturminner som er fredet i medhold av kulturminneloven, bare kan skje etter tillatelse fra kulturminnemyndighetene. Som nevnt over, må også slike tiltak avklares med forvaltningsmyndigheten for verneområdene slik at det ikke oppstår konflikt med verneformålet.

Forholdet til energianlegg

Kraftlinjer

KLD viser til at bestemmelsene åpner for drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg. Vedlikehold omfatter blant annet utskifting av komponenter knyttet til kraftledninger (liner, isolatorer, master, traverser m.v.) i samsvar med anleggets tillatte egenskaper i tråd med konsesjon etter energiloven. Oppsetting av master med annen utforming enn eksisterende anlegg, omfattes normalt ikke av bestemmelsene på dette punkt. Ved utskifting av master eller andre komponenter, skal master og komponenter som er mest mulig lik eksisterende benyttes, med mindre overgang til andre typer master og komponenter vil

redusere anleggets innvirkning på verneverdiene uten urimelige kostnader eller ulemper for anleggseieren, jf. energiforskriften § 3-4.

Oppgradering og/eller fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linjetverrsnitt er tillatt når dette ikke forutsetter vesentlige fysiske endringer i strid med verneformålet. Bestemmelsen omfatter tilfeller hvor det oppføres andre typer master, ved oppsetting av større master eller opphenging av nye liner m.v. som endrer anleggets egenskaper i forhold til hva det er gitt konsesjon til å etablere, og når endringen ikke innebærer en vesentlig fysisk endring i forhold til formålet med vernet. Eksempel på tiltak kan være endring av driftsspenningsnivå eller linjetykkelse. Oppgraderinger som innebærer bruk av større eller endrede master kan også omfattes dersom det ikke kommer i konflikt med verneverdiene.

Oppgradering/fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under ovennevnte, skal behandles etter søknad. Med dette siktes til tilfeller hvor oppgraderingen eller fornyelsen kan innebære en vesentlig fysisk endring i strid med verneformålet. Vurderingen av om oppgraderingen eller fornyelsen innebærer en vesentlig fysisk endring i forhold til formålet med vernet, vil være en konkret vurdering av tiltakets samfunnsmessige betydning satt opp mot hensynet til verneformålet i det enkelte tilfelle. Det antas at slike dispensasjoner under normale omstendigheter vil kunne gis. Hensikten med konkret søknad er også å etablere en kontakt i forkant mellom tiltakshaver og forvaltningsmyndigheten for verneområdet med sikte på å drøfte avbøtende tiltak slik at mulige negative konsekvenser for verneformålet som følge av anlegget i størst mulig grad reduseres og dermed synliggjøres allerede i søknaden. Hensikten er ikke å diskutere nedleggelse eller dramatiske omlegginger av det eksisterende anlegget, men derimot en mest mulig skånsom utforming og mindre justeringer av anlegget. Opprettholdelse av luftledning i det samme området skal normalt aksepteres. Ved vurderingen skal det legges vekt på tiltakshaverens plikter etter energiloven til å sørge for å holde anlegget i tilfredsstillende driftssikker stand, herunder sørge for vedlikehold og modernisering som sikrer en tilfredsstillende leveringskvalitet. Ved vurderingen skal det også legges vekt på plikten til ved planlegging, utførelse og drift av elektriske anlegg å sørge for at allmennheten påføres minst mulig miljø- og landskapsmessige ulemper i den grad det kan skje uten urimelige kostnader eller ulemper for konsesjonæren.

På bakgrunn av dette mener Klima- og miljødepartementet at vernet er forenelig med energiforsyningen som berører områdene. Det vises for øvrig til omtalen av de enkelte områdene i kap.8.

Vedlikehold av kraftlinjer

Nødvendig skogrydding i kraftlinjetraseer ansees som en del av ordinært vedlikehold av kraftledninger, som kan skje uten søknad. Dette omfatter også nødvendig sikringshogst av enkelttrær langs kraftlinjetraseen. Der hvor grenser for verneområder ligger nær eksisterende kraftlinjer forutsettes det at verneområdet ikke er til hinder for drift og vedlikehold av kraftlinjene.

Avgrensning mot eksisterende reguleringsmagasiner for vannkraftproduksjon: Mot eksisterende reguleringsmagasiner for vannkraftproduksjon følger oftest grensen for verneområdet høyeste regulerede vannstand (HRV). Under saksbehandlingen for de foreslåtte verneområdene har det ikke framkommet planer eller ønsker om å heve HRV for slike reguleringsmagasiner. Dersom det i framtida skulle framkomme ønsker/behov om å heve HRV må man søke konsesjon om dette etter vassdragslovgivningen og det vil i den sammenheng gjennomføres en helhetlig saksbehandling knyttet til en slik heving av vannstanden. Hvis en slik heving av HRV vil berøre et verneområde vil saken behandles etter verneforskriftens generelle dispensasjonshjemmel (§ 8) som har unntaksvilkår knyttet til ”tiltak som ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig” og til ”hensynet til vesentlige samfunnsinteresser”.

Geofysisk kartlegging fra fly og helikopter: Norges geologiske undersøkelse (NGU) er et statlig forvaltningsorgan som har som oppgave å bearbeide og formidle kunnskap om de fysiske, kjemiske og mineralske egenskapene til landets berggrunn, løsmasser og grunnvann. For å ivareta denne oppgaven driver NGU blant annet med geofysisk kartlegging av landarealer fra fly og helikopter i hele landet. Kunnskapsinnhenting gjennom den geofysiske kartleggingen av landarealer er å anse som en vesentlig samfunnsinteresse. For å få god geofysisk kartlegging er det nødvendig å fly ned mot 60 meter.

I verneområder med lavtflyvingsforbud gjelder retningslinjene i KLDs brev av 13.8.2014 om ”Retningslinjer ved behandling av søknader om lavtflyving i verneområder i forbindelse med geofysisk kartlegging i regi av Norges geologiske undersøkelse”, dvs. at her må man søke om

kartlegging som krever lavtflyging. For verneområder uten forbud mot lavtflyging trenger man ikke søke om lavtflyging for geofysisk kartlegging fra fly eller helikopter.

Eventuell drift av framtidige funn av forekomster av mineralske ressurser

Regjeringen er opptatt av å legge til rette for fremtidig vekst i mineralnæringen. Skogområdene som forslås vernet, kan inneholde mineralforekomster som kan gi grunnlag for fremtidig verdiskaping og næringsutvikling. Vern av de foreslåtte skogområdene utelukker ikke muligheten for eventuell utnyttelse av funn av betydelige mineralressurser dersom slik virksomhet kan skje på en miljømessig forsvarlig måte.

Dersom ny kunnskap i framtiden viser at det fins viktige forekomster av mineralske ressurser i verneområdene, må eventuell utdrift av disse forekomstene vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle ut fra den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48. Denne lyder:

"Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig."

Skogvernområdene er generelt relativt små, noe som innebærer at avstanden mellom vernegrense og en eventuell påvist drivverdig mineralressurs ofte kan være relativt liten. Dette øker de tekniske mulighetene for at eventuell utdrift av mineralforekomster som pr. i dag ikke er kjent, kan foretas uten at tiltaket har vesentlig negativ virkning på naturkvalitetene i verneområdet. Dette kan for eksempel gjøres ved underjordisk drift med uttakssted utenfor verneområdet.

Det kan likevel ikke utelukkes at det kan være aktuelt å benytte dagdrift i verneområdet for å utvinne mineraler med et betydelig verdiskapingspotensial. Dersom underjordisk drift med uttakssted utenfor verneområdet ikke er mulig, vil eventuell utvinning av mineralforekomster ved dagdrift måtte vurderes etter § 48 i naturmangfoldloven. Når tiltaket behandles etter denne generelle dispensasjonsbestemmelsen vil hensynet til vesentlige samfunnsinteresser bli vurdert og avveid opp mot verneinteressene.

Sikring av nedlagte gruveganger: For områder hvor det er kjent nedlagte gruveganger hvor sikringstiltak er aktuelt, er dette tatt inn i verneforskriftene. Det er ikke slike områder i denne vernesaken. Dersom det skulle framkomme at det fins nedlagte gruveganger hvor sikring er aktuelt, vil eventuelle søknader om slik sikring vil bli vurdert etter den generelle dispensasjonshjemmelen i § 8 i verneforskriftene, jf. naturmangfoldlovens § 48.

Fiskeri og havbruk: Områdene Lødding og Fimreiteåsen grenser mot sjø, men omfatter ikke sjøareal. Verneforslaget er ikke til hinder for fortsatt fiskerivirksomhet eller etablering/utvidelser av havbruksvirksomhet.

Motorferdsel på barmark: Det vises til at det i verneforskriftenes § 7 er åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til bruk av motorferdsel knyttet til ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjonssøknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter: Det vises til enkelte verneforskrifters bestemmelser om nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter. Det legges til grunn at slik transport fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark, blant annet fordi det her ofte er snakk om betydelig vekt som skal transporteres og at potensialet for sporskader er betydelig. Transport på barmark er aktuelt kun i enkelte spesielle tilfeller hvor transport med beltekjøretøy på snødekt mark ikke er mulig eller praktisk gjennomførbart, og dersom slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter. Dette må vurderes konkret i det enkelte tilfellet.

Hogst av ved til hytter i verneområdet: I enkelte tilfeller er det under § 7 i forskriften åpnet for søknad om hogst av ved til eksisterende hytter i verneområdet. I skogreservater er det generelt et mål at skogen skal få utvikle seg mest mulig urørt av menneskelig aktivitet, også vedhogst. Derfor

legges det primært til grunn at ved bør hogges utenfor verneområdet og kjøres inn til eksisterende hytter, men at det må gjøres en vurdering i hvert enkelt tilfelle om belastningen på verneområdet blir mindre om det tillates vedhogst rundt hyttene i verneområdet enn at veden blir transportert inn til hyttene gjennom verneområdet. Dersom det gis dispensasjon for hogst av ved til eksisterende hytter må det settes vilkår bl.a. om lokalisering og gjennomføring av hogsten, hogstmengde samt hvilke treslag som kan hogges, slik at verneverdiene i området ikke reduseres. Hogst skal uansett ikke skal skje i registrerte kjerneområder.

Utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder

Generelt er det slik at hvis det skulle oppstå behov i framtida som ikke er regulert i den enkelte forskrift, kan slike tiltak vurderes etter forskriftens generelle dispensasjonsbestemmelse i § 8. KLD legger imidlertid til grunn at selv om nåværende grunneier ikke har sett behov for utsetting av saltstein/oppsetting av gjerder kan behovet endre seg i framtida, og det kan da være hensiktsmessig at dette er omtalt i forskriftene. Forutsetningen er at tiltakene kan gjennomføres uten å skade verneverdiene. Saltsteiner tiltrekker seg både husdyr og hjortevilt og kan lokalt føre til betydelig tråkkslitasje og gjødselpåvirkning omkring saltsteinene. Også gjerder kan føre til tråkkslitasje bl.a. langs gjerdene. For enkeltområdene i denne vernesaken legges følgende til grunn for å ivareta natur som er sårbar mhp. slitasje/tråkk som kan følge av utsetting av saltstein/oppsetting av gjerder:

- For områder som er vurdert som relativt robuste mht. slitasje/tråkk og samtidig av en viss størrelse er det tatt inn et punkt i forskriften om utsetting av saltstein under § 4, og under § 7 et punkt om oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting samt et punkt om nødvendig motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder.
- For enkelte områder som har innslag av sårbar natur mhp. slitasje/tråkk er punktet om utsetting av saltstein plassert under § 7, da man må kunne sikre bl.a. at plassering av saltstein ikke skjer i sårbare områder.
- For små områder som er sårbare mhp. slitasje/tråkk er det ikke tatt inn de nevnte punktene i forskriften. Her vil man også kunne plassere saltstein/gjerder utenfor områdene.
- Det er også lagt vekt på om beiting er aktuelt, eksempelvis i svært bratt terreng som bl.a. bekkekløfter.

Idrettsarrangementer og andre større arrangementer, ferdsel m.v.: KLD har mottatt brev av 6.10. 2015 fra Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS), som mener forskriftene i tilrådingen fra Miljødirektoratet ikke er revidert bl.a. i henhold til Miljødirektoratets ønske om at ferdselsbestemmelsene i naturreservater ikke skal være strengere enn nødvendig (møte mellom Miljødirektoratet og NOTS 27.8. 2015). NOTS ønsker likelydende formuleringer som "Utenom spesifiserte veger/stier er bruk av sykkel forbudt" der ferdselsbestemmelsene i praksis er de samme. NOTS mener hest og sykkel bør omtales i hvert sitt ledd fordi de sliter forskjellig på skogbunnen. NOTS ønsker at sykkelbruk vinterstid likestilles med annen ikke-motorisert ferdsel (ski, truger, hundekjøring, etc.) iht. friluftsløven § 2, altså at det er tillatt å sykle på "tilfrosset snødekt mark" der det finnes sti under snøen, overalt på fjellet (dvs. over tregrensa) og i preparerte skiløyper og tilsvarende maskinpreparerte spor. NOTS kommenterer også detaljer for enkeltområder. KLD har gjennomgått verneforskriftene slik at det åpnes for sykling på eksisterende stier og veier, unntatt for områder som er vurdert som sårbare for slik slitasje eller påvirkning.

Konsultasjon med Sametinget: KLD har forelagt vernesaken for Sametinget. Sametinget har foreslått endringer i noen verneforskrifter. Disse endringene er innarbeidet, og det er enighet om vernebestemmelsene. Når det gjelder Lødding naturreservat anmodet Sametinget Klima- og miljødepartementet om å søke enighet med det berørte reinbeitedistriktet. For øvrig skriver Sametinget følgende: *"Sametinget registrer at Vestre-Namdal reinbeitedistrikt ved Toven gruppen er positiv til endringene i verneforskriften men fortsatt motsetter seg verneforskriften som den foreligger nå. Sametinget har tidligere gitt sin tilslutning til verneforskrifter med lignende formuleringer. Samtidig registrerer Sametinget at reindriftsutøvere i andre deler av landet har også uttrykt sin misnøye og frustrasjon over lignende verneplaner. Det strider imot reindriftsutøvernes rettsoppfatning at deres rett til å drive næring i et område begrenses på bakgrunn av verneforskrifter. Samiske rettighetshavere opplever at mens deres frihet begrenses i verneprosessene, åpnes områdene opp for ny aktivitet og næringsvirksomhet. I høringsuttalelsen til forvaltningsplanen for Reisa nasjonalpark har Sametinget bedt Miljødirektoratet om å bestille en ekstern evaluering om hvordan det norske styringsregimet og*

praksisen ved opprettelse og forvaltning av verneområder er i samsvar med statens folkerettslige forpliktelser i forhold til, CBD artikkel 8j og FN konvensjonen om sivile og politiske rettigheter av 1966 (SP) artikkel 27. Artikkel 27 i konvensjonen slår fast at personer tilhørende etniske, religiøse eller språklige minoriteter ikke skal nektes retten til å utøve sin egen kultur, bekjenne seg til og utøve sin egen religion, eller bruke sitt eget språk. I forhold til urfolk omfatter artikkel 27 også retten til materiell kulturutøvelse og tradisjonell næringsvirksomhet knyttet til bruk av land og naturressurser. Bestemmelsen etablerer også beskyttelse mot naturinngrep i områder som urfolk bruker til tradisjonell næringsutøvelse. Etablering av et verneområde med sine begrensninger for utøvelse av tradisjonelle næringer bør kunne sammenlignes med andre inngrep i naturgrunnlaget. I tillegg til Reisa nasjonalpark har også reinbeitedistriktene som er berørt av Skardsfjella-Hyllingsalen LVO uenige med måten verneforskrifter og forvaltningsplanen legger begrensninger til deres virksomhet. Lødding naturreservat er mye mindre i omfanget enn de to nevnte verneområdene, men problemstillingen er den samme. Sametinget mener at gjennomføring en ekstern folkerettslig evaluering vil være en fordel for statlige myndigheter på sikt. Det vil være utfordrende å få i stand en velfungerende forvaltning av områdene dersom man ikke har legitimitet til vernet blant de lokale brukere og beiterettighetshavere. Dette er uheldig når vernet i seg selv kan være svært positivt for ivaretagelse og sikring av naturgrunnlaget for samisk kultur."

KLD viser til at det ved vern av områder etter naturmangfoldloven er lagt til grunn at en rasjonell reindrift skal kunne videreføres. Vern sikrer disse områdene mot inngrep som bygging av hytter, vindkraftanlegg, vannkraftanlegg, kraftlinjer og veier, og mot skogbruk. Vern sikrer dermed arealene også for fortsatt reindrift. I sin innstilling i denne vernesaken har Fylkesmannen lagt til grunn og har forutsatt at opprettelse og forvaltning av verneområdene ikke skal gi reindriften reduserte forutsetninger for rasjonell reindrift i sine distrikt, og ikke skal være til hinder for at reindrift skal kunne foregå som tidligere. KLD har bekreftet en slik forståelse overfor Vestre Namdal reinbeitedistrikt i denne saken. KLD viser også til etter tidligere avklaring med Sametinget inngår det i verneformålet (verneforskriftens § 2) for aktuelle verneområder at "Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget." KLD mener reindriften sine interesser er godt ivarettatt i det foreliggende verneforslaget. Blant annet er flere tiltak i reindriften flyttet til generelt unntak, dvs. unntak som ikke krever søknad. Reindriften skal dermed fortsatt kunne drives på en rasjonell måte ved vern av områdene. KLD ser på denne bakgrunn ikke behov for å gjennomføre en evaluering som omtalt i Sametingets innspill.

Annet: Utover de endringene som er nevnt over har KLD foretatt mindre justeringer av forskriftene, i hovedsak er av teknisk art.

KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratets vurderinger i kap. 7.

8. MERKNADER TIL DET ENKELTE OMRÅDE

Nedenfor er gjengitt sentrale opplysninger om saksbehandlingen for de enkelte områdene, inkl. viktige høringsinstansenes hovedsynspunkter samt hovedinnholdet i vurderinger og tilrådinger fra fylkesmannsembetene og Miljødirektoratet. For detaljert omtale av de samme forhold vises det til Miljødirektoratets og fylkesmannsembetenes tilrådinger. For omtale av verneverdier henvises til Miljødirektoratets tilrådinger. Verneformål for områdene er gitt i § 1 i den enkelte verneforskrift. Under "inngrepsstatus" nedenfor oppgis inngrep for de områdene der man kjenner til slike inngrep.

1. Lavangselva naturreservat, Balsfjord kommune, Troms fylke

Totalareal 2202 dekar, hvorav 1444 dekar produktiv skog.

Planstatus: LNFR-område, og i hensynssone på grunn av ras- og skredfare.

Inngrepsstatus: Det er en rekonstruert gamme nord for Luppøelva.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Følgende instanser påpeker ingen eller uvesentlige konflikter, eller gir positiv tilslutning til verneplanforslaget på et mer generelt grunnlag: Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Statens vegvesen og Luftfartstilsynet.

Balsfjord kommune har ikke kommet med uttalelse i høringsprosessen, men ga uttalelse i forbindelse med melding om oppstart av frivillig vern-prosessen. Uttalelsen gikk ut på at kommunen ikke hadde vesentlige innvendinger til det utvidete verneforslaget i og med at skogeierne har godtatt det. Videre påpeker kommunen at "*Vern vil ha konsekvenser for tilgang til Luoppoområdet og områder ovenfor i og med at Lavangselva vil være vanskelig/kostbar å passere. Dette gjelder for skogbruk og for annen bruk av området. Området har kulturhistorisk interesse*".

Språkrådet. Stadnamntenesta for norske namn i Nord-Noreg er enig i det norske navnet på området. De påpeker at det er blandet sammen norsk og samisk skrivemåte på navneleddet Luppo/Luhppo.

Samediggi/Sametinget ber om at det tas inn i forskriften følgende setning: under § 7:

"For reindriften kan det gis flerårige tillatelser som koordineres med og tas inn i distriktsplan i henhold til reindriftsloven".

Dersom dette tas inn i forskriftene slik Sametinget foreslår, og det ikke legges ytterligere begrensninger på reindriften virksomhet i forskriftene, så anser de det ikke som påkrevd at Sametinget og Miljødirektoratet konsulterer om verneforslagene.

Forsvarsbygg uttaler at forslaget inneholder en generell unntaksbestemmelse for militær operativ virksomhet, noe de anser som tilfredsstillende. De anser også luftoperativ virksomhet å dekkes av denne bestemmelsen. Forsvarsbyggs utgangspunkt i denne saken er at området ikke har særskilte arealbruksinteresser for Forsvaret, og at områder dekket av skog uansett ikke gir mulighet for landing med helikopter. Forsvarsbygg mener at forskriftene dermed nedlegger forbud mot en virksomhet som ikke kan regnes som en trussel for verneformålet, men som likevel kan gi en administrativ konsekvens for Forsvaret ved at flykart må oppdateres med nye forbudsområder. Det bør derfor være tilrådelig å unnta Forsvarets virksomhet fra forbudet i verneforskriftene og Forsvarsbygg foreslår nytt underpunkt i § 6:

Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene

Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for:

x) Landing og start med Forsvarets luftfartøy.

Hensikten er ikke å skaffe Forsvaret generell landingstillatelse, men å tilpasse verneforskriften til de forhold den reelt sett skal skjerme området for, samt unngå uhensiktsmessige flykart.

Landbruksdirektoratet uttaler at det ikke framgår av høringsdokumentene hvilken verneverdi området innehar. Direktoratet bemerker at det ikke er åpnet for at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til, samt vedlikehold av gjerder i forbindelse med beiting, eller nødvendig motorferdsel i den forbindelse. De ber Fylkesmannen om å åpne for dette tiltaket i forskriften, dersom det er nødvendig for å opprettholde beite i området.

Kartverket mener at kartframstillingen ikke er i utarbeidet i tråd med Miljødirektoratets produktspesifikasjon. Det påpekes bl.a at ordet Plandokumentet er brukt, og bør fjernes.

Lavangsdalen utmarkslag organiserer grunneiere og rettighetshavere på Svartnes indre og Laksvatn ytre gnr 8 og 9 i Balsfjord kommune. Laget forvalter jakt og fiske i henhold til lovgivningens bestemmelser, samt tilgodeser medlemmenes og allmennhetens interesser i utmarka. Laget har ikke innvendinger til opprettelsen av Lavangselva naturreservat. Laget påpeker at området nyttes en del til friluftsmål, bl.a er det vernede kulturminner ved Luppo som det er utfart til. Tidligere storfehold medførte at beitende dyr laget gode kreaturtråkk gjennom dalen, disse tråkkene ble også nytt til turstier. I den senere tid er det vanskelig å finne disse stiene. Utmarkslaget har på årsmøter vedtatt at det skulle ryddes langs stiene og bygges gangbruer over Lavangselva ved Luppo, Storskreda og Luppoeelva for bedre fremkommelighet. Noe er gjort, men mye gjenstår. Det er skaffet til veie noe materiell til bruer. Laget ber om at Fylkesmannen i Troms tar med som merknad at Lavangsdalen utmarkslag har vedlikeholdt turstier og har planlagt bygd gangbruer over Lavangselva ved Luppo, Storskreda og Luppoeelva.

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) Organisasjonen kjenner ikke til at området er mye brukt av medlemmene til sykling. Organisasjonen mener at sykling bidrar til å holde gamle stier i utmark oppe fordi syklistene har større rekkevidde enn gående. NOTS ønsker at vern av skog også fører til at eksisterende stier og gamle ferdselsveier blir kartlagt og således bidrar til kulturminnevern. NOTS foreslår at det lages en formulering i forskriften som likestiller sykkelbruk vinterstid med annen ikke-motorisert ferdsel (ski, truger, hundekjøring etc) – at det kan sykles overalt på "tilfrosset snødekt mark".

Konsultasjon med reinbeitedistrikt

Reinbeitedistrikt Mauken – Tromsdal har underskrevet protokoll fra konsultasjon 18. mai 2015. Reinbeitedistriktet har i den sammenheng påpekt følgende behov i området: Distriktet har behov for flerårig dispensasjon for å kunne kjøre med kjøretøy på barmark i påkommende tilfeller. Området langs Lavangselva har tett skog å ferdes i. Distriktet ferdes tidvis langs sørsiden av Luppodalen opp mot fjellet, oftest til fots. Distriktet har ingen faste installasjoner i området. Ut over dette er Sametingets brev 23.3.2015 dekkende også for distriktets behov.

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

Avgrensning: Fylkesmannen tilrår å opprettholde avgrensning for Lavangselva naturreservat som i høringsutkastet. Grensen følger dels eiendomsgrensen, dels kartlagt areal i økonomisk kartverk. Fylkesmannen forutsetter at endelig vernekart framstilles etter Miljødirektoratets produktspesifikasjon slik Kartverkets uttalelse peker på.

Navn: Fylkesmannen tilrår opprettholdt navnet Lavangselva naturreservat.

Verneforskrift: Det har kommet inn forslag fra Forsvarsbygg om å unnta Forsvarets virksomhet mot landing og start med luftfartøy, da områder som er dekket av skog ikke gir mulighet for landing med helikopter. Fylkesmannen mener at det ikke er mulig å lande mange steder med helikopter i området. Det fins noen myrområder som kunne være landingsplass vinterstid og et større, åpent område med tørr mark rett nord for Luppoeelva, der den nedraste gammen er, og der det er to automatisk fredete samiske kulturminner ved kolle 47 moh. Det tørre området er egnet for start og landing med helikopter. Fylkesmannen tilrår en forskriftsendring som Forsvaret foreslår Fylkesmannen har ikke foreslått noen endring i forskrift som følge av Norsk Organisasjon for terrengsykling sin uttalelse, da vi oppfatter uttalelsen til å være et forslag om endring av friluftslovens bestemmelser om ferdsel i utmark og ikke spesielt til denne verneforskriften.

Lavangsdalen utmarkslag har vedlikeholdt og dels merket stier og har vedtatt å oppføre gangbruer for å gjøre adkomsten bedre i området. Fylkesmannen er enig i at noen stier må merkes og mener også at det vil lette adkomsten svært med gangbru(er), særlig i Luppoområdet der den nedraste gammen står.

Landbruksdirektoratet har foreslått å ta inn mulighet for også å vedlikehold av eventuelle nye gjerder som tillates for å muliggjøre beiting i området. Fylkesmannen har foreslått dette tatt inn i. Fylkesmannen tilrår generell mulighet for å gi flerårige dispensasjoner og har i tillegg tilrådd tatt inn Sametingets spesifiserte ønske om flerårige dispensasjoner bedt om at det tas inn en spesifisert formulering om at det kan gis flerårige tillatelser som koordineres med og tas inn i distriktsplan i henhold til reindriftsloven.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Lavangselva som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til ettersendt høringsuttalelse fra NVE om at Utbyggingsplanene for et småkraftverk i Luppoeelva ligger i kø for konsesjonsbehandling i NVE. Søknaden kom inn i 2009 og i 2013 overtok Bekk og Strøm AS som tiltakshaver av prosjektet. I e-post 21.10.2015 gir Bekk og Strøm AS beskjed om at konsesjonssøknad for Luppoeelva Kraftverk trekkes.

I e-post 12.10.2015 fra Bekk og Strøm AS til Klima- og miljødepartementet framgår at Bekk og Strøm AS trekker seg ut av kraftprosjektet, og at man ikke har fått avklart med grunneierne om de ønsker å fremme søknaden videre selv eller om den trekkes. Departementet viser til at den aktuelle

kraftutbyggingen ikke er forenelig med vern av området som naturreservat. Det foreligger undertegnet avtale med grunneierne om frivillig skogvern, noe som innebærer at grunneierne ønsker vern av området som naturreservat.

Departementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Lavangselva naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Fellesomtale for område nr. 2-11 i Nord-Trøndelag fylke:

Tilrådingen omfatter 11 områder i Nord-Trøndelag fylke. Ett av områdene (Storgaulstadhøgda - Trollfossklompen) var på høring sammen med 4 andre områder som er tilrådd tidligere, mens de resterende 10 områdene var på felles høring. Når det gjelder generelle kommentarer til høringsforslaget samt Fylkesmannens vurdering av disse, gjengis disse samlet for alle områdene for å unngå mange gjentakelser.

Høringsuttalelser fra lokale og regionale høringsparter:

Både generelle uttalelser, og noen uttalelser knyttet til enkeltområder er tatt med, da uttalelser til enkeltområder kan ha generell betydning for flere områder.

Uttalelser til enkeltområder er også gjengitt i oppsummeringen for de enkelte områdene.

Nord-Trøndelag Fylkeskommune påpeker i oppstartmelding mht. Kvamsfjellet at området er viktig i friluftsmessig sammenheng, påpeker inkonsekvens i avgrensning vedrørende Giltmarkvegen, men avventer nærmere vurdering til framlegg av verneforslag.

Fylkeskommunen minner om at oversikt over kulturminner finnes i <http://askeladden.ra.no> og på nettstedene www.mittkulturminne.no og www.kulturminnesok.no.

De fleste utmarksområder er i begrenset grad undersøkt og registrert mht. kulturminner. Det kan derfor ligge mange kulturminner i det området som skal fredes/vernes. Fylkeskommunen kan eventuelt bidra med kompetanse på registrering av kulturminner i området.

Fylkestinget ber om at det snarlig utarbeides forvaltningsplaner for områdene. I planarbeidet bør det legges vekt på medvirkning fra aktuelle interesser og brukere av områdene.

Fylkestinget anbefaler at forvaltningsansvaret gis til kommunene under forutsetning av at kommunene tilføres tilstrekkelige ressurser.

Fylkestinget understrekes at det må klarlegges hvilket nivå det totale omfang av vern i Nord-Trøndelag bør ligge på og evt. senere forslag om vern må sees i sammenheng og i størst mulig grad gis en helhetlig behandling.

Namsos kommune, formannskapet, anfører i uttalelse til oppstartmeldingen at de er positiv til etablering av et større naturreservat i Botnan (Lødding), og tilbyr frivillig vern av eiendommen Ekorn, som ligger som en sone mellom Almdalen-Ekorndalen naturreservat og foreslåtte Lødding naturreservat. Eventuelt vern av Ekorn bør utredes, og endelig avtale legges fram for godkjenning av Namsos kommunestyre.

Snåsa kommune kan ikke se at allmenne interesser eller nærings- og bruksinteresser, som ikke grunneierne selv rår over, er vesentlig berørt i denne saken, og har ikke merknad til foreslått utvidelse ved Gjevsjøen.

Midtre Namdal samkommune er et samarbeid mellom kommunene Namsos, Overhalla, Fosnes og Namdalseid, og uttaler seg således til forslagene om Buvika, Nonshaugen, Aunskardet-Laksholhaugen, Gravhaugen og Lødding. Samkommunen anfører at siden vernet er frivillig, så unngår man de konflikter mot grunneieren som man hadde i vernesakene på nittitallet. Vernet vurderes i liten grad å påvirke leveransene til industrien i fylket, siden det er foreslått arealer på lav bonitet eller med liten tilgjengelighet. Vernet innebærer at det blir en forholdvis stor andel i Midtre Namdal som er bandlagt. Ansvar gis til kommunen under forutsetning av at kommunen tilføres tilstrekkelige ressurser.

Steinkjer kommune anfører i uttalelse av juni 2014 angående Trollfossklompen-Storgaulstadhøgda at kommunen ser positivt på at det velges et område som grenser til Skjækra landskapsvernområde, og at det styrker områdenes verneverdi på en helhetlig måte.

Kommunen har forståelse for at man nytter standardtekst i forskriftene, men den må i større grad være tilpasset verneformålet for det enkelte området, og unødig skjærping er tidkrevende og

kostnadskrevende både for forvaltning og brukere. Her er verneformålet å ivareta skogen som økosystem og samisk naturgrunnlag, og ikke f.eks. som for myrreservat. Følgende bør ikke utløse behov for søknad: Utkjøring av elg/hjort med jernhest/ATV, uttransport av felt ulv og bjørn med jernhest /ATV, utsetting av saltstein med snøscooter, reparasjoner av gjerder og reindrifutstyr som er lovlig oppsatt, rydding av eksisterende flytteleier, nødvendig uttak av brensel i forbindelse med reindriften. Hvis dette ikke kan imøtekommes, bør alternativ verneform vurderes.

Steinkjer kommune uttaler i 2015 at verneforskriften for Kvamsfjellet bør tilpasses at Kvamsfjella er et verneområde der verneformålet avhenger av skjøtsel gjennom beite og foruttak. Det vises i denne sammenheng til ivaretagelse av § 1 (formålet) i foreslått forskrift.

Kommunen ønsker derfor å unngå at driftsoppgaver knytta til næringa, dvs. landbruk og reindrift, nå og i fremtiden reguleres så strengt at ordinære driftsoppgaver må underlegges unødige dispensasjonsbehandlinger.

Det foreslås at flere av de spesifiserte dispensasjonsbestemmelsene knyttet til drift, vedlikehold og gjenreising strykes, og at de legges inn under generelle unntak fra vernebestemmelser eller under generelle unntak fra ferdselsbestemmelser. I unntaksbestemmelsen bør det da forutsettes at tiltaket gjennomføres i henhold til forvaltningsplanen.

Hovedutvalget støtter rådmannens forslag til konkrete endringer i forskriftstekst med begrunnelse som er oppsummert i saksvurderingen.

Dersom disse endringene ikke kan gjøres, er kommunen kritisk til at naturreservat er riktig verneform for et område som er så avhengig av bruk fra landbruk og reindrift som Kvamsfjella.

Skisse forvaltningsplan: Hensikten med forvaltningsplanen er at den skal være en veileder til tolkning av verneforskriften, og gi ytterligere føringer i forhold til denne. De føringer som er foreslått må innarbeides i planen. I tillegg må planen gi opplysninger til brukere av området om området og hvilke aktiviteter som reguleres/er tillatt. Det er viktig at planen ikke blir for omfattende, da den skal være et arbeidsverktøy for forvaltningsmyndigheten og et oppslagsverk for brukerne av området.

Steinkjer kommune har for øvrig en rekke forslag til endring av forskriften.

NTNU Vitenskapsmuseet anfører at viktige mangler ved dagens barskogvern er få områder i låglandet og i ytre strøk, få områder med høy bonitet/rik vegetasjon (særlig i låglandet/søreboreal vegetasjonssone), og ser på de foreslåtte verneområdene som et viktig og faglig tilrådelig tilskudd til skogvernet i Midt-Norge, og at frivillig vern i dette tilfelle har gitt et bedre resultat enn en kunne frykte da denne strategien ble lansert. Forskriftene følger den vanlige etablerte praksisen med forskrift, og synes tilfredsstillende. Når det er åpnet for tradisjonell beiting, er det viktig at omfang og påvirkning blir overvåket og om nødvendig fulgt opp med tiltak.

Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag er positiv til de foreslåtte naturreservatene, og at flere av de grenser til eksisterende naturreservat er en styrke.

Steinkjer kommuneskoger er grunneier til Trollfossklompen-Storgaulstadhøgda, og ønsker å se på tilpasning av grenser i forhold til ungskog øverst i Storgaulstadhøgda, og tilpasning av grense i forhold til gammel ferdselslei for snøscooter, som anføres som reservelei nå. Med hensyn til forskrifter så ønskes mulighet for å kjøre opp skiløype fra Daltjønna for å knytte seg til nettet mot Skjækra, at all uttransport av felt storvilt er generelt unntak. Steinkjer kommuneskoger anfører også ønske om generelt unntak for uttransport av felt storvilt med bruk av hest og drag, samt for scootertransport til hytte ved Langtjønna bak verneområdet.

Høringsuttalelser fra sentrale høringsparter:

Direktoratet for mineralforvaltning har ikke merknader til forslaget, da det ikke berører bergrettigheter eller kjente mineralske forekomster. Til Trollfossklompen – Storgaulstadhøgda uttaler Direktoratet for mineralforvaltning at det gjennomgående finnes liten kunnskap om mineralforekomster i området, og mener at der kunnskap ikke finnes så bør det frembringes som en del av verneprosessen, f.eks. som en temautredning. Direktoratet henviser til naturmangfoldlovens § 41, og at Fylkesmannen derfor må innhente grundigere informasjon.

Landbruksdirektoratet anfører at dersom det er aktuelt med beite, bør det være generelt unntak for beite og utsetting av saltstein, og at det i spesifiserte unntak bør være åpning for oppsetting av

gjerd, samt nødvendig motorferdsel i den forbindelse og ved utsetting av saltstein, samt unntak for uttransport av syke og skadde beitedyr.

Der det er aktuelt med hogst av plantefelt, bør det kunne gis tillatelse for motorferdsel i den forbindelse, eventuelt også oppgradering av skogsveger.

Landbruksdirektoratet peker på nytte av forvaltningsplan, der slåttemark, setre, etablerte plantefelt og utkjøringsstraseer er avmerket i kart, og at retningslinjer for skjøtsel av slåttemark, seterdrift, ev. skogsdrift og forvaltning av verneområdet gis, og at drift av setre og skogsareal kan gjøres enklere gjennom forvaltningsplan.

Kartverket anfører at datasettet for verneområder fra og med 1. januar 2015 inngår i det offentlige kartgrunnlaget, og forutsetter at kart for verneområder utarbeides og presenteres i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon, godkjent av Kommunal og moderniseringsdepartementet. Videre forutsettes at vernemyndigheten melder inn navnene på samtlige nye reservat til Kartverket for registrering i Sentralt stedsnavnsregister.

Verdens Villmarksfond (WWF) støtter forslaget, mener at det er positivt at flere områder med boreal regnskog er med, og at Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark kan utvides ved Gjevsjøen.

Kystverket har ikke særskilt merknad.

Norsk organisasjon for terrengsykling, NOTS, ønsker å sikre en positiv utvikling av terrengsykling som aktivitet, og ønsker å fremme en positiv ferdselskultur i utmark, er positiv til at skog vernes mot moderne maskinelt skogbruk og ønsker at uberørt natur kan oppleves både til fots og på tråsykkel, og ber om at ferdselsrestriksjonen i forskriftene endres. NOTS anfører at frilufsloven kun hjemler fri sykling på stier, og at vanlig sykling kun har begrenset skadeevne, og at sykkel med tiden er blitt en aktivitet som utøves til alle årstider.

NOTS mener at gjengroing av gamle stier er et større problem enn bruk, da gammelt kulturlandskap forsvinner, og sykling kan bidra til å holde stier i hevd. NOTS anfører at teksten gjør sykling i terreng ulovlig, ber om at sykling likestilles med annen ikke-motorisert frilufsbruk, og ber om at restriksjoner mot sykling fjernes og heller begrenses til sårbare områder. NOTS påpeker at sykling på snøføre med «fatbike» er under utvikling og stadig mer aktuelt, og ber om at vintersykling likestilles med annen vinteraktivitet, sykling på «tilfrosset snødekt mark».

Forsvarsbygg anmoder om at generelt unntak «Landing og start med Forsvarets luftfartøy», tas inn i alle forskrifter.

Sametinget anfører til oppstartmelding i brev av 18.02.2015 og 17.03.2015 at det ikke er hensiktsmessig at det opprettes arbeidsutvalg, og vil avvente eventuelle konsultasjoner med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag til etter at regional/lokal høring er gjennomført. Sametinget anfører videre at følgende forhold er av avgjørende betydning for Sametinget for at det kan gis tilslutning til verneforslagene i samiske områder:

- Formålet med vernet må også være å sikre grunnlaget for samisk kultur, herunder reindrift i reindriftsområder
- Generelt unntak for bruk av beltekjøretøy på snødekt mark i forbindelse med utøvelse av reindrift
- Generelt unntak for skjæring av skohøy, uttak av ris til gammer og uttak av materialer til duodji/tradisjonell samisk husflid
- Generelt unntak for reindriftas nødvendige uttak for brensel og for vedlikehold av lovlig oppsatte reingjerder og annet reindriftsutstyr
- Flerårige dispensasjonstillatelser for terrengkjøretøy på barmark og helikopter ved utøvelse av reindrift.
- Bestemmelser om at samiske interesser skal ivaretas ved etablering av forvaltningsordninger.

Sametinget ber om at Fylkesmannen i Nord-Trøndelag avklarer med berørte reinbeitedistrikt og evt. andre berørte samiske interesseorganisasjoner om behovet for konsultasjoner. Sametinget viser videre til at lokal og regional høring i vernesaker som berører samiske områder gjennomføres i to adskilte omganger.

Sametinget anfører i brev av 29.04.2014 at høringen bør gjennomføres i to omganger, en lokal/regional og en sentral, slik at Sametinget har oversikt over de lokale uttalelser før de avgir sin endelige uttalelse.

Sametinget anfører i sin endelige uttalelse av 23.06.2015 at det i § 7 må tas inn i alle forskrifter «for reindriften kan det gis flerårige tillatelser som koordineres med og tas inn i distriktsplanen i henhold til reindriftsloven». Dersom man ikke kan ta formuleringen ordrett inn, og ønsker å legge ytterligere begrensninger på reindriften, så ber Sametinget om konsultasjoner med Miljødirektoratet. Sametinget ber også om at formuleringen «...eller uttak av særegne vekstformer på trær (eksempel rilkule)» tas ut – fordi det under høring er pekt på at uttak av rilkuler er en del av samisk tradisjon og kultur.

Videre må forvaltningsplaner ikke begrense reindriftas bruk ut over det verneforskriftene gjør.

Konsultasjoner og møter med reinbeitedistriktene:

Det er avholdt informasjonsmøter med Tjåhkere sijte, Fosen reinbeitedistrikt og Vestre Namdal reinbeitedistrikt før oppstartmelding og senere gjennomført konsultasjoner med de samme reinbeitedistrikt, samt Feren reinbeitedistrikt og Låarte sijte underveis i høringsperioden.

Innspill fra reinbeitedistriktene i møtene er referert under de enkelte områder.

For Trollfosklompen-Storgaulstadhøgda ble det under saksbehandlingen i 2014 avholdt møter med Låarte sijte og Skæhkere sijte.

Tekst i protokoller:

Konsultasjon med Tjåhkere sijte. Migaren naturreservat, Kvamsfjellet naturreservat: Migaren berører flyttelei for rein mellom sommerbeite og vinterbeite. Her kan det bli aktuelt med bruk av helikopter. Kvamsfjellet er vinterbeite, hvor reinen beiter seg gjennom, og er spesielt viktig i vintre med mindre snø. Vern av området er til fordel for reindrift. Området bør være sammenhengende og ikke være åpent for f.eks snøscooterkjøring. Angående forskrifter har Fylkesmannen i forslaget lagt siste utgave av vedtatte forskrifter (desember 2014) til grunn, med noe tilpasning etter innspill fra brukergrupper i Kvam. Tjåhkere sijte mener at punktene h, i, j, k, l i forskriften (forslaget) for Kvamsfjellet naturreservat, jf punktene g, h, i, j, k i forskriften for Migaren naturreservat, bør flyttes fra § 7 (spesifiserte dispensasjons- bestemmelser) til § 4 og § 6 (generelle unntak).

Konsultasjon med Feren reinbeitedistrikt. Ramsås naturreservat: Ramsås ligger i vinter-, vår- og høstbeite, og rein beiter i Ramsåsen. Vern av areal er i utgangspunktet til fordel for reindrift, distriktet er utsatt for mange inngrep og forstyrrelser. Ny distriktsplan er under utarbeidelse, og vedtas snarlig. Her er hovedkjøreleier vist på arealbrukskart, samtidig som distriktet også må kjøre utenom leiene. Distriktet forsøker å unngå bløtt terreng og begrense kjørespor. Distriktet påpeker generelt mulig behov for virke til lavvo (fortrinnsvis bjørk, eventuelt gran) samt eventuelt behov til bålbrekking i Ramsås. Distriktet ønsker å kunne søke på flerårige tillatelser for barmarkskjøring og landing for helikopter for mer enn 4 år.

Konsultasjon med Fosen reinbeitedistrikt. Buvika, Gravhaugen, Aunskardet-Lakshølhaugen, Nonshaugen: Buvika beites sporadisk av rein. Gravhaugen ligger i trekklei mellom Rapheia og Mefossheia, og rein trekker sporadisk inn i området. Flyttelei går utenom området. Hemnaområdet (Aunskardet-Lakshølhaugen) er tidligere mindre brukt, men ved de omfattende planer om vindkraftutbygging i distriktet, vil området kunne bli vesentlig mer viktig. Finnvollaldalen (Nonshaugen) er sommer- og vårbeite og kalvingsland. Utvidelsen ligger i et stort reservat, og utgjør liten andel av dette.

Med hensyn til forskrifter har Fylkesmannen forøvrig basert forslaget på malen i siste runde av vedtak, dvs. desember 2014, med bl.a. tilleggsjustering for Finnvollaldalen – Esplingdalen.

Det er positivt at barmarkstransport i reindriften etter traseen Finnvollvatnet – mot Stornesvatnet flyttes til direkte unntak, § 6 (trase B og C i vernekartet), slik at det blir likebehandling med grunneieren til Finnvollen. Fosen reinbeitedistrikt mener at punktene g, h, i, j, k, jf. forskriftsforslaget for Aunskardet – Lakshølhaugen i § 7 (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser) bør flyttes til § 4 og § 6, dvs. direkte unntak, dvs. ikke søknadspliktig, jf at dette er beskrevet i distriktsplan (disse punktene kan ha noe ulik bokstaverings i de ulike forskrifter).

Fosen reinbeitedistrikt mener forøvrig at ryddet flyttelei er eksisterende anlegg i drifta, og bør komme inn under § 4, pkt. om vedlikehold av eksisterende anlegg. Fosen reinbeitedistrikt anfører at tematikken ble tatt opp i skjønnsrettsaken angående Øyensskavelen naturreservat.

Fosen reinbeitedistrikt mener at rilkuler for samisk sløyd bør omfattes av unntaket, jf § 4 pkt 1 (kan ha ulik bokstaver i ulike forskrifter), da kultur og tradisjon er viktig å ta vare på.

Konsultasjon med Låarte sitje. Guselva naturreservat, utvidelse av Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark: Arealmessig er vern av skog og areal en fordel for reindrift og forutsigbart beite. I forslaget om forskrift for Guselva har fylkesmannen lagt til grunn mal fra siste vedtaksrunde på barskogvern desember 2014. Låarten sitje mener at reindriften ikke skal trenge søke på virksomhet som utøves i medhold av sine rettigheter, jf forskriftenes § 7 – jf unntaksparagrafene § 4 og § 6.

Konsultasjon med Vestre Namdal reinbeitedistrikt. Lødding naturreservat: I utgangspunktet er Vestre Namdal reinbeitedistrikt positiv til vern, i og med at dette ivaretar naturgrunnlaget, og reindriften er generelt presset av ulike inngrep og forstyrrelser.

Det foreslåtte området er av vesentlig betydning som vinterbeite, og særlig viktig i vintre med mye snø. Fylkesmannen har i forslaget lagt til grunn malen fra siste vedtak om barskog, desember 2014, med bl.a krav om forvaltningsplan. Vestre Namdal reinbeitedistrikt mener at de foreslåtte forskrifter er en begrensning for reindriften, og i strid med reindriften sine rettigheter i henhold til ILO-konvensjonen, FNs urfolksdeklarasjon av september 2007, og Stortingsmelding nr. 9, (2011-12) Landbruks- og matpolitikken og grunnlovens § 110 A og internasjonale regler. Distriktet påpeker at eventuelt unntak for landing med Forsvarets luftfartøy kan forstyrre rein vesentlig, og at det minimum må være en varslingsplikt til reindrift. Vestre Namdal kan ikke akseptere vern av Lødding naturreservat slik den foreslåtte forskriften foreligger.

Vestre Namdal reinbeitedistrikt viser for øvrig til sin uttalelse av 29.05.2015.

Vestre Namdal reinbeitedistrikt. Toven-gruppen, uttalelse av 29.05.2015: Toven-gruppen anfører at reindriften står overfor tre hovedutfordringer: Arealinngrep, rovdyr og klimaendringer.

Arealforringelse er den alvorligste utfordring og irreversibel, og vern vil hindre inngrep som vindmøller, vannkraft, veger, hytter mv.

Distriktet er derfor positivt til vern av skogområder.

Lødding er en meget viktig del av vinterbeite, da det her er både sein høst- vinter- og tidlig vårbeite. I vintre med mye snø beites området intensivt, og ingen begrensning for reindriften tåles.

Distriktet viser videre bl.a til ILO-konvensjonen og FNs urfolksdeklarasjon av september 2007, og at samisk næring og annen naturbasert næring skal utøves fritt. Henviser til Stortingsmelding nr 9, Landbruks- og matpolitikken, s 199, kolonne 2, at hensyn til samisk kultur og næringsutøvelse skal bli gjenstand for særskilt vurdering og behandling.

Dersom forskrift endres slik at reindriften sine rettigheter og behov ivaretas og naturreservatet etableres, så må motorisert ferdsel fra tilsyn bli lagt på et minimum og varsles i forkant, samt at søknader om dispensasjon blir sendt på høring.

Samene har forvaltet området bærekraftig gjennom århundrer, og det er ufattelig at det skal settes store begrensninger for reindriften. Forskriften slik den foreligger, vil innebære en betydelig krenkelse av våre rettigheter, og hindre vår utøvelse av vår næring. Forskriften anses som ugyldig, vi krever konsekvensutredning, og ber om at det uheldige forslaget om forskrift legges til side.

Skæhkere sitje anfører sammen med Låarte sitje i møte 5. juni 2014, at på den ene siden er gammelskog viktig for reindrift, og vern er til fordel mht. til ivaretagelse av arealgrunnlag for reindrift, mens reindriften på den andre siden forbeholder seg retten til å drive reindrift slik de alltid har gjort det på basis av sine rettigheter. For Skæhkere sitje er områdene ved Gaulstad er viktige vinterbeiter, og de er her presset mht. hytteutbygging og forstyrrelser. Trollfossklommen-Storgaulstadhøgda burde vært sammenhengende.

Fylkesmannens kommentarer:

Avgrensning av områdene. Verneform: For Storgaulstadhøgda - Trollfossklommen foreslås etter avtale med Steinkjer kommuneskoger to mindre grensejusteringer. For Trollfossklommen inkluderes noe areal for å ta med nordvestre kant av bekkedal nordøst for Daltjønna. I Storgaulstadhøgda justeres grensa noe som tilpasning til ungskogfelt, og for å unngå en vintertrase ved Finnhaugen. Dette er marginale justeringer.

For Kvamsfjellet tilrås en begrenset justering i nordkant på Statskog, for å holde Giltmarkvegen utenfor reservatet over hele traseen, samt å tilpasse for adkomststrase fra Giltmarkvegen og til Aassveseter-området.

Det er stilt spørsmålsteget om vernekategori for Kvamsfjellet, idet sørdelen av området har store areal med kulturbasert slåttemark. Kvamsfjellet er en mosaikk av kalksskoger, som til dels er svært gamle, og slåttemarker og slåtteenger, og området har mange rødlistarter. Området tilfredsstiller godt de strenge og spisse kriterier for naturreservat, jf kriteriet om «truet, sjelden og sårbar natur», og «særlig betydning for biologisk mangfold». Med hensyn på slåttemarker og myrer, må området dog skjøttes og brukes.

Verneforskriftene: Kommentarene her går på generelle og felles forhold. Konkrete forhold vedrørende de enkelte reservater kommenteres under hvert enkelt område.

De fleste reinbeitedistrikt og Sametinget har kommentert forskriftene generelt. Steinkjer kommune har kommentert forskriftene for Kvamsfjellet og Trollfossklompen – Storgaulstadhøgda, som delvis har generell interesse for flere forskrifter. Steinkjer kommune har blant annet foreslått å slå sammen punkter, samt påpekt forholdet mellom forskrift og forvaltningsplan. NOTS, Norsk organisasjon for terrengsykling, har kommet med anførsler i forhold til sykling og friluftsløven. Forsvaret har kommentert med hensyn til start og landing med luftfartøy.

Generell oppbygging av forskrift: Som utgangspunkt er malen fra siste vedtak om opprettelse av naturreservat av 12.12.2014 benyttet i høringsforslaget. Forskrift er oppbygd grovt sett etter mal: Formålsparagraf - forbud – unntak (hva er tillatt) – unntak etter søknad – generell dispensasjonsmulighet – forvaltningsplan. Formålsparagrafen lager en ramme og er et utgangspunkt for forvaltningen. Forvaltningsplanen skal tydeliggjøre forvaltningen og blant annet gi forutsigelighet for brukere av området. Forvaltningsplanen skal også definere eventuelle behov for skjøtsel. Mens forskrift vedtas i statsråd, så vedtas forvaltningsplaner for naturreservat av Fylkesmannen. Forskrift er et konkret juridisk rettskraftig dokument. Det legges vekt på at de enkelte punkt er tydelige og enkle. Det går både på at forskrift er lett å forstå og på trygghet for brukerne, idet brudd på forskrift og lover kan medføre straffeansvar. En del tiltak regulert i forskrift reguleres også etter andre lovverk (f.eks. motorferdsel, bygningstiltak). En del tiltak må ha tillatelse fra grunneier.

Forholdet mellom forvaltningsplan og forskrift: Steinkjer kommune m.fl. har pekt på forvaltningsplan som et instrument, og at forvaltningsplanen skal brukes aktivt. Fylkesmannen anfører at forvaltningsplan er et viktig verktøy i forvaltningen. Hjemmel for vedtak ligger imidlertid i forskriften. Forvaltningsplan kan og skal brukes for å tydeliggjøre praksis av forskrift. Forvaltningsplan må ligge innenfor forskrift og kan ikke utvide/innskrenke de rammer som er vedtatt i forskrift.

Utkjøring av storvilt: Det har kommet inn merknad (Steinkjer kommune 2014) om at all utkjøring av felt storvilt bør være direkte tillatt etter unntak.

Fylkesmannen anfører at naturreservat med skog vanligvis er en mosaikk av skog og annen fastmark, herunder både berg, bæresvake områder av myr og annen våtmark, i forbindelse med elveløp, elvebredder og bekkedrag i terrenget. Storviltjakt er en årlig foreteelse med ulike og varierende personell i aktivitet. Potensialet for terrengskade kan være betydelig med uforsiktig kjøring av ATV, noe som det er dokumentert eksempel på enkelte steder i fylket.

Fylkesmannen mener derfor at det bør være en forvaltningsmessig kontroll på denne typen transport. Fylkesmannen mener derfor at uttransport av elg/hjort med andre kjøretøy enn beltegående bør være etter søknad, men at en gjennom forvaltningsplan – f.eks basert på beskrevet opplegg, kan gi flerårstillatelser og dermed gi forutsigelighet både for valdeiere og jegere.

Utkjøring av felt ulv og bjørn: Det har kommet inn merknad (Steinkjer kommune 2014) om at all utkjøring av felt ulv og bjørn bør være direkte tillatt etter unntak. Felling av ulv eller bjørn kan skje når det er direkte angrep på bufe, etter fellingstillatelse eller i forbindelse med lisensjakt på bjørn. Med unntak av lisensjakten er dette akutsituasjoner, som ikke er planlagt på forhånd, og som (svært) sjelden vil forekomme, og langt unna den regularitet som utkjøring av storvilt skjer med. I akutsituasjoner kan fellingstillatelse gis av fylkesmannen på svært kort varsel (ned mot en time), og deretter organiseres den praktiske jakten.

Når det gjelder motorferdselsloven, så er det utkjøring av elg og hjort som er tillatt, mens for store rovdyr kan kommunen gi tillatelse etter § 6. Utkjøring av felt rovdyr skjer altså etter konkret tillatelse fra kommunen.

Når det gjelder akutt skadefelling av bjørn og ulv, så kan dette vurderes i forhold til akutt utkjøring av syke/skadde beitedyr, at uttransport er tillatt, men at det skal skje skånsomt og at forvaltningsmyndighet/opsyn skal orienteres. Miljødirektoratet har i sin innstilling av 2014, på bakgrunn av Steinkjer kommunes innspill og fylkesmannens kommentar, vurdert at akutt uttransport av felt ulv/bjørn er tillatt etter forskrift, på samme vis som uttransport av syke skadde beitedyr. Det er imidlertid situasjoner som svært sjelden vil oppstå.

Derimot, når det gjelder felling i forbindelse med lisensjakt, så er dette planlagt på samme måte som storviltjakt, og Fylkesmannen mener det vurderes på samme vis som for utkjøring av storvilt. I alle tilfeller kan ikke kjøretøy føres inn i reservat før felling har skjedd.

Steinkjer kommune og Steinkjer kommuneskoger har anført at uttransport av storvilt med hest og drag bør være generelt tillatt. Dette har i Trollfossklømpen - Storgaulstadhøgda praktisk aktualitet. Fylkesmannen mener at siden skånsom riding er tillatt og utkjøring med beltekjøretøy er tillatt, så utgjør uttransport med hest liten forskjell, under krav at det ikke settes varige spor i terrenget. Utkjøring med hest vil ha liten frekvens, men fylkesmannen foreslår at Steinkjer kommunes forslag tas inn i alle forskrifter.

Sammenslåing av punkter: Med henvisning til at en forskrift bør være enkel, oversiktlig og tydelig, vil ikke Fylkesmannen generelt anbefale det.

Terrengsykling: Med hensyn til NOTS sine anførsler, så hjemler friluftsløven fri ferdsel for sykling på stier i utmark og på fjellet, men setter ikke forbud mot sykling noe sted. I siste runde i fjor ble sykling (samt hest og kjerre) indirekte tatt inn som unntak på veger/stier i de fleste områder, ved at forbud mot sykling/hest og kjerre ble gjeldende utenom stier og veger merket på kart.

Fylkesmannen forholder seg til dette og tiltemper forslag til forskriftene slik at bruk av sykkel, samt hest og kjerre, tillates der det er stier og gamle ferdselsveger, merket på vernekart eller kart i forvaltningsplan.

Noen områder har ikke stier, og sykling/hest og kjerre vil ikke være tillatt. Fylkesmannen mener at også kart i forvaltningsplan bør kunne brukes, da kartverket ikke er nøyaktig hva angår stier. Det både mangler stier, samt at det også kan være lagt inn sti/traktorveger i områder hvor dette ikke finnes.

Med hensyn til vintersykling i terreng og snø med «fatbike», så er det en ukjent problemstilling for Fylkesmannen, og tematikken videresendes for sentral vurdering. Hvis det er en tematikk med relevans, så kan man eventuelt i forskrift i de aktuelle punkt skrive «barmarkssykling» i stedet for «sykling». Fylkesmannen legger det imidlertid ikke inn forskriften i sin videresending av forslaget.

Forsvarsbygg har bedt om at landing og start med forvarets luftfartøy gis automatisk unntak. Dette punktet ble tatt inn i alle, eller de fleste, forskrifter vedtatt 12.12.2015.

De aktuelle forslagene er skog- og andre utmarksområder. Det er ikke registrert sårbare biotoper i den forstand at det er innført ferdselsrestriksjoner i noe område. Men sårbare enkeltlokaliteter som rovfuglreir vil finnes innenfor så store utmarksareal det her er snakk om, og kan finnes både i de mindre og i de større områder. Det er her en meget sårbar periode fra reiretableringen starter og til ungene er ute av reiret. En antar at start og landing eventuelt vil bli (meget) sjeldne foreteelser og ikke utgjøre noen trussel mot områdene som sådan, men hvis dette punktet fortsatt skal finnes generelt i forskrifter bør forvaret ha egne rutiner for å sjekke sårbarhet (også i forhold til reinbeite). Fylkesmannen legger punktet rutinemessig inn.

Samiske interesser.

Fylkesmannen legger til grunn og forutsetter at opprettelse av og forvaltning av områdene ikke skal gi reindriften reduserte forutsetninger for rasjonell reindrift i sine distrikt og ikke skal være til hinder for at reindrift skal kunne foregå som tidligere. Spørsmålet da er å etablere en struktur (areal, forskrift m/foredrag, samt forvaltningsplan) som på den ene siden ivaretar sårbar biologi og samtidig ivaretar reindriften med forutsigelige forvaltningsrammer. Et vernevedtak består av areal (grense) og forskrift, samtidig som foredraget til statsråd legger føringer for forvaltningen. Forvaltningsplan skal utdype hvordan området skal forvaltes og gi forutsigelighet for brukerne.

Fylkesmannen mener at oppbygging av forskrift jf. tilrådommen, sammen med forvaltningsplan kombinert med reindriftens beskrivelser i distriktsplan og bruksregler, legger grunnlag for dette. Hva angår samiske interesser, så har Fylkesmannen i høringsforslaget lagt til grunn malen fra siste vedtak om naturreservat av 12.12.2014, dvs. det fundamentet som er lagt gjennom tidligere drøftinger mellom Klima- og miljødepartementet og Sametinget. Fylkesmannen foreslår justeringer av forslaget, på bakgrunn av høringer og prosess.

Samiske interesser er ut fra tidligere drøftinger og prosess tatt inn i høringsutkastet hva angår § 1 formålsparagrafen, § 4 om uttak til samisk sløyd mv, § 6 om motorisert ferdsel på snødekt mark, § 7 vedrørende div. forhold, og § 11 om at samiske interesser skal ivaretas i den forvaltningsordning som etableres

Forslagene berører areal i 6 reinbeitedistrikt. 5 av distriktene har uttrykt at vern i utgangspunktet er en fordel for reindrift, da reindrift presses av en rekke arealinngrep og forstyrrelser (hytter, hogst, vindkraft, skogsveger). Urørt beiteland, uforstyrret beiting og gammelskog er viktig for reindrifta. Vern vil sikre arealgrunnlaget for reindrift i de områder som vernes. Videre så har 4 distrikt bedt om at de unntaksregler som er hjemlet i § 7 (dispensasjon etter søknad) flyttes til § 4 og § 6 (direkte unntak), blant annet med begrunnelse at det gjelder tiltak reindriften har rett til i kraft av sine rettigheter og internasjonale konvensjoner. Et distrikt uttrykker at de ikke aksepterer høringsforslaget slik forskriften er fremlagt i høringen (Vestre Namdal/området Lødding).

Sametinget har i sine uttalelser til forslagene kommet med diverse krav til forskriftene, herunder at det i § 7 tas inn «for reindriften kan det gis flerårige tillatelser som koordineres med og tas inn i distriktsplanen i henhold til reindriftsloven», samt «generelt unntak for reindriftras nødvendige uttak for brensel og for vedlikehold av lovlig oppsatte reingjerder og annet reindriftsutstyr», og bedt om at forbehold for/uttrykket «særegne vekstformer, som for eksempel rilkuler» slettes fra forskriften.

Forholdet til reindrift berører ulike driftstematikker: Uttak av virke og materiell til ulike formål, motorisert ferdsel, dvs. snøscooterkjøring, barmarkskjøring, helikopterflyging, div. om anlegg (hytter, gjerder, midlertidige gjerder), samt i forhold til rydding av flyttelei og kjørelei.

Reindriften distriktsplanene i Nord-Trøndelag er av ulik årgang, og noen distrikt begynner nå å få oppdaterte distriktsplaner som sammen med bruksregler og arealbrukskart beskriver bl.a barmarkskjøringen.

Uttak av virke.

Foreslåtte områder er av svært ulik størrelse, fra 213 da til over 30 000 da. Områdene har derfor vesentlig forskjellig robusthet i forhold til inngrep og aktivitet. De større områdene er robuste, og i noen grad kan det tas ut ved, materialer for gjerder, sløyd osv. uten at det betyr noe vesentlig for verneinteresser. På den andre siden er det heller ikke ønskelig i disse områder at gammel og svært gammel skog skulle bli hogd, eller at sårbare arter og særegne vekstformer blir belastet.

De små områdene, som f.eks. Buvika, Gravhaugen og Guselva er betydelig mer sårbare, både fordi de er små i seg selv, og fordi dette er konsentrerte leveområder for sjeldne og svært spesielle arter.

Det gjelder arter i boreal regnskog og som vokser på både bartrær og lauvtrær, og spesielle arter som kan være knyttet til urskogliggende skog i Guselva. Etter fylkesmannens mening må det således være et regime som beskytter svært sårbare arter mot virksomhet fra alle rettighetshavere. Eksempelvis er det foreslått generelt bålforbud i de tre nevnte småområdene. Disse områdene er også så små, at uttak til annet virke i samisk virksomhet neppe har stor aktualitet.

Det er ikke reindriftshytter i områdene, bortsett fra ei hytte med beskrevet samisk deleierskap i Lødding, angitt som gjeterhytte på reindriftskart. Det er lite og ingenting av andre tekniske reindriftsanlegg i områdene. Behov for ved og virke til vedlikehold av anlegg er ikke stort.

Fylkesmannen mener at uttak for brensel, med «vilkår», og uttak av virke til vedlikehold, ikke er problematisk i de større områdene, når det gjelder brensel for bruk på stedet. Med begrepet «på stedet» menes bruk i området, altså ikke vedhogst for å frakte vekk fra området. Reindriften har etter reindriftsloven rett til virke under visse vilkår (§ 25), men det fremkommer at også etter reindriftsloven kan uttak av virke forbys eller begrenses i visse områder.

Fylkesmannen mener derfor at generelt uttak for dette med vilkår kan vurderes for de større områder, og legger det inn i sin innstilling til forskrift. Med vilkår mener en krav om treslag (f.eks bjørk som er retten i reindriftsloven) eller at virke ikke skal tas i registrerte kjerneområder, eller andre biologisk viktige områder. Kjerneområder finnes registrert digitalt, og kjerneområder og andre biologisk viktige områder kan legges inn i forvaltningsplan. Dette gjelder de større områder. De små områder kan ikke ha tilsvarende åpning for hogst av brensel.

Flytte- og kjøroleier.

Flytteleier kan gå over fjell, gjennom glissen skog eller gjennom mer kompakt skog. Det kan være smale leier i skog, f.eks. 30 meter brede, og bredere soner på kart i mer åpent terreng, f.eks. 2-300 meter. Presisjonsnivået i kart varierer. Det kan også være unøyaktigheter ved målestokkvalg. I visse situasjoner kan ei flyttelei ses på som en eksisterende tilstand og eller transportanlegg, litt etter karakteren av leia (f.eks. trase i skog, på linje med bru over ei elv). Etter reindriftsloven § 22 må ei flyttelei ikke stenges, men «Kongen kan samtykke i omlegging eller åpning av ny, hvis berettigede interesser gir grunn til det». Ei flyttelei kan gro til, avhengig av plassering i terrenget. Med hensyn til kjøretraseer, så trenger i overveiende grad disse ikke å ryddes. Men det er partier hvor fremkommeligheten må holdes ved like, gjennom å fjerne greiner og kvist, vindfall, mv. Eksempler på dette finnes i eksisterende Mjøsund naturreservat i Nærøy og i Simadalen naturreservat i Verran. I Simadalen er det direkte unntak for å rydde kartfestet flyttelei, samt transportlei, merket i vernekartet. Det samme gjelder flyttelei i Finnvollidalen-Esplingdalen naturreservat i Namdalseid.

Fylkesmannen har kommet til at eksisterende flytteleier og kjøroleier er eksisterende tilstander i den grad at vedlikehold (evt. rydding) av disse kan legges inn som direkte unntak, og at en ikke skal trenge omsøke dette. Det betinger imidlertid igjen et tilstrekkelig presisjonsnivå i grunnlaget. Reindriftskartet i seg selv trenger ikke være svært presis i dag, slik at for dette punktet må flyttelei/kjørolei legges inn i vernekart eller forvaltningsplan, eventuelt med supplerende beskrivelse i forvaltningsplanen.

Videre så er ikke reindriftens bruk av terrenget statisk, men kan avhenge av snøforhold, værforhold, andre forstyrrelser, og det hender at reindriftsutøvere må ta beslutninger der og da på litt fjerning av vegetasjon i en driftstrase, f.eks. vindfall. Dette kan være så lite at det faller «under radar» for en forskrift, men også såpass at det kan vurderes å være innenfor forskrift. I forbindelse med friluftsliv i form av elgjakt er det eksempelvis tillatt å fjerne små mengder kvist og kratt som forstyrrer ved postering. For reindrift kan en tilsvarende ventil være aktuell, f.eks. «fjerning av små mengder virke som er til hinder ved reinflytting».

Gjerder.

Etter reindriftsloven er det Landbruksdepartementet (Kongen) som gir tillatelse til permanente gjerder. Midlertidige gjerder kan settes opp etter reindriftsloven. Distriktsplanen skal vise oversikt over gjerder og anlegg av permanent art og så vidt mulig midlertidige gjerder. I forskriften vil permanente gjerder bli å handtere som §7-unntak, oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting. Midlertidige gjerder har størst aktualitet på snø på vinter og i tilknytning til de sentrale driftsområder, for eksempel samlingsplasser. At et midlertidig gjerde settes opp på snø med medbrakte stolper på vinterstid, faller etter fylkesmannens mening under radar for forskriften. Midlertidige gjerder i tilknytning til sentrale områder/samlingsplasser, blir å drøfte gjennom forvaltningsplan og § 7. Det er ikke opplysninger om slike områder innenfor tilrådte områder.

Motorisert ferdsel.

Kjøring med scooter på snø er direkte unntak i tilknytning til reindrift, jf § 6, mens helikopter og barmarkskjøring er i form av tillatelse etter dispensasjon, § 7.

Barmarkskjøring skal beskrives i distriktsplanen, som distriktene er pålagt å utarbeide etter reindriftsloven (§ 62). Etter reindriftsloven skal barmarkskjøring begrenses mest mulig og skal så langt som mulig gå i faste løyper. (Reindriftslovens § 23).

Med hensyn til transport, så er det fra før generelt unntak for snøscooterkjøring, fordi dette pågår på snødekket mark, og vanligvis ikke setter spor i terrenget. Helikopter brukes i Nord-Trøndelag i en viss grad, men omfang begrenses av store kostnader. I likhet med snøscooter setter helikopter lite spor i terreng. Bruk er knyttet til reinflytting.

Når det gjelder barmarkskjøring for øvrig, så kan det sette vesentlige terrengspor. Mange befaringer gjennomført av fylkesmannen indikerer imidlertid at dette ikke er noe omfattende problem i skogverneområdene i Nord-Trøndelag i forbindelse med reindrift, og at vesentlige spor først og fremst er på faste ferdselsleier til og fra boplasser og samlingsplasser. I annen forbindelse med (trolig elgjakt), er det observert områder med omfattende spor. Potensialet for spor ved barmarkskjøring generelt er betydelig. Enkelte steder er geonett prøvd med en viss suksess i å etablere fast underlag. Omfanget av barmarkskjøring i reindrift begrenser seg, på grunn av tidsbruk, omkostninger og variert/kupert terreng.

Fylkesmannen forholder seg til at barmarkskjøring bør være i § 7, men på en slik måte at dette kan håndteres på flerårsbasis ut fra beskrivelser i distriktsplanen jf. reindriftslovens krav. Dermed blir struktur slik at utgangspunktet for tillatelsen er reindriftens behov kanalisert gjennom distriktsplanen basert på reindriftsloven, § 23.

Oppsummering.

Fylkesmannen innstiller dermed på justeringer i forskriften med hensyn til samiske interesser, ved at punkter overføres fra § 7 til § 4 (for større områder, med vilkår), samt er tydeligere på midlertidige gjerdar.

Videre så er det samiske naturgrunnlaget med i formålsparagrafen (§1), og samiske interesser skal ivaretas i den forvaltningsordning som etableres. Vern vil sikre arealgrunnlaget for reindrift i de areal som vernes, mot mange former for utnytting, noe som er positivt idet reindriftsgrunnlaget er utsatt for press fra flere sektorer. Fylkesmannen legger til grunn at reindriften skal kunne foregå som tidligere i de aktuelle områder, og distriktsplaner vil i utgangspunktet være en basis i forhold til barmarksferdsel. På denne bakgrunn, og med de foreslåtte justeringer, tilrår Fylkesmannen verneforslagene, med noe ulike tilpasninger i de større og i de små områdene.

Miljødirektoratets kommentarer til høringsuttalelsene: Miljødirektoratet viser til de generelle kommentarene i kap. 7. I sin tilråding tilrår fylkesmannen at det tas inn et punkt om tillatelse til fjerning av små mengder virke som er til hinder ved reinflytting. Miljødirektoratet vurderer at dette er forhold som kan avklares gjennom forvaltningsplan, og at det ikke trengs ta inn eget unntakspunkt for dette i forskriften.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet.

2. Guselva naturreservat, Lierne kommune, Nord-Trøndelag fylke

Totalareal 726 dekar, hvorav 673 dekar produktiv skog.

Planstatus: LNF-område i kommuneplan.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Låarte sijte anfører at vern av skog og areal er en fordel for reindrift og gir forutsigbart beite.

Låarten sijte mener at reindriften ikke skal trenge å søke på virksomhet som utøves i medhold av sine rettigheter, jf forskriftenes § 7 - jf unntaksparagrafene § 4 og § 6.

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

Hva angår forskriften, så er området lite, har ikke stier og det er sårbart med stort potensial for sjeldne arter. Det åpnes derfor ikke for sykling, bålbrekking, samisk brensel og flyttelei/kjørelei har ikke aktualitet i dette området. Fylkesmannen tilrår at området vernes med de foreslåtte grenser.

Miljødirektoratet viser til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Guselva som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Guselva naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

3. Grenseendring av Blåfjella – Skjækerfjella/Låarte - Skæhkere nasjonalpark, Snåsa kommune, Nord-Trøndelag fylke

Nytt areal: 4841 dekar, hvorav 3221 dekar produktiv skog. Nytt totalareal: 1928 km².

Planstatus: LNF-område i kommuneplan.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Snåsa kommune kan ikke se at allmenne interesser eller nærings- og bruksinteresser, som ikke grunneierne selv rår over, er vesentlig berørt i denne saken, og har ikke merknad til foreslått utvidelse ved Gjevsjøen.

Låarte sijte anfører at vern av skog og areal er en fordel for reindrift og gir forutsigbart beite.

Fylkesmannens vurdering og tilråding: Når det gjelder forskrift, så er forslaget en utvidelse innenfor eksisterende forskrift, slik at forskriften for nasjonalparken har ikke vært oppe til vurdering. Fylkesmannen tilrår at området vernes med de foreslåtte grenser.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til utvidelse av nasjonalparken. Miljødirektoratet tilrår grenseendring av Blåfjella – Skjækerfjella/Låarte - Skæhkere nasjonalpark.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår grenseendring av Blåfjella – Skjækerfjella/Låarte - Skæhkere nasjonalpark i henhold til vedlagte forskrift og kart.

4. Utvidelse av Migaren naturreservat, Grong kommune, Nord-Trøndelag fylke

Nytt areal: 4620 dekar, hvorav 2985 dekar produktiv skog. Nytt totalareal: 5129 dekar.

Planstatus: LNF-område i kommuneplan.

Inngrepstatus: Det er en gammel setervoll i området med rester av bygninger.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Tjåhkere sitje anfører at Migaren berører en flyttelei for rein mellom sommerbeite og vinterbeite. Her kan det bli aktuelt med bruk av helikopter. Tjåhkere sitje mener at punktene h, i, j, k, l i forskriften for Kvamsfjellet naturreservat, jf punktene g, h, i, j og k i forskriften for Migaren naturreservat, bør flyttes fra § 7 til § 4 og § 6.

Norsk Organisasjon for terrengsykling, NOTS, anfører at verneplankartet mangler en sti som er inntegnet i Kartverkets FKB/N5000.

Fylkesmannens vurdering og tilråding: Hva angår forskrifter, så vises til generell kommentar, og punkter om sykling på sti, forsvarets luftfartøy og samisk brensel og flytteleier tas inn. Sti legges inn på kart. Fylkesmannen foreslår at avgrensningen av området justeres noe i forhold til hogstflate. Dette utgjør ca. 12 da. Denne justering er også avklart med grunneierne.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Migaren naturreservat. Samtidig oppheves forskrift 12.12.2014 nr. 1617 om vern av Migaren naturreservat, Grong kommune, Nord-Trøndelag.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Migaren naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift 12.12.2014 nr. 1617 om vern av Migaren naturreservat, Grong kommune, Nord-Trøndelag.

5. Lødding naturreservat, Namsos kommune, Nord-Trøndelag fylke

Totalareal 31 160 dekar, hvorav 12 232 dekar produktiv skog.

Planstatus: LNF-område i kommuneplan.

Inngrepstatus: En hytte i østlige del av området. En vintertrase i forbindelse med skogbruk.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Midtre Namdal Samkommune har uttalt seg generelt om verneforslagene innen samkommunen, og anfører at siden vernet er frivillig, så unngår man de konflikter mot grunneieren som man hadde i vernesakene på nittitallet. Vernet vurderes i liten grad å påvirke leveransene til industrien i fylket, siden det er foreslått arealer på lav bonitet eller med liten tilgjengelighet. Vernet innebærer at det blir en forholdsvis stor andel i Midtre Namdal som er bandlagt. Ansvaret gis til kommunen under forutsetning av at kommunen tilføres tilstrekkelige ressurser.

Namsos kommune, formannskapet, anfører i uttalelse til oppstartmeldingen at de er positiv til etablering av et større naturreservat i Botnan (Lødding), og tilbyr frivillig vern av eiendommen Ekorn, som ligger som en sone mellom Almdalen-Ekorndalen naturreservat og foreslåtte Lødding. En er nabogrunneier til Lødding, eier av Kvernmoen 5/5 og Vetterhus (5/4), og anfører at han har beiterettigheter på gnr/bnr 5/1 - Lødding (deler av forslagsområdet), og at utmarksressursen fortsatt

vil være basis for virksomheten på gården. Ei traktorlei, herunder ikke opparbeidd trase, er brukt til tømmertransport av Vetterhus, Kvernmoen og Lødding, og har vært brukt av alle parter gjennom 50-60 år. Bruksrett er ikke regulert mellom partene, men er å anse som en gjensidig rett, og er nødvendig for Vetterhus/Kvernmoen for å beholde tilgang til skogen, og mener dette bør komme inn under § 6, samt at § 7 nr. p også overføres til § 6. Han ønsker også at det i § 11 tilføyes at Vetterhus 5/4 og Kvernmoens 5/5 sine interesser skal ivaretas i forvaltningsordning som etableres.

Vestre Namdal reinbeitedistrikt anfører i konsultasjon jf protokoll og i egen uttalelse at i utgangspunktet er de positiv til vern, i og med at dette ivaretar naturgrunnlaget, og reindriften er generelt presset av ulike inngrep og forstyrrelser. Reindrifta står overfor tre hovedutfordringer:

Arealinngrep, rovdyr og klimaendringer. Arealforringelse er den alvorligste utfordring og irreversibel, og vern vil hindre inngrep som vindmøller, vannkraft, veger, hytter mv. Det foreslåtte området er av vesentlig betydning som vinterbeite, og særlig viktig i vintre med mye snø. Det er her både sein høst- vinter- og tidlig vårbeite

Fylkesmannen har i høringsforslaget lagt til grunn malen fra siste vedtak om barskog, desember 2014, med bl.a krav om forvaltningsplan.

Vestre Namdal reinbeitedistrikt mener at de foreslåtte forskrifter er en begrensning for reindriften, og i strid med reindriftens rettigheter i henhold til ILO-konvensjonen, FNs urfolksdeklarasjon av september 2007, og Stortingsmelding nr. 9, (2011-12) Landbruks- og matpolitikken og grunnlovens § 110 A og internasjonale regler.

Distriktet påpeker at eventuelt unntak for landing med Forsvarets luftfartøy kan forstyrre rein vesentlig, og at det minimum må være en varslingsplikt til reindrift.

Vestre Namdal kan ikke akseptere vern av Lødding naturreservat slik de foreslåtte forskrifter i høringsforslaget foreligger, og ber om at de foreslåtte forskrifter legges til side. Samene har forvaltet området bærekraftig gjennom århundrer, og det er ufattelig at det skal settes store begrensninger for reindriften.

Dersom forskrift endres slik at reindriftas rettigheter og behov ivaretas og naturreservatet etableres, så må motorisert ferdsel fra tilsyn bli lagt på et minimum og varsles i forkant, samt at søknader om dispensasjon blir sendt på høring. Distriktet krever konsekvensutredning, og ber om at det uheldige forslaget om forskrift legges til side.

Norsk organisasjon for terrengsykling anfører at setre indikerer gamle ferdselsveger som ikke er tegnet på kart, og at forbud vil medføre at gjennomgående stier ikke kan brukes av syklende.

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

Samiske interesser: Fylkesmannen vil i sin innstilling til Miljødirektoratet og senere i forvaltningsplan legge til grunn at vern ikke skal være til hinder for at reindriften skal bruke området som tidligere. Fylkesmannen tilrår endring på forskriftsforslaget siden høringen. Vedlikehold i form av rydding av eksisterende flytteleier og kjøreleier er flyttet til §4 og §6 (direkte tillatt), mot at disse leier er lagt inn på vernekart eller kart i forvaltningsplan. Uttak av brensel til bruk på stedet er flyttet til §4, som direkte unntak. Dette gjelder ikke i de biologisk viktige kjerneområder, registrerte i Naturbase eller kartfestet i forvaltningsplan. Med begrepet «på stedet», menes til bruk innen området. Vanlige bål kan også lages i kjerneområdene. Både brensel, flytteleier og kjøreleier er på ulikt vis definert og regulert også gjennom reindriftsloven. Snøscooterkjøring er direkte unntatt i forskriftens § 6. Med hensyn til barmarkskjøring, så skal reindriftens barmarkskjøring beskrives i distriktsplan med bruksregler og hovedleier legges inn på arealbrukskart, samt at reindriftslovens § 23 anfører at barmarkskjøring skal begrenses mest mulig. Med dette som grunnlag vil reindriftens eget drifts- og kjøremønster legges til grunn i forvaltningsplanen.

Distriktet anfører selv at de er og har vært sterkt presset på areal (flere vindkraftplaner, hyttefelt, skogsdrift, skogsbilveger). Et vern vil sikre arealgrunnlaget i verneområdet.

Forholdet til samisk naturgrunnlag er lagt inn i formålsparagrafen, og det legges inn i forskrift at samiske interesser skal tilgodeses i den forvaltningsordning som opprettes. På denne bakgrunn søker forslaget å ivareta at reindriften skal kunne drive rasjonelt i området som tidligere.

Driftslei: Hva angår bruk av felles traktorlei mellom Vetterhus og Lødding, så mener Fylkesmannen at Vetterhus ikke bør bli avskjært fra drifting av skogressursene sine. Leia krysser grensa mellom eiendommene flere ganger, og går delvis på Vetterhus og delvis på Lødding – inne i forslagsområdet. Fylkesmannen foreslår at det i forbindelse med skogbruksvirksomhet på Vetterhus gis generelt unntak for motorisert ferdsel etter den angitte leia på frossen snødekt mark.

Annet: Siden det er stier i området tas det aktuelle unntakspunkt inn. Landing med Forsvarets luftfartøy tas inn. Forslag om at eiendommene Vetterhus (5/4) og Kvernmoen (5/5) skal tilgodeses i

den forvaltningsordning som opprettes tas ikke inn, og forholdet til disse eiendommene blir å behandle på forvaltningsmessig vanlig måte.

Konklusjon: Med disse kommentarer, forutsetninger og justering av forskrift, oversendes forslaget for videre behandling. Høringsrapporten anfører til privatrettslige forhold på eiersiden i området, og saken er handert etter normale prosedyrer i relasjon til dette spørsmål, jf. tidligere meldte forutsetninger. Fylkesmannen foreslår ikke endring av grenser.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Lødding som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har vært i dialog med Vestre Namdal reinbeitedistrikt v/ Tovengruppen blant annet for å klarlegge hvordan man ser på verneforslaget etter de liberaliseringer som gjort i vernebestemmelsene etter at konsultasjon med Fylkesmannen ble gjennomført.

I tilbakemeldingen fra Tovengruppen framgår at det er positivt at flere punkter er flyttet fra § 7 til § 4 i verneforskriften, men at verneforskriften fremdeles ikke er akseptabel for reindriften da man mener den fortsatt ikke tar hensyn til reindriftnas rettigheter og behov for utvikling i fremtiden. Man mener reindriftnas rettigheter er satt til side, og det gjentas fra tidligere innspill i høringsuttalelsen. Man ber om at blir laget en ny verneforskrift for Lødding naturreservat som fullt ut ivaretar reindriftnas interesser.

KLD anser at det ikke som mulig å komme til enighet med Vestre Namdal reinbeitedistrikt om verneforslaget. KLD mener reindriftnas interesser er godt ivarettatt i verneforslaget. I sin innstilling i denne vernesaken har Fylkesmannen lagt til grunn og har forutsatt at opprettelse og forvaltning av verneområdene ikke skal gi reindriften reduserte forutsetninger for rasjonell reindrift i sine distrikt, og ikke skal være til hinder for at reindrift skal kunne foregå som tidligere. KLD har bekreftet en slik forståelse overfor Vestre Namdal reinbeitedistrikt v/ Tovengruppen.

KLD viser også til vurderingene over fra Fylkesmannen og Miljødirektoratet om forholdet til reindriften. KLD viser også til at den foreslåtte verneforskriften for Lødding på flere punkter er mer liberal overfor reindriftnas interesser enn det som tidligere har vært praksis for naturreservater i skog. Dette gjelder blant annet at man har flyttet til generelt unntak, dvs. unntak uten søknad, tiltakene "Rydding av eksisterende flytteleier og kjøroleier" og "Reindriftnas nødvendige uttak av bjørk og småvirke til brensel for bruk på stedet og for vedlikehold av lovlig oppsatte reingjerder og reindriftnas utstyr."

KLD slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Lødding naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Klima- og miljødepartementet har vært i dialog med Vestre Namdal reinbeitedistrikt v/ Lars Toven blant annet for å klarlegge hvordan man ser på verneforslaget etter de liberaliseringer som gjort i vernebestemmelsene etter at konsultasjon med Fylkesmannen ble gjennomført.

I tilbakemeldingen fra Toven framgår at det er positivt at flere punkter er flyttet fra § 7 til § 4 i verneforskriften, men at verneforskriften fremdeles ikke er akseptabel for reindriften da man mener den fortsatt ikke tar hensyn til reindriftnas rettigheter og behov for utvikling i fremtiden. Man mener reindriftnas rettigheter er satt til side, og det gjentas fra tidligere innspill i høringsuttalelsen. Man ber om at blir laget en ny verneforskrift for Lødding naturreservat som fullt ut ivaretar reindriftnas interesser.

KLD viser til vurderingene over fra Fylkesmannen og Miljødirektoratet om forholdet til reindriften. KLD viser også til at den foreslåtte verneforskriften for Løding på flere punkter er mer liberal overfor reindriftnas interesser enn det som tidligere har vært praksis for naturreservater i skog. KLD slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Lødding naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

6. Buvika naturreservat, Namdalseid kommune, Nord-Trøndelag fylke

Totalareal 213 dekar, hvorav 182 dekar produktiv skog.

Planstatus: LNF-område i kommuneplan.

Inngrepsstatus: Det går ei kraftlinje gjennom området. Det er vannslange fra oppkomme i området til brønn utenfor området, gjennom antatt handgravd lita grøft.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Midtre Namdal Samkommune har uttalt seg generelt om verneforslagene innen samkommunen, og anfører at siden vernet er frivillig, så unngår man de konflikter mot grunneieren som man hadde i vernesakene på nittitallet. Vernet vurderes i liten grad å påvirke leveransene til industrien i fylket, siden det er foreslått arealer på lav bonitet eller med liten tilgjengelighet. Vernet innebærer at det blir en forholdsvis stor andel i Midtre Namdal som er bandlagt. Ansvar et gis til kommunen under forutsetning av at kommunen tilføres tilstrekkelige ressurser.

Fosen reinbeitedistrikt anfører at rein sporadisk beiter i forslagsområdet. Fosen reinbeitedistrikt mener at punktene g, h, i, j, k, (jf. forskriftsforslaget for Aunskardet – Lakshøhaugen) i § 7 (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser) bør flyttes til § 4 og § 6, dvs direkte unntak og ikke søknadspliktig, jf. at dette er beskrevet i distriktsplan (disse punktene kan ha noe ulike bokstaver i de ulike forskrifter).

Fosen reinbeitedistrikt mener generelt at ryddet flyttelei er eksisterende anlegg i drifta, og bør komme inn under § 4, pkt. om vedlikehold av eksisterende anlegg. Fosen reinbeitedistrikt anfører at tematikken ble tatt opp i skjønnsrettsaken angående Øyenskavelen naturreservat.

Fosen reinbeitedistrikt mener at rilkuler for samisk sløyd bør omfattes av unntaket, jf. § 4 pkt. 1, da kultur og tradisjon er viktig å ta vare på, og har for øvrig kommentert forskriftene generelt.

Norsk Organisasjon for terrengsykling, NOTS, har påpekt at det ikke er inntegnet stier i Buvika, og at sykling dermed ikke er hjemlet etter friluftsløven.

Fylkesmannens vurdering og tilråding: Grunneierens vanntilførselsanlegg kan vedlikeholdes innenfor nåværende standard. Forvarets anførsel om luftfartøy tas inn. Siden det ikke er sti eller flyttelei i området, er ikke det aktuell tematikk. Området er et lite, sårbart område med boreal regnskog, hvor lauvskog er en viktig del, og punkt om brensel er ikke med. De generelle punkt angående kraflinjer tas med. Fylkesmannen tilrår at området vernes med de foreslåtte grenser.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Buvika som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Buvika naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

7. Gravhaugen naturreservat, Namdalseid kommune, Nord-Trøndelag fylke

Totalareal 305 dekar, hvorav 226 dekar produktiv skog.

Planstatus: LNF-område i kommuneplan.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Midtre Namdal Samkommune har uttalt seg generelt om verneforslagene innen samkommunen, og anfører at siden vernet er frivillig, så unngår man de konflikter mot grunneieren som man hadde i vernesakene på nittitallet. Vernet vurderes i liten grad å påvirke leveransene til industrien i fylket, siden det er foreslått arealer på lav bonitet eller med liten tilgjengelighet. Vernet innebærer at det blir en forholdsvis stor andel i Midtre Namdal som er bandlagt. Ansvar et gis til kommunen under forutsetning av at kommunen tilføres tilstrekkelige ressurser.

Fosen reinbeitedistrikt anfører at Gravhaugen ligger i trekklei mellom Rapheia og Mefossheia, og rein trekker sporadisk inn i området. Flyttelei går utenom området.

Fosen reinbeitedistrikt mener at punktene g, h, i, j, k, (jf. forskriftsforslaget for Aunskardet – Lakshøhaugen) i § 7 bør flyttes til § 4 og § 6, jf. at dette er beskrevet i distriktsplan (disse punktene kan ha ulike bokstaver i de ulike forskrifter).

Fosen reinbeitedistrikt mener generelt at ryddet flyttelei er eksisterende anlegg i drifta, og bør komme inn under § 4, pkt. om vedlikehold av eksisterende anlegg. Fosen reinbeitedistrikt anfører at tematikken ble tatt opp i skjønnsrettsaken angående Øyenskavelen naturreservat.

Fosen reinbeitedistrikt mener at rilkuler for samisk sløyd bør omfattes av unntaket, jf. § 4 pkt. 1 (kan ha ulik bokstaver i ulike forskrifter), da kultur og tradisjon er viktig å ta vare på, og har for øvrig kommentert forskriftene for forslagene generelt.

Norsk Organisasjon for terrengsykling, NOTS, har påpekt at det ikke er inntegnet stier i Buvika, og at sykling dermed ikke er hjemlet etter friluftsløven.

Høgskolen i Nord-Trøndelag anfører til Gravhaugen at området er grundig undersøkt over flere sesonger og har et unikt datasett. Området er ganske lite og sårbart for hendelser. Det vil derfor være interessant å se på tilgrensende områder, spesielt langs bekkesystemet i sørøst, selv om det der for tiden er ungsog. Områdets datagrunnlag innbyr til framtidig forskning.

Statskog anfører at halvparten av den foreslåtte skogen utgjør lettdrevet, veinær skog på bra bonitet, og siden forslaget omtaler denne som triviell og kun tas med som landskapsøkologisk hensyn, så foreslår de en ny avgrensning etter mer naturlige drag i terrenget.

Fylkesmannens vurdering og tilråding: Med hensyn til kommentar fra HINT om tilgrensende områder, så forholder Fylkesmannen seg til de tilbudte grenser fra grunneierne.

Forslaget omfatter en meget markant åsformasjon, og foreslått størrelse er bare 305 da. Statskog sitt forslag innebærer at reservatet reduseres med ca 40 da, og vil løfte grensa ca 60 høydemeter oppover i åsen på sørøstsida. Fra før er åsprofilen kuttet på nordsida. Små verneområder er mer sårbare enn større områder, og en reduksjon på 40 da, som kunne vært «kurant» i et stort området, får større betydning i et lite område. Så med begrepet «bl.a. landskapsøkologisk betydning» i verneforslaget, menes både den økologiske sammenheng i landskapet og områdets stabilitet. Fylkesmannens forslag er på Statskog sitt område også dratt etter åsens naturlige landskapsmessige form, og omfatter, som Statskog skriver, både skrinnsog i øvre del og noe tyngre skog i nedre del. På bakgrunn av at dette er et meget lite reservat fra før, og landskapsformen i terrenget, tilrås ikke Statskog sitt forslag. Med hensyn til forskrifter så er det ikke sti i området, så sykling har ikke relevans. De er heller ikke flyttelei for reindrift. Området er et lite, sårbart område for boreal regnskog, hvor innslag av lauv er av betydning, og derfor er generelt punkt om hogst av bjørk til brensel ikke med. Fylkesmannen tilrår at området vernes med grenser som i høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Gravhaugen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Gravhaugen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8. Aunskardet - Lakshølhaugen naturreservat, Namdalseid kommune, Nord-Trøndelag fylke

Totalareal 3890 dekar, hvorav 1278 dekar produktiv skog.

Planstatus: LNF-område i kommuneplan.

Inngrepsstatus: Kraftlinje gjennom Lakshølhaugen. Gammel kjerreveg inn i Aunskardet.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Midtre Namdal Samkommune har uttalt seg generelt om verneforslagene innen samkommunen, og anfører at siden vernet er frivillig, så unngår man de konflikter mot grunneieren som man hadde i vernesakene på nittitallet. Vernet vurderes i liten grad å påvirke leveransene til industrien i fylket, siden det er foreslått arealer på lav bonitet eller med liten tilgjengelighet. Vernet innebærer at det blir en forholdsvis stor andel i Midtre Namdal som er bandlagt. Ansvar er gis til kommunen under forutsetning av at kommunen tilføres tilstrekkelige ressurser.

Fosen reinbeitedistrikt anfører at Hemnaområdet (Aunskardet-Lakshølhaugen) er tidligere mindre brukt, men ved de omfattende planer om vindkraftutbygging lenger sør i distriktet vil området kunne bli vesentlig viktigere. Fosen reinbeitedistrikt mener at punktene g, h, i, j, k, (jf. forskriftsforslaget for Aunskardet –Lakshølhaugen) i § 7 (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser) bør flyttes til § 4 og § 6, dvs. direkte unntak, dvs. ikke søknadspliktig, jf at dette er beskrevet i distriktsplan.

Fosen reinbeitedistrikt mener forøvrig generelt at ryddet flyttelei er eksisterende anlegg i drifta, og bør komme inn under § 4, pkt. om vedlikehold av eksisterende anlegg. Fosen reinbeitedistrikt anfører at tematikken ble tatt opp i skjønnsrettsaken angående Øyenskavelen naturreservat.

Fosen reinbeitedistrikt mener at rilkuler for samisk sløyd bør omfattes av unntaket, jf. § 4 pkt. 1 (kan ha ulike bokstaver i ulike forskrifter), da kultur og tradisjon er viktig å ta vare på, og har for øvrig kommentert forskriftene for forslagene generelt.

NOTS, Norsk Organisasjon for terrengsykling, har påpekt at det ikke er inntegnet stier i Aunskardet - Lakshøhaugen, og at sykling dermed ikke er hjemlet etter frilufsloven.

Fylkesmannens vurdering og tilråding: Med hensyn til forskrift så legges sti/kjerreveg inn i kartet. Vedrørende punkt om sykling/hest og kjerre, så har området hittil vært lite brukt men bruk kan bli mer aktuell. Punkt om flyttelei/kjørelei tas med i § 4, med henvisning til vernekart/forvaltningsplan. Punkt om brensel for bruk på stedet i forbindelse med reindrift, tas med i § 4, med henvisning at uttak ikke skal skje i kjerneområder registrert på kart (Naturbase, forvaltningsplan). Fylkesmannen innstiller på at området vernes med de foreslåtte grenser.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Aunskardet - Lakshøhaugen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Aunskardet-Lakshøhaugen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

9. Utvidelse av Finnvoll dalen – Esplingdalen naturreservat, Namdalseid kommune, Nord-Trøndelag fylke

Nytt verneareal: 803 dekar, hvorav 451 dekar produktiv skog. Nytt totalareal: 51 197 dekar.

Planstatus: LNF-område i kommuneplan.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Midtre Namdal Samkommune har uttalt seg generelt om verneforslagene innen samkommunen, og anfører at siden vernet er frivillig, så unngår man de konflikter mot grunneieren som man hadde i vernesakene på nittitallet. Vernet vurderes i liten grad å påvirke leveransene til industrien i fylket, siden det er foreslått arealer på lav bonitet eller med liten tilgjengelighet. Vernet innebærer at det blir en forholdsvis stor andel i Midtre Namdal som er bandlagt. Ansvaret gis til kommunen under forutsetning av at kommunen tilføres tilstrekkelige ressurser.

Fosen reinbeitedistrikt anfører at Finnvoll dalen (Nonshaugen) er sommer- og vårbeite og kalvingsland. Utvidelsen ligger i et stort reservat, og utgjør liten andel av dette.

Det er positivt at barmarkstransport i reindriften etter traseen Finnvollvatnet – mot Stornesvatnet flyttes til direkte unntak, § 6 (trase B og C i vernekartet).

Fosen reinbeitedistrikt mener at punktene g, h, i, j, k, (jf forskriftsforslaget for Aunskardet – Lakshøhaugen) i § 7 bør flyttes til § 4 og § 6, jf at dette er beskrevet i distriktsplan.

Fosen reinbeitedistrikt mener forøvrig at ryddet flyttelei er eksisterende anlegg i drifta, og bør komme inn under § 4, pkt. om vedlikehold av eksisterende anlegg. Fosen reinbeitedistrikt anfører at tematikken ble tatt opp i skjønnsrettsaken angående Øyenskavelen naturreservat.

Fosen reinbeitedistrikt mener at rilkuler for samisk sløyd bør omfattes av unntaket, jf. § 4 pkt. 1 (kan ha ulike bokstaver i ulike forskrifter), da kultur og tradisjon er viktig å ta vare på, og har for øvrig kommentert forskriftene for forslagene generelt.

Fylkesmannens vurdering og tilråding: Hva angår forskrifter, så er det foreslått justering av barmarkskjøring etter trase C, slik at reindriftsutøvere i forbindelse med utøvelse av reindrift kan kjøre etter trase C til sommerboplass ved Stornesvatna uten søknad, på samme vis som grunneier til gnr/bnr 143/5,12 kan kjøre etter trase B inn til Finnvollen. Hva angår forskrifter for øvrig, vises til Fylkesmannens generelle kommentarer i kap. 11. Punkt om Forsvarets luftfartøy tas inn, sykling på sti tas inn, samt at forholdet til samisk uttak av brensel og flytte/kjøreleier legges inn i § 4 og § 6. Fylkesmannen tilrår at området vernes med foreslåtte grenser.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Finnvollaldalen - Esplingdalen naturreservat. Samtidig oppheves forskrift 16.12.2011 nr. 1294 om vern av Finnvollaldalen-Esplingdalen naturreservat, Namdalseid kommune, Nord-Trøndelag.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Finnvollaldalen - Esplingdalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift 16.12.2011 nr. 1294 om vern av Finnvollaldalen-Esplingdalen naturreservat, Namdalseid kommune, Nord-Trøndelag.

10. Kvamsfjellet naturreservat, Steinkjer kommune, Nord-Trøndelag fylke

Totalareal 28 126 dekar, hvorav 12 751 dekar produktiv skog.

Planstatus: LNF-område i kommuneplan.

Inngrepstatus: Det går ei kraftgate gjennom området. Giltmarkvegen, med karakter som kjerreveg (traktorveg klasse 8) går gjennom området. Det er beitegjerd i vestre del, og rester etter beitegjerd i østre del. Det er rester etter et stort antall høybuer, og 4 setre i området. Noen høybuer er restaurert. Det er ca 2-3 hytter/hyttelignende byggverk i området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Tjåhkere sitje anfører at Kvamsfjellet er vinterbeite, hvor reinen beiter seg gjennom, og er spesielt viktig i vintre med mindre snø. Vern av området er til fordel for reindrift. Området bør være sammenhengende og ikke være åpent for f.eks snøscooterkjøring. Tjåhkere sitje mener at punktene h, i, j, k, l i forskriften for Kvamsfjellet naturreservat bør flyttes fra § 7 (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser) til § 4 og § 6 (generelle unntak).

Steinkjer kommune uttaler at verneforskriften for Kvamsfjellet tilpasses til at Kvamsfjella er et verneområde der verneformålet avhenger av skjøtsel gjennom beite og foruttak. Det vises i denne sammenheng til ivaretagelse av § 1 (formålet) i foreslått «Forskrift om vern av Kvamsfjella naturreservat». Kommunen ønsker derfor å unngå at driftsoppgaver knytta til næringa, dvs. landbruk og reindrift, nå og i fremtiden reguleres så strengt at ordinære driftsoppgaver må underlegges unødige dispensasjonsbehandlinger.

Det foreslås at flere av de spesifiserte dispensasjonsbestemmelsene knyttet til drift, vedlikehold (inklusive Giltmarkveien) og gjenreising strykes, og at de legges inn under generelle unntak fra vernebestemmelser eller under generelle unntak fra ferdselsbestemmelser. I unntaksbestemmelsen bør det da forutsettes at tiltaket gjennomføres i henhold til forvaltningsplanen. Hovedutvalget støtter rådmannens forslag til konkrete endringer i forskriftstekst m/begrunnelse som er oppsummert i saksvurderingen. Dersom disse endringene ikke kan gjøres, er kommunen kritisk til at naturreservat er riktig verneform for et område som er så avhengig av bruk fra landbruk og reindrift som Kvamsfjella.

Skisseforvaltningsplan: Hensikten med forvaltningsplanen er at den skal være en veileder til tolkning av verneforskriften, og gi ytterligere føringer i forhold til denne. De føringer som er foreslått må innarbeides i planen. I tillegg må planen gi opplysninger til brukere av området om området og hvilke aktiviteter som reguleres/er tillatt. Det er viktig at planen ikke blir for omfattende, da den skal være et arbeidsverktøy for forvaltningsmyndigheten og et oppslagsverk for brukerne av området. Steinkjer kommune har for øvrig en rekke forslag til endring av forskriften.

Enga og Kvam bondelag beskriver i innspill til oppstartmeldinga og seinere uttalelse den lokale historikken, at folket har stor tilknytning til Kvamsfjellet, anfører at det tydelig må framgå i forskrift at Kvamsfjellet er et kulturlandskap, fremkommet gjennom mange års bruk av slåtteenger og beiting, og at det fortsatt er viktig at området brukes, at vern må bygges på fortsatt bruk av fjellet og at det settes inn ressurser på å beholde kulturlandskapet i dets form. Bondelaget foreslår at formålet omskrives til: «*Formålet med naturreservatet er å sikre et variert område som består av både naturskog og kulturskapt slåtteenger og -myrer*».

Bondelaget stiller spørsmål om naturreservat er rette verneform. Bondelaget mener at forskriften ikke må bli for rigid og at bruksmåtene som ligger til landbruk, blir lagt inn som unntak, og at man ikke til enhver tid må søkes om tiltak som skifte av beiteområde, endre gjerdetrase, rydding

av gjerde, utkjøring av gjerdemateriell, bruk av ferdselsårer, oppføring av høyløer, seterbygninger, inkl. transport av bygningsmateriell, inventar og driftsmateriell. I tilknytning til slåtteenger hvor det blir utarbeidet skjøtselsplaner må det inngå i planene detaljert bruk av transportmidler, slåtteutstyr og lignende.

Det må fremgå at motorferdsel kan benyttes til fremføring av bygningsmateriale for høybuer, og at ved til bålplasser ved høybuer kan framkjøres på vinterføre og lagres i løa. Busker og oppvekst langs beitegjerdar må kunne ryddes.

Ettege og Kvam påpeker videre at 200 bruksenheter i bygdene Ettege, Stod og Kvam har rettigheter i planområdet, og at området i flere hundre år har vært brukt til beiting, slått og seterdrift.

Seterdrift og høsting av slåtteenger opphørte på 1950-tallet, før det på 1960-tallet ble etablert fellesbeite for storfe. Det er svært rike beiteressurser i området. Beiting av småfe opphørte i det vesentlige for 4-6 år siden, da de siste 3-4 større sauebruk i Kvam la ned drifta grunnet rovdyrproblematikk, med gaupe og jerv som de største skadegjørere. Ettege og Kvam bondelag lister videre opp gamle setervoller innenfor og utenfor planområdet.

Det utøves i dag beite med storfe av 2 lag (hvorav ett i planområdet). Kvam beitelag etablerte i 1962 et fellesbeite i området Johaugen - Olknuten - Kvamshaugen- Grønlien- Åssverossåsen, som i 1999 ble flyttet til et nytt område, grunnet sterk nedbeiting. Nytt område er vest for Giltmarkvegen, i området Grønhaugen-Giltan-Dalsetran- Føllingheia-Monsdalen. Antall storfe har variert fra 250 og ned i 40.

Bondelaget mener det fortsatt vil være bruk for beiting i Kvamsfjellet pga. de næringsrike forholdene. Det legges også til grunn regjeringas mat- og landbruksmelding, som anfører at matproduksjonen må økes for å opprettholde selvforsyningsgraden. Beiting i utmark og fjellområder vil derfor være en viktig del av matproduksjonen. Bondelaget ønsker å opprettholde beiteområdene, og ikke minst gjennom de store økonomiske verdier av foret og de rettigheter som er i allmenningen. Beiteskifter vil derfor opptre, og flere områder, både innenfor og utenfor planområdet vil bli brukt til beiting med kortere intervaller, og det utelukkes ikke at flere setre i Kvamsfjellet kan bli tatt i bruk. Bondelaget anfører videre følgende konkretiserte punkter:

- Angående Giltmarkvegen så er dagens bruk i hovedsak som ferdselsåre til fots, med unntak av noen få søknader om bruk av lette kjøretøy. Bondelaget mener at samme praksis må brukes for hele traseen. Bondelaget mener at vegen kan legges inn i området, mot at vedlikehold, transport til skjøtsel av slått, og bruk for funksjonshemmede legges inn som generelt unntak
- De tradisjonelle seterveger og stier må kunne benyttes for transport av ferdsel og buskap, samt bygningsmateriell, § 4
- I forbindelse med skjøtelsplaner for slåtteenger og myrer kan det settes opp høyløer og høystaker, samt motorferdsel for framføring, og uttak av trevirke etter anvisning fra forvaltningsmyndigheten
- Oppføring av høyløer som har ligget langs ferdselsårer som ledd i å gjøre traseene attraktive, samt anlegging av bålplasser, samt hogging av ved i nærområdet etter anvisning og framkjøres med motorkjøretøy, § 4.
- Rydding av gjerdetrase, eksisterende og nye, 2-3 meter på hver side av gjerdet. § 4.
- Tråkkskader, ikke økonomisk skadelidende på grunn av tråkkskader hvor forvaltningen krever flytting av gjerde. § 4.
- Uttak av trevirke/bygningsmateriell til høyløer og setre kan tas ut etter anvisning fra forvaltningsmyndighet.
- Transport for å komme raskt og effektivt inn for tilsyn med dyr på beite, § 4.
- Funksjonshemmede, unntak for kjøring etter Giltmarkvegen.

Landbruksnæringa er tydelig på at de rettigheter som ligger ikke må vike på noen punkter i en forvaltningsplan og forskrift, og at dagens beitebruk er viktig for landbruksnæringa og at området også er en ressurs i framtida.

Kvam idrettslag anfører til oppstartmeldinga og i senere høringsuttalelse at rike natur- og kulturverdier i fjellet, som preges av slått, beiting og setring, og området er dermed et kulturlandskap/kulturmiljø, og verdiene er skapt gjennom en kombinasjon av geologi, naturgitte forhold og bruken av fjellet. Verneforskriftene må derfor gi rom for både historisk, nåværende og framtidig bruk av fjellet, og begrepene kulturlandskap/kulturmiljø må brukes i verneforskriften.

Fjellet brukes til skigåing og turgåing. Kvam idrettslag anfører at det er positivt at parter er tatt med i prosess, og at fleste av deres innspill til oppstart er tatt inn som direkte eller som unntak etter søknad. Idrettslaget mener fortsatt at begrepen kulturlandskap/kulturmiljø må skrives inn i verneforskriftens § 1. Formål. Dette for å gi en riktig beskrivelse av verneverdiene.

Det er svært viktig at Giltmarkveien kan videreutvikles som ferdselsåre i fjellet, det vi si at vedlikehold kan tillates mht. kloppegging, bruer, restaurering/bygging av nye bruer, og at motorkjøretøy kan brukes til dette. Det stilles i denne forbindelse spørsmålstegn ved at den er utenfor foreslått område på By Brug sin eiendom, og innenfor området på Statskog. Idrettslaget mener at hele vegen må trekkes ut, eller at det alternativt utarbeides egne vilkår for Giltmarkvegen, for å sikre likebehandling.

Idrettslaget påpeker lite konsekvens i at vegen ligger både i – og utenfor verneforslaget, og mener primært at vegen bør trekkes utenfor verneforslaget, eller at det gis egne vilkår for vegen som den eneste opparbeidete ferdselsåre over fjellet.

Skiløypenettet må driftes og vedlikeholdes, med tillatt motorisert ferdsel for preparering, samt vedlikehold, og rydding av vegetasjon i tilstrekkelig bredde, samt eventuelt noe justering av traseer for å finne de beste traseene.

Idrettslaget påpeker merking av stier, og merking av gamle sommerstier og skiløypene er i gang i regi av «Turstiprosjektet», støttet av Gjensidigestiftelsen. Videre at et vern må åpne for å merke gamle seterveger, slåtteenger, høybuer og setre, i henhold til merkehåndboka. Idrettslaget har 2-3 trimkasser i og ved området, og ønsker å kunne sette opp nye kasser i området, samt at det er rom for å legge til rette toppturer og turorientering i fjellet.

Kvam Idrettslag mener det må kunne gis rom for å etablere nye installasjoner for å tilrettelegge for ferdselen, eksempelvis gapahuker i rundtømmer og etablering av enkelte bålplasser ved skiløyper/turstiene, samt utkjøring av ved til disse plasser. Dette kan kombineres med restaurering oppbygging av gamle høybuer.

Idrettslaget anser det positivt at det er generelt unntak for trimposter, og mener at det også bør gjelde for tilrettelegging for toppturer og turorientering.

Div. bruksberettigede i Kvam anfører i en fellesuttalelse forhold til slåtte- og beiteretter i verneområdet og seterrettigheter nord for verneområdet. Disse påpeker at området er skapt gjennom aktiv bruk av fjellet og at formålet som kulturlandskapet må tas inn i formålsparagrafen. Vernebestemmelsene må gi rom for å utnytte bruksrettighetene i verneområdet, samt nødvendig næringstransport gjennom området og til tilstøtende områder nord for verneområdet. De bruksberettigede påpeker at Åssvesetervegen, Haugsetervegen og Giltmarkvegen har vært- og er hovedtransportåre inn til Åssveseteren, Haug(an)setran, Kvamssetran, Guinsetran, Flekstadsetran og Grønlietran, og en rekke bruk har rettighet på de ulike setrene. Generelt unntak for næringstransport i forbindelse med seterbruk må knyttes til disse leiene.

Det er en forutsetning for gjenopptakelse av framtidig bruk av seterrettigheter at det legges til rette for nødvendig næringstransport gjennom verneområdet. Det kan være transport av dyr, bygge-materialer, og driftsmidler. Det vil også være en forutsetning at det er mulig å uten unødige hinder å benytte dagens teknologiske hjelpemidler, spesielet motorisert ferdsel. De bruksberettigede mener at de unntak for transport som ligger i § 7 må gis som generelt unntak. Mulighetene til å drive setring nord for verneområdet og transport i den forbindelse er ikke omtalt i det hele tatt, og dette forholdet må inn og gis generelt unntak. Giltmarkveien må primært holdes utenom.

Området har vært og er en del av ressursgrunnlaget for landbruksnæringa i Kvam, Egge og Stod, og det er viktig at det ikke legges unødige hinder i utnyttelse av forressursene i og nord for området.

Næringsutøvelse, og eventuelt gjenopptakelse av ubrukte rettigheter, må gis generelt unntak fra vernebestemmelsene, og nødvendig næringstransport /motorisertferdsel langs de gamle transportleier må gis generelt unntak.

Statskog anfører at Statnett har overføringslinje, og at linja sammen med Giltmarkveien kanskje burde ligge utenom området. Mht. Giltmarkveien så er løsningen på By Brugs side med en korridor uten forskrifter, en god løsning. Alternativt må vedlikehold med grøfter, bruer og skogrydding inn som unntak i forskriften. Arealet omfatter mye areal som soner til Dalasetervegen, og ved fredning må vedlikehold fordeles å en adskillig lavere hogstkvantum, dvs. større driftutgifter pr m3.

Norsk organisasjon for terrengsykling, NOTS, anfører at gamle setre indikerer gamle ferdselsveger som ikke er inntegnet på kart, og at forbud vil medføre at gjennomgående stier ikke kan brukes av syklende. For øvrig henvises til NOTS sin generelle kommentar.

NTNU, Vitenskapsmuseet, anfører at Giltmarkvegen bør være innenfor reservatet og det bør være kulant å utforme forskrift og forvaltningsplan slik at dagens bruk og vegstandard kan opprettholdes.

En person har under befarings levert kart som viser tilførselslei til Aasveseteren fra Giltmarkvegen, og anmodet om at vernegrensa kan vurderes justert for å få denne leia utenom verneområdet.

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

Kvamsfjellet er en kombinasjon av et naturlandskap med naturskog i form av kalkskog, fjell og et omfattende slåttemarklandskap i sørhellinga, som er formet av den gamle markaslåtten. Det var tidligere en hektisk aktivitet i fjellet under slåtten. Ivaretagelse av denne kulturbaserte slåttemarka krever aktiv skjøtsel og fortsatt bruk. Området brukes til beiting, og det er rettigheter i området. Lokale interesse for området vil være viktig.

Ivaretagelse av områdets verdier vil være basert på hovedsakelig fri utvikling av kalkskogene og fjellet, samt skjøtsel, slått og bruk av slåttemarkene. I den forstand er det positivt om området brukes, at gamle høyløer restaureres, at stier brukes og at folk gjennom det har et forhold til området. En skjøtelsesplan for et delområde er laget i 2015, og slått av ei slåttemyr er startet (akkurat utenfor forslagsområdet) etter initiativ fra Egge og Kvam Bondelag. Skisse til forvaltningsplan for hele området foreligger.

Det er rettigheter i området, med et betydelig antall rettighetshavere knyttet til de to eiendommene (By Brug og Statskogeieendommen). Rettighetene er i utgangspunktet et privatrettslig spørsmål mellom grunneier(e) og rettighetshaver(e), og som Fylkesmannen ikke tar konkret stilling i seg selv. Retten som sådan er imidlertid relativt konkret knyttet til aktuelle begrep, som beiting, slått, setring. Rett til seter går f.eks. på setring i landbrukssammenheng og er konkret knyttet til konkret aktivitet. Det vil si at eventuell realisering skal ha en konkret funksjon til konkret landbruksvirksomhet, med et økonomisk grunnlag. Rett til seter er f.eks ikke rett til hytte.

For utnyttelse av rettene vil det være flere ulike faktorer og lover som spiller inn, f.eks behandling etter plan- og bygningsloven, grunneiers sin grunneierrett på eiendommen og de til enhver tid de økonomiske faktorer. Nå i 2015 er f.eks. slåttemyr og slåttemark vedtatt som utvalgt naturtype, som innfører et forvaltningsregime for disse naturtyper. Til beiterett kommer f.eks ikke automatisk gjerderett. Selv om man er forpliktet til å ha kontroll med dyr, så må gjerding formelt sett avklares med grunneier. Fylkesmannen tar imidlertid ikke stilling til hvordan grunneiere og rettighetshaver i praksis ordner dette og andre forhold seg imellom.

Retter og utøvelse av retter kan således iblant være spørsmål av en viss kompleksitet, iblant med ulike oppfatninger, og det er generelt en del rettsavgjørelser som berører dette temaet.

I Kvamsfjellet i dag utøves rettene hovedsakelig gjennom beiting. Øst for forslaget er setre tatt i bruk igjen. Nord for områder er det setre som brukes som hytter, og det er i dag ikke beitedyr knyttet til disse. Det har inntil 50-60 år siden vært omfattende slått. Det er spor og rester av mange små høyløer. Hvis disse restaureres i dag, vil restaurering trolig ha en kulturell/historisk begrunnelse, og det er et spørsmål om det kan defineres som et landbrukstiltak, idet lagring av små mengder høy oppe på fjellet inntil vinteren kommer, neppe har særlig landbruksøkonomisk verdi. Uansett vil oppsetting av gamle høyløer måtte behandles i medhold av plan- og bygningsloven, samt at det også er et forhold til grunneierretten. Det samme gjelder høringsinnspill om å bruke restaurerte høyløer som gapahuker og å tilrettelegge rasteplasser.

Utvalgte naturtyper: Den 13.05.2015 ble det i Statsråd vedtatt «Forskrift om utvalget naturtyper etter naturmangfoldloven». Forskriften ble vedtatt for kalksjøer med definerte arter, kystlynghei klasse A og B og slåttemark og slåttemyr klasse A og B. I forslagsområdet er det mange lokaliteter slåttemark og slåttemyr klasse A og B. For disse er det nå meldeplikt til kommunen når det gjelder skogbrukstiltak og jordbrukstiltak som kan forringe naturtypene.

Fylkesmannens generelle holdning: Fylkesmannen legger til grunn at forskrift, sammen med forvaltningsplan, skal ligge til grunn for både ivaretagelse og bruk av området. Ivaretagelse av områdets verdier vil være basert på hovedsakelig fri utvikling hva angår kalkskogene, samt skjøtsel, slått og bruk av slåttemarkene, og at man innenfor disse rammer finner enkle og praktiske rammer for virksomhet. I den forstand kan flerårstillatelser basert f.eks på driftsplaner sammen med forvaltningsplan være en praktisk mekanisme som gir forutsigelighet for brukerne.

Giltmarkvegen: I høringsforslaget ligger Giltmarkvegen inne i forslaget på Statskog sin side og i en korridor gjennom (utenfor) området på By Brug sin side. I utgangspunktet er det vernemessig best at et naturreservat er sammenhengende. Høringspartene har ulike oppfatninger om saken, men rettighetshavere har klart påpekt framtidig transportmulighet over fjellet. Giltmarkvegen er en ganske enkel trase med noe opparbeiding. Trolig (kanskje) kan vegen klassifiseres som traktorveg klasse 8, jf SOSI-standard for traktorveger. Giltmarkvegen er ikke bilveg. Det betyr f.eks at i forhold til motorferdselsloven så er Giltmarkvegen utmark. Generell motorferdsel er dermed ikke alminnelig tillatt, og en del motorferdsel må i utgangspunktet ha tillatelse fra både kommune og grunneier. Det gjelder f.eks barmarkskjøring for funksjonshemmede. En forskriften bør ikke ha direkte unntak for aktivitet som er forbudt eller søknadspliktig etter andre lovverk. At en veg både ligger i og utenfor et naturreservat er ikke uvanlig. Etter grundig vurdering er Fylkesmannen likevel kommet til at en unngår unntaksproblematikken best, og en får best fleksibilitet for framtida, ved at hele Giltmarkvegen legges utenom reservatet, selv om det ikke er den beste løsning vernemessig sett. En foreslår imidlertid betydelig smalere korridor enn på By Brug.

Fylkesmannen innstiller også på at grensa justeres noe i nord, slik at den anførte tilførselsleia til Aassveseter-området kommer utenom reservatet. Det er her også en gammel lei til seterområdet via Giltmarka, men den er svært bratt ned mot Gilten, og så bratt opp igjen, mens den påpekte leia går i jevn terrenghøyde og er kortere. I dette området øst for vegen er det ikke registrert naturtyper, og grensedragingen her er ikke ut fra naturtyper, men landskapsøkologisk. Grensa justeres også litt videre vestover for topografisk sammenheng, men dog slik at Andfinnenget, slåttemyr med orkideer, fortsatt er med i området. Verneområdet får noe redusert kvalitet her, om enn marginalt, men gir en bedre løsning sett fra brukernes side. En understreker imidlertid at motorferdsel på strekningen fortsatt vil være etter motorferdselsloven, med kommunen som myndighet. Det betyr at noe av kraftlinja også trekkes utenom. Statskog har generelt anført at kraftlinja kanskje burde trekkes utenom over hele strekningen, men det har etter Fylkesmannens oppfatning ikke aktualitet, da naturtyper som er viktige for området både i klasse A og klasse B, ligger mellom kraftlinja og Giltmarkvegen.

Verneforskriftene generelt: En viser til de generelle kommentarene samt til omtalen av samiske interesser. Flere høringsparter (Steinkjer kommune, Egge og Kvam bondelag) mener at forskriftene ikke må bli for rigide, at man ikke til enhver tid må søke om beiteområde, endring av gjerdetrase, rydding langs gjerde, osv, og at mest mulig av driftsoppgaver i landbruk og reindrift legges til unntaksbestemmelser. Fylkesmannen er enig at en bør ha en mest mulig praktisk tilnærming, og viser bl.a til Fylkesmannens generelle holdning, hvor forvaltningsplan, kombinert med eventuell driftsplan knyttet til næring, vil kunne gi langsiktig forutsigelighet og praktisk handtering.

Formålsparagrafen: Flere høringsparter påpeker at formålsparagrafen tydelig må vise at det også er kulturbaserte verdier som er formålet. Fylkesmannen innstiller på at forslaget fra Egge og Kvam bondelag i hovedsak tas inn i starten av § 1. Formål: «*Formålet med naturreservatet er å sikre et variert område som består av naturskog og kulturbaserte slåtteenger og slåttemyrer ...*»

Transport over fjellet: Div. bruksberettigede har påpekt næringstransport over fjellet og transport til seterområder nord for fjellet. Gjennom å ta ut Giltmarkvegen er et hovedspørsmål løst. Befaringen av Aassvesetervegen den 10.07.2015 viste at denne leia nå for tiden er lite brukt, og at den ut fra terrengets beskaffenhet antakelig er bedre egnet for fottrafikk enn motorisert på barmark. Det kom også fram at det var ei bedre lei til seteren via Giltmarkvegen. Ved å justere grensa slik at denne sidetraseen til Aassveseteren kommer utenfor verneområdet, så er også dette spørsmålet løst. Med hensyn på Haugsetran, så er det i dag en stor setervoll, med en trimbok, merket sti, men ikke virksomhet for øvrig, og uten konkrete planer. Fylkesmannen mener derfor at det er prematurt å vurdere tillatelse (unntak) for transport til Haugsetran nå, og mener at hvis spørsmålet kommer opp så blir det å handtere gjennom § 7, med føringer i forvaltningsplan. Seterområder nord for den vestlige delen av området og i nord, har tilgang via andre vegsystem. En påpeker imidlertid at transport f.eks etter leia til Aasveseteren fortsatt må forholde seg til motorferdselsloven.

Beiting: Beiting er en konkret bruksrettighet, og beiting er tillatt etter forskriften. Beiting kan iverksettes hvor og når som helst ut fra forskriften. Det er dog naturlig at beite kan inngjerdes, og man er pliktig til holde dyr under en kontroll. Beiterett er ikke gjerderett, men hvordan grunneier/rettighetshaver avpasser det formelle mht. gjerdning seg imellom, har ikke fylkesmannen

noen kommentar til. Det er et privatrettslig tema. Beiting er positivt i den forstand at det holder områder åpne for oppvekst og gjengroing. På den andre siden så kan konsentrasjoner av beitedyr trække opp slåttemyrområder. Det gjelder spesielt i slippområder og langs gjerder. Det er derfor ganske viktig at utslippsområder og gjerdetraseer er vurdert og anlagt i forhold til kvalitet og tilstand på slåttemyrer og slåttemarker. Uten at det er konkret kunnskap om det i dag, så kan det også være områder som ikke bør beites, men hvor graset kun slås. Med vedtak om utvalgt naturtype, så må gjerding og tråkk i utgangspunktet også vurderes etter det regelverket. Eksisterende gjerde kan vedlikeholdes uten formaliteter som unntak. Rydding langs gjerdet kan foretas som unntak. Bredder på ryddesone kan spesifiseres i forvaltningsplan eller i forskrift. Det finnes en gammel gjerdetrase i den østlige delen, som vises med stolper. Dette området ble benyttet fram til 1998. Dette er ikke et funksjonelt gjerde i dag, og kan ikke betraktes som et anlegg på vernetidspunktet. Flytting av beiteområdet vil kunne bli aktuelt etter hvert, og det er altså tradisjon for beiting også i den østlige sonen. Beiteskifte vil trolig ikke skje ofte, trolig med flere års mellomrom. Fylkesmannen mener det her bør være en ordning slik at skifte av beite i utgangspunktet er «kurant» og forutsigelig, at dermed å flytte gjerde er påfølgende kurant, men at det her en balanse mellom hvor gjerde plasseres og kvalitet/ tilstand på viktige slåttemarker. Basert på disse forutsetningene mener Fylkesmannen at flytting av gjerde bør komme inn under §7, hvor trase avklares med forvaltningsmyndighet, eventuelt gjennom forvaltningsplan. Det blir en status ikke ulik som i dag, med meldeplikt for diverse landbrukstiltak etter forskrift om utvalgt naturtype.

Tilsyn med beitedyr: Forskriften hjemler utkjøring av syke og skadde beitedyr uten søknad. Motorferdselsloven hjemler derimot ikke bruk av motorkjøretøy for generelt tilsyn med sau og kveg på beite. Sykt og skadd beitedyr må derfor være lokalisert først, også etter motorferdselsloven. Nå brukes i stadig større grad radiobjelling som tilsyn med beitedyr. Det betyr at dyr er påmontert sender, som via satellitt eller mobilnett sender radiosignaler, og dyrene kan følges på internett. Hvis et dyr forholder seg helt i ro over et visst tidsrom, sendes et signal. Dette kan være indikasjon på tap eller skade på dyret. Dette er en ny situasjon som ikke er vurdert i en forskriftssammenheng. Spørsmålet er om definert alarm om skade på dyr skal være utløsende for bruk av unntaksparagraf § 6 a). Fylkesmannen løfter spørsmål videre. Ved § 7 åpnes for motorisert ferdsel ved utsetting av saltstein og oppføring av gjerder, samt vedlikehold. Gjennom eventuell årsplan/driftsplan mener fylkesmannen det er relativt enkelt å handtere dette, og at man ikke trenger lage unødvendige søknader til enhver tid. Gjerdet demonteres etter sesong ved at det tas av stolper og legges ned.

Slått: Slått er en konkret rettighet, og slått er foreslått som unntak i forskriften. Videre er bruk av lett terrenggående slåttestyr foreslått tillatt i høringsutkastet. Utnyttelsen av forressursen i dag skjer gjennom beiting. Det er ønskelig med slått, men skal slått ha et økonomisk utkomme, må det trolig til konkrete tilskuddsordninger. I dag finnes slike ordninger knyttet til opprettholdelse av naturtypen slåttemark, og både til gjennomføring av slått og innkjøp av slåttestyr. Det er også en teknisk utvikling av utstyret her. Basert på dette kan man ha næringsinntekt i dag. Slått kan foretas både av forvaltningen som skjøtsel og av rettighetshavere som næring. Hvordan prioritet blir i framtida for den type slått i utmark, vet man ikke. Det er uansett ønskelig med lokalt engasjement i slått, og at dette kan gjennomføres praktisk. Slått er knyttet til bestemte områder, med inn- og uttransport av utstyr og avling, samt selve gjennomføringen. Det er naturlig at slått ses på som en «pakke». Fylkesmannen kan da foreslå transport til og fra slått knyttes opp som et unntakspunkt i forskriftens § 6: *Transport av utstyr og avling til og fra slåttemråde med lett terrenggående kjøretøy som ikke setter varige spor terrenget*.

Høyløer: Det er rester etter et stort antall høyløer i området. De fleste (alle) engområder ser ut til å ha sin høyløe, med navn, knyttet til gårder i de omkringliggende grender. I dag eksisterer så å si alle som et tomtesete, med trerester på bakken, noen få med halve vegger. Noe få er restaurert, også ut over opprinnelig størrelse. Hvis disse restaureres i dag, vil det trolig ha et kulturell/historisk begrunnelse, og ikke som funksjonell bygning for oppbevaring av høy til ut på vinteren. Lagring av relativt små mengder høy oppe på fjellet inntil vinteren kommer, har neppe særlig landbruks-økonomisk verdi. Om det da er et tiltak i landbruket er et spørsmål. At høyløer restaureres vil synliggjøre historien, berike området og kan stimulere til interesse for å bruke området, og dermed bevare verdier. Fylkesmannen er på den basis positiv til gjenreising av høyløer. Gjenreising må uansett behandles etter plan- og bygningsloven, med plantegning. På denne bakgrunn foreslår

fylkesmannen gjenreisning etter § 7, med en positiv føring i dette tilrådningsdokumentet og i forvaltningsplan. Det vil trolig ikke bli noe stort antall saker til enhver tid.

§ 7 «Gjenoppbygging av høyløer i opprinnelig utforming og størrelse på opprinnelig sted».

Det samme gjelder høyløer brukt som gapahuk, eller rene gapahuker, jf. avsnitt om friluftsliv.

Det er ønskelig at høyløer kan bygges i gammel stil, dvs. rundtømmer. Ei løe kan f.eks ha 8 stokker vegg høyden. Det kan være aktuelt å ta rundtømmer fra stedet, dvs. i området. Dette må imidlertid vurderes konkret fra gang til gang, ut fra tilgjengelighet på skog og skogens naturkvalitet. Det vil f.eks ikke være aktuelt å ta ned svært gamle trær for å bygge høyløer, ei heller fra kjerneområder. Trærne er også grunneiers eiendom, og grunneiers tillatelse vil være nødvendig. Uttak av stokker kan ikke være direkte unntak, men reguleres gjennom § 7.

Annen tilrettelegging: Oppkjøring av eksisterende skiløyper er foreslått tillatt etter §6, innenfor den kommunale ordningen med skiløypekjøring.

Det går gamle seterleier over fjellet og til de gamle seterplasser. Disse har ofte navn, som Aassvesetervegen, Haugsetervegen osv, og er delvis merket. Fylkesmannen mener disse kan merkes etter § 4, i henhold til vanlig merkestandard, med henvisning til vernekart eller kart i forvaltningsplan. Oppsetting av enkle trimposter er foreslått tillatt etter § 4 i høringsutkastet. Kvam Idrettslag påpeker også på at topp-turer bør komme inn under denne ordning. Ti På Topp er lansert i Steinkjer i 2015, med stor suksess, i slikt omfang at det har blitt betydelig terrengslitasje etter noen av leiene. Det vil si at større organiserte opplegg som Ti På Topp fortsatt bør reguleres etter § 7, med en positiv holdning, men innenfor rammer.

Sykling: Mht. anførselen fra NOTS vil sykling være tillatt etter stier merket i vernekart og forvaltningsplan. Leier som Haugsetervegen og Aassvesetervegen er lite egnet for sykling, grunnet myrterreng og delvis bratt terreng, og det er nok Giltmarkvegen som i praksis er aktuell for sykling.

Seterretter: Kvam og Egge Bondelag påpeker seterrettigheter i området. Det er fastslått i rettsavgjørelse i 1994 at det er seterretter på Statskogsiden, og det antas at tilsvarende er på By Brug. Det er gamle setertufter i området, men det er mange tiår siden setre har vært i drift innen området. Langeng-seteren f.eks eksisterte fram til ca. 1940-tallet, og det er bare tufter og rester av inventar igjen på setervollen nå. Dette var såkalte heimesetre, hvor man stoppet og beitet et par uker på høsten på tur heim fra seterområder lenger nord. Øst for forslagsområdet er setre nylig tatt i bruk igjen. Seterrett er i utgangspunktet en privatrettslig rettighet mellom grunneier og rettighets-haver. Realisering er igjen bl.a knyttet til div. lover og forhold, f.eks i servitutlov, samt regler når en seterrett «faller i det fri», dvs at rett på konkret lokalitet opphører. Seter er som begrep og rettighet konkret knyttet til beiting. Seter er *ikke* hytte. Disse tematikker er drøftet i diverse retts-prosesser. Med det forannevnte som bakgrunn, at dette er et intensivt brukt slåttemråde, og for å ha en åpning for framtida, så innstiller fylkesmannen på at det tas inn i § 7 at forvaltnings-myndigheten kan gi tillatelse til seteretablering. Slik etablering må også forholde seg til definisjon av seter, samt forholde seg til grunneier og øvrig regelverk. En vurderer ikke den umiddelbare aktualitet som særlig stor, og ut fra transportlogistikk er det nok områder opp til Giltmarkvegen, eventuelt nord for området, som eventuelt har mest praktisk beliggenhet, og som trolig bør vurderes først, hvis spørsmålet skulle bli aktuelt.

Fremmede arter: Steinkjer kommune har anførsel om fremmede arter og bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Fremmede arter er uønsket i Kvamsfjellet, som i alle reservat. Som uønsket art kan forvaltningen fjerne uønskede fremmede arter som et skjøtselstiltak, f.eks. med hjemmel i § 9 om skjøtselstiltak. Bruk av kjemiske bekjempingsmidler kan også henvises til samme hjemmel, bør vurderes etter situasjon, og må også forholde seg til bl.a egen forskrift, med Mattilsynet som ansvarlig myndighet. Fylkesmannen tilrår at dette drøftes nærmere i forvaltningsplanen.

Transport til bakenforliggende hytter og setre: Steinkjer kommune har for denne tematikken anførsler angående bruk av leiekjøring, ved at transport med snøscooter med leiekjører etter bestemte leier kan legges i § 6. Ved en situasjon med omfattende trafikk, som for eksempel etter leiene inn til Skjækra, så er den tanken interessant. I Kvamsfjellet er det svært få hytter som snøscootertransport er aktuell til. Verneforskriften vedtas i statsråd, mens leiekjøring er en ordning vedtatt i kommunen etter motorferdselsloven. Fylkesmannen er enig i å hegne om ordningen med leiekjøring, og mener at for Kvamsfjellet så drøftes denne tematikken best i forvaltningsplan. Siden

hjemmel foreslås i § 7, kan vedtaksmyndigheten gi tillatelse med vilkår, herunder at det er leiekjører som kan få tillatelse til kjøring og rammer og begrensinger for denne kjøringen.

Samiske interesser: Det vises til omtalen av de generelle merknadene hvor justeringer av forskrift er beskrevet. I Kvamsfjellet finnes i tilknytning til slåttemarker naturtypen «slåttemyrkant». Det er overgangssonen mellom slåttemark og skog, og er klassifisert som kritisk truet i Artsdatabankens rødliste for naturtyper. I rapporten fra Biofokus/Vitenskapsmuseet er en naturtilstand «engskog» beskrevet, som en variant mellom slåttemyrkant og tilgrensende skog. Her opptrer i blant bjørk, og til dels stor bjørk. I det generelle forslag til justering er det gitt tillatelse for hogst av bjørk og småvirke til brensel på stedet i forbindelse med reindrift. Det er ikke ønskelig at større bjørk knyttet til slåttekant og engskog hogges. Både fordi de utgjør et element i denne naturtypen, samt at hogst fører til oppslag av mange småbusker, noe som ikke er ønskelig. Derimot kan det være ønskelig nettopp å fjerne småbusker her. Denne skjøtsel skjer mest sikkert etter skjøtelsesplan. Derfor foreslås en justert formulering i Kvamsfjellet, for å ivareta denne naturtypen: *«Reindriftens nødvendige uttak av bjørk og småvirke til brensel for bruk på stedet og for vedlikehold av lovlig oppsatte reingjerder og annet reindriftsutstyr, jfr. forvaltningsplan. Virke skal ikke tas fra kjerneområder og bjørk skal ikke tas fra slåttemyrkant, vist i Naturbase eller forvaltningsplan»*

Bruk av forvaltningsplan: Steinkjer kommune foreslår generelt relativt utvidet bruk av forvaltningsplan, mot at punkter overføres fra § 7 til direkte unntak, §4 og § 6. En viser til generell kommentar om bruk av forvaltningsplan. Noen punkter, jf reindrift, er foreslått flyttet til § 4, med klar ramme henvisning mot forvaltningsplan.

Oppsummering: Fylkesmannen har foreslått noen tilpasninger i grenser og forskrift. Sammen med forvaltningsplan og eventuelle driftsplaner fra næringsutøvere, mener fylkesmannen at det legger et godt grunnlag for både vern og bruk av området.

Miljødirektoratets tilråding: Fylkesmannen tilrår at det tas inn et nytt punkt i § 7 som åpner for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til seteretablering. Direktoratet vurderer at ønsket om seteretablering er lite definert, det er uklart hvilke tiltak dette vil medføre i området. Direktoratet vurderer at det på denne bakgrunn ikke er riktig å ta inn et slikt punkt i § 7, men henviser til at en ev. søknad blir behandlet etter den generelle unntaksbestemmelsen i § 48 i naturmangfoldloven. Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Kvamsfjellet som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at Kvamsfjellet i nasjonal sammenheng vil være et unikt naturreservat ved at området er stort og har viktige verneverdier knyttet til både en rekke skogtyper og kulturbasert slåttemark, slåttemyrer og engskog. Departementet mener at det i dette spesielle tilfellet, også på grunn av områdets størrelse, kan tas inn et punkt i § 7 som åpner for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til seteretablering slik Fylkesmannen har foreslått. Ved eventuelle søknader om seteretablering vil det være en forutsetning at tiltaket kan gjennomføres uten å være i konflikt med verneverdiene i området, og i den sammenheng må bl.a. eventuell plassering vurderes. Eventuelle søknader om seteretablering må også forholde seg til definisjon av seter samt forholde seg til grunneier og øvrig regelverk, jf. omtale over i Fylkesmannens vurdering av tiltaket under temaet "Seterretter".

Departementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Kvamsfjellet naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

11. Storgaulstadhøgda - Trollfossklumpen naturreservat, Steinkjer kommune, Nord-Trøndelag fylke

Totalareal 7880 dekar, hvorav 5177 dekar produktiv skog.

Planstatus: LNF-område i kommuneplan. Ognavassdraget er varig vernet mot kraftutbygging.

Inngrepstatus: I Storgaulstadhøgda er det gammel setervoll, med bygninger eller rester av bygninger i dårlig forfatning. I sørvestre del er et felt med utenlandske treslag, trolig fjelledelgran.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Steinkjer kommuneskoger er grunneier og ønsker å se på grenser i forhold til ungskog øverst i Storgaulstadhøgda, og tilpasning av grense i forhold til gammel ferdselslei for snøscooter, som anføres som reservelei nå. Mht. forskrifter så ønskes mulighet for å kjøre opp skiløype fra Dalvasstjønna for å knytte seg til nettet mot Skjækra, at all uttransport av felt storvilt er generelt unntak. Steinkjer kommuneskoger anfører også ønske om at utkjøring av felt storvilt har generelt unntak, og bruk av hest og kjerre for uttransport av storvilt, og scootertransport til hytte ved Langtjønna.

Steinkjer kommune: Kommunen har forståelse for at man nytter standardtekst i forskriftene, men den må i større grad være tilpasset verneformålet for det enkelte området, og unødig skjerping er tidkrevende og kostnadskrevende både for forvaltning og brukere. Her er verneformålet å ivareta skogen som økosystem og samisk naturgrunnlag, og ikke f.eks. som for myrreservat. Følgende bør ikke utløse behov for søknad: Utkjøring av elg/hjort med jernhest/ATV, uttransport av felt ulv og bjørn med jernhest /ATV, utsetting av saltstein med snøscooter, reparasjoner av gjerder og reindriftsutstyr som er lovlig oppsatt, rydding av eksisterende flytteleier, nødvendig uttak av brensel i forbindelse med reindriften. Hvis dette ikke kan imøtekommes, bør alternativ verneform vurderes, herunder utvidelse av Skjækra landskapsvernområde.

Skæhkere sitje anfører at på den ene siden er gammelskog viktig for reindrift, og vern er til fordel mht. til ivaretagelse av arealgrunnlag for reindrift, mens reindriften på den andre siden forbeholder seg retten til å drive reindrift slik de alltid har gjort det på basis av sine rettigheter. For Skæhkere sitje er områdene ved Gaulstad viktige vinterbeiter, og her er de presset mht. hytteutbygging og forstyrrelser. Trollfossklumpen-Storgaulstadhøgda burde vært sammenhengende og større.

Generelt er det opplysninger om at Ogdal Historielag merker setervoller, og iblant slår og rydder setervoller for å holde dem vedlike.

Fylkesmannens vurdering og tilråding: I høringsforslaget gikk vernegrensa på tvers av et kjerneområde, ei bekkekløft i den nordvestlige delen av området. Her er høringsgrensa lagt delvis i dalbunnen, noe som er uheldig. Kjerneområdet ved Råtjønnbekken er rundt ei ganske smal bekkekløft, men har betydelig kvalitet i form av gammel skog, rike skogtyper, forekomst av kalkskog og forekomst av rik sumpskog i sør. Det foreslås at grense justeres noe vestover slik at hele denne biotopen fanges opp. Grunneier er enig i justeringen, som er relativt liten.

Grunneier har bedt om en praktisk justering av grensa øverst i Storgaulstadhøgda, for bedre tilpasning mot ungskogfelt, og at grensa justeres mot den gamle ferdselsleia sørvest i Storgaulstadhøgda. Dette er marginale justeringer, som en anbefaler.

Skæhkere reinbeitedistriktet har anført at området burde vært sammenhengende og større. Fylkesmannen anfører at områdene er avgrenset mot plantefelt/ungskog, hytteområder og områder med lavere verneverdi, og at områdene er basert på frivillig tilbud fra grunneieren, og foreslår ikke andre endringer enn de foran nevnte.

Det er setervoller i området, hvorav Finnhaugseteren har gamle bygninger, Smedhaugseteren er merket - men igjengrodd. Området er et seterområde fra gammelt av, og andre gamle setertufter kan forekomme. Ogdal historielag merker setervoller, og har også aktivitet i form av vedlikehold/slått av setervoller. Fylkesmannen tilrår at slått og rydding av definerte setervoller kan tillates etter kart i forvaltningsplan.

I Storgaulstadhøgda er det forekomster av marisko, som i alle fall delvis står i ungskog. Det opplyses fra lokalbefolkning at marisko kan presses av beiting (storvilt, sau). Det kan medføre at inngjerding burde vært vurdert der det er mariskobestander.

Steinkjer kommuneskoger ønsker å ha muligheten åpen for å kople på hytteområdet ved Daltjønna til leien mot Skjækra. Verneområdet ligger i tilknytning til betydelige hytteområder, med stor utfart inn til Skjækra. Her er det både leiekjøring med materiell inn til hytter i Skjækra, samt at det også tidvis kjøres opp spor. Fylkesmannen anbefaler ikke at det åpnes for en trase for transportkjøring på denne strekningen gjennom reservatet, men at skiløype etter tillatelse/forvaltningsplan kan kjøres opp. Alternativ er at reservatet avgrenses. Det er trolig ikke behov for transportkjøring heller, da leiekjøringa gjelder transport av materiell inn til Skjækra med utgangspunkt fra egen parkeringsplass. For transport av materielle til hytta ved Langtjønna foreslås det vanlige unntak i §7. Steinkjer har en leiekjøringsordning, som Fylkesmannen støtter. Denne leiekjøringsordninga er etter motorferdselsloven og kommunalt vedtak, mens verneforskriften vedtas i statsråd. Det er en godt fungerende leiekjørerordning i dette området. Eventuell tillatelse bør henvise til denne ordninga, noe som bør tas inn i forvaltningsplan.

For utkjøring av storvilt med hest og drag, foreslås at dette koples til utkjøring med beltedrevet kjøretøy, § 6.

Reparasjon av gjerdeutstyr er tillatt etter bestemmelsene i dag.

Med hensyn til utkjøring av vilt, så har fylkesmannen kommentert det i den generelle delen. Det er en sti i Storgaulstadhøgda og en sti i Trollfossklumpen, og punkt vedrørende sykling tilpasses tilsvarende.

Punkt angående brensel i reindrift og flytte/kjøreleier i reindrift tas inn.

Fylkesmannen foreslår at motorisert utkjøring av saltstein skjer etter søknad, og at dette gis forutsigbarhet gjennom forvaltningsplan, og at flerårstillatelser kan gis. Forsvarets lufttrafikk tas inn.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Storgaulstadhøgda -Trollfossklumpen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Storgaulstadhøgda -Trollfossklumpen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

12. Ramsås naturreservat, Verdal kommune, Nord-Trøndelag fylke

Totalareal 664 dekar, hvorav 458 dekar produktiv skog.

Planstatus: LNF-område i kommuneplan.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Feren reinbeitedistrikt anfører at Ramsås ligger i vinter-, vår- og høstbeite, og rein beiter i Ramsåsen. Vern av areal er i utgangspunktet til fordel for reindrift, distriktet er utsatt for mange inngrep og forstyrrelser. Ny distriktsplan er under utarbeidelse, og vedtas snarlig. Her er hovedkjøreleier vist på arealbrukskart, samtidig som distriktet også må kjøre utenom leiene. Distriktet forsøker å unngå bløtt terreng og begrense kjørespor. Distriktet påpeker generelt mulig behov for virke til lavvo (fortrinnsvis bjørk, eventuelt gran) samt eventuelt behov til bålbrekking i Ramsås. Distriktet ønsker å kunne søke på flerårige tillatelser for barmarkskjøring og landing for helikopter. Statskog anfører at Ramsås at det er betydelige kalkressurser av kommersiell interesse knyttet til området, og at de vil komme tilbake til det spørsmålet.

Fylkesmannens vurdering og tilråding: Fylkesmannen anfører at det foreslåtte naturreservatet er lite og utgjør en ganske liten andel av Ramsåsen. Det er derfor ikke åpnet for generell bålbrekking i området. Uttak for brensel kan lett skje utenom området. Det er heller ikke kjente flytteleier og kjøreleier i det foreslåtte området. Fylkesmannen vil ikke foreslå generelt unntak for brensel og rydding av kjøreleier her, og innstiller på at området vernes som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Ramsås som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Ramsås naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Nr 13. Homla naturreservat, Malvik kommune, Sør-Trøndelag fylke

Totalareal 1271 dekar, hvorav 1183 dekar produktiv skog.

Planstatus: LNFR (landbruk, natur- og friluftsområde, samt reindrift). I tillegg er elvekorridoren angitt som båndlagt etter andre lover (vernet vassdrag). Deler av lokaliteten øst for Homla er angitt som hensynssone – hensyn grønnstruktur. Delområder er angitt som faresone – ras og skredfare.

Inngrepstatus: Deler av noen traktorveier går inn i området, de fleste på vestsida av elva. To gangbruer går over elva. Ei dobbel kraftlinje krysser Homla sentralt i området. Den går så høyt over elvedalen at det ikke synes å være nødvendig å rydde skog i selve elvedalen under linja. Det går også ei kraftlinje oppå brinken ned mot elvedalen på vestsida av elva, som på en kort strekning sør for

Fosslibekken kommer inn i det foreslåtte naturreservatet. Her er det behov for rydding av vegetasjon under kraftlinja.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Hildunn Engan, på vegne av eiendommen Dølan gård (gnr./bnr 6965): Gården ligger ved Homla, med Storfossen og Dølanfossen som nærmeste nabo. Gården drives i dag på tradisjonelt vis og for dette arbeidet fikk de Sør-Trøndelag fylkes kulturlandskapspris i 2012.

Ledninger til strøm og telefon går i luftspenn over dalen innenfor verneforslaget. I de senere år har det vært hyppige strøm- og telefonbrudd pga. trær som faller over ledningsnettet. Det må gis åpning for å holde en forsvarlig gate rein for trær ved linjene.

Veien fra Fossen gård over dalen var fram til 1973 eneste framkomst-trase til Dølan. De ber om at veien over dalen kan holdes fri for trær og vindfall og stelles på en slik måte at både hest og kjerre og gående kan benytte veien i framtiden.

Det er ønskelig med øyekontakt med elva i form av uttynning i skogholtet ved elvebredden rett nedenfor tunet. Kart er vedlagt, som viser hvor slik rydding er ønskelig. I det samme området fører flere stier ned til elvekanten, som benyttes av husdyr. Det bes om at disse stiene kan bevares og stelles på en god måte.

Malvik kommune, utvalg for areal og samfunnsplanlegging fattet følgende vedtak: «Malvik kommune aksepterer forslag til verneforskrift og vernekart. Forslag til verneplan kan sendes på høring.» Utvalget hadde en merknad som de ba administrasjonen bringe videre i høringen. Dette gjelder muligheten for ferdsel langs stiene i området og viktigheten av bruene som krysser Homla elv, Dølanbrua, bru ved Buhølen og hengebru ved Storsteinan. Det er også ønskelig å drives skjøtsel av siktgater som er ryddet for å få utsikt til f.eks. Dølanfossen fra stien.

Sametinget ser at verneprosessen føres i dialog med reindriftsnæringa. Sametinget har ingen innvendinger eller merknader til arbeidet med vern av Homla og Tangvolla skogområder.

Statnett har ingen merknader til forslag om vern av skog, men understreker at forslaget om Homla naturreservat ikke må være til hinder for drift, vedlikehold og oppgradering av eksisterende kraftledninger gjennom området, inkludert nødvendig motorferdsel og hogst.

Statens vegvesen viser til at lokaliteten Homla ligger langs elva Homla fra like sør for E6 og oppover elvedalen. Statens vegvesen er i gang med planarbeid for strekningen Ranheim-Værnes, med utvidelse av dagens E6 til fire felts veg inkludert doble tunneller i bl.a. Stavsjøfjellet, samt parallell bru for Hommelvik bru. Nytt tunneller vil komme oppstrøms dagens tunneller. Den nye tunnelen, brua, rensedammen og viltgjerdene vil komme tett innpå det foreslåtte verneområdet. I permanent situasjon skal veg med tilhørende anlegg driftes og vedlikeholdes. Det vil bl.a. være behov for adkomst til rensedammen som er planlagt etablert sør for planlagt bru. Det er viktig at vegplanen omtales i verneplanen. Planavgrensning for vegprosjektet ser ikke ut til å overlappe med verneområdet, men planavgrensningene vil ligge tett inntil hverandre. Veganlegget vil sannsynligvis ikke komme i konflikt med verneområdet, men det er ennå forhold som ikke er avklart i vegprosjektet, så det er ønskelig at det tas med en egen bestemmelse som sikrer at det blir mulig å gjennomføre veganlegget samt gjennomføre fremtidige drift- og vedlikeholdstiltak uten at det kommer i konflikt med verneplanen.

Kartverket forutsetter at kart over verneområdene blir utarbeidet og presentert i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon. Kartverket kan ikke se at dette er fulgt opp i verneforslaget. Når det gjelder navn på naturreservatene forutsetter Kartverket at Språkrådet ved Stedsnavntjenesten for Midt-Norge ikke har innvendinger, eller anbefaler opprettelse av navnesak. Det minnes om at de endelige navnene på naturreservatene meldes inn for registrering i Sentralt stedsnavnsregister.

NVE har ingen merknader til forskriftene. Foreslått verneområde Homla ligger i et vassdrag som er vernet gjennom suppleringen av verneplan for vassdrag i 2005. Det er ikke registrert noen omsøkte vannkraftprosjekter på aktuell strekning i Homla.

Gjennom området Homla krysser en dobbel kraftlinje samt en kraftlinje på vestsiden som på en kort strekning kommer inn i foreslått verneområde. I forskriften er det tatt med om drift og vedlikehold samt oppgradering av nettanlegg og NVE har ingen merknader utover dette. Både Statnett AS og TrønderEnergi Nett AS er på høringslisten og NVE forutsetter at nærmere konsekvenser for nettanlegg i området er ivarettatt med dette.

Landbruksdirektoratet bemerker at bruk av motorisert ferdsel i forbindelse med beiting er dobbelt-regulert i forslag til verneforskrift for Homla, og foreslår at dette kun reguleres i § 6 bokstav b.

Direktoratet for mineralforvaltning kan ikke se at verneforslagene kommer i konflikt med nasjonale eller regionale mineralressurser.

Forum for Natur og friluftsliv – Sør-Trøndelag mener at forslaget til forskrifter er en bra avveining mellom bærekraftig bruk for allmennheten og ivaretagelse av naturtyper. De mener at § 5 må endres til: «*All ferdsel skal foregå varsomt i henhold til friluftsløven og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner. I naturreservatet er motorisert ferdsel til lands og til vanns forbudt, herunder landing og start med luftfartøy.*» Homla er et mye brukt friluftsområde. Det må derfor fortsatt være lov å etablere og vedlikeholde stier i området. Det er samtidig viktig at nye tiltak er søknadspliktige for å unngå kanalisering av ferdsel som går ut over naturverdiene i området. NOTS er positiv til at skog vernes og er tilfreds med at det blir tillatt å ferdes med sykkel tilsvarende friluftsløven § 2. Forslaget til verneforskrifter er ikke til hinder for skiaktiviteter. NOTS registrerer at utstyrsutviklingen, eksempelvis «fatbike», for sykler nå gjør det stadig mer aktuelt med sykling også vinterstid. De foreslår at det lages en formulering som likestiller sykkelbruk vinterstid med annen ikke-motorisert ferdsel (ski, truger, hundekjøring, etc.) – altså at det kan sykles på «tilfrosset snødekt mark.»

Miljøvernforbundet setter pris på og støtter verneplanene for Homla og Tangvolla slik de foreligger. Det bør søkes å utvide det samlede arealet av skog som i dag er vernet i Sør-Trøndelag. Norske samers riksförbund (STHSS) viser til at områdene i verneplanen ikke direkte berører samiske reindriftsområder, noe Sametinget også viser til da det pr. i dag ikke er registrert samiske kulturminner der. Vernegrensene ligger opptil reinbeitegrenser, og som Gæbrien sijte sier i sin uttalelse så kan det komme strørein inn på områdene. De mener at verneområdene ligger innenfor et tradisjonelt samisk kulturlandskap. Et vern må ikke være til hinder for framtidig tradisjonell bruk av områdene. Rettssituasjonen for nevnte områder er uavklart, hvor sedvanerett og alders tids bruk ikke er juridisk vurdert. Muntlige kilder beretter at dette er samiske områder fra gammelt av og en kan derfor ikke utelukke at samiske kulturminner eksisterer. STHSS er ikke imot at vernet foretas så lenge det ikke er til hinder for samisk livsførsel og framtidig bruk av områdene.

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

Dølan gård ved Homla: Dølan gård (gnr./bnr. 69/65) berøres ikke direkte av verneforslaget, men gården har interesser som berøres av verneforslaget. Fylkesmannen er interessert i å finne en løsning på de problemstillinger som Hildunn Engan har spilt inn på en slik måte at kulturlandskapet kan holdes i hevd og at drifta på Dølan gård kan skje på en tilfredsstillende måte, jf. at gården har verdifull kulturmark.

I Naturbase er deler av dyrkamarka på gården registrert som utvalgt naturtype – slåttemark, og en annen del som naturbeitemark med verdi viktig.

Strøm- og telefonledning er eksisterende anlegg som kan brukes og vedlikeholdes. Dette vil også gjelde nødvendig skogrydding langs linja. Dette er dekket opp av forskriftens § 4 bokstav e.

Rydding av eksisterende stier som brukes av husdyr vil også generelt være tillatt etter forskriftens § 4 bokstav k, det samme vil også gjelde for den gamle ferdselsveien over elva til Dølan. Denne kjerreveien med bru er i dag i hovedsak brukt i friluftssammenheng, men idet det er kulturhistoriske verdier i å vedlikeholde den som kjerrevei vil dette være tillatt, jf. at forskriftens § 4 bokstav k også konkret nevner at gamle ferdselsveier kan ryddes og vedlikeholdes.

Skogbeltet langs elva nedenfor Dølan gård inngår i verneforslaget, mens dyrkamarka er holdt utenfor. Det er generelt et krav om at det skal opprettholdes et skog/vegetasjonsdekke langs elva, uavhengig av verneforslaget, jf. vannressursloven § 11. Fylkesmannen har forståelse for ønsket om utsyn til elva, og det kan være aktuelt å se på mulighetene for tynning/pleie av vegetasjonen langs elva på den ønskede strekningen, som kun er på ca. 30 meter, slik at det blir et visst utsyn.

Stier og bruer: Fylkesmannen er oppmerksom på de store friluftinteressene som knytter seg til lokaliteten Homla, og intensjonen med de bestemmelsene som er foreslått for dette området er at både stier og bruer knyttet til stiene skal kunne brukes og vedlikeholdes med den standard de har eller har hatt. Fylkesmannen er oppmerksom på at det har vært problemer med bruene i området, bl.a. pga. isgang. Om ikke alle bruene pr. i dag er i en ønsket tilstand, mener Fylkesmannen at det må kunne bygges opp igjen/restaureres, slik at de kan tjene sin funksjon for å knytte sammen stinettet på begge sider av elva.

Rydding av vegetasjon for utsyn: I utgangspunktet vil vegetasjonen, herunder trær og busker, være fredet i naturreservater i skog. Om det tradisjonelt har vært ryddet siktgater på noen få konkrete steder, slik at skogen på disse steder allerede er påvirket av dette, kan det vurderes videreføring av denne praksisen. Dette må det tas konkret stilling til etter et eventuelt vern.

Ny bru over Homla: Statens vegvesen peker på at verneforslaget for Homla ikke må være til hinder for bygging av ny bru over Homla. De mener at veganlegget sannsynligvis ikke vil komme i konflikt med verneområdet idet planavgrensningen for vegprosjektet ikke ser ut til å overlappe med verneområdet. Planavgrensningen er etter hva fylkesmannen kan se ca. 20 meter nord for den foreslåtte reservatgrensen. Reservatgrensen går over elvedalen der den er svært bratt, mens den blir slakere inne i planområdet for veganlegget. Fylkesmannen kan vanskelig se at det skulle bli noen konflikt mellom vegplanene og det foreslåtte verneområdet, noe som Statens vegvesen også mener er sannsynlig. Fylkesmannen vil ut fra dette ikke foreslå noen justeringer av vernegrenser eller verneforskrift av hensyn til vegplanene.

Kart: De endelige vernekart vil bli utarbeidet i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon. Fylkesmannen har ikke oppfattet at dette er nødvendig for kart i verneforslagene. Fylkesmannen har registrert at navn på verneområder normalt ikke ligger i Sentralt stedsnavnsregister. Dette er tatt opp med kartverkets avdeling i Trondheim, og de skulle se på mulighetene for å laste inn verneområdenavn i Sentralt stedsnavnsregister. For nye områder vil Fylkesmannen melde inn navnene.

Motorferdsel i landbruk: Landbruksdirektoratet bemerker at bruk av motorisert ferdsel i forbindelse med beiting er dobbeltregulert i forslag til verneforskrift for Homla, og foreslår at dette kun reguleres i § 6 bokstav b. Fylkesmannen kan ikke se at dette er tilfelle. Etter § 6 bokstav b er det generelt tillatt med nødvendig motorferdsel med traktor eller lett terrengkjøretøy på eksisterende traktorveier knyttet til beitebruk. I § 7 bokstav d kan forvaltningsmyndigheten etter søknad gi dispensasjon til nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter etter bl.a. § 4 d (beiting). Dette vil da også kunne gjelde utenfor veier, mens § 6 b kun gjelder motorisert ferdsel på veier.

Regulering av ferdsel: Forum for Natur og friluftsliv – Sør-Trøndelag mener at § 5 må endres til: *«All ferdsel skal foregå varsomt i henhold til friluftsloven og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner. I naturreservatet er motorisert ferdsel til lands og til vanns forbudt, herunder landing og start med luftfartøy.»* Slik Fylkesmannen oppfatter det er forslaget til tekst fra Forum for Natur og friluftsliv – Sør-Trøndelag og i verneforskriftene innholdsmessig identiske, idet det ikke er åpne fjellarealer av noe utstrekning innenfor de to lokalitetene i denne verneplanen, hvor riding og sykling generelt er tillatt, jf. friluftsloven § 2. Den teksten som er foreslått i forskriftenes § 5 er en standard tekst som ofte brukes i naturreservater, også der det er en del fjell, og i slike områder vil det være en innholdsmessig forskjell på de to tekstvariantene. Fylkesmannen forstår både Forum for Natur og friluftsliv og NOTS dithen at det bør være en særskilt begrunnelse for at man i et verneområde skal avvike ferdselsbestemmelsene fra friluftsloven § 2, noe Fylkesmannen kan være enig i. Ferdselsbestemmelsene må derfor skreddersys til det enkelte verneområdet ut fra hvilke hensyn som skal ivaretas og ut fra den potensielle skade ulike typer av ferdsel kan påføre verneverdiene og naturmiljøet. Den foreslåtte ordlyden fra Forum for Natur og friluftsliv – Sør-Trøndelag har også en mer positiv ordlyd, da den ikke direkte sier at visse former for ikke-motorisert ferdsel er «forbudt». Ordlyden fordrer imidlertid mer av leseren, idet man må forstå at friluftsloven sier at riding og sykling ikke er tillatt utenfor veger og stier utenom i fjellet. Slik sett er ordlyden i de foreslåtte forskriftene mer forklarende, noe som Fylkesmannen finner å vektlegge og derfor foreslår det at forskriftenes § 5 ikke endres slik Forum for Natur og friluftsliv – Sør-Trøndelag foreslår.

Sykling på snødekt mark vinters tid med fatbike er en ny form for friluftsliv som har tiltatt de siste år. Fylkesmannen har ikke noe imot at det sykles med fatbike på frossen, snødekt mark, idet dette neppe vil være til nevneverdig skade på terrenget. Nå er hverken Homla eller Tangvella særlig egnet til sykling, kanskje unntatt den gamle ferdselsveien over Homla til Dølan gård.

Fylkesmannen ber Miljødirektoratet på generelt grunnlag vurdere om det skal gjøres tilpasninger i forskriftene der sykling om vinteren med fatbike kan være aktuelt.

Reindrift og samiske interesser: Homla ligger ikke innenfor reinbeitedistrikt. Det er heller ikke registrert samiske kulturminner i området.

Fylkesmannens tilråding: Fylkesmannen tilrår at Homla vernes med den foreslåtte avgrensningen og den foreslåtte forskriften etter høringen.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Homla som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Homla naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Nr 14. Tangvolla naturreservat, Klæbu og Selbu kommuner, Sør-Trøndelag fylke

Totalareal 5480 dekar, hvorav 5112 dekar produktiv skog.

Planstatus: LNFR (landbruk-, natur- og friluftsområde, samt reindrift).

Inngrepsstatus: En traktorvei går gjennom vestre del av området (Skavdalen), som ender i Tangvollbukta hvor det er ei hytte. Dette er en enkel traktorvei, som vurderes å være i veiklasse 8. Området omkring hytta i Tangvollbukta inngår ikke i verneforslaget. Et skogshusvære ligger innenfor området, ved traktorveien like vest for Tangvollbukta.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Klæbu kommune, kommunestyret, har i møte 25.06.2015 fattet følgende vedtak: «*Kommunestyret støtter forslag om vern av skog for området Tangvolla. Kommunestyret har ingen merknader til forslag til forskrift. I tillegg til at området vil bidra til å nå nasjonale mål med å stoppe tapet av biologisk mangfold, representerer området et verdifullt naturområde for Klæbu mht biologisk mangfold og opplevelsesverdi.*»

Sametinget ser at verneprosessen føres i dialog med reindriftsnæringa og har dermed ingen innvendinger eller merknader til arbeidet med vern av Homla og Tangvolla skogområder.

Statnett har ingen merknader til verneforslaget.

Kartverket forutsetter at kart over verneområdene blir utarbeidet og presentert i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon. Kartverket kan ikke se at dette er fulgt opp i verneforslaget. Kartverket forutsetter at Språkrådet ved Stedsnavntjenesten for Midt-Norge ikke har innvendinger, eller anbefaler opprettelse av navnesak. Det minnes om at de endelige navnene på naturreservatene meldes inn for registrering i Sentralt stedsnavnsregister.

NVE har ingen merknader til forskriftene. Av kjente energiresurser i Tangvolla er det gitt avslag til et småkraftverk, som inkluderer overføring av Hornåa. Videre er det registrert et vannkraftpotensial i Dønnøya fra den digitale ressurskartlegging av små kraftverk på samlet 3,6 GWh. Deler av Tangvolla ligger innenfor områdekonsesjonen til Selbu Energiverk AS, og de er ikke på høringslista. Både Statnett AS og TrønderEnergi Nett AS er på høringslisten og NVE forutsetter at nærmere konsekvenser for nettanlegg i området er ivarettatt med dette.

Landbruksdirektoratet bemerker at for lokaliteten Tangvolla er bruk av motorferdsel i forbindelse med reindrift regulert i § 4 generelle unntak fra vernebestemmelsene, og det foreslås at dette i stedet reguleres i § 6 generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene.

Direktoratet for mineralforvaltning kan ikke se at verneforslagene kommer i konflikt med nasjonale eller regionale mineralressurser.

Forum for Natur og friluftsliv – Sør-Trøndelag mener at forslaget til forskrifter er en bra avveining mellom bærekraftig bruk for allmennheten og ivaretagelse av naturtyper. De mener at § 5 må endres til: «*All ferdsel skal foregå varsomt i henhold til friluftsloven og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner. I naturreservatet er motorisert ferdsel til lands og til vanns forbudt, herunder landing og start med luftfartøy.*»

Tangvolla: I Naturbase er det markert et regionalt viktig område øst for det foreslåtte verneområdet. Om grunneieren for det området ikke allerede har sagt nei eller det nylig har vært hogd i området må Fylkesmannen prøve å innlemme det som en del av verneområdet. Samtidig må ikke en utvidelse forsinke prosessen med opprettelsen av verneområdet. Man må derfor prioritere å opprette naturreservatet i henhold til høringsutkastet for deretter å arbeide for en utvidelse.

NOTS er positiv til at skog vernes og er tilfreds med at det blir tillatt å ferdes med sykkel tilsvarende friluftsloven § 2. Forslaget til verneforskrifter er ikke til hinder for skiaktiviteter. NOTS registrerer at utstyrsutviklingen, eksempelvis «fatbike», for sykler nå gjør det stadig mer aktuelt med sykling også vinterstid. De foreslår at det lages en formulering som likestiller sykkelbruk vinterstid med annen ikke-motorisert ferdsel (ski, truger, hundekjøring, etc.) – altså at det kan sykles på «tilfrosset snødekt mark.»

Miljøvernforbundet setter pris på og støtter verneplanene for Homla og Tangvolla slik de foreligger. Det bør søkes å utvide det samlede arealet av skog som i dag er vernet i Sør-Trøndelag.

Norske samers riksforbund (STHSS) viser til at områdene i verneplanen ikke direkte berører samiske reindriftsområder, noe Sametinget også viser til da det pr. i dag ikke er registrert samiske

kulturminner der. Vernegrensene ligger opptil reinbeitegrenser, og som Gæbrien sijte sier i sin uttalelse så kan det komme strørein inn på områdene. De mener at verneområdene ligger innenfor et tradisjonelt samisk kulturlandskap. Et vern må ikke være til hinder for framtidig tradisjonell bruk av områdene. Rettssituasjonen for nevnte områder er uavklart, hvor sedvanerett og alders tids bruk ikke er juridisk vurdert. Muntlige kilder beretter at dette er samiske områder fra gammelt av og en kan derfor ikke utelukke at samiske kulturminner eksisterer. STHSS er ikke imot at vernet foretas så lenge det ikke er til hinder for samisk livsførsel og framtidig bruk av områdene.

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

Avgrensning av områdene: Fylkesmannen er enig med Forum for Natur og friluftsliv – Sør-Trøndelag i at lokaliteten Tangvolla med fordel kunne ha vært utvidet østover, da vernekvalitetene fortsetter utover det som er foreslått vernet. Idet den aktuelle grunneieren ikke har kommet med noe tilbud om frivillig vern på denne delen, går det videre med verneforslaget slik det nå er. Det vil imidlertid være muligheter for utvidelse østover, om grunneieren skulle komme med et tilbud.

Kart: De endelige vernekart vil bli utarbeidet i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon. Fylkesmannen har ikke oppfattet at dette er nødvendig for kart i verneforslagene. Fylkesmannen har registrert at navn på verneområder normalt ikke ligger i Sentralt stedsnavnsregister. Dette er tatt opp med kartverkets avdeling i Trondheim, og de skulle se på mulighetene for å laste inn verneområdenavn i Sentralt stedsnavnsregister. For nye områder vil Fylkesmannen melde inn navnene.

Regulering av ferdsel: Forum for Natur og friluftsliv - Sør-Trøndelag mener at § 5 må endres til: *«All ferdsel skal foregå varsomt i henhold til friluftsloven og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner. I naturreservatet er motorisert ferdsel til lands og til vanns forbudt, herunder landing og start med luftfartøy.»* Slik Fylkesmannen oppfatter det er forslaget til tekst fra Forum for Natur og friluftsliv – Sør-Trøndelag og i verneforskriftene innholdsmessig identiske, idet det ikke er åpne fjellarealer av noe utstrekning innenfor de to lokalitetene i denne verneplanen, hvor riding og sykling generelt er tillatt, jf. friluftsloven § 2. Den teksten som er foreslått i forskriftenes § 5 er en standard tekst som ofte brukes i naturreservater, også der det er en del fjell, og i slike områder vil det være en innholdsmessig forskjell på de to tekstvariantene. Fylkesmannen forstår både Forum for Natur og friluftsliv og NOTS dithen at det bør være en særskilt begrunnelse for at man i et verneområde skal avvike ferdselsbestemmelsene fra friluftsloven § 2, noe Fylkesmannen kan være enig i. Ferdselsbestemmelsene må derfor skreddersys til det enkelte verneområdet ut fra hvilke hensyn som skal ivaretas og ut fra den potensielle skade ulike typer av ferdsel kan påføre verneverdiene og naturmiljøet. Den foreslåtte ordlyden fra Forum for Natur og friluftsliv – Sør-Trøndelag har også en mer positiv ordlyd, da den ikke direkte sier at visse former for ikke-motorisert ferdsel er «forbudt». Ordlyden fordrer imidlertid mer av leseren, idet man må forstå at friluftsloven sier at riding og sykling ikke er tillatt utenfor veger og stier utenom i fjellet. Slik sett er ordlyden i de foreslåtte forskriftene mer forklarende, noe som Fylkesmannen finner å vektlegge og derfor foreslår det at forskriftenes § 5 ikke endres slik Forum for Natur og friluftsliv – Sør-Trøndelag foreslår.

Sykling på snødekt mark vinters tid med fatbike er en ny form for friluftsliv som har tiltatt de siste år. Fylkesmannen har ikke noe imot at det sykles med fatbike på frossen, snødekt mark, idet dette neppe vil være til nevneverdig skade på terrenget. Nå er hverken Homla eller Tangvolla særlig egnet til sykling, kanskje unntatt den gamle ferdselsveien over Homla til Dølan gård.

Fylkesmannen ber Miljødirektoratet på generelt grunnlag vurdere om det skal gjøres tilpasninger i forskriftene der sykling om vinteren med fatbike kan være aktuelt.

Reindrift og samiske interesser: Tangvolla ligger ikke innenfor reinbeitedistrikt. Det er heller ikke registrert samiske kulturminner i området. Ut fra at det av og til kan komme rein inn i området fra Riast-Hylling reinbeitedistrikt, er det etter ønske fra reinbeitedistriktet tatt inn i bestemmelsene at bruk av snøscooter i reindrift generelt er tillatt. Andre behov eller ønsker fra reindriften eller samiske interesser er ikke registrert.

For lokaliteten Tangvolla bemerker Landbruksdirektoratet at bruk av motorferdsel i forbindelse med reindrift er regulert i § 4 generelle unntak fra vernebestemmelsene, og det foreslås at dette i stedet reguleres i § 6 generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene. Dette støttes av Fylkesmannen, som dermed tilrår en slik endring idet denne bestemmelsen er feilplassert i forslaget til forskrift.

Fylkesmannens tilråding: Fylkesmannen tilrår at Tangvolla vernes med foreslått avgrensning og den foreslåtte forskriften etter høringen, med den endring som foreslås i § 4 og 6 i forskriften.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Tangvolla som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at området grenser til Selbusjøen, som reguleringsmagasin i bruk til kraftproduksjon. Regulanten Statkraft Energi har hatt saken på høring. Departementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Tangvolla naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Fellesomtale for område nr. 15-22 i Hedmark fylke:

Språkrådet gjøre oppmerksom på at alle nye naturreservatnavn skal meldes til stedsnavntjenesten, jf. § 9 i forskrift til stedsnavnloven.

Kartverket forutsetter at vernemyndigheten melder inn navn på verneområder til Kartverket for registrering i Sentralt stedsnavnregister (SSR) når vernevedtaket er gjort, jf. § 15 i lov om stadnamn av 18. mai 1190 nr. 11. Kartverket forutsetter dessuten at kart over verneområder produseres i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon.

Forsvarsbygg viser til dialog med Miljødirektoratet og ber om at det tas inn en bestemmelse i forskriftens § 6 om at forskriften ikke er til hinder for landing og start med Forsvarets luftfartøy.

Norsk organisasjon for terrengsylding (NOTS) mener at innskrenkning av frilufslovens bestemmelse om at bruk av tråsykkel er tillatt «på veg eller sti i utmark og over alt i utmark på fjellet» bare bør skje dersom «reelle, faktabaserte og tungtveiende vernehensyn tilsier dette». Organisasjonen mener i foreslåtte restriksjoner på sykling er prinsipielt uheldig og ber om at disse tas ut av forskriften. Det opplyses at utstyrsutviklingen gjør det stadig mer aktuelt med sykling også vinterstid, også på føreforhold som tidligere har vanskeliggjort dette. Det bes derfor om at det utformes en bestemmelse som likestiller sykkelbruk vinterstid med annen ikke-motorisert ferdsel slik at det kan sykles på tilfrosset snødekt mark.

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

Fylkesmannen forutsetter at Språkrådets merknad om plikt til innmelding av reservatnavnet til stedsnavntjenesten, jf. § 9 i forskrift til stedsnavnloven, ivaretas av direktoratet etter at et vernevedtak er gjort. Dersom dette er en oppgave som skal utføres av Fylkesmannen, ber en om å få eksplisitt beskjed om dette. Fylkesmannen forutsetter at Kartverkets merknad om innmelding av reservatnavnet til Sentralt stedsnavnregister, jf. § 12 i lov om stadnamn, ivaretas av direktoratet etter at et vernevedtak er gjort. Dersom dette er en oppgave som skal utføres av Fylkesmannen, ber en om å få eksplisitt beskjed om dette. Kartverkets merknad om utformingen av vernekartet vil bli ivaretatt ved ettersendelse av slikt kart til Miljødirektoratet, jf. brev av 13. juli 2015.

Forsvarsbygg ber om at det tas inn en ny bestemmelse i forskriftens § 6 som sikrer at forskriften ikke er til hinder for landing og start med Forsvarets luftfartøy. Fylkesmannen forutsetter at Miljødirektoratet vurderer dette nærmere i lys av fjorårets dialog med Forsvarsbygg som det er vist til i uttalelsen.

Mht. uttalelsen fra NOTS slår Frilufslovens § 2 fast at «ferdsel med ride- eller kløvhest, kjelke, tråsykkel eller liknende på veg eller sti i utmark» er tillatt. Det vil si at slik ferdsel i utmark under skoggrensa ikke er tillatt utenfor veger og stier.

Da den foreslått nye bestemmelsen i § 6 punkt ikke sier noe om tidspunkt for sykling, finner Fylkesmannen det unødvendig å utforme en bestemmelse som likestiller sykkelbruk vinterstid med annen ikke-motorisert ferdsel slik at det kan sykles på tilfrosset snødekt mark.

15. Misterlia naturreservat, Rendalen kommune, Hedmark fylke

Totalareal 1835 dekar, hvorav 1817 dekar produktiv skog.

Planstatus: LNFR-område (område for landbruks-, natur- og frilufsformål samt reindrift).

Inngrepstatus: En fradelt hytteeiendom som ikke inngår i verneforslaget, ligger inne i området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Norges Miljøvernforbund støtter verneforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat kan ikke se at forslaget er i konflikt med vassdragsinteresser eller kjente energiressurser.

Direktoratet for mineralforvaltning opplyser at det ikke er registrert viktige mineralressurser innenfor det foreslåtte verneområdet, men at det ligger to lokalt viktige grusforekomster vest for dette. Direktoratet har derfor ingen merknader til verneforslaget.

Landbruksdirektoratet bemerker at det i forslaget til forskrift ikke er gjort generelt unntak for utsetting av saltsteiner og at det i forslaget til spesifiserte dispensasjonsbestemmelser ikke er åpnet for å kunne gi tillatelse til oppsetting av gjerder til bruk ved beiting samt vedlikehold av disse og motorferdsel i den forbindelse. Fylkesmannen bes om å vurdere å åpne for slike tiltak i forskriften dersom det er nødvendig for å opprettholde beite i området.

Statens vegvesen presiserer at det er viktig at ingen del av fylkesveg 217, inklusive rasteplass og byggegrenseområde (30 meter fra vegens midtlinje), blir en del av reservatet.

Norsk organisasjon for terrengsykling opplyser at det aktuelle området ikke er mye brukt av organisasjonens medlemmer eller framstår som spesielt attraktivt for sykling. Likevel er den foreslåtte restriksjonen på sykling prinsipielt uheldig og man ber om at denne tas ut av forskriften. Det påpekes konkret at «En trase avmerket i verneplankartet angis å tåle motorferdsel, men forskriften forbyr sykling på samme trase. Forskriften sier ingen ting om kjøretøy. Ellers ingen stier angitt i vernekartet.». Det påpekes alternativt at det er unødvendig og misvisende å ta inn i bestemmelsene ferdselsrestriksjoner som allerede finnes i friluftslovens § 2 dersom det ikke finnes stier i området.

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

Avgrensning: Fylkesmannen konstaterer at bare Statens vegvesen har kommentert den foreslåtte avgrensningen av reservatet. På grunn av målestokken på vernekartet er det vanskelig å se detaljer i avgrensningen. Fylkesmannen presiserer imidlertid at rasteplassen ligger utenfor reservatet og at reservat-grensa over en ca. 60 meter lang strekning vest for rasteplassen ligger 30 meter fra fylkesvegens midtlinje. Reservatgrensa er over en strekning på ca. 1,5 km foreslått lagt langs ei eksisterende 132 kV kraftlinje. Verken Statnett SF, Eidsiva Energi eller Nord-Østerdal Kraftlag SA har avgitt høringsuttalelse. I påvente av en avklaring med energimyndighetene foreslår Fylkesmannen at reservatgrensa på denne strekningen legges 12,5 meter fra kraftlinjas senterlinje.

Verneforskrift: Ifølge forvaltningsplanen for rovvilt i Hedmark ligger det aktuelle området ligger innenfor et område som er viktig for å oppnå bestandsmålene for rovvilt, men utenfor forvaltningsområdet for ulv. Etter det Fylkesmannen kjenner til brukes området ikke som beite for sau og på grunn av bekkekløfttopografien er det neppe egnet som beiteområde for storfe. Fylkesmannen kan derfor ikke se at det er behov for utplassering av saltsteiner i området. Behovet for oppsetting av gjerder for beitedyr synes ikke å være til stede, dette temaet er heller ikke tatt opp av grunneierne. Dersom dette likevel skulle bli aktuelt en gang i framtida, anbefaler Fylkesmannen at saken behandles etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i forskriftens § 8.

Mht. uttalelsen fra Forsvarsbygg er hele det foreslåtte verneområdet skogkledd og har en bekkekløfttopografi som gjør det uegnet for landing med luftfartøy.

Mht. uttalelsen fra NOTS: Innenfor det foreslåtte Misterlia naturreservat er det ingen veger, men en sti som føre ned til ei hytte som ikke inngår i reservatet. Denne traseen er avmerket på vernekartet. For at forskriften skal være i samsvar med friluftslovens bestemmelse, foreslår Fylkesmannen å ta inn en ny bestemmelse som punkt 3 i § 6: Sykling på trase avmerket på vernekartet. Dette imøtekommer merknaden fra Norsk organisasjon for terrengsykling. Selv om den foreslåtte bestemmelsen i punkt 2 i § 5 kan synes å være unødvendig, mener Fylkesmannen det er hensiktsmessig å ha den med, dels for å synliggjøre forbudet, dels for å hindre skadelig ferdsel dersom friluftsloven skulle bli endret. Dette er analogt med bestemmelsene om motorisert ferdsel i reservatet.

Da den foreslått nye bestemmelsen i § 6 punkt 3 ikke sier noe om tidspunkt for sykling, finner Fylkesmannen det unødvendig å utforme en bestemmelse som likestiller sykkelbruk vinterstid med annen ikke-motorisert ferdsel slik at det kan sykles på tilfrosset snødekt mark.

Fylkesmannens tilråding:

- at navnet på et eventuelt naturreservat blir Misterlia naturreservat.
- at grensene for et eventuelt naturreservat blir uendret fra høringsforslaget. Det

presiseres imidlertid at reservatgrensa på en ca. 60 meter lang strekning lengst sørvest skal gå 30 meter fra fylkesvegens midtlinje, at rasteplassen ikke skal inkluderes i reservatet og at reservatgrensa på strekningen langs kraftlinja skal gå 12,5 meter fra kraftlinjas senterlinje.

- at formålsparagrafen blir som i forslag til forskrift, § 1, som er uendret fra høringsforslaget.
- at bestemmelsene blir som i forslag til forskrift, som er endret på ett punkt fra høringsforslaget ved at det føyes til et nytt punkt 3 i § 6: Sykling på trase avmerket på vernekartet.

På grunnlag av opplysninger fra Eidsiva Nett AS, har fylkesmannen foretatt en korleksjon på forslaget til avgrensning langs eksisterende kraftlinje slik at grensa på denne strekningen blir liggende 11 m fra kraftlinja og ikke 12,5 slik opprinnelig tilrådd.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Misterlia som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Misterila naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

16. Eldåa naturreservat, Stor-Elvdal kommune, Hedmark fylke

Totalareal 1040 dekar, hvorav 1036 dekar produktiv skog.

Planstatus: LNF-område (landbruks-, natur- og friluftsområde). Mye av området ligger i en sone «hvor naturvern er dominerende».

Inngrepstatus: Ei kraftlinje krysser over området. En gammel setervei går gjennom området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Statens vegvesen har ingen merknader til verneforslaget og Hedmark fylkeskommune har ingen vesentlige merknader til verneforslaget.

Språkrådet mener at navnet bør være Nordre Eldåa naturreservat da reservatområdet bare dekker denne delen av vassdraget. Basert på uttaleopplysninger i sitt arkiv, tilrår Språkrådet skrivemåten Nørdre Eldåa naturreservat dersom denne uttalen fortsatt er i levende bruk.

Norges vassdrags- og energidirektorat kan ikke se at forslaget er i konflikt med vassdragsinteresser eller kjente energiresurser og gjør oppmerksom på at området ligger i nedslagsfeltet til Imsa som er vernet mot kraftutbygging.

Direktoratet for mineralforvaltning opplyser at det ikke ser ut til at det er registrert viktige mineralressurser innenfor det foreslåtte verneområdet, men at det er registrert en natursteinforekomst med liten økonomisk betydning (lokalt viktig) ved Helgestua. Direktoratet ber om tilbakemelding dersom denne forekomsten ligger innenfor det foreslåtte verneområdet.

Norsk organisasjon for terrengsykling: Det opplyses at det aktuelle området ikke er mye brukt av organisasjonens medlemmer eller framstår som spesielt attraktivt for sykling. Likevel er den foreslåtte restriksjonen på sykling prinsipielt uheldig og ber om at denne tas ut av forskriften. Det påpekes konkret at «Messeltsetervegen går i utkanten av verneområdet, og et ferdselsforbud vil føre til at gjennomgående stier ikke kan brukes av syklende for adkomst til bakenforliggende områder. Forskriften vil gjøre den ferdselen som en gang skapte stien forbudt. Ellers ingen stier i vernekartet.»

Landbruksdirektoratet bemerker at det i forslaget til forskrift ikke er gjort generelt unntak for utsetting av saltsteiner og at det i forslaget til spesifiserte dispensasjonsbestemmelser ikke er åpnet for å kunne gi tillatelse til oppsetting av gjerder til bruk ved beiting samt vedlikehold av disse og motorferdsel i den forbindelse. Fylkesmannen bes om å vurdere å åpne for slike tiltak i forskriften dersom det er nødvendig for å opprettholde beite i området. Det bes også om at det åpnes for nødvendig oppgradering av eksisterende setervei «dersom det er nødvendig for å drifte seteren».

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

Navn: Språkrådet foreslår at reservatet får navnet Nordre Eldåa med skrivemåten Nørdre Eldåa. Fylkesmannen gjør oppmerksom på at det allerede foreligger tilbud fra grunneiere om utvidelse av reservatet og at det er meldt oppstart av vern av et område på Statskog SFs

grunn som ved eventuell gjennomføring vil utvide reservatet betydelig. For å unngå en senere navneendring, foreslår Fylkesmannen at navnet Eldåa naturreservat opprettholdes.

Avgrensning: Direktoratet for mineralforvaltning har bedt om tilbakemelding dersom den registrerte natursteinforekomsten ved Helgestua ligger innenfor det foreslåtte verneområdet. Helgestua ligger ved Eldåas utløp i Imsa ca. 5 km nordøst for det foreslåtte verneområdet og berøres ikke av dette.

Verneforskrift: Så godt som hele det foreslåtte verneområdet er skogkledd og har en bekkeløftopografi som gjør det uegnet for landing med luftfartøy.

Innenfor det foreslåtte Eldåa naturreservat er det bare en sti, Gamle Messeltsetervegen. Da det ikke lenger er bru over Søndre Eldåa, er sykling på denne vegen lite aktuelt. Sykling på setervegen vil imidlertid etter det Fylkesmannen kan se ikke ha negative virkninger på verneverdiene. Det foreslås derfor å føye til i forskriften et nytt punkt 4 i § 6: «Bruk av sykkel på Gamle Messeltsetervegen» slik at sykling blir tillatt på vegen. Dette vil imøtekomme merknaden fra Norsk organisasjon for terrengsykling og bringe forskriften i samsvar med frilufslovens bestemmelse om sykling. Endringsforslaget er tatt opp telefonisk med alle grunneierne, som ikke har hatt merknader til dette.

Selv om den foreslåtte forbudsbestemmelsen i § 5.2 kan synes å være unødvendig, mener Fylkesmannen det er hensiktsmessig å ha bestemmelsen med, dels for å synliggjøre det generelle forbudet mot sykling utenfor sti i skogsmark, dels for å hindre skadelig ferdsel dersom frilufsloven skulle bli endret. Dette er analogt med bestemmelsene om motorisert ferdsel i reservatet.

Etter det Fylkesmannen kjenner til brukes området i beskjedne grad som beite for sau, og på grunn av bekkeløfttopografien er det neppe egnet som beiteområde for storfe. Da området dessuten har begrenset utstrekning, kan Fylkesmannen ikke se at det er behov for utplassering av saltsteiner i området. Behovet for oppsetting av gjerder for beitedyr synes ikke å være til stede, dette temaet er heller ikke tatt opp av grunneierne. Dersom dette likevel skulle bli aktuelt en gang i framtida, anbefaler Fylkesmannen at saken behandles etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i forskriftens § 8.

Gamle Messeltseterveg, som er nevnt i forskriften, er i dag å betrakte som en tursti som for lengst er avløst av en moderne bilveg som seteradkomst. Det er derfor etter Fylkesmannens syn ikke behov for å tillate oppgradering av den gamle setervegen.

Fylkesmannens tilråding:

- at navnet på et eventuelt naturreservat blir Eldåa naturreservat.
- at grensene for et eventuelt naturreservat blir uendret fra høringsforslaget.
- at formålsparagrafen blir som i forslag til forskrift, § 1, som er uendret fra høringsforslaget.
- at bestemmelsene blir som i forslag til forskrift, som er endret på ett punkt fra høringsforslaget ved at det er føyd til et nytt punkt 4 i § 6: «Bruk av sykkel på Gamle Messeltsetervegen.»

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Eldåa som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Eldåa naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

17. Rokkåa naturreservat, Stor-Elvdal kommune, Hedmark fylke

Totalareal 3367 dekar, hvorav 1857 dekar produktiv skog.

Planstatus: LNF-område (landbruks-, natur- og friluftsområde).

Inngrepstatus: En bilveg går gjennom området, ei fradelt hyttetomt inngår ikke i verneforslaget.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Norges vassdrags- og energidirektorat kan ikke se at forslaget er i konflikt med vassdragsinteresser eller kjente energiresurser og gjør oppmerksom på at området ligger i nedslagsfeltet til Imsa som er vernet mot kraftutbygging.

Direktoratet for mineralforvaltning opplyser at det ser ut til at det ikke er registrert viktige mineralressurser verken innenfor det foreslåtte verneområdet eller i nærliggende områder.

Landbruksdirektoratet bemerker at det i forslaget til forskrift ikke er gjort generelt unntak for utsetting av saltsteiner og at det i forslaget til spesifiserte dispensasjonsbestemmelser ikke er åpnet for å kunne gi tillatelse til oppsetting av gjerder til bruk ved beiting samt vedlikehold av disse og motorferdsel i den forbindelse. Fylkesmannen bes om å vurdere å åpne for slike tiltak i forskriften dersom det er nødvendig for å opprettholde beite i området.

Norsk organisasjon for terrengsykling: Det aktuelle området ikke er mye brukt av organisasjonens medlemmer eller framstår som spesielt attraktivt for sykling. Likevel er den foreslåtte restriksjonen på sykling prinsipielt uheldig og ber om at denne tas ut av forskriften. Gamle Trylveg går gjennom området og at den foreslåtte forskriften vil gjøre sykling på vegen forbudt.

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

Verneforskrift: Ifølge forvaltningsplanen for rovvilt i Hedmark ligger det aktuelle området ligger innenfor et område som er viktig for å oppnå bestandsmålene for rovvilt, men utenfor forvaltningsområdet for ulv. Etter det Fylkesmannen kjenner til brukes området i noen grad som beite for storfe, men ikke for sau. Fordi området er forholdsvis stort og delvis i bruk som storfebeite, finner Fylkesmannen å kunne anbefale at det åpnes for utsetting av saltstein i området. Det foreslås derfor et nytt punkt 7 i § 4 slik: «Utsetting av saltstein.» Setervollene på Vestgardsgammelsetra og de nærmeste omgivelsene til disse er holdt utenfor verneforslaget. På disse områdene kan det være aktuelt med oppsetting av gjerder for beitedyr. Behovet for oppsetting av gjerder for beitedyr innenfor det aktuelle verneområdet synes derimot ikke å være til stede, dette temaet er heller ikke tatt opp av grunneierne. Dersom dette likevel skulle bli aktuelt en gang i framtida, anbefaler Fylkesmannen at saken behandles etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i forskriftens § 8.

Mye av det foreslåtte verneområdet er skogkledd og har en bekkeløftopografi som gjør det uegnet for landing med luftfartøy.

En del av Gamle Trylveg, som i dag framstår som en sti, ligger innenfor det foreslåtte Rökkåa naturreservat. Det samme gjør en sti i lisida på vestsida av elva. Sykling på disse stiene vil, etter det Fylkesmannen kan se, neppe ha negative virkninger på verneverdiene. Det foreslås derfor å føye til i forskriften et nytt punkt 5 i § 6: «Bruk av sykkel på Gamle Trylveg og på sti avmerket på vernekartet» slik at sykling blir tillatt på stien. Forskriften vil da være i samsvar med friluftslovens bestemmelse om sykling.

I forskriftens § 4 punkt 6 er det foreslått at vernebestemmelsene ikke skal være til hinder for «Rydding av Gamle Trysilvegen og av sti avmerket på vernekartet». Det forutsettes at dette betyr rydding for å opprettholde dagens stikvalitet og ikke en utbedring for å tilrettelegge for sykling. Fylkesmannen ber direktoratet vurdere om det er nødvendig å presisere dette i det nevnte forskriftspunktet.

Fylkesmannens tilråding:

- at navnet på et eventuelt naturreservat blir Rökkåa naturreservat.
- at grensene for et eventuelt naturreservat blir uendret fra høringsforslaget.
- at formålsparagrafen blir som i forslag til forskrift, § 1, som er uendret fra høringsforslaget.
- at bestemmelsene blir som i forslag til forskrift, som er endret på to punkter fra høringsforslaget ved at det er føyd til et nytt punkt 7 i § 4: «Utsetting av saltstein» og et nytt punkt 5 i § 6: «Bruk av sykkel på Gamle Trylveg og på sti avmerket på vernekartet».

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Rökkåa som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Rökkåa naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

18. Veslhammarlia naturreservat, Stor-Elvdal kommune, Hedmark fylke

Totalareal 437 dekar, hvorav 413 dekar produktiv skog.

Planstatus: LNF-område (landbruks-, natur- og friluftsområde).

Inngrepstatus: En traktorveg krysser gjennom området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Direktoratet for mineralforvaltning opplyser at det ikke er registrert viktige mineralressurser innenfor eller nært det foreslåtte verneområdet og har ingen merknader til verneforslaget.

Norges Miljøvernforbund støtter verneforslaget.

Språkrådet opplyser at forleddet i det foreslåtte reservatnavnet i Sentralt stedsnavnregister har Veslhammaren som anbefalt skrivemåte og anbefaler derfor navnet Veslhammarlia naturreservat.

Kartverket viser til uttalelsen fra Språkrådet og mener at den korrekte skrivemåten er Veslhammarlia.

Norges vassdrags- og energidirektorat kan ikke se at forslaget er i konflikt med vassdragsinteresser eller kjente energiressurser. Direktoratet gjør imidlertid oppmerksom på følgende:

«Det foreslåtte naturreservatet har høyde ca. kote 435 til ca. kote 670 moh., og inkluderer en bekkeløft i Svestadbekken. I NVEs digitale kartlegging av potensial for små kraftverk for noe over 10 år siden ble det kartlagt et potensial i Svestadbekken, med fall fra kote 470 til 230 moh.

Følgelig ville det vært noen få meter overlapp mellom verneområdet og energiressursen.

Potensialet ble satt til 1,5 GWh/år (installasjon ca. 350 kW), til en spesifikk kostnad på litt over 3 kr/kWh (kostnadsnivå år 2000). Dette ville nok vært anslagsvis det dobbelte med dagens kostnadsnivå.

Potensialene i en digital kartlegging uten senere beregninger er i stor grad teoretiske, og med usikkerheter når det gjelder for eksempel plassering av inntak og utløp. En utbygging her vil uansett være kostbar, og vi anser den som urealistisk. Vi regner også med at grunneiere som nå er involvert i verneplanen ville kjent til saken dersom det hadde vært aktuelt med en utbygging. Om dette mot formodning hadde vært et realistisk kraftverksprosjekt hadde man nok også funnet fram til en løsning som forener det foreslåtte vernet og en utbygging.»

Landbruksdirektoratet bemerker at det i forslaget til forskrift ikke er gjort generelt unntak for utsetting av saltsteiner og at det i forslaget til spesifiserte dispensasjonsbestemmelser ikke er åpnet for å kunne gi tillatelse til oppsetting av gjerder til bruk ved beiting samt vedlikehold av disse og motorferdsel i den forbindelse. Fylkesmannen bes om å vurdere å åpne for slike tiltak i forskriften dersom det er nødvendig for å opprettholde beite i området.

Norsk organisasjon for terrengsykling: Det opplyses at det aktuelle området ikke er mye brukt av organisasjonens medlemmer eller framstår som spesielt attraktivt for sykling. Likevel er den foreslåtte restriksjonen på sykling prinsipielt uheldig og man ber om at denne tas ut av forskriften. Konkret påpekes det at det ifølge forslaget vil bli forbudt å sykle på traktorveien som går gjennom området og hvor det vil være tillatt med kjøring av hogstmaskiner.

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

Verneforskrift: Ifølge forvaltningsplanen for rovvilt i Hedmark ligger det aktuelle området innenfor et område som er viktig for å oppnå bestandsmålene for rovvilt, men utenfor forvaltningsområdet for ulv. Etter det Fylkesmannen kjenner til brukes området i dag ikke som beite verken for sau eller storfe.

Tidligere har det sannsynligvis beitet sau i området, mens deler av området på grunn av topografien neppe er særlig egnet som beiteområde for storfe. Fylkesmannen kan ikke utelukke at det i framtida kan bli aktuelt med beiting i området og foreslår derfor at det gjøres to tilføyelser i § 7, et punkt som etter søknad tillater utsetting av saltstein og et punkt som etter søknad tillater oppsetting av gjerder og vedlikehold av disse i forbindelse med beiting samt nødvendig motorisert ferdsel i den forbindelse.

Dette er tatt opp telefonisk med grunneieren, som er positiv til forslagene som imøtekommer merknadene fra Landbruksdirektoratet.

Det foreslåtte verneområdet er skogkledd og kupert, delvis med en bekkeløfttopografi som gjør det uegnet for landing med luftfartøy.

Fylkesmannen tar til etterretning vurderingen fra Norges vassdrags- og energidirektorat om det teoretiske kraftpotensialet i fallet i Svestadbekken.

Det går en traktorveg gjennom området. Sykling på denne traktorvegen vil, etter det Fylkesmannen kan se, ikke ha negative virkninger på verneverdiene. Det foreslås derfor å føye til i forskriften et nytt punkt 4 i § 6: «Bruk av sykkel på traktorvegen gjennom området, jf. vernekartet» slik at sykling blir tillatt på stien. Forskriften vil da være i samsvar med friluftslovens bestemmelse om sykling. Forslaget er drøftet telefonisk med grunneieren, som ikke har merknader til dette. Denne endringen imøtekommer merknaden fra Norsk organisasjon for terrengsykling.

Fylkesmannens tilråding:

- at navnet på et eventuelt naturreservat blir Veslhammarlia naturreservat.
- at grensene for et eventuelt naturreservat blir uendret fra høringsforslaget.

- at formålsparagrafen blir som i forslag til forskrift, § 1, som er uendret fra hørings-forslaget.
- at bestemmelsene blir som i forslag til forskrift, som er endret på følgende fire punkter fra høringsforslaget:
 - I overskriften til forskriften endres navnet til Veslhammarlia naturreservat
 - Det tilføyes et nytt punkt 4 i § 6: «Bruk av sykkel på traktorvegen gjennom området, jf. vernekartet.»
 - Det tilføyes et nytt punkt 3 i § 7: «Utsetting av saltstein.»
 - Det tilføyes et nytt punkt 4 i § 7: «Oppsetting og vedlikehold av gjerder for beitedyr samt nødvendig motorisert ferdsel i den forbindelse.»

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform, navn og avgrensning av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Veslhammerlia som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Veslhammerlia naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

19. Utvidelse av Jukulen naturreservat, Åmot kommune, Hedmark fylke

Nytt areal 481 dekar hvorav 467 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 1153 dekar.

Planstatus: LNF-område med særskilte natur-, kultur- og friluftsinteresser.

Inngrepstatus: En bilveg går gjennom området, og en bilveg går inn i området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Norges Miljøvernforbund støtter verneforslaget.

Direktoratet for mineralforvaltning opplyser at det ikke er registrert viktige mineralressurser i verneområdet eller i de nærliggende områdene bortsett fra en lokalt viktig grusforekomst sørøst for det eksisterende verneområdet. Direktoratet har derfor ingen merknader til verneforslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat kan ikke se at den foreslåtte utvidelsen av naturreservatet eller foreslåtte verneforskrifter er i konflikt med vassdragsinteresser eller kjente energiressurser.

Direktoratet gjør oppmerksom på at Løa minikraftverk ligger lenger nede i elva Løa og antar at det ikke er konflikt mellom kraftverket og verneforslaget.

Landbruksdirektoratet bemerker at det i forslaget til forskrift ikke er gjort generelt unntak for utsetting av saltsteiner og at det i forslaget til spesifiserte dispensasjonsbestemmelser ikke er åpnet for å kunne gi tillatelse til oppsetting av gjerder til bruk ved beiting samt vedlikehold av disse og motorferdsel i den forbindelse. Fylkesmannen bes om å vurdere å åpne for slike tiltak i forskriften dersom det er nødvendig for å opprettholde beite i området.

Forsvarsbygg gjorde i en merknad til oppstartvarslet oppmerksom på at skytefeltgrensen for Regionfelt Østlandet går 300 meter øst for det eksisterende naturreservatet og var skeptisk til en eventuell utvidelse av reservatet dersom dette ville medføre restriksjoner på Forsvarets virksomhet i skytefeltet. Forsvarsbygg viste også til at forsvaret har rettigheter på bruk av skogsbilveger i området og at eventuelle innskrenkninger i disse rettighetene ikke kan aksepteres. I høringsuttalelsen skriver Forsvarsbygg følgende: «*Forsvarsbygg merker seg Fylkesmannens kommentar til dette i brev av 27.04.2015 om at dette ikke vil medføre noen restriksjoner på virksomheten i regionfeltet og heller ikke noen restriksjoner på bruken av skogsbilvegen i det utvidede reservatet. Det sistnevnte er reflektert i unntak fra det generelle ferdselsforbudet i verneforskriftens § 6.3 Motorisert ferdsel på Knøsdalsvegen. Forsvarsbygg finner derfor at Forsvarets innspill i ref av 25.03.2015 med dette er ivare tatt.*»

Norsk organisasjon for terrengsykling: Området er ikke er mye brukt av organisasjonens medlemmer eller framstår som spesielt attraktivt for sykling. Likevel er den foreslåtte restriksjonen på sykling prinsipielt uheldig og man ber om at denne tas ut av forskriften.

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

Avgrensning: Norges vassdrags- og energidirektorat forutsetter at verneforslaget ikke kommer i konflikt med Løa minikraftverk, som ligger nedstrøms det foreslåtte verneområdet.

Fylkesmannen kan bekrefte at avgrensningen av verneforslaget er utformet slik at det ikke berører inntaksområdet eller vannveien for dette kraftverket.

Verneforskrift: Det aktuelle området ligger innenfor forvaltningsområdet for ulv og innenfor et område som er viktig for å oppnå bestandsmålene for rovvilt. Det foreslåtte reservatet har liten utstrekning og eventuell utplassering av saltsteiner kan etter Fylkesmannens oppfatning foretas utenfor området. Behovet for oppsetting av gjerder for beitedyr synes ikke å være til stede, dette temaet er heller ikke tatt opp av grunneieren. Dersom dette likevel skulle bli aktuelt en gang i framtida, anbefaler Fylkesmannen at saken behandles etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i forskriftens § 8.

Forsvarsbygg bekrefter at hensynet til det nærliggende Regionfelt Østlandet er ivaretatt med den foreslåtte verneforskriften. Hele det foreslåtte verneområdet er skogkledd som gjør det lite egnet for landing med luftfartøy.

Innenfor det foreslåtte Jukulen naturreservat er det to bilveger og en hank-veg. Sykling på de to bilvegene vil etter det Fylkesmannen kan se ikke ha negative virkninger på verneverdiene.

Det foreslås derfor å føye til i forskriften et nytt punkt 5 i § 6: «Bruk av sykkel på Knøsdalsvegen og Jukulvegen» slik at sykling blir tillatt på disse vegene. Dette vil delvis imøtekomme merknaden fra Norsk organisasjon for terrengsykling. Hankvegen som er inntegnet på vernekartet har i tidligere tider vært i bruk på frossen, snødekt mark i forbindelse med skogsdrift og er i dag nærmest å betrakte som et kulturminne. Den er stedvis svært bratt, og sykling i disse partiene kan forårsake erosjonsspor som kan påvirke både terreng og tilgrensende vegetasjon negativt. Fylkesmannen anbefaler derfor ikke å tillate sykling på denne hankvegen.

Fylkesmannens tilråding:

- at navnet på det utvidede naturreservatet blir Jukulen naturreservat.
- at grensene for et eventuelt naturreservat blir uendret fra høringsforslaget.
- at formålsparagrafen blir som i forslag til forskrift, § 1, som er uendret fra høringsforslaget.
- at bestemmelsene blir som i forslag til forskrift, som er endret på ett punkt fra høringsforslaget idet det foreslås et nytt punkt 5 i § 6: Bruk av sykkel på Knøsdalsvegen og Jukulvegen.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Jukulen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Jukulen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift 13.12.2002 nr. 1550 om fredning av Jukulen naturreservat, Åmot kommune, Hedmark

20. Slåttbråtåmyra naturreservat, Åsnes kommune, Hedmark fylke

Totalareal 265 dekar, hvorav 243 dekar produktiv skog.

Planstatus: LNF-område med spesielle naturforvaltnings- og kulturminneinteresser.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Norges Miljøvernforbund støtter verneforslaget.

Landbruksdirektoratet bemerker at det i forslaget til forskrift ikke er gjort generelt unntak for utsetting av saltsteiner og at det i forslaget til spesifiserte dispensasjonsbestemmelser ikke er åpnet for å kunne gi tillatelse til oppsetting av gjerder til bruk ved beiting samt vedlikehold av disse og motorferdsel i den forbindelse. Fylkesmannen bes vurdere å åpne for slike tiltak i forskriften dersom det er nødvendig for å opprettholde beite i området. Direktoratet stiller spørsmål ved om området tilfredsstiller kriteriene for vern etter naturmangfoldlovens § 37 da området har bare lokal verneverdi.

Norsk organisasjon for terrengsykling: Det aktuelle området er ikke er mye brukt av organisasjonens medlemmer eller framstår som spesielt attraktivt for sykling. Likevel er den foreslåtte restriksjonen på sykling er prinsipielt uheldig og man ber om at denne tas ut av forskriften. Vernekartet har ikke inntegnede stier og man mener at kartet i det minste burde ha «vist en sti som ble benyttet den gangen myra (som navnet tyder på) var slåttemyr». Det påpekes alternativt at det er unødvendig og misvisende å ta inn i bestemmelsene ferdselsrestriksjoner som allerede finnes i frilufslovens § 2 dersom det ikke finnes stier i området.

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

Formål: Landbruksdirektoratet stiller spørsmål ved om området tilfredsstiller kriteriene for vern etter naturmangfoldlovens § 37 da området har bare lokal verneverdi. Det er riktig at området er et relativt lite gammelskogsfragment omgitt av store ungskog- og hogstflatearealer. Den gamle gran- og blandingsskogen med mye død ved i ei solvendt lise på god bonitet er sjelden i Finnskogregionen og tilsier at området isolert sett har klar lokal verneverdi. Området ligger imidlertid nær inntil et annet gammelskogområde med større arts mangfold. Ifølge rapporten fra den naturfaglige registreringen av området er det naturlig å se disse områdene i sammenheng da de ligger så nær hverandre at de gjensidig forsterker hverandres kvaliteter, selv om de ikke henger direkte sammen. Fylkesmannen mener på denne bakgrunn at området tilfredsstiller flere av kriteriene i naturmangfoldlovens § 37.

Verneforskrift: Det aktuelle området ligger innenfor forvaltningsområdet for ulv og innenfor et område som er viktig for å oppnå bestandsmålene for rovvilt. Etter det Fylkesmannen kjenner til er området neppe i bruk som beiteområde for storfe og det brukes ikke som beite for sau. Det foreslåtte reservatet har liten utstrekning og eventuell utplassering av saltsteiner kan etter Fylkesmannens oppfatning foretas utenfor området. Behovet for oppsetting av gjerder for beitedyr synes ikke å være til stede, dette temaet er heller ikke tatt opp av grunneierne. Dersom dette likevel skulle bli aktuelt en gang i framtida, anbefaler Fylkesmannen at saken behandles etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i forskriftens § 8.

Da det innenfor det foreslåtte Slåttbråtåmyra naturreservat verken er veger eller stier, er den foreslåtte bestemmelsen i forskriftens § 5 om at bruk «av sykkel og hest og kjerre samt ridning er forbudt» i samsvar med friluftslovens bestemmelse.

Norsk organisasjon for terrengsykling mener at vernekartet i det minste burde ha «vist en sti som ble benyttet den gangen myra (som navnet tyder på) var slåttemyr». Fylkesmannen har vært på befaring i området og kan bekrefte at det ikke går noen sti til selve Slåttbråtåmyra. I dag går det en bilveg i myras østkant utenfor det foreslåtte reservatet - dette kan tidligere ha vært en sti fram til myra. Det er imidlertid usikkert om myra tidligere har vært ei slåttemyr - navnet kan like gjerne bety «myra ved Slåttbråtan».

Fylkesmannens tilråding:

- at navnet på et eventuelt naturreservat blir Slåttbråtåmyra naturreservat.
- at grensene for et eventuelt naturreservat blir uendret fra høringsforslaget.
- at formålsparagrafen blir som i forslag til forskrift, § 1, som i høringsforslaget.
- at bestemmelsene blir som i forslag til forskrift, som i høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Slåttbråtåmyra som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Slåttbråtåmyra naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

21. Juvberget naturreservat, Åsnes kommune, Hedmark fylke

Totalareal 637 dekar, hvorav 637 dekar produktiv skog.

Planstatus: LNF-område med særlige naturforvaltnings- og kulturminneinteresser.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Eidsiva Nett AS, Hedmark fylkeskommune, Direktoratet for mineralforvaltning og Norges vassdrags- og energidirektorat har ingen merknader til verneforslaget. Verdens Naturfond (WWF-Norge) støtter verneforslaget.

Landbrukskontoret for Våler og Åsnes støtter forslaget om bruk og vedlikehold av Finnskogleden gjennom et framtidig naturreservat, og har ellers ingen merknader til forslaget.

Landbruksdirektoratet bemerker at det i forslaget til forskrift ikke er gjort generelt unntak for utsetting av saltsteiner og at det i forslaget til spesifiserte dispensasjonsbestemmelser ikke er åpnet for å kunne gi tillatelse til oppsetting av gjerder til bruk ved beiting samt vedlikehold av disse og motorferdsel i den forbindelse. Direktoratet viser til rapporten om «Gjennomgang av praktisering av naturmangfoldloven» som viser at dispensasjon for flere typer motorisert ferdsel med fordel kunne vært hjemlet i spesielle dispensasjonsbestemmelser istedenfor å måtte behandles etter

naturmangfoldlovens § 48. Direktoratet ber derfor Fylkesmannen vurdere nærmere om det er spesielle typer motorisert transport som kunne gis slik hjemmel i verneforskriften.

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

Verneforskrift: Det aktuelle området ligger innenfor forvaltningsområdet for ulv og innenfor et område som er viktig for å oppnå bestandsmålene for rovvilt. Etter det Fylkesmannen kjenner til er det årtier siden det var beitedyr i utmark i området. Det foreslåtte reservatet har liten utstrekning og eventuell utplassering av saltsteiner kan etter Fylkesmannens oppfatning foretas utenfor området. Behovet for oppsetting av gjerder for beitedyr synes ikke å være til stede, temaet er heller ikke tatt opp av grunneierne. Hvis dette likevel skulle bli aktuelt en gang i framtida, anbefaler Fylkesmannen at saken behandles etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i forskriftens § 8.

Det er foreslått generelt unntak fra motorferdselsforbudet i et eventuelt reservat for uttransport av felt elg, hjort og bjørn og for motorisert ferdsel på Finnskogleden/ Gamle Gravbergsveien i forbindelse med skogkulturarbeider i tilgrensende områder. Med det aktuelle områdes topografi og begrensede utstrekning kan Fylkesmannen med ett unntak vanskelig se andre formål hvor det er nødvendig med motorisert ferdsel.

I forslaget til verneforskrift er det i § 7 punkt c foreslått at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi dispensasjon til vedlikehold uten standardheving av to traktorveier på gnr. 8 bnr. 1. Fylkesmannen foreslår å føye til denne bestemmelsen «og nødvendig motorisert ferdsel i den forbindelse».

Fylkesmannens tilråding:

- at navnet på et eventuelt naturreservat blir Juvberget naturreservat.
- at grensene for et eventuelt naturreservat blir uendret fra høringsforslaget.
- at formålsparagrafen blir som i forslag til forskrift, § 1, som er uendret fra høringsforslaget.
- at bestemmelsene blir som i forslag til forskrift, som har en endring i forhold til høringsforslaget. Det foreslås en tilføyelse i punkt c i § 7 slik at dette blir lydende: «Vedlikehold uten standardheving av to traktorveier på gnr. 8 bnr. 1 og nødvendig motorisert ferdsel i den forbindelse».

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Juvberget som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Juvberget naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

22. Bjellneset naturreservat, Eidskog kommune, Hedmark fylke

Totalareal 1290 dekar, hvorav 1173 dekar produktiv skog.

Planstatus: LNF-område (landbruks-, natur- og friluftsområde).

Inngrepstatus: Grensegata mot Sverige er snauhagd.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Eidsiva Nett AS, Hedmark fylkeskommune, Direktoratet for mineralforvaltning og Norges vassdrags- og energidirektorat har ingen merknader til verneforslaget.

Språkrådet ber om at navnet Bjuråbekken vurderes da Bjellneset er en liten del av området.

Verdens naturfond (WWF-Norge) støtter verneforslaget.

Landbruksdirektoratet bemerker at det i forslaget til forskrift ikke er gjort generelt unntak for utsetting av saltsteiner og at det i forslaget til spesifiserte dispensasjonsbestemmelser ikke er åpnet for å kunne gi tillatelse til oppsetting av gjerder til bruk ved beiting samt vedlikehold av disse og motorferdsel i den forbindelse. Direktoratet viser til rapporten om «Gjennomgang av praktisering av naturmangfoldloven» som viser at dispensasjon for flere typer motorisert ferdsel med fordel kunne vært hjemlet i spesielle dispensasjonsbestemmelser istedenfor å måtte behandles etter naturmangfoldlovens § 48. Direktoratet ber derfor Fylkesmannen vurdere nærmere om det er spesielle typer motorisert transport som kunne gis slik hjemmel i verneforskriften.

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

Navn: Det er riktig at Bjuråbekken ligger mer sentralt i området enn Bjellneset. Navnespørsmålet ble imidlertid under forhandlingene drøftet med grunneieren som mente at Bjellneset er et mer kjent og brukt navn i distriktet enn Bjuråbekken. Fylkesmannen foreslår derfor at navnet Bjellneset naturreservat opprettholdes.

Verneforskrift: Det aktuelle området ligger innenfor forvaltningsområdet for ulv og innenfor et område som er viktig for å oppnå bestandsmålene for rovvilt. Etter det Fylkesmannen kjenner til er området ikke i bruk som beiteområde verken for storfe eller sau. Det foreslåtte reservatet har begrenset utstrekning og eventuell utplassering av saltsteiner kan etter Fylkesmannens oppfatning foretas utenfor området. Behovet for oppsetting av gjerder for beitedyr synes ikke å være til stede, dette temaet er heller ikke tatt opp av grunneieren. Dersom dette likevel skulle bli aktuelt en gang i framtida, anbefaler Fylkesmannen at saken behandles etter den generelle dispensasjonsbestemmelsen i forskriftens § 8.

Det er foreslått generelt unntak fra motorferdselforbudet i for uttransport av felt elg og hjort. Med områdets beliggenhet, topografi og begrensede utstrekning kan Fylkesmannen med ett unntak vanskelig se andre formål hvor det er nødvendig med motorisert ferdsel.

I forslaget til verneforskrift er det i § 4 foreslått at rydding av vegetasjon i grensegata langs riksgrensa skal være tillatt. Av praktiske grunner foreslår Fylkesmannen å utvide punkt e i § 4 slik: «Rydding av vegetasjon i grensegata langs riksgrensa og nødvendig motorisert ferdsel i den forbindelse».

Fylkesmannens tilråding:

- at navnet på et eventuelt naturreservat blir Bjellneset naturreservat.
- at grensene for et eventuelt naturreservat blir uendret fra høringsforslaget.
- at formålsparagrafen blir som i vedlagte forslag til forskrift, § 1, som er uendret fra høringsforslaget.
- at bestemmelsene blir som i vedlagte forslag til forskrift, som har en endring i forhold til høringsforslaget. Det foreslås å utvide punkt e i § 4 slik: «Rydding av vegetasjon i grensegata langs riksgrensa og nødvendig motorisert ferdsel i den forbindelse».

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Bjellneset som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Bjellneset naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

23. Solbrålia naturreservat, Sør-Fron kommune, Oppland fylke

Totalareal 476 dekar, hvorav 460 dekar produktiv skog.

Planstatus: LNF i kommuneplanen.

Tekniske inngrep: Det går traktorveg gjennom området og en lågspentlinje opp lia til Øvre Skar.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Kartverket viser til at datasettet for naturvernrområder, herunder forslag til verneområder, fra 1. januar 2015 inngår i det offentlige kartgrunnlaget. Kartverket forutsetter derfor at kartene over verneområdene utarbeides og presenteres i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon. Videre forutsetter Kartverket at vernemyndighetene melder inn navnene på naturreservatene til Kartverket for registrering i Sentralt stedsnavnregister (SSR).

Forsvarsbygg bemerker at de ikke har arealbruksinteresser i området.

Norsk Friluftsliv støtter forslaget om vern, men er mot enhver innskrenkning i allemannsretten som ikke er faglig begrunnet av hensyn til verneverdiene. Opplevelse av verneverdige naturkvaliteter styrker friluftslivsopplevelsen, naturvernforståelsen og folkehelsen. I stedet for å tenke restriksjoner som utgangspunkt, bør en heller vurdere hvordan det kan legges til rette for opplevelse av verneverdiene, uten at det går på bekostning av verneverdiene. Norsk Friluftsliv mener derfor det må gjøres en individuell vurdering i hvert enkelt verneområde om det er behov for restriksjoner i allemannsretten. Norsk Friluftsliv synes det er bemerkelsesverdig at merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier krever tillatelse etter verneforskriften, mens vedlikehold av traktorveger

og andre eksisterende anlegg og innretninger ikke trenger forvaltningsmyndighetens tillatelse.

Norsk Friluftsliv kan vanskelig se at merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier truer verneverdiene i områdene, og mener derfor dette må kunne skje uten å søke om tillatelse.

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) er positiv til at skog vernes mot moderne maskinelt skogbruk og ønsker at uberørt natur kan oppleves både til fots og på tråsykkel og er tilfreds med at ferdselsbestemmelsene ikke er strengere enn friluftsloven § 2. Avvik fra friluftslovens hovedregel bør derfor bare skje der reelle, faktabaserte og tungtveiende vernehensyn tilsier dette. NOTS minner om at sykling kun er lovlig på sti har begrenset skadeomfang så lenge det ikke er snakk om idrettsarrangementer. NOTS ønsker at eksisterende stier og gamle ferdselsveger blir kartlagt, og at de tillates vedlikeholdt og brukt. NOTS foreslår at det lages en bestemmelse som likestiller sykkelbruk vinterstid med annen ikke-motorisert ferdsel (ski, truger, hundekjøring, etc.). NOTS mener formuleringen som er brukt i verneforskriften § 5c, forutsetter at området er grundig kartlagt for stier. § 7e vil også ekskludere syklende fra eventuelt nye stier som etableres. NOTS mener dette er en unødvendig streng måte å formulere en ferdselsrestriksjon som i praksis er det samme som friluftsloven § 2.

Språkrådet viser til at navnet alternativt kan skrives *Solbråslia* med binde-s.

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) mener formuleringen som er brukt i verneforskriften § 5c, forutsetter at området er grundig kartlagt for stier. § 7e vil også ekskludere syklende fra eventuelt nye stier som etableres. NOTS mener dette er en unødvendig streng måte å formulere en ferdselsrestriksjon som i praksis er det samme som friluftsloven § 2. NOTS mener at det kan bidra til å skape skepsis og negative holdninger overfor stisykling som rekreasjonsaktivitet. WWF håper Solbrålia kan utvides senere da det fins mye verdifull skog tilgrensende.

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

Under verneplanprosessen er det gjort lokale tilpasninger til verneforskriftene bl.a. for å ivareta hensynet til utkjøring av felt storvilt, oppsetting av midlertidige, mobile jakttårn for storviltjakt, vedlikehold og opprusting av eksisterende traktorveger og motorisert ferdsel på disse, oppsetting av gjerder og sankertrøer, etablering av nye stier og annen enkel tilrettelegging for friluftsliv, ridning og bruk av sykkel og hest og kjerre langs bestemte traseer, etablering av saltplasser for bufé og hjortevilt, vedlikehold av bygninger og anlegg herunder drikkevannsbrønner og vatningsanlegg for jordbruksvatning, nyetablering av vatningsanlegg, skjøtsel av randsoner mot hager og dyrket mark og bestemmelser om bruk og vedlikehold av eksisterende kraftlinjer.

Forholdet til det offentlige kartgrunnlaget og Sentralt stedsnavnregister (SSR): Fylkesmannen vil utarbeide og levere de foreslåtte verneområdene til det offentlige kartgrunnlaget. Klima- og miljødepartementet (KLD) bør melde navnene på naturreservatene til kartverket (SSR) når vernevedtakene er gjort. Dette kan gjøres i forbindelse med at KLD melder vernevedtaket inn for kartverket for tinglysing på den enkelte eiendom.

Luftoperativ virksomhet: Fylkesmannen anser at luftoperativ virksomhet er den del av den militære operative virksomheten.

Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier: Vedlikehold av traktorveger og andre eksisterende anlegg og innretninger omhandler tekniske anlegg. Vedlikehold av slike anlegg til tilstanden på vernetidspunktet vil ikke medføre ytterligere negative konsekvenser for verneverdiene ut over det som allerede er påført området før vernet. Vedlikeholdet vil også skje på selve anlegget og ikke utenfor dette. Et annet forhold er at grunneierne som regel ved frivillig vern krever at slike anlegg skal kunne vedlikeholdes av hensyn til fortsatt bruk av områdene. Verdt å merke seg er at det er tilstanden på vernetidspunktet som er utgangspunktet for vedlikeholdsnivået. Arbeid ut over dette må ha særskilt tillatelse. Det vil i de aller fleste tilfeller bli gitt tillatelse til merking, rydding og vedlikehold av stier. Fylkesmannen i Oppland har for eksempel aldri sagt nei til et slikt vedlikehold. Når dette likevel er undergitt søknadsplikt, er det fordi stier kan gå i områder som er sårbare for forstyrrelser på dyre- og fuglelivet eller markslitasje, slik at det ikke er ønskelig at stien opprettholdes, eller at den bør legges om. Merking av stier kan også innebære tekniske installasjoner som kan påvirke verneverdiene. Det samme gjelder rydding av vegetasjon, bl.a. er bredden på ryddebeltet viktig, rydding av steiner og vedlikehold av klopper etc. som bl.a. kan påvirke vannhusholdningen. Når det er søknadsplikt for disse tiltakene, er det også fordi vernemyndigheten da kommer i en dialog med tiltakshaver om hvordan arbeidet kan utføres uten at verneverdiene blir nevneverdig påvirket. Fylkesmannen slutter seg for øvrig til Norsk Friluftsliv i deres generelle vurderinger omkring allemannsretten, restriksjonsnivå, tilrettelegging for opplevelse og en individuell og konkret vurdering av hvert enkelt område.

Sykling: Etter friluftsløven § 2 er det tillatt med bruk av sykkel på veg eller sti i utmark. Det vil ikke være riktig å ha en bestemmelse i en verneforskrift som går lenger enn det generelle lovverket på området gjør. Etter Fylkesmannen sitt syn bør det derfor først komme en endring av friluftsløven før en slik bestemmelse som foreslått eventuelt blir tatt inn i verneforskriftene. Om en slik bestemmelse skal tas inn, må bero på en konkret vurdering av forholdene i det enkelte verneområde. Det kan tenkes at slik ferdsel sammen med annen ferdsel og til sårbare tider på vinteren/våren, vil medføre unødige mye forstyrrelse og belastning på dyrelivet.

Annet:

Fylkesmannen viser til at forebyggende tiltak mot flom er mindre aktuelt i Solbrålia. Dersom det skulle oppstå en akutsituasjon med behov for tiltak i verneområdet, er det ikke nødvendig med en vanlig dispensasjonsbehandling. Det er tilstrekkelig med en kontakt til forvaltningsmyndigheten om nødvendige tiltak med mulighet for innspill om hvilke hensyn som bør tas. Det vises her også til den generelle unntaksbestemmelsen i § 6 første ledd i verneforskriften. Fylkesmannen mener derfor det ikke er nødvendig med en egen bestemmelse om tiltak mot flom innenfor dette området. Lokalt og av grunneier benyttes navnet *Solbrålia* uten binde-s. Fylkesmannen vil derfor tilrå denne skrivemåten for navnet på naturreservatet.

Kunnskapen om stier og gamle ferdselsårer innenfor Solbrålia er god. I samråd med grunneier er det valgt ut de stier og traktorveger som er aktuelle å benytte bl.a. i forbindelse med sykling. Dette er de samme som er merket og vedlikeholdt av lokale idrettslag. Stier utover det som er avmerket på kartet, er å betrakte som dyretråkk. Ved eventuell nyetablering av stier kan det samtidig åpnes opp for bruk av disse til sykling.

Det er store verneverdier i områder rett utenfor foreslått naturreservat. Dette er verdier knyttet både til skog og insekter. Det er mottatt tilbud om vern fra grunneierne i dette området. Mye tyder derfor på at eksisterende verneforslag kan bli utvidet seinere. Dette innebærer først et vernevedtak for foreliggende forslag. Prosessen med en eventuell utvidelse vil måtte komme etter dette.

Fylkesmannen tilrår vern av Solbrålia naturreservat i samsvar med vedlagte forslag til verneforskrift og kart med grenser.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Solbrålia som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Solbrålia naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

24. Langvassbrenna naturreservat, Jevnaker kommune, Oppland fylke

Totalareal 3863 dekar, hvorav 2922 dekar produktiv skog.

Planstatus: Området er avsatt til LNF i kommuneplan for Jevnaker.

Inngrepsstatus: Den sydøstlige delen av området krysses av en scooterpreparert skiløype. En traktorvei følger skiløypa til sydenden av Langvatn, hvor skiløypa går videre østover og traktorveien videre langs vestsiden av vannet.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Språkrådet, Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene, har ingen merknader til områdenavnet *Langvassbrenna*. Minner om at alle nye naturreservatnavn skal meldes inn til Sentralt stedsnavnregister (SSR) og stedsnavntjenesten.

Statens kartverk: Kartverket forutsetter at kartet over verneområdet utarbeides og presenteres i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon. Videre forutsettes at vernemyndigheten melder inn områdenavnet til Kartverket for registrering i SSR.

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) er positive til at skog vernes mot moderne maskinelt skogbruk og ønsker at uberørt natur kan oppleves av syklende. NOTS er enig i at forskriftene for de ni naturreservatene innenfor markagrensen, som ble vedtatt vernet 20. mars 2015, blir lagt til grunn for verneforskriften. Forskriftene for disse ni naturreservatene har ikke strengere restriksjoner for ferdsel med sykkel enn friluftsløven § 2, og NOTS håper det forblir slik.

Landbruksdirektoratet viser til at det er gjort generelle unntak fra vernebestemmelsene for bl.a. beiting, utsetting av saltsteiner og merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier og gamle ferdselsveier. Det er videre gjort generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene for nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufé. Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til oppsetting av nye gjerder i forbindelse med beiting.

Landbruksdirektoratet har etter dette ingen merknader til verneforslaget.

Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) kan ikke se at det foreslåtte naturreservatet er i konflikt med vassdragsinteresser eller aktuelle energiressurser. Områdekonsesjonær Hadeland Energinett AS er ikke høringsinstans. I henhold til NVE Atlas er det ingen overføringsnett i det aktuelle området, men det er vanlig at områdekonsesjonær i tillegg til Statnett er høringsinstans. Statnett har en kraftledning ca. 500 m fra den nordre foreslåtte vernegrensen. Det vil kunne bli behov for reinvestering av denne om ca. 20 år. Det kan være aktuelt å bygge parallelt med eksisterende trasé, med mindre justeringer, før gammel ledning saneres. Dette vil foregå av en konsesjonsprosess med høringer og innspill. Ledningene gjennom Nordmarka vil på sikt inngå i Nettpplan Stor-Oslo.

Norges Miljøvernforbund støtter fullt ut å verne alle de 18 områdene nevnt i høringsbrevet som naturreservat. Miljøvernforbundet vil påpeke at Oslomarka, også utover Oslo sin kommunegrense, er viktig å ivareta av hensyn til biologisk mangfold og for å ivareta natur som friluftsområde for den store befolkningen som bor nær Oslomarka.

WWF-Norge støtter vern av Langvassbrenna og ser det som viktig at hele området kommer med.

Skiforeningen: Skiløypen i området prepareres i dag med scooter, men de ønsker å kunne preparere denne med maskin. Forskriften bør formuleres slik at dette vil være tillatt. Løypa er en viktig forbindelse mellom Tverrsjøen og Ringkollen. Scooterpreparering på deler av løypestrøket innebærer unødvendig kjøring frem og tilbake for å preparere alle løypene. Det er derfor en miljømessig gevinst i å preparere denne med maskin. Løypen trenger ikke oppgradering/inngrep for å kunne maskinprepareres. Med tanke på å skjerme fuglelivet, er det uproblematisk å forholde seg til tidsbegrensningen for oppkjøring av løypen, jf. forskriften. Basert på rapporten av Erlend Rolstad, vil ikke en skiløype preparert med maskin føre til mer forstyrrelse for fuglelivet enn en scooterpreparert. Hensyn til storfugl er derfor ikke en relevant grunn for å forby maskinpreparering.

Naturvernforbundet i Jevnaker (NNV Jevnaker) er svært fornøyd med vern av området. Navnet Langvassbrenna er ikke lokalt mye brukt, men støttes likevel da dette er godkjent i SSR og er felles dekkende for området. Er i hovedsak fornøyd med grensene, men området innehar to spillplasser for storfugl som også nevnes i verneformålet. Den ene spillplassen ligger slik til at mindre utvidelser ved Fagervassbrenna og søndre del av Sinnerbrenna vil fange opp den viktigste delen av dagområdene. Dette vil i større grad ivareta og sikre flere tiur på spillplassen. Bærekraftbegrepet i formålsparagrafen bør presiseres mer eksakt for eksempel med minimum antall spillende fugl på spillplassene. Ubegrenset jakt er en trussel mot opprettholdelsen av spillplassene, og begge leikene har et minimum aktivt territoriell tiur. Det har vært en tydelig tilbakegang de siste to årene. Forskriften bør derfor definere grunnlaget (bærekraften) for jakt på en mer presis måte, da dette kan være en trussel mot en viktig del av verneformålet.

Skiløypen ble ulovlig opparbeidet i 2003, blant annet med gravemaskin, for å anlegge en maskinpreparert skiløype. Inngrepet ble fastslått ulovlig i 2005. Landbrukskontoret fastslo også at det ved en ny søknad ikke ville bli gitt tillatelse til slik opparbeidelse. Det har vært lang strid om hvordan denne skal prepareres vinterstid. I forskriften bør det presiseres at det kun skal kunne opprettholdes en scooterbasert skiløype.

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) uttaler seg på vegne av Naturvernforbundet som sentral høringsinstans, og gir sin fulle støtte til verneforslaget. Området kunne vært vernet både etter markaloven og etter naturmangfoldloven, men vern som naturreservat anses som riktig for dette området. Den foreslåtte avgrensningen synes fornuftig, men lokallagets forslag om mindre utvidelser av hensyn til storfuglens leveområde støttes. Selv om deler av Fagervannsbrenna er gjennomhogd, har området verdi for storfuglens leveområde, store naturverdier og et stort potensiale for videre utvikling.

Det bes om at forskriften strammes inn, slik at områdets verneverdier og villmarkspreget opprettholdes og at storfuglbestanden gis en ekstraordinær beskyttelse. NOA er i hovedsak enig i at verneforskriftene for mye brukte rekreasjonsområder bør ha en viss tilpasning til friluftslivet. Alle friluftinteressene skal ha plass i Marka, men det er nødvendig med en soneinndeling.

Langvassbrenna er i særklasse når det gjelder villmarksopplevelser og få steder i Marka har slike naturverdier i et så stort område, uten at det er nedrent av tilrettelegging. Verneforskriften må bidra

til å bevare dette preget. Ytterligere fysiske anlegg og etablering av maskinpreparerte skiløyper må unngås, både av hensyn til storfuglen og spekteret av opplevelsesmuligheter. Lokale aktiviteter som orienteringsløp og skirenn i eksisterende løyper bør være tillatt, men store regionale og nasjonale arrangementer bør utløse søknadsplikt. Det bør ikke åpnes for annen terrengtransport i barmarksesongen enn for felt storfugl. Storfuglen bør være unntatt for jakt, slik at leikene kan bygge seg opp og være spredningskilde til omkringliggende områder. Scooterprepareringen må opphøre 1. april, da leiksesongen faller tidligere og tidligere på året.

AS Kistefos Træsliberi er grunneier i området, og har følgende forslag til endringer av forskriften:

- «*Vedlikehold av eksisterende traktorveg vist på vernekartet, i henhold til tilstand på vernetidspunktet*» tas inn som et generelt unntak fra vernebestemmelsene i § 4.
- Det settes et generelt unntak for gjennomføring av terrengløp på eksisterende traktorveg.
- § 5, bokstav b endres fra «*Utenom eksisterende veier/stier er bruk av sykkel samt ridning forbudt*» til «*Utenom eksisterende traktorveg/stier er bruk av sykkel, hest og kjerre samt ridning forbudt*».
- Unntaksbestemmelsen i § 6, bokstav b endres fra «*Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget.*» til «*Nødvendig uttransport av felt elg, hjort og bjørn med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget, samt med traktor eller lett terrengkjøretøy på eksisterende traktorveg vist på vernekartet.*»

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

Det foreslåtte verneområdet er utarbeidet og levert til det offentlige kartgrunnlaget i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon. Tilsvarende vil bli gjort etter vernevedtak.

Fylkesmannen mener Klima- og miljødepartementet bør melde inn områdenavn på nye verneområder samtidig som vernevedtaket meldes inn til Kartverket for tinglysning.

NNV Jevnaker og NOA mener at området burde vært utvidet ved Fagervassbrenna og søndre del av Sinnerbrenna for å inkludere storfuglens dagområder. Fylkesmannen viser til at grensene er trukket på bakgrunn av områdets naturverdier, dialog og enighet med grunneier. Fagervassbrenna og søndre del av Sinnerbrenna har visse verdier, men sett hen til den enighet som er oppnådd med grunneier anses ikke disse tilstrekkelige for å utvide området.

Fylkesmannen har tatt uttalelsen fra Landbruksdirektoratet til orientering, og har ikke gjort endringer i forskriften når det gjelder de tema direktoratet nevner.

Fylkesmannen har i henhold til NVE sin høringsuttalelse vært i kontakt med Hadeland Energinett AS, som har opplyst om at deres interesser ikke berøres av verneforslaget.

Det ligger en kraftledning ca. 500 m fra den nordre foreslåtte vernegrensen, og Statnett opplyser om at det vil kunne bli behov for reinvestering av denne. Fylkesmannen kan ikke se at det foreslåtte vernet vil berøre mulighetene for drift, vedlikehold og oppgradering av den aktuelle kraftledningen, og forskriften omhandler derfor ikke dette. Det er rom for å kunne bygge en parallell kraftledning til den eksisterende uten å berøre forslag til verneområde.

Flere av uttalelsene omhandler skiløypen i området, som per i dag prepareres med scooter.

Skiforeningen ønsker å kunne preparere denne med maskin. Basert på rapporten av Erlend Rolstad, mener Skiforeningen at hensynet til storfugl ikke er en relevant grunn for å forby maskinpreparering. NNV Jevnaker viser til at skiløypen ble opparbeidet ulovlig i 2003 og at det i forskriften bør presiseres at det kun skal opprettholdes en scooterbasert skiløype. NOA mener maskinpreparerte skiløyper må unngås, både av hensyn til storfuglen og spekteret av opplevelsesmuligheter. Videre mener NOA at scooterprepareringen må opphøre 1. april, da leiksesongen faller tidligere og tidligere på året. Fylkesmannen viser til at Landbrukskontoret godkjente den aktuelle traséen/landbruksveien etter markaforskriften i oktober 2005, i etterkant av gjennomført tiltak.

Forskriftsforslaget regulerer i utgangspunktet ikke hvorvidt skiløypen prepareres med scooter eller løypemaskin. Derimot vil tiltak som terrenginngrep/-behandling og utvidende rydding for å oppgradere en skiløype til maskinpreparering ofte måtte anses for å være «*endring av eksisterende skiløype*», og således være søknadspliktig etter verneforskriften. Slik vi leser rapporten av Rolstad, konkluderer denne med at en oppgradering fra scooter- til maskinpreparert skiløype vil påvirke storfuglen i området negativt hvis dette fører til større menneskelig aktivitet gjennom hele året og spesielt i perioden mai-juli. Fylkesmannen viser til at det er relativt god avstand mellom spillplassene og løypen. Forskriftens tidsbegrensning for oppkjøring av skiløypen vurderes samtidig å kunne bidra til å redusere de negative effektene på storfuglen. Videre vil ikke en oppgradering i prepareringsstandard innebære særlig behov for økt tilrettelegging i traséen. Det

antas derfor ikke at den menneskelige ferdselen og forstyrrelsen på storfuglen vil øke betraktelig utenom skisesongen som følge av en prepareringsendring. På bakgrunn av dette anser Fylkesmannen at en prepareringsendring ikke vil få avgjørende effekt på storfuglen i området. Fylkesmannen vil likevel påpeke at det i skisesongen må forventes noe økt ferdsel på løypen dersom denne prepareres med maskin fremfor med scooter og dermed får en høyere standard. Da området utgjør et viktig leve- og yngleområde for hønsefugl, er det derfor fordelaktig om dagens prepareringsstandard videreføres. Det bør være en dialog med Skiforeningen om dette. En scooter-preparert skiløype gir også et differensiert tilbud i løypenettet. Vi ser at prepareringen av skiløypen isolert sett kunne opphørt noe tidligere enn 15. april av hensyn til storfuglens leiksesong. Det er imidlertid foretatt en avveining av dette hensynet opp mot brukerinteressene. Tidsbegrensningen som følger av forskriften medfører liten konsekvens for skiløypetilbudet, samtidig som hensynet til storfuglen vurderes å bli ivaretatt i tilstrekkelig grad.

NNV Jevnaker mener bærekraftbegrepet i formålsparagrafen bør defineres mer eksakt med for eksempel minimum antall spillende fugl på spillplassene og at forskriften bør definere grunnlaget for jakt på en mer presis måte. NOA mener storfuglen bør være unntatt for jakt. Når det gjelder mer eksakt angivelse av bærekraftbegrepet i formålsparagrafen, mener Fylkesmannen at dette må angis i en forvaltningsplan med eventuelle bevaringsmål knyttet til storfuglbestanden i området. Slike bevaringsmål er imidlertid krevende å definere, da også tiltak utenfor verneområdets virkeområde til enhver tid vil kunne påvirke storfuglbestanden innenfor reservatet. Reguleringen av småviltjakt og eventuelle kvoter ligger til rettighetshaver av arealet. Praksis i denne type skogvernområde er at jakt reguleres av gjeldende lovverk. Fylkesmannen finner ikke grunnlag for å anbefale at denne praksisen fravikes særskilt i dette området.

NOA mener ytterligere fysiske anlegg og etablering av maskinpreparerte skiløyper må unngås. De mener videre at lokale aktiviteter som orienteringsløp og skirenn i eksisterende løyper bør være tillatt, men store regionale og nasjonale arrangementer bør utløse søknadsplikt. Fylkesmannen viser i denne sammenheng til at Klima- og miljødepartementet foretok en avveining mellom de overordnede vernehensyn og brukerinteresser i Marka ved sluttbehandlingen av verneforskriftene for de ni reservatene som ble vernet 20. mars 2015. De endelige verneforskriftene og departementets forutgående behandling av disse gir føringer for hvordan brukerinteresser skal vektlegges ved opprettelse av naturreservater i Marka. Fylkesmannen har, etter en konkret vurdering av områdets verneverdier og sårbarhet, fulgt dette opp i tilrådingen når det gjelder tilrettelegging for friluftsliv og idrett, samt gjennomføring av friluftsliv- og idrettsarrangementer. Fylkesmannen vil vise til at det er anbefalt søknadsplikt for etablering av nye stier og løyper og for utbedring og endring av eksisterende. Større arrangementer vil utløse en søknadsplikt dersom gjennomføringen kan medføre forringelse av verneverdiene. Det kan være aktuelt å utarbeide en forvaltningsplan for området. Denne kan gi nærmere beskrivelse av hvilke særskilte hensyn som må tas i reservatet for å sikre bevaring av verneverdiene og hvilke områder som til ulike årstider bør forskånes for ulike former for aktiviteter. Dette kan bidra til å klargjøre begrensningen om at ingen må foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet, jf. forskriftens § 3, første ledd. En slik klargjøring vil igjen kunne gi føringer for når en aktivitet eller et tiltak krever søknadsbehandling. NOA mener det ikke bør åpnes for annen terrengtransport i barmarkssesongen enn for felt storvilt. Når det gjelder motorferdsel i terrenget på barmark, viser Fylkesmannen til at dette generelt krever tillatelse etter søknad. Gjennom søknadsbehandlingen kan behovet for motorisert ferdsel vurderes og vilkår om bestemte traséer, tid på året og antallet turer kan knyttes til en eventuell tillatelse. Unntaket gjelder kun for uttransport av syke og skadde bufe, felt storvilt og bjørn, se kommentar under angående bjørn. Motorferdsel i reservatet skal begrenses.

AS Kistefos Træsliberi ber om at det åpnes for uttransport av bjørn. Der det er aktuelt, er det praksis for å åpne for at utfrakt av felt bjørn kan betraktes på samme måte som felt storvilt i forskriftssammenheng. Det tilrådes endring i forskriften i tråd med dette.

AS Kistefos Træsliberi har enkelte forslag til endringer i forskriften for å ivareta hensynet til vedlikehold og bruk av eksisterende traktorveg. Fylkesmannen vurderer de ønskede endringene til å ha liten eller ingen innvirkning på verneverdiene. Det anbefales derfor å endre forskriften i tråd med Kistefos sine merknader. Dette med unntak av innspillet om å endre § 5, bokstav b til å gjelde sykling på traktorveg fremfor på veger. En slik endring vil innebære et avvik fra friluftslovens § 2, som er lagt til grunn for bestemmelsen. I praksis vil det imidlertid i dette området innebære liten forskjell om bestemmelsen sier «*traktorveg*» eller «*veger*».

For ytterligere omtale av forskriftens innhold vises det til høringsdokumentet lagt ut på www.fmoa.no/markavern. Høringsdokumentet definerer i liten grad hva som er å anse som

«begrenset utvidelse av eksisterende stier og løyper som ikke forringer verneverdiene angitt i verneformålet» etter forskriftens § 4, bokstav f. Fylkesmannen ser derfor behov for å her presisere at hogst av større trær og terrengmessig bearbeiding etter vårt syn ikke kan tolkes inn under denne bestemmelsen, og at slike tiltak dermed vil være søknadspliktig.

På bakgrunn av innspill mottatt under høringen tilrår Fylkesmannen følgende endringer i forslag til verneforskrift:

- Nytt punkt i § 4: Vernebestemmelsene i § 3 er ikke til hinder for:
 - Vedlikehold av eksisterende traktorveg vist på vernekartet, i henhold til tilstand på vernetidspunktet.
- Endring i § 4: Vernebestemmelsene i § 3 er ikke til hinder for:
 - «Terrengløp på eksisterende stier, eller utenfor sti dersom det [...]» endres til «Terrengløp på eksisterende traktorveg, stier, eller utenfor sti dersom det [...]».
- Endring i § 6: Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for:
 - «Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget» endres til «Nødvendig uttransport av felt elg, hjort og bjørn med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget, samt med traktor eller lett terrengkjøretøy på eksisterende traktorveg vist på vernekartet.»

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Langvassbrenna som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Langvassbrenna naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Felles omtale for område nr. 25 og 26 i Akershus **Sammendrag av høringsuttalelsene:**

Generelle merknader ved høring

Statens Kartverk: Datasettet for naturvernområder og forslag til verneområder inngår i det offentlige kartgrunnlag. Kartverket forutsetter at kartet over verneområdene utarbeides og presenteres i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon. Det forutsettes at man melder inn områdenavnene til Kartverket for registrering i Sentralt stedsnavnsregister (SSR).

Jernbaneverket: Verneområdene berører ikke Jernbaneverkets interesser.

Akershus fylkeskommune viser til uttalelsen til varselet om oppstart, og har ingen ytterligere merknader.

Språkrådet, Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene, minner om at alle nye naturreservatnavn skal meldes inn til SSR og stedsnavntjenesten. Språkrådet har også kommentarer til hvert enkelt område.

WWF-Norge støtter de foreslåtte utvidelsene.

Norges vassdrags- og energidirektorat kan ikke se at de foreslåtte utvidelsene eller verneforskriftene er i konflikt med vassdragsinteresser eller kjente energiresurser.

Norsk Friluftsliv: Det er viktig å verne skog, ikke bare av hensyn til naturmangfoldet, men også av hensyn til opplevelseskvaliteter for friluftslivet. Verneforslaget støttes, men Norsk Friluftsliv er mot enhver innskrenkning i allemannsretten som ikke er faglig begrunnet av hensyn til verneverdiene. Norsk Friluftsliv mener derfor det må gjøres en individuell vurdering i hvert enkelt verneområde i forhold til verneverdiene og om det er behov for restriksjoner i allemannsretten. Norsk friluftsliv har også kommentarer til hvert enkelt område.

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) er positive til de foreslåtte utvidelsene og ønsker at uberørt natur kan oppleves av syklende. Nåværende forskrifter har ikke strengere restriksjoner for ferdsel med sykkel enn friluftsloven § 2, og NOTS håper det forblir slik. Avvik fra friluftsloven bør bare skje der faktabaserte og tungtveiende vernehensyn tilsier dette. Per i dag er det ingen informasjon om at områdene er mye brukt av syklende medlemmer eller at de fremstår som spesielt attraktive for dette. Det er ønskelig at vern også dokumenterer og ivaretar eksisterende stier og gamle ferdselsveier, og således bidrar til kulturminnevern. Oppfatningen av høringsbrevet er at dette også ønskes oppfylt gjennom vernet, der stier tillates ryddet og allmenn ferdsel skal fortsette

som tidligere. NOTS foreslår at det lages en formulering som likestiller sykkelbruk vinterstid med annen ikke motorisert ferdsel.

Landbruksdirektoratet har ingen merknader til forslaget.

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) er opptatt av at mineralressurser som har eller kan ha verdi ved uttak og utnyttelse blir hensyntatt i verneprosessen. I tillegg til å båndlegge mineralressurser innenfor selve verneområdet, kan også et vern legge begrensninger eller føringer for uttak av mineralressurser utenfor verneområdet.

Fylkesmannens kommentarer til generelle merknader:

Fylkesmannen har utarbeidet og levert de foreslåtte utvidelsene til det offentlige kartgrunnlaget i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon. Tilsvarende vil bli gjort etter vernevedtak.

Fylkesmannen mener Klima- og miljødepartementet bør melde inn områdenavn på nye verneområder samtidig som vernevedtaket meldes inn til Kartverket for tinglysning.

Fylkesmannen skal legge til grunn Miljødirektoratets mal for verneforskrift ved utarbeidelse av verneforslag. Restriksjonsnivået settes med utgangspunkt i denne malen, verneverdiene og avveininger opp mot andre hensyn og interesser. Generelt innebærer verneforslagene få innskrenkninger i allemannsretten.

NOTS håper frilufsloven legges til grunn for forskriftsforslaget og foreslår samtidig at sykkelbruk vinterstid likestilles med annen ikke motorisert ferdsel. Fylkesmannen viser til at forskriftsforslaget ikke har strengere restriksjoner for ferdsel med sykkel enn frilufsloven § 2. Det følger av frilufsloven at enhver kan ferdes hele året med tråsykkel eller liknende på vei eller sti i utmark. Frilufsloven åpner dermed ikke direkte for at det kan sykles i skiløyper, og Fylkesmannen mener at forskriften ikke kan fravike dette. I mange tilfeller går imidlertid skiløyper i traséer hvor det sommerstid går en vei eller sti. Retten til å sykle i traséen bortfaller ikke ved at disse dekkes med snø. Det legges til grunn at tilsvarende vil gjelde for adgangen til å sykle i reservatene vinterstid. Fylkesmannens tolkning baseres på Klima- og miljødepartementets svar av 18. mai 2015 på en tilsvarende henvendelse om sykling i verneområder.

DMF skriver i sin uttalelse at et vern kan legge begrensninger eller føringer for uttak av mineralressurser utenfor verneområdet. Fylkesmannen viser til at en verneforskrift kun gjelder innenfor det avgrensede verneområdet, og at et vern derfor ikke båndlegger omkringliggende areal. DMF viser ikke til konkrete tilfeller der et vern har medført begrensninger på uttak av mineralressurser utenfor verneområdet. Fylkesmannen er heller ikke kjent med at slike situasjoner har oppstått.

25. Utvidelse av Prestehesten naturreservat, Aurskog-Høland kommune, Akershus fylke

Nytt verneareal: 864 dekar, hvorav 842 dekar produktiv skog. Nytt totalareal: 3381 dekar.

Planstatus: Det aktuelle området er avsatt til LNFR i kommuneplanen for Aurskog-Høland.

Inngrepstatus: To traktorveier i den foreslåtte utvidelsen, et forfallent båthus ved Tunnsjøbotn.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Norskog på vegne av Opplysningsvesenets fond (OVF): OVF er grunneier i eksisterende

Prestehesten naturreservat, og motsetter seg at gjeldende verneforskrift erstattes med en ny forskrift som på visse punkter er strengere enn den som ble lagt til grunn da naturreservatet ble opprettet.

Dette gjelder følgende punkter:

- Det generelle unntaket «*vedlikehold av bygninger, veier og andre anlegg og innretninger som er i bruk på vernetidspunktet*» er endret til «*vedlikehold av eksisterende traktorveier vist på vernekartet, i henhold til standard på vernetidspunktet*».
- Eksisterende forskrift har spesifiserte dispensasjonsbestemmelser for «*merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveger*» og «*vedlikehold, utbedring og omlegging av eksisterende skiløypetrase*». Forslag til ny forskrift har spesifisert dispensasjonsbestemmelse for «*nødvendig motorferdsel ved oppkjøring av skiløyper i eksisterende traktorveier vist på vernekartet, i henhold til standard på vernetidspunktet*». Dette er en innskjerping.
- Den spesifiserte dispensasjonsbestemmelsen «*nødvendig uttransport av felt elg og hjort med annet kjøretøy enn lett terrenggående beltetkjøretøy*» er fjernet.

Det er uheldig at det innføres skjerpende verneforskrifter etter at det opprinnelige vernet ble akseptert og vedtatt. Det bør også åpnes for å kunne transportere ut større rovdyr (bjørn) samt villsvin, i tillegg til felt elg og hjort.

Språkrådet, Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene, har ingen merknader til områdenavnet Prestehesten.

Forsvarsbygg anser luftoperativ virksomhet som dekket av bestemmelsen i § 6 om militær operativ virksomhet. Militær operativ luftvirksomhet omfatter også nødvendig trenings- og øvingsvirksomhet for at Luftforsvaret skal ha den beredskap og kompetanse som politiske myndigheter krever. Områder som i hovedsak er dekket av skog gir ikke mulighet for landing med helikopter. Det må derfor påpekes at § 5 i forskriftsforslaget nedlegger et forbud mot en virksomhet som ikke kan regnes som en trussel for verneformålet. Forskriften kan likevel gi en administrativ konsekvens ved at flykart må oppdateres med nye forbudsområder. Det er derfor tilrådelig å unnta Forsvarets luftfartøy fra forbudet mot start og landing i forskriften.

Norsk Friluftsliv mener det er bemerkelsesverdig at «*merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveger*» er søknadspliktig, mens det er gitt unntak for blant annet vedlikehold av traktorveier. Det er vanskelig å se at merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveger er en trussel mot verneverdiene, og dette må derfor settes som et generelt unntak.

Hafslund Nett AS har ingen anlegg som er berørt av utvidelsen av Prestehesten naturreservat, og har ingen bemerkninger til utvidelsen.

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) har ingen merknader til verneplanen for Prestehesten, da det ikke er registrert mineralressurser innenfor utvidelsesforslaget eller i de nærliggende områdene.

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

OVF motsetter seg at det generelle unntaket for «*vedlikehold av bygninger, veier og andre anlegg og innretninger som er i bruk på vernetidspunktet*» er innskrenket til «*vedlikehold av eksisterende traktorveier vist på vernekartet, i henhold til standard på vernetidspunktet*». Fylkesmannens forslag til endring av denne bestemmelsen har sin bakgrunn i den faktiske situasjon i verneområdet. Med unntak av traktorveiene og båthuset ved Tunnsjøbotn, har ikke Fylkesmannen kjennskap til bygninger, anlegg eller innretninger i området. OVF kan heller ikke vise til at det eksisterer andre bygninger eller lignende. Det at «*i henhold til standard på vernetidspunktet*» tas inn i bestemmelsen, medfører kun en presisering av det som i utgangspunktet ligger i vedlikeholdsbegrepet som også følger av gjeldende forskrift. Fylkesmannen anbefaler på bakgrunn av dette at forskriften formuleres som i høringsforslaget, og tilrår ingen endringer. Fylkesmannen er noe usikker på hva som menes i punkt to i Norskog sin uttalelse. Forskriftsforslaget innebærer ingen innskrenking for gjennomføring av tiltak på eksisterende stier og løyper, sammenlignet med gjeldende forskrift. Det presiseres også at oppkjøring av de eksisterende skiløypene er unntatt fra forbudet mot motorisert ferdsel. De eksisterende skiløypene sammenfaller med traktorveiene avmerket på vernekartet. Av hensyn til kartets lesbarhet er derfor bestemmelsen om oppkjøring av skiløypene knyttet til traktorveiene. Det tilrådes ingen endringer i forskriftsforslaget på dette punkt. Eksisterende Prestehesten naturreservat ble opprettet for relativt kort tid siden, og Fylkesmannen ser at det for berørt grunneier kan oppleves uheldig at den gjeldende forskriften endres vesentlig. Det anbefales derfor at den spesifiserte dispensasjonsbestemmelsen «*nødvendig uttransport av felt elg og hjort med annet kjøretøy enn lett terrenggående beltekjøretøy*» videreføres i henhold til gjeldende forskrift. Fylkesmannen anbefaler videre at det åpnes for uttransport av felt bjørn og villsvin i tillegg til elg og hjort, og foreslår endringer i forskriften i henhold til dette. Miljødirektoratet bes likevel om å vurdere hvorvidt utfrakt av felt villsvin i forskriftssammenheng kan betraktes på samme måte som felt storvilt og bjørn.

Fylkesmannen viser til at spørsmålet om start og landing med forsvarets luftfartøy ble vurdert av Miljødirektoratet i tilrådingen om verneplan for skog høsten 2014. Dette etter dialog med Forsvarsbygg og Forsvaret. Direktoratet anbefalte at ferdselsbestemmelsene ikke skulle være til hinder for Forsvarets landing og start med luftfartøy, noe som ble fulgt opp ved vernevedtaket. I tråd med dette tar Fylkesmannen merknaden til følge, og anbefaler at det i forskriften tas inn et generelt unntak fra ferdselsbestemmelsene for landing og start med Forsvarets luftfartøy. Norsk Friluftsliv mener det er bemerkelsesverdig at «*merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveger*» er søknadspliktig, mens det er gitt unntak for vedlikehold av traktorveier. Fylkesmannen viser til at dette ikke er uvanlige bestemmelser for

naturreservater. De aktuelle traktorveiene er avmerket på vernekartet, og forskriften henviser konkret til disse. Dette i motsetning til stier og løyper. Traktorveiene i området benyttes imidlertid som stier og skiløyper. Det er åpnet for vedlikehold av traktorveiene. Fylkesmannen kjenner ikke til andre traséer eller stier enn de aktuelle traktorveiene i området, og søknadsplikten vil kun gjelde for de stiene og løypene som eventuelt ikke er kjent på vernetidspunktet. Det tilrådes derfor ingen endringer i forskriften når det gjelder dette.

Fylkesmannen tilrår vern av Prestehesten naturreservat i Aurskog-Høland kommune, Akershus fylke, med den verneforskrift og avgrensning som er vedlagt.

På bakgrunn av innspill mottatt under høringen tilrår Fylkesmannen følgende endringer i forslag til forskrift om vern av Prestehesten naturreservat:

- Endring i § 6, bokstav b: «*Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med [..]*» endres til «*Nødvendig uttransport av felt elg, hjort, bjørn og villsvin med [..]*»
- Nytt punkt i § 6: Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for:
 - Landing og start med Forsvarets luftfartøy.
- Nytt punkt i § 7: Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:
 - Nødvendig uttransport av felt elg, hjort, bjørn og villsvin med annet kjøretøy enn lett terrengående beltekjøretøy.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Prestehesten naturreservat.

Samtidig oppheves forskrift 17.12.2010 nr. 1629 om vern av Prestehesten naturreservat, Aurskog-Høland kommune, Akershus.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Prestehesten naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift 17.12.2010 nr. 1629 om vern av Prestehesten naturreservat, Aurskog-Høland kommune, Akershus.

26. Utvidelse av Gjerimåsan naturreservat, Gjerdrum og Nannestad kommuner, Akershus

Nytt verneareal totalt 1128 dekar, hvorav 687 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 1480 dekar.

Planstatus: LNF, naturområde båndlagt etter lov om naturvern og hensynssone «nedslagsfelt for drikkevann» i kommuneplan for Gjerdrum. I kommuneplan for Nannestad er området avsatt til LNF og naturområde båndlagt etter lov om naturvern.

Inngrepsstatus: I den sydvestlige delen av den foreslåtte utvidelsen krysses området av en rødmerket skiløype. Det ligger en gapahuk på sørsiden av Stråsjøen.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Språkrådet, Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene: Det nye reservatet omfatter et mye større område. Fylkesmannen bør vurdere om et annet navn er mer dekkende.

WWF-Norge: Det er positivt med økt vern innenfor markagrensen. Når det gjelder forskriftsendringen er det viktig at forvaltningen av området følges opp, slik at det ikke blir en uthuling av dispensasjonsmuligheter ved arrangement som kan påvirke verneverdiene.

Norsk Friluftsliv: Forskriftsforslaget for Gjerimåsan ivaretar i all hovedsak både hensynet til verneverdiene og friluftslivet i området.

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) er enig i at forskriftene for de ni naturreservatene som ble vernet 20. mars 2015 blir lagt til grunn for verneforskriften for Gjerimåsan. NOTS ønsker at vern også dokumenterer og ivaretar eksisterende stier og gamle ferdselsveier, som således bidrar til kulturminnevern, og trekker frem konkrete traséer ved Gjerimåsan.

Hafslund Nett AS har ingen anlegg som berøres av utvidelsen, og har ingen bemerkninger.

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF): Det er registrert flere lokaliteter av metaller (jern og kobber) i området, hvorav åtte i umiddelbar nærhet til den foreslåtte utvidelsen. Det er lite informasjon om disse, men det har vært gruvedrift og/eller skjerping en rekke plasser i området omkring verneforslaget. Da verneområdet ligger innenfor markalovens virkeområde, vil leting og undersøkelser av mineralressurser ikke kunne tillates. Kunnskap om mineralressurser og deres historiske betydning i området som reservatet er lokalisert i, bør likevel

belyses i beskrivelsen av verneområdet. Ingen kjente sikringsobjekter berøres av verneforslaget, men gruvesikringsbasen gir ikke en komplett oversikt. Dersom muligheten for å finne spor etter gammel gruvedrift ikke er utredet, anbefales at dette gjøres før verneplanen vedtas. Hvis det skulle finnes uregistrerte gruveåpninger/skjerp, bør forskriften åpne for nødvendige sikringstiltak. Dette kan omfatte både gjerder og andre typer inngrep i terrenget.

Naturvernforbundet i Nannestad og Gjerdrum, på vegne av Naturvernforbundet i Oslo og Akershus: Områdets største verdi er dets urørthet. For å sikre de urørte myrkantene bør reservatgrensen i øst rettes ut, legges 30 meter fra myrkantene og inkludere det våte myrområdet syd for Delemyra. De generelle unntakene om begrenset utvidelse av stier og løyper, oppsetting av midlertidige mobile jakttårn, utsetting av saltsteiner, orienteringsløp og turorientering, terrengløp, skirenn og andre arrangementer må tas ut av forskriftens § 4. § 4, i) bør lyde «*bålbrenning med medbrakt tørrkvist eller annen medbrakt ved, i samsvar med gjeldende lovverk*». Dette for å unngå at noen tar seg til rette, og at det i etterkant viser seg å ha skadet området. Av samme hensyn til områdets urørthet må de spesifiserte dispensasjonsbestemmelsene i § 7 om oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting, utbedring, omlegging og endring av stier og løyper, bruk av området til sykkelritt og nødvendig motorferdsel for gitte aktiviteter fjernes. Vedlagt uttalelsen følger også utfyllende opplysninger om vegetasjonen i området.

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

Språkrådet anbefaler Fylkesmannen å vurdere om et annet navn enn Gjerimåsan er mer dekkende for området etter utvidelsen. Fylkesmannen tilrår at gjeldende områdenavn Gjerimåsan videreføres, og viser til at det ikke er mottatt merknader fra lokale høringsinstanser på dette. Områdenavnet støttes også av berørte grunneiere.

Naturvernforbundet ber om at større deler av myrkantene og våtmarksområdene inkluderes. Avgrensningen av området er foretatt på bakgrunn av den naturfaglige registreringen, tilbudet om frivillig vern, befarings og dialog med grunneier. Det er enighet med grunneier om den aktuelle avgrensningen. Fylkesmannen mener at avgrensningen er tilstrekkelig god for å ivareta de viktigste naturverdiene i området. Det tilrådes derfor ingen endring av grensen.

WWF-Norge mener det er viktig at forskriftsendringen ikke innebærer en uthuling av dispensasjonsmuligheter ved arrangement som kan påvirke verneverdiene. Naturvernforbundet ber om at flere av unntaksbestemmelsene og de spesifiserte dispensasjonsbestemmelsene fjernes. Flere av de generelle unntakene fra vernebestemmelsene er relativt vanlige for naturreservater, herunder bestemmelsen om bålbrenning. Disse vurderes med liten sannsynlighet å få betydning for verneverdiene, samtidig som grunneierens forutsetninger for tilbudet blant annet er at det åpnes for utsetting av saltsteiner og oppsetting av midlertidige mobile jakttårn. De spesifiserte dispensasjonsbestemmelsene innebærer en søknadsbehandling. Dispensasjon skal normalt ikke gis dersom aktiviteten eller tiltaket i det konkrete tilfellet medfører fare for skade på verneverdiene i form av for eksempel å bli gjennomført i sårbare områder og/eller tidsperioder eller i et for stort omfang. Det vises videre til at Klima- og miljødepartementet foretok en avveining mellom de overordnede vernehensyn og brukerinteresser i Marka ved sluttbehandlingen av verneforskriftene for ni nye reservater i Marka, vernet 20. mars 2015. De endelige verneforskriftene og departementets forutgående behandling av disse gir føringer for hvordan brukerinteresser skal vektlegges ved opprettelse av naturreservater i Marka. Dette er dermed lagt til grunn for Fylkesmannens tilråding til verneforskrift for Gjerimåsan. Fylkesmannen ser bekymringen til Naturvernforbundet om at det skal gjennomføres aktiviteter og tiltak som i etterkant kan vise seg å ha medført skade. Flere av aktivitetene som det er gitt et generelt unntak for vurderes å medføre svært liten fare for verneverdiene i området. Imidlertid vurderes eksempelvis terrengløp og begrenset utvidelse av stier og løyper i noen tilfeller å kunne utgjøre et skadepotensiale. Som det ble vist til i høringen forutsettes at slike tiltak og aktiviteter ikke skal påvirke blant annet den intakte høymyra negativt. All den tid en aktivitet eller et tiltak ikke er søknadspliktig, er det i utgangspunktet den ansvarlige som selv må gjøre en vurdering av hvorvidt verneverdiene kan forringes. Det er likevel en klar oppfordring fra Fylkesmannens side og en plikt etter naturmangfoldlovens § 6 om at tiltakshaver rådfører seg med forvaltningsmyndigheten ved usikkerhet om tiltakets eller aktivitetens effekter på verneverdiene. Det kan være aktuelt å utarbeide en forvaltningsplan for området. Denne kan gi nærmere beskrivelse av hvilke særskilte hensyn som må tas i området for å sikre bevaring av verneverdiene og hvilke områder som til ulike årstider bør forsvares for ulike former for aktiviteter og til rettelegginger. Dette kan bidra til å klargjøre begrensningen om at ingen må foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet, jf. forskriftens § 3. En slik klargjøring vil igjen kunne gi

føringer for når en aktivitet eller tiltak krever søknadsbehandling og dispensasjon. På bakgrunn av sin beliggenhet forventes imidlertid ikke Gjerimåsan å være et av de områdene i Marka som vil bli utsatt for størst belastning. All den tid området innehar vesentlig areal med sårbar myr og våtmark, ber likevel Fylkesmannen direktoratet om å vurdere hvorvidt blant annet terrengløp utenfor sti og begrenset utvidelse av stier og løyper skal være generelt tillatt.

De aktuelle stiene som NOTS trekker frem i sin uttalelse er omtalt i beskrivelsen av området. Disse går imidlertid ikke frem av vernekartet. Dette fordi forskriftsbestemmelsene er knyttet til eksisterende stier generelt og ikke til konkrete traséer avmerket på vernekartet, slik det i mange tilfeller er. Det er åpnet for rydding og vedlikehold av eksisterende stier og gamle ferdselsveier. All den tid det ikke er kjente spor etter gruvedrift innenfor selve verneforslaget, mener Fylkesmannen at kunnskapen om de mineralske ressursene er tilstrekkelig belyst gjennom DMF sin uttalelse og omtalen i avsnittet «andre interesser». Utvidelsesforslaget medfører ikke krav om konsekvensutredning, og Fylkesmannen mener derfor at det heller ikke er krav om å fremskaffe ytterligere kunnskap om mineralske ressurser og gruveåpninger/skjerp i forbindelse med verne-tiltaket. Dersom det skulle vise seg å være uregistrerte gruveåpninger i området, vil det kunne gis dispensasjon til å gjennomføre nødvendige sikringstiltak etter forskriftens generelle dispensasjonsbestemmelser i § 8 og naturmangfoldlovens § 48.

Fylkesmannen synes det er svært positivt at Naturvernforbundet bidrar med kunnskap om naturverdiene i området, og at funnene registreres i Artsobservasjoner.

Fylkesmannen tilrår vern av Gjerimåsan naturreservat i Gjerdrum og Nannestad kommuner, Akershus fylke, med den verneforskrift og avgrensning som er vedlagt.

Miljødirektoratets tilråding:

Fylkesmannen ber Miljødirektoratet vurdere om hvorvidt blant annet terrengløp utenfor sti og begrenset utvidelse av stier og løyper skal være generelt tillatt i et område som inneholder så stor andel myr og våtmark. Miljødirektoratet overlater til Klima- og miljødepartementet å vurdere om det er aktuelt å fravike de standardbestemmelsene som ble brukt ved vernevedtaket for markaområder i mars 2015 for dette spesielle området.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Gjerimåsan naturreservat.

Samtidig oppheves forskrift 04.09.1981 nr. 4778 om fredning av Gjerimåsan naturreservat, Gjerdrum og Nannestad kommuner, Akershus.

Klima- og miljødepartementet mener at i all hovedsak kan man også for dette området benytte de de bestemmelsene som ble brukt ved vernevedtaket for 9 markaområder i mars 2015. Unntatt er terrengløp utenfor eksisterende stier som må vurderes etter søknad på grunn av områdets viktige verneverdier knyttet til myr og sumpskog. For øvrig slutter departementet seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Gjerimåsan naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift 04.09.1981 nr. 4778 om fredning av Gjerimåsan naturreservat, Gjerdrum og Nannestad kommuner, Akershus.

Felles omtale av område nr. 27 og 28 i Østfold.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Fredrikstad kommune viser til at det i forslagene i kommunen er registrert storvokste/hule eiker, som faller inn under forskrift om utvalgte naturtyper, jf. Naturmangfoldloven § 52, som bør nevnes i bestemmelsene. Særlig gjelder dette i forhold til skjøtsel.

Østfold fylkeskommune er positiv til opprettelsen av reservatene.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) kan ikke se at forslagene er i konflikt med vassdragsinteresser eller kjente energiresurser.

Kartverket kommenterer tekniske forhold knyttet til høringskartene.

Landbruksdirektoratet stiller spørsmål om de av områdene som er gitt lokal verneverdi, tilfredsstiller kriteriene for vern etter Naturmangfoldloven § 37. I områder med tillatt beiting er det ikke alltid gjort unntak fra bestemmelsene for utsetting av saltstteiner, oppsetting / vedlikehold av gjerder eller for nødvendig motorferdsel ved slike tiltak. En ber om at det åpnes for nevnte tiltak i forskriftene, der dette er nødvendig for å opprettholde beite.

Forsvarsbygg anser den generelle unntaksbestemmelsen for militær operativ virksomhet i verneforskriftene § 6 som tilfredsstillende. En anser også at luftoperativ virksomhet dekkes av unntaket. Militær operativ virksomhet omfatter også nødvendig trenings- og øvingsvirksomhet for at Luftforsvaret til enhver tid skal ha den beredskap og kompetanse som politiske myndigheter krever. Områdene er i hovedsak skogdekte og gir ingen mulighet for helikopterlanding. Motorferdselforbudet i § 5 a), herunder start og landing med luftfartøy, gir Forsvaret en administrativ konsekvens, da flykart må oppdateres med nye forbudsområder. For å *unngå* dette, og under henvisning til en svært liten sannsynlighet for at landing vil finne sted, tilrås § 6 supplert med unntaksbestemmelsen «*Landing og start med forsvarets luftfartøy*».

Språkrådet ber om at nye reservatnavn meldes inn til Sentralt stedsnavnregister (SSR) og Stedsnavntjenesten, under henvisning til forskrift til lov om stadnamn.

Østfold Bondelag er generelt fornøyd med at Fylkesmannen benytter frivillig vern, fremfor tvunget vern av skogområder. Berørte skogeiermedlemmer i Bondelaget har oppfattet prosessen som svært ryddig og oversiktlig. Bondelaget imøteser erstatningstilbud til de berørte grunneiere.

Østfold Entomologiske Forening støtter verneforslagene fullt ut, ikke minst på bakgrunn av et økende arealpress i fylket. Foreningen viser til stor variasjon i forslagene, og flere av områdene huser truede arter, særlig i edelløvskog med gamle løvtrær.

Barskog er generelt mer artsfattig. Arter her får vanskeligere levekår pga moderne skogsdrift. Foreningen understreker verdien av å bevare raviner.

Naturvernforbundet i Østfold ser positivt på verneforslagene, viser til at fylket er lite og har stort press på arealene. Foreningen viser til at flere områder med store naturverdier er gått tapt pga ønsker om utbygging, samt manglende vilje i kommunene til bevaring. Det vises til at vernearbeidet ikke må stanse opp, behov for tilstrekkelige midler og til en rimelig fremdrift.

Norsk Friluftsliv mener skogvern er viktig, ikke bare pga naturmangfold, men også for friluftslivet. Verneforslagene støttes, men en er generelt imot innskrenkninger i allemannsretten som ikke er faglig begrunnet ut fra verneverdiene. Reguleringer må ikke legge unødvendige og ubegrunnede restriksjoner på tradisjonelt friluftsliv. Tilrettelegging, som ikke går på bekostning av verneverdiene, støttes. Behov for innskrenkninger i allemannsretten må vurderes for hvert foreslått område i lys av verneverdiene. Ulike friluftsliv- og sportsaktiviteter listes opp i uttalelsen, men kommenteres ikke spesielt for enkeltområdene.

Mer Villmark Nå er positiv til Fylkesmannens skogvernarbeid og ønsker de nye verneområdene velkommen. Betydningen av vern av edelløvskog og raviner, der mye har gått tapt pga bakkeplanering, understrekes. Flere av verneforslagene kunne ha vært gitt en bedre arrondering. Foreningen er, under henvisning til andre land, imot jakt i verneområder.

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) er positiv til at skog vernes mot moderne maskinelt skogbruk og ønsker at uberørt natur kan oppleves både til fots og på tråsykkel. NOTS mener Friluftslovens hovedprinsipp i § 2 om adgang til hensynsfull og skånsom sykling på eksisterende stier bare bør avvikes ved reelle og tungtveiende vernehensyn, eksempelvis der sykling konkret kan skade rødlistearter. NOTS ber om at restriksjoner mot ferdsel med sykkel tas ut av forskriftene. En ber om at forskriftene evt. endres på enkelte punkter, særlig vedr. restriksjoner mot sykling på eksisterende stier. NOTS har pr. i dag ikke informasjon om sykkelbruken i de foreslåtte verneområdene, eller om de fremstår som attraktive i så henseende. Sykling på stier i utmark bidrar til å opprettholde gamle stier. Vintersykling med «fatbike» (spesielt kraftige/brede dekk) bør liketstilles med bruk av ski, truger og hundekjøring - og bør tillates på lik linje med disse aktiviteter.

Fylkesmannens vurdering og tilråding generelle forhold:

Mht. uttalelsen fra Fredrikstad kommune om at det i forslagene i kommunen er registrert storvokste/hule eiker som faller inn under forskrift om utvalgte naturtyper, og som bør nevnes i bestemmelsene, viser Fylkesmannen særlig til § 3 a) og § 9 (skjøtsel) i forskriftene. Bestemmelsene for reservatene gir en langt sterkere beskyttelse for store/hule eiker enn forskriften om utvalgte naturtyper. Skjøtsel av slike trær for å fremme biologisk mangfold, er hjemlet i verneforskriftens § 9, så som fjerning av undervegetasjon for å fristille store eiker. Fylkesmannen ser derfor ingen grunn til å vise til forskrift om utvalgte naturtyper i vernebestemmelsene.

Landbruksdirektoratet stiller spørsmål ved om de av områdene som er gitt lokal verneverdi tilfredsstillende kriteriene for vern etter Naturmangfoldloven § 37. Fylkesmannen viser til at av 11 høringsforslag, ble *Paulsbo* (Halden) og utvidelsen av *Vestfjella* naturreservat (Aremark / Halden) gitt verneverdi *, i en verneskala fra 0 til ****. Som anført i Ot.prp. nr.52 (2008-09), s.414, er det tilstrekkelig at *ett* av alternativene a) – e) i loven er oppfylt. Faggrunnlaget for begge områder og

vektlegging ut fra kriteriene a) - e) i Naturmangfoldloven § 37 er vurdert i samråd med Miljødirektoratet, som har akseptert at forslagene kan sendes på høring.

Landbruksdirektoratet påpeker at i områder med tillatt beiting er det ikke alltid gjort unntak fra bestemmelsene for utsetting av saltsteiner, oppsetting / vedlikehold av gjerder eller for nødvendig motorferdsel ved slike tiltak, og de ber om at det åpnes for nevnte tiltak i forskriftene, der dette er nødvendig for å opprettholde beite.

Beiting har vært vurdert spesielt. Det foreslås beiteforbud i Rakerud og Gimmingsrud, Flåtten, Berg og i Regimentsmyra, utfra slitasjesvak vegetasjon i Raknerud- Gimmingsrud og i Flåtten, samt friluftssinteresser i Regimentsmyra, som er et viktig nærområde for friluftsliv.

Vernebestemmelsene for Håkås, Paulsbo og Vestfjella hensyntar beiting, saltsteiner, gjerding og motorferdsel i forbindelse med bufe (i vernebestemmelsenes §§ 4, 6 og 7).

Forsvarsbygg tilrår at § 6 supplert med unntaksbestemmelsen «Landing og start med forsvarets luftfartøy». Fylkesmannen viser til at innhold og forståelse av begrepet «militær operativ virksomhet» i verneforskrifter har en lang praksis. Fylkesmannen har forståelse for at nye verneområder innebærer et merarbeid og ajourføring av flykart. Ønsket unntaksbestemmelse i § 6 for «Landing og start med forsvarets luftfartøy» vil ikke ha noen praktisk negativ betydning i skogvernområder, unntatt ved mulig helikopterlanding på åpne myrflater. Fylkesmannen vil ikke motsette seg et slikt unntak, men overlater denne vurderingen til Miljødirektoratet, idet et slikt unntak vil omfatte alle nye skogvernområder.

Når det gjelder uttalsene fra Kartverket, viser Fylkesmannen til at endelige vernekart blir utarbeidet i tråd med retningslinjer gitt av Miljødirektoratet.

Fylkesmannen mener en registrering av navn på nye naturvernområder i SSR er en oppgave som rutinemessig bør løses sentralt, jf. registrering av nye verneforskrifter i Lovdata, tinglysing av vernevedtak på gnr./bnr. og digital registrering av nye verneområder i Kartverket.

Norsk Friluftsliv mener skogvern er viktig også for friluftslivet. Verneforslagene støttes, men en er generelt imot innskrenkninger i allemannsretten som ikke er faglig begrunnet ut fra verneverdiene. Fylkesmannen viser til at konkrete vurderinger er gjort for hvert område, ut fra verneformål og aktuelle friluftsliv- og sportsaktiviteter. Formuleringer i verneforskriftene knyttet til friluftsliv og uteaktiviteter er benyttet i samsvar med gjeldende maler og retningslinjer fra Miljødirektoratet, så som ved bålbrekking, sykling, bruk av hest, teltleirer, idrettsarrangementer m.v. Ingen av områdene har ferdselsforbud.

Mer Villmark Nå mener at flere av verneforslagene kunne ha vært gitt en bedre arrondering.

Foreningen er imot jakt i verneområder. Fylkesmannen viser til at verneforslagene er basert på frivillighet hos grunneierne og at avgrensingene er kommet i stand i samråd med dem. Adgang til jakt i skogreserater er i tråd med sentrale føringer fra Miljødirektoratet.

Norsk organisasjon for terrengsykling ber om at restriksjoner mot ferdsel med sykkel tas ut av forskriftene. Fylkesmannen viser til at terrengsykling kan skade markoveflate og vegetasjon bl.a. ved å blottlegge røtter og kan bidra til erosjon i skrånende terreng med finere løsmasser. I noen av områdene er sykling tillatt på sti inntegnet på vernekartet, men ellers ikke. Bestemmelser om sykling (§ 3 – idrettsarrangementer, og i § 5 - § 6) er i tråd med formuleringer og føringer gitt av Miljødirektoratet. Vintersykling er en ny aktivitet, der praktisering og ev. restriksjoner i vernebestemmelser ennå ikke er gitt noen føringer fra direktoratet. Det samme gjelder bruk av el.sykler i verneområder.

27. Raknerud og Gimmingsrud naturreservat, Trøgstad kommune, Østfold fylke

Totalareal 322 dekar, hvorav 316 dekar produktiv skog.

Planstatus: LNF-område i kommuneplanen.

Inngrepsstatus: Vegen til Gimmingsrud går gjennom området, og en kort landbruksveg som fører frem til dyrket mark. En lavspentlinje til Sørli går gjennom deler av området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Trøgstad kommune sier at alle de tre områdene i kommunen bør få et tillegg som sier at vernet ikke er til hinder for vedlikehold og eventuelt mindre justeringer av eksisterende stier og nevner i denne sammenheng eksisterende stier langs Øyeren. Ellers uttaler kommunen at ravineområdene langs Øyeren er spesielle i nasjonal målestokk og det er fra før vernet lite skog på god bonitet i Norge. Det er bra at noen ravineområder langs Øyeren kan vernes for fri utvikling når vernet er frivillig.

Språkrådet har ingen merknader til skrivemåten av de to enkeltnavnene, men anbefaler å droppe tankestreken og kalle området Raknerud og Gimmingsrud.

Norges vassdrags – og energidirektorat (NVE) viser til at Øyeren har en regulering på 2.4 meter, men regner med at det er kjent, slik at det ikke skal være noen konflikt her.

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) viser til at verneplankartet for området mangler en sti på ryggen fra Sørli som er inntegnet på kart fra Kartverket, og adkomst til hytter ved Øyeren.

Østfold Entomologiske Forening sier at raviner er en lite undersøkt naturtype som det vil være spennende å undersøke nærmere. Uansett er det en naturtype som er i ferd med å forsvinne og at de er viktige å bevare for sin egenverdi.

Mer Villmark Nå er fornøyd med at ravineområder, som fylket har mistet så mye av gjennom bakkeplanering, nå foreslås fredet.

Naturvernforbundet i Østfold sier at Raknerud-Gimmingsrud er viktig på grunn av områdets rikdom på biologisk mangfold og en god og produktiv skog.

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

De stier som fremgår av Turkart over Trøgstad, vil bli lagt inn på vernekartet. Fylkesmannen anbefaler unntak i forskriften (§ 4) for vedlikehold av eksisterende stier angitt på vernekartet, med standard som på vernetidspunktet – jfr. også NOTS' bemerkninger om stier i dette området. Fylkesmannen legger Språkrådets merknader til grunn. Reguleringen av Øyeren har vært kjent for Fylkesmannen. Fylkesmannen i Østfold tilrår reservatforslagene fremmet i tråd med merknadene over, og viser til forslag til avgrensing og til utkast til vernebestemmelser.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Raknerud og Gimmingsrud som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at området grenser til Øyeren som er reguleringsmagasin i bruk til vannkraftproduksjon. Regulant er Glommens og Laagens Brukseierforening, som i e-post av 6.10.2015 bekrefter at de ikke har innvendinger mot avgrensningen av verneområdet. Departementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Raknerud og Gimmingsrud naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

28. Utvidelse av Vestfjella naturreservat, Halden og Aremark kommuner, Østfold fylke

Nytt areal 3990 dekar, hvorav 2890 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 9689 dekar.

Planstatus: LNF-område i kommuneplanen.

Inngrepstatus: En veg går et stykke inn i området i sørøst. Det er tre koier eller hytter i området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Halden kommune ser det som positivt at det inngås avtaler om frivillig vern av skogarealer på denne måten. Det er positivt at det gis visse unntak i vernebestemmelsene, og at det er mulighet for vedlikehold av eksisterende veier som er i bruk på vernetidspunktet.

Norges vassdrags – og energidirektorat viser til at Vestfjella naturreservat ligger i Haldenvassdraget, som ble vernet mot kraftutbygging under verneplan I (1973).

Hafslund Nett uttaler at de ikke har anlegg som blir berørt av utvidelsen av Vestfjella naturreservat.

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) påpeker at eksisterende forskrift for Vestfjella har ingen bestemmelse om sykling, og den foreslåtte utvidelsen innebærer en ubegrunnet innstramming.

Østfold Entomologiske Forening uttaler at Vestfjella har vist seg å huse sjeldne arter, og en utvidelse av dette reservatet blir tatt godt imot av mange naturinteresserte.

Naturvernforbundet i Østfold er godt fornøyd med at Vestfjella i Halden og Aremark ligger inne i forslaget. Dette er et stort sammenhengende område, noe som man hittil ikke har klart å få gjennomført i Østfold.

Interessegruppa Mer Villmark Nå er særlig glade for den betydelige utvidelsen av Vestfjella naturreservat som foreslås, men vil påpeke at det i dette landskapet finnes ytterligere areal som de håper Fylkesmannen vil jobbe videre med å forsøke å sikre. Interessegruppa ønsker at det etableres ferdselsforbud på Skolleborg/Buerørvann av hensyn til vannlevende fauna og hensyn til

opplevelsesverdier for landbasert friluftsliv. Av samme grunner ønsker de ikke båtopplag i strandsona i reservatet i de samme vanna. Interessegruppa mener også at eksisterende vei opp vest på Stangebråtåsen som vil bli liggende inne i det utvidete reservatet, ikke skal få vedlikeholdes og dermed gro igjen. Veien er jo bygget for skogsdrift og vil derfor ikke ha noen nytte i et fredet område. Denne veien nuller ut et ganske stort INON-areal.

En grunneier mener at muligheten for å rydde eksisterende stier må tas inn som generelt unntak i § 4 slik at § 1 mht friluftsliv oppfylles. Videre at kravet om lett beltekjøretøy må fjernes i § 6a og viser til at ATV blir typisk brukt til dette – selv om § 7 åpner for en mulig dispensasjon, men dette blir for uforutsigbart for grunneier/jaktlag. Det vises også til § 10 som sier at en forvaltningsplan kan utarbeides, og mener i denne sammenheng at hvorvidt en slik plan skal utarbeides og det detaljerte innholdet i denne må være klart.

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

Vedrørende sykling mener Fylkesmannen at bestemmelsen i forslaget til forskrift er hensiktsmessig. Sykling i terrenget er blitt vanligere og var av lite omfang i 1985, da forskriften for det opprinnelige Vestfjella naturreservat ble vedtatt. Vedrørende sykling vises for øvrig til generelle kommentarer over. Til ønsket om ferdselsforbud på Skolleborgørvann/Buerørvann, vil Fylkesmannen bemerke at det ikke er gjennomført undersøkelser om vannets betydning som hekkeområde for fugl på svært lang tid. Fylkesmannen kjenner således ikke til data som kan begrunne et forslag om ferdselsforbud av hensyn til fuglelivet. Likeledes mener Fylkesmannen at det ikke er aktuelt å foreslå begrensninger i båtferdsel på sjøen av hensyn til opplevelsesverdier for landbasert friluftsliv. Båtopplag i strandsona i reservatet er ikke tillatt etter gjeldende forskrift der dette er uttrykt eksplisitt i kap.IV.3. I forslaget til ny forskrift mener Fylkesmannen at båtopplag fanges opp av § 3.c med formuleringen «Oppstillingen av tiltak er ikke uttømmende». På bakgrunn av høringen mener Fylkesmannen likevel at det er hensiktsmessig å videreføre ordlyden i gjeldende forskrift i ny forskrift ved eksplisitt å nevne båtopplag i § 3.c. Når det gjelder veien vest på Stangebråtåsen ønsker grunneier å opprettholde denne, noe Fylkesmannen har akseptert. De viktigste stiene i området vil bli lagt inn på vernekartet. Fylkesmannen anbefaler unntak i forskriften (§ 4) for vedlikehold av eksisterende stier angitt på vernekartet, med standard som på vernetidspunktet. Ønsket om at ATV kan benyttes og at dette tas inn i § 6.a kan ikke imøtekommes. Dette spørsmålet har Fylkesmannen forelagt Miljødirektoratet som fastholder denne bestemmelsen. Dispensasjon etter § 7 kan imidlertid påregnes og Fylkesmannen har mulighet til å gi flerårig dispensasjon. Det synes ikke aktuelt å utarbeide forvaltningsplan for området - § 10 er standard i forskriften for naturreservater. Forvaltningsplaner blir utarbeidet først og fremst for verneområder med betydelig behov for skjøtsel og/eller tilrettelegging.

Fylkesmannen tilrår reservatforslagene fremmet i tråd med merknadene over, og viser til forslag til avgrensning og til utkast til vernebestemmelser.

Miljødirektoratets tilråding:

Fylkesmannen skriver i sin tilråding at det kan påregnes dispensasjon for bruk av ATV for utfrakt av felt storvilt. Miljødirektoratet vil påpeke at det skal gjøres en konkret vurdering av om dispensasjon skal gis i forhold til ivaretagelse av verneformålet, og at dersom det gis flerårige tillatelser, så skal disse være tidsbegrenset.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Vestfjella naturreservat.

Samtidig oppheves forskrift 28.06.1985 nr. 4228 og 4229 om fredning av Vestfjella naturreservat, Aremark og Halden kommuner, Østfold og forskrift 22.12.1978 nr. 10 om fredning av Langmyra naturreservat, Halden kommune, Østfold.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Vestfjella naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift 28.06.1985 nr. 4228 og 4229 om fredning av Vestfjella naturreservat, Aremark og Halden kommuner, Østfold og forskrift 22.12.1978 nr. 10 om fredning av Langmyra naturreservat, Halden kommune, Østfold.

Felles omtale for områdene 29-31 i Buskerud

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Generelle merknader:

Språkrådet og Kartverket minner om at alle nye naturreservatnavn skal meldes inn til Sentralt stedsnavnregister og til stedsnavntjenesten.

Språkrådet har kommentar til navnet Juvsåsen ellers mener de at navnene er dekkende.

Kartverket påpeker at de ikke kan se at det er utarbeidet kart for områdene i henhold til Miljødirektoratets spesifisering.

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) påpeker at det foreligger lite informasjon om mineralressursene i områdene, og at dette bør fremskaffes for å ha et tilstrekkelig godt beslutningsgrunnlag ved vedtak om vern. Slike ressurser representerer store verdier, som kan bli båndlagt ved vern. DMF beskriver følgende mineralressurser som er registrert i NGU sine databaser: I Juvsåsen er det registrert flere mineralressurser både innenfor (nikkel) og like utenfor (molybden) verneforslaget. DMF kan ikke konkludere om dette er interessant for framtidig utnyttelse, og ber om at det gjennomføres kartlegging før videre behandling av forslaget. NGU har ingen registrerte forekomster innenfor de andre verneforslagene.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har gjort en enkel gjennomgang av verneforslaget og kan ikke se at de foreslåtte naturreservatene er i konflikt med vassdragsinteresser eller kjente energiressurser. NVE påpeker at det er vanlig at lokale netteiere er høringsinstanser, og at de ikke kan se at det er tilfelle her.

Landbruksdirektoratet påpeker at beite er tillatt. Ber om at det åpnes for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til oppsetting av gjerder, samt vedlikehold av disse, eller nødvendig motorferdsel i den forbindelse. I de områdene det er veier som skal brukes til drift av bakenforliggende skog, bemerker Landbruksdirektoratet at det i vernebestemmelsene ikke er åpnet for eventuelle nødvendige oppgraderinger av veiene. Det er heller ikke åpnet for nødvendig motorferdsel på veiene i forbindelse med drift av bakenforliggende skogareal. De ber Fylkesmannen vurdere å åpne for dette, dersom det er nødvendig for drift av bakenforliggende skogareal.

Forsvarsbygg opplyser at forbud mot start og landing med luftfartøy medfører at flykart må oppdateres med nye forbudsområder. Forsvarsbyggs utgangspunkt er at områdene, som i hovedsak er dekket av skog, ikke gir mulighet for landing med helikopter. Risikoen for at et av Forsvarets helikoptre skal lande innenfor verneområdene anses som svært lav. Forsvarsbygg mener det er tilrådelig å unnta Forsvarets virksomhet fra dette forbudet i samtlige verneforslag. Hensikten er ikke å skaffe Forsvaret generell landingstillatelse, men å knytte eventuelle forbud til den type virksomhet som utgjør en reell trussel for verneområdene, samt unngå uhensiktsmessige flykart.

Statens Vegvesen har ingen merknader til områdene.

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) er positiv til vern, og ønsker at uberørt natur kan brukes til fots og på tråsykkel. De mener strengere ferdselsrestriksjoner enn friluftsløven § 2 bare bør innføres der tungtveiende vernehensyn tilsier det. Dersom det ikke er registrert rødlistearter på skogbunnen der ferdselen foregår, er det ikke behov for å begrense ferdsel på stier og veier. NOTS ber om at restriksjoner mot ferdsel med sykkel tas ut av forskriftene og at ferdsel heller begrenses på bestemte sårbare stier i forvaltningsplan. Kartlegging og bruk av stier og gamle ferdselsveier er positivt og bidrar til kulturminnevern. NOTS mener at gjengroing ofte er et større problem enn bruk, og at sykling kan være med på å holde gamle stier oppe. De ber om at det lages en formulering som likestiller sykkelbruk vinterstid med annen ikke-motorisert ferdsel (ski, truger, hundekjøring, etc.) – altså at det kan sykles på "tilfrosset snødekt mark".

Fylkesmannens kommentarer til generelle merknader:

Navn: Fylkesmannen viser til at vernevedtak vanligvis omfatter områder fra flere fylker. Det er derfor hensiktsmessig at innmelding til Sentralt stedsnavnregister skjer på sentralt nivå, ved at enten Klima- og miljødepartementet eller Kartverket sørger for innmelding.

Kart: Fylkesmannen har nå sendt foreslåtte verneområder til Naturbase.

Informasjon om mineralske ressurser: Fylkesmannen viser til at ingen av de foreslåtte områdene er så store at de omfattes av krav om konsekvensutredninger. I saksbehandlingen tas det utgangspunkt i eksisterende kunnskap, men det blir ikke gjort nye registreringer. Innenfor de rammene Fylkesmannen har i verneplanarbeidet, ser vi det ikke som mulig å gjøre registreringer i forhold til potensielle næringer eller aktiviteter som ikke er pågående. Det ligger heller ikke noe krav til miljøforvaltningen om at de skal framskaffe ny kunnskap innen ulike tema. Gjennom

høringsrunden kan berørte parter legge fram kunnskap om andre interesser i de aktuelle områdene. De tre områdene der det er registrert mineralforekomster har svært høy verneverdi. Fylkesmannen vurderer kravene i naturmangfoldloven som ivaretatt gjennom verneplanprosessen, og tilrår at verneforslagene fremmes. Fylkesmannen tar informasjonen om de mineralske ressursene inn i beskrivelsen av de aktuelle områdene i denne tilrådingen.

Høring til lokale netteiere: Fylkesmannen har sendt høringen til alle de lokale netteierne. NVE står på lista over sentrale høringsinstanser, og de fikk kun tilsendt den adresselista, mens de lokale netteierne står på lista over lokale og regionale instanser.

Gjerder for husdyrbeite: Fylkesmannen ser at det kan være behov for gjerde for husdyr i enkelt av områdene. Gjennom en søknadsprosess kan forvaltningsmyndigheten sikre at gjerder blir satt slik at det ikke er til skade for verneformålet. For Juvsåsen, Fosseteråsen og Knipetjennåsen vil Fylkesmannen foreslå at det tas inn i forskriftene en mulighet for å gi dispensasjon for oppsetting av gjerde, samt motorferdsel for dette. Det tas inn et punkt i forskriften § 7 som sier: *Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til: Oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting.* Videre tas det inn et punkt i § 7 som gir mulighet for dispensasjon for motorferdsel ved oppsetting av gjerder.

Drift av bakenforliggende skog: Det er kun i Juvsåsen det går vei gjennom reservatet som brukes til drift av bakenforliggende skog.

Start og landing med Forsvarets luftfartøy: Fylkesmannen er enig i Forsvarsbygg sin argumentasjon og ser at sannsynligheten for at Forsvaret skal lande akkurat i disse områdene er liten. Det kan derfor ikke anses som noen stor trussel mot verneformålet. Spørsmålet er også drøftet av forsvaret og Miljødirektoratet tidligere, og i 2014 ble dette punktet tatt inn i alle forskriftene for skogvern. For områdene som tilrås i denne saken, anbefaler Fylkesmannen at det tas inn et punkt i § 6 som sier: *Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for: Forsvarets landing og start med luftfartøy.*

Sykling i stier: Fylkesmannen mener det er riktig å ha strengere bestemmelser for friluftsliv i vernede områder enn det friluftsløven åpner for på generell basis. Dette skyldes både forekomster av spesielt sårbare arter og naturtyper, og et ønske om at vernede områder skal fremstå som lite preget av slitasje. Vi er enig i at stiene i enkelte verneområder trolig kan tåle sykling og riding. I denne verneplanen vurderer vi imidlertid at sykling kan gi for stor belastning på flere av områdene.

Sykling i skiløyper: Sykling langs skiløyper vinterstid er en ny type aktivitet som i liten grad har blitt vurdert i tidligere verneprosesser. Vi konstaterer at dette ser ut til å være en aktivitet som er i vekst og som kan bli et attraktivt friluftslivtilbud i fremtiden. Fylkesmannen mener effektene utenfor verneområdene bør vurderes før en eventuelt åpner for slik bruk i vernede områder. På sikt kan det eventuelt, etter konkrete vurderinger, gis dispensasjon for å sykle i bestemte løyper, dette kan også vurderes gjennom forvaltningsplan.

29. Utvidelse av Knipetjennåsen naturreservat, Krødsherad kommune, Buskerud fylke

Nytt areal: 2086 dekar, hvorav 1912 dekar produktiv skog. Nytt totalareal: 6953 dekar.

Planstatus: LNFR, enkelte lokaliteter med ras og skredfare.

Inngrepstatus: På Åsen er det ei hytte og et uthus, det går en gammel traktorvei opp hit. Det er også ellers noen stier og gamle driftsveier inn i området, disse er avmerket på vernekartet.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

En skogeier har muntlig uttrykt ønske om at stier og gamle hesteveier skal merkes på vernekartet slik at de kan ryddes og holdes ved like.

Norsk Organisasjon for Terrengsykling reagerer på at det i forskriften for Knipetjennåsen åpnes for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til rydding av nye stier og bruk av hest utenfor eksisterende traseer. NOTS stiller spørsmål ved begrunnelsen for at nye stier ikke skal kunne benyttes av syklende.

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

Fylkesmannen er enig i at eksisterende stier og ferdselsårer i så stor grad som mulig bør avmerkes på vernekartet. Det vil da være generell adgang til å rydde og holde de ved like. Vi har i samarbeid med skogeier avmerket gamle ferdselsårer på kartet.

Innenfor reservatet er det både stier, traktorveier og skogsbilveier. I Knipetjennåsen er det relativt lite myrareal, og Fylkesmannen mener det ikke er særskilte forhold i Knipetjennåsen som skulle tilsi at stiene ikke kan benyttes til riding og sykling. Denne vurderingen ble også gjort i forbindelse

med det forrige vernevedtaket for Knipetjennåsen. Fylkesmannen foreslår at det blir gjort endring i forskriften § 5 b) ved at ordet *traseer* byttes ut med *stier*. Teksten blir da mer entydig og i samsvar med vernekartet. Det blir da tydelig at det er tillatt å ri og sykle på stiene.

Fylkesmannen mener at den generelle tillatelsen til å rydde stier og veier, samt ri og sykle, bør være knyttet til de stiene og veiene som er avmerket på vernekartet. Dette er viktig for å kunne ha en kontroll med bruk og eventuell slitasje. Forskriften for Knipetjennåsen åpner for at det skal kunne gis dispensasjon til riding utenom sti, men en slik tillatelse vil bli gitt innenfor et begrenset areal og/eller omfang. Det er ikke ment å gi en generell åpning for å ri utenom stier.

Dersom Fylkesmannen gir tillatelse til å rydde nye stier vil det ikke automatisk være tillatt å sykle der. Det må vurderes i det konkrete tilfelle og eventuelt gis en dispensasjon.

Fylkesmannen tilrår at Knipetjennåsen vernes som naturreservat med grense som under høringen og med følgende endringer i forskriften:

- Nytt punkt i § 6: Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for:
 - Landing og start med Forsvarets luftfartøy.
- § 5 b) endres til: Bruk av sykkel og hest og kjerre samt ridning er forbudt utenom på eksisterende veger og *stier* inntegnet på vernekartet.
- Det tas inn et punkt i forskriften § 7: *Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til: Oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting.* Videre tas det inn et punkt i § 7 som gir mulighet for dispensasjon for motorferdsel ved oppsetting av gjerder.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Knipetjennåsen naturreservat.

Samtidig oppheves forskrift 14.02.2014 nr. 159 om vern av Knipetjennåsen naturreservat, Krødsherad kommune, Buskerud.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Knipetjennåsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift 14.02.2014 nr. 159 om vern av Knipetjennåsen naturreservat, Krødsherad kommune, Buskerud.

30. Juvsåsen naturreservat, Sigdal kommune, Buskerud fylke

Totalareal 2655 dekar, hvorav 2149 dekar produktiv skog.

Planstatus: LNF-område med spredt boligbygging.

Inngrepsstatus: Det ligger ei lita hytte med uthus innenfor verneforslaget. En traktorvei krysser verneforslaget, denne må brukes for drift av bakenforliggende skog. Holmensetervegen traktorveg/vinterveg går gjennom verneforslaget. I søkket vest for Juvsåsen har det blitt tatt ut nikkell i et lite dagbrudd. Der er også en gammel hustuft. Ved Oksåsen har det vært en gammel bjørnестilling som er delvis sammenrast. Dette kulturminnet ønsker grunneier kunne restaurere/gjenoppbygge i tråd med gamle bilder, og Fylkesmannen er positiv til det. Utenom dette finnes det noen gamle hesteveier.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

To skogeiere forutsetter at Holmensetervegen kan oppgraderes til helårs traktorvei, veiklasse 8. Dette er viktig for skogsdrift på den indre del av eiendommene. Alternativet er at de må ut på offentlig vei, noe som blir en lang omvei. Mulighet for denne vegen er en forutsetning for at skogeierne skal inngå avtale om vern. Skogeierne ønsker grensejusteringer ved Vardåstjenn. De forutsetter at bilveiene til Vardåstjenn og Holmenhytta, som går langs grensa for reservatet, skal kunne oppgraderes til veiklasse 3, og ber derfor om at vernegrensa legges så langt ut fra veien at dette ikke hindres. De presiserer at det må kunne legges tømmer på begge sider av veien og dette krever seks meter fra veiskulder. Videre ønsker de at grøfta areal nord for Vardåstjenn ikke blir en del av makeskiftearealet. Stier og hesteveier, blant annet Prestvegen, Malmveien og en hestevei i Juvsåsen, må tegnes inn på vernekartet og kunne ryddes. Sigdalsløypa, en skiløype som krysser Krokstjenn-Holmenhytta, må kunne ryddes og tegnes inn på vernekartet. De påpeker at felt storvilt må kunne hentes ut med ATV. De påpeker noen feil i områdebeskrivelsen i høringsutkastet.

Nedre Sigdal Idrettsforening ved Orienteringsgruppa har utarbeidet nytt orienteringskart for området og arrangerer turorientering og mindre treningsløp innenfor forslag til verneområde. De ønsker å fortsette denne aktiviteten.

Språkrådet finner bare Juvåsen i Sentralt stedsnavnregister (SSR), og har bedt Kartverket om å reise formell navnesak. Kartverket påpeker at skrivemåten Juvåsen var et resultat av feil avskrift. Dette skal være Juvsåsen, og de har nå rettet dette i registeret slik at Juvsåsen nå er eneste godkjente skrivemåte på denne lokaliteten i Sigdal. Det er derfor ikke nødvendig med navnesak. Norsk Organisasjon for Terrengsykling (NOTS) mener det er uheldig at det ikke tillates sykling på stier fordi det ikke blir et sammenhengende sykkelnett, og peker særlig på at Holmensetervegen. De påpeker også at det ser ut som skiløypene i området er unøyaktig inntegnet.

Etter at fylkesmannen sendte sin tilråding til Miljødirektoratet, er følgende høringsuttalelser oversendt Miljødirektoratet:

Buskerud Orienteringskrets skriver at Sigdal IL har et kartlagt område for orientering. Slike orienteringskart er et idrettsanlegg for orienteringsidretten. Kartene koster 30.000,- 35.000 kr pr km² å produsere og brukes til konkurranser, trening og turorientering. For orienteringsidretten og turaktiviteter er det vitalt at kartlagte områder kan benyttes uten unødvendige begrensninger. Det nevnes i den forbindelse at slitasje på terrenget etter STORE orienteringsløp med mange tusen deltagere er undersøkt i Sverige, Finland og Norge. Kun midlertidig slitasje er dokumentert. På langt nær alle terreng kan benyttes til orientering og dermed til utarbeidelse av orienteringskart. De områdene som er kartlagt, er de mest aktuelle. Bruken av disse ønskes opprettholdt også i framtida. Følgende fakta om poster, løypetraseer og tilgjengelighet kan legges til grunn: Postplasseringer vil normalt ikke forekomme i terreng med farlig/dårlig fremkommelighet. Områder på orienteringskartet som beskyttes av hensyn til dyr eller planter, merkes med rød grenselinje og røde skråstreker innenfor grenselinjen, noe som blant orienteringsløpere er et velkjent symbol for forbudt område. I forbindelse med arrangement innhenter arrangør tillatelse fra grunneier om areal til parkering, samlingsplass og startplass. I forbindelse med turorientering kan det være aktuelt å innhente tillatelse fra grunneiere for hensiktsmessig parkering av tur- og deltakernes biler. Postplasseringer trenger ingen tillatelse fra grunneier, jf friluftsløven.

Buskerud Orienteringskrets ser etablering av verneplan for skog som positivt og et grunnlag for å bevare arealer slik at de får utvikle seg uten inngrep. Men Buskerud Orienteringskrets har kommentarer til noen av bestemmelsene som gjelder generelt for naturreservater og som brukt kunnskapsløst kan redusere orienterings- og turaktiviteter unødvendig: termen "idrettsarrangement" under §3 punkt 4 er en for generell begrensning hvis den anvendes på ferdsel mellom kontrollpunktene (postene) i en orienteringskonkurranse eller i forbindelse med turorientering.

Slik det står nå, er det gitt som unntak fra §7 i vernebestemmelsene:

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:

1. Avgrensa bruk av naturreservatet for aktiviteter som nevnt i § 3 nr. d) - "Bruk av reservatet til teltleir, idrettsarrangement mv".

Dette kravet gir en altfor omfattende prosedyre sett i lys av orienteringsaktiviteter og mulige konsekvenser. Det betyr en uhensiktsmessig byråkratisering av viktig frivillig arbeid for orienteringsidretten og folkehelsen.

Forum for natur og friluftsliv Buskerud er kjent med at orienteringsgruppa i Nedre Sigdal Idrettsforening bedriver orienteringssport i deler av de foreslåtte verneområdene i Sigdal. De støtter orienteringsgruppa og orienteringskretsen sine synspunkt, og håper at det kan vurderes om en slik aktivitet er forenlig med det ønskede vernet og ikke er til vesentlig skade for verneinteressene. Hvis det vurderes slik at dette kan forenes, ber de om at ønsket imøtekommes, slik at de kan fortsette sin aktivitet i området.

Fylkesmannens vurdering og tilråding: Fylkesmannen har vært på befaring i Juvsåsen sammen med skogeierne og de skogsakkyndige og sett på blant annet Holmensetervegen og grensejusteringene ved Vardåstjenn.

Holmensetervegen: Dette er en ferdselsveg som i uminnelige tider har vært et viktig bindeledd mellom bygda og de indre skogsområdene i forbindelse med skogsdrift, jakt og fiske. Den har vært brukt som traktorveg der den nederste halvparten er brukt både sommer og vinter, mens den øverste delen bare har vært kjørt om vinteren. Skogeierne ønsker å kunne oppgradere veien slik at den kan brukes hele året, og dette vil innebære rydding av enkelte trær samt noe grunnarbeid, bl.a. drenering av våte partier. Fylkesmannen ser at det er flere forhold som gjør denne saken spesiell.

Som erstatning får skogeierne makeskifte med prestegårdsskogen, og de vil ha stor nytte av denne traseen i forbindelse med drift av makeskiftearealene. I og med verneforslaget er det ikke andre muligheter for transport gjennom området, og de må da ut på offentlig vei som er mye lenger. Arbeidet er tenkt gjort nå i høst.

I områder som er foreslått vernet skal det normalt ikke skje tiltak i form av nye tekniske inngrep eller oppgradering av eksisterende anlegg. På grunn av de spesielle forholdene ved denne saken mener Fylkesmannen likevel det er akseptabelt at Holmensetervegen blir utbedret. På deler av strekningen vil arbeidet være vedlikehold av eksisterende traktorveg, på resten er det en oppgradering og mindre omlegging av eksisterende vinterveg. I og med at området ikke er vernet ennå, skal saken ikke behandles som en dispensasjonssak, men Fylkesmannen har, i overenskomst med Miljødirektoratet, bekreftet overfor skogeierne at tiltaket er i orden for vernemyndighetene. Vegen vil bli merket som traktorveg på vernekartet.

Fylkesmannen anbefaler at bruk av de to traktorvegene skal være generelt tillatt i forbindelse med skogsdrift og uttransport av felt elg og hjort. Det må også kunne gis tillatelse til motorferdsel på Holmensetervegen til transport av materialer og utstyr til hytte. Disse punktene foreslås derfor tatt inn i forskriften.

Grensejusteringer ved Vardåstjenn: Der vernegrensa går langs bilveger ønsker skogeierne mulighet for å utvide vegene, samt å legge tømmer langs vegen. Fylkesmannen kan ikke se at dette vil være til skade for verneformålet, og tilrår at grensa justeres slik at den ligger minimum 6 meter fra veien. Unntaket er langs myrkant der det vil være uheldig med utfylling, og der grensa ligger om lag 3 meter fra vegen.

Nord for Vardåstjern er det noen grøfter som munner ut i tjernet. Det grøfta arealet ligger utenfor verneforslaget, men renner inn i foreslått reservat. Ved eventuelt vedlikehold av grøftene vil det være behov for å grave opp helt ned til tjernet. Fylkesmannen mener dette ikke er ønskelig innenfor verneområdet, og tilrår at dette løses ved at arealet med grøfter tas inn i reservatet og ikke blir en del av makeskiftearealet. Dette utgjør om lag 7 dekar.

Stier og løyper: Fylkesmannen har oppdatert vernekartet med skiløype og stier fra Sigdal kommunes sti- og løypeplan. Skogeierne påpeker at traseen for skiløypa ikke stemmer helt med faktisk kjøretrasé. De påpeker også at de gamle ferdselsveiene Malmvegen og Prestvegen fortsatt mangler på vernekartet. Fylkesmannen vil sjekke dette og eventuelt ettersende oppdatert kart til Miljødirektoratet.

Bruk av sykkel: I Juvsåsen er det store og til dels sårbare naturverdier, og Fylkesmannen ønsker ikke å åpne for at det skal være tillatt å sykle på alle stier. Det er imidlertid tillatt å bruke sykkel på traktorveger, og i og med at Holmensetervegen blir omgjort til traktorveg, blir det mulighet for en gjennomgående sykkelforbindelse gjennom Juvsåsen.

Bruk av ATV til utkjøring av felt storvilt: I høringsforslaget er det hjemmel i forskriften § 7 til å gi dispensasjon for uttransport av felt elg og hjort med lett terrengkjøretøy. I tråd med vanlig praksis er dette ikke generelt tillatt, men søknadspliktig slik at det eventuelt kan settes vilkår for kjøringen.

Turorientering og idrettsarrangementer: Den foreslåtte forskriften for Juvsåsen har forbud mot idrettsarrangementer eller andre større arrangementer. Dette omfatter også å utplassere orienteringsposter i reservatet, da slike poster kan medføre mye konsentrert ferdsel med medfølgende slitasje og forstyrrelse. Det kan etter søknad gis dispensasjon for arrangementer eller utplassering av poster i de vernede områdene. Fylkesmannen har erfaring for at større arrangementer i enkelte tilfeller kan ha betydelig negativ påvirkning på naturverdiene. Effektene avhenger av type aktivitet, omfang, tidspunkt og sårbarheten i det berørte området. Derfor mener Fylkesmannen at idrettsarrangementer eller andre større arrangementer som hovedregel bør vurderes i forhold til verneformålet før gjennomføring. Ved å kreve søknad kan forvaltningsmyndigheten vurdere de effekter som det konkrete arrangementet kan medføre på verneverdiene, og om det er behov for å sette vilkår ved en eventuell dispensasjon. Slik kan omfang, tidspunkt og lokalisering styres slik at aktiviteten i minst mulig grad fører til skade på naturverdiene som er vernet. Dessuten vil forvaltningsmyndigheten på bakgrunn av tidligere gitte dispensasjoner kunne vurdere den samlede belastningen i området. Siden forvaltningen av verneområder har som mål at verneverdiene skal opprettholdes i et langt tidsperspektiv, må restriksjonsnivået i verneforskriftene settes med utgangspunkt i føre-var-prinsippet.

Samtidig skal forvaltningen av verneområdene ikke være strengere enn det som er nødvendig for å ivareta verneformålet på lang sikt. Det vil ofte være mulig å finne løsninger som både ivaretar verneformålet og sikrer slik aktivitet, blant annet gjennom å tilse at omfang, trasévalg og tidspunkt for gjennomføringen ikke kommer i konflikt med verneverdiene. En eventuell søknad bør sendes i

god tid for å få en best mulig gjennomgang og vurdering av saken. Arrangementer som gjennomføres årlig i tilnærmet lik form kan få flerårige dispensasjoner.

Forbudet omfatter ikke mindre grupper, arrangementer med inntil 30 deltakere er generelt tillatt. Større idrettsarrangementer bør være søknadspliktig slik at man har mulighet til å stille vilkår. Hvis arrangementer kan skade verneformålet bør de fortrinnsvis legges utenfor verneområder.

Bestemmelsene i verneforslaget vurderes som hensiktsmessig, både av hensyn til ivaretagelse av verneverdiene og bruken av områdene.

Fylkesmannen tilrår at Juvsåsen vernes som naturreservat med endring i grense som beskrevet og med følgende endringer i forskrift:

- Endring i § 4 nr 6: Vedlikehold av eksisterende *hytter* endres til Vedlikehold av eksisterende *bygninger*.
- Nytt punkt i § 6: Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for:
 - Nødvendig motorferdsel på traktorveier avmerket på vernekartet i forbindelse med skogsdrift.
 - Landing og start med Forsvarets luftfartøy.
- Nytt punkt i § 7: Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til: Oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting.
- Det tas inn mulighet i § 7 for å gi dispensasjon for motorferdsel i forbindelse med oppsetting av gjerder.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Juvsåsen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Juvsåsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

31. Fosseteråsen naturreservat, Øvre Eiker kommune, Buskerud fylke

Totalareal 1877 dekar, hvorav 1657 dekar produktiv skog.

Planstatus: LNF-område.

Inngrepsstatus: Innsjøene Øksne, Tistillen, Burvannet og Brånevann er regulert med 10 m. reguleringshøyde. Det går en gammel traktorvei fra Tistilstua og østover gjennom verneforslaget, med bru over sundet mellom Øksne og Tistillen.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Uttalelse fra skogeierne via Viken Skog: På vernekartet er det markert en sti sør på Fosseteråsen. Dette er en vei som er benyttet som traktorvei, og den bør benevnes som traktorvei/slepe både på kartet og i forskriften. Skogeierne ønsker at traktorveien skal kunne vedlikeholdes og brukes til nødvendig motorferdsel. De ønsker også at bruk av sykkel, hest og kjerre samt ridning skal være tillatt på traktorveien. Brua over Tistillen ved enden av traktorveien må inn på vernekartet. Statkraft har ansvaret for brua, og den vil ha behov for vedlikehold, muligens også oppgradering. Dette må inn i forskriften, alternativt kan grensa justeres slik at brufestet faller utenfor verneområdet. For utkjøring av felt storvilt benytter skogeierne i dag jernhest, men en av eierne har anskaffet sekshjuling og ønsker generell adgang til bruk av denne.

NOTS mener det må begrunnes hvorfor det ikke er gitt beskrivelse av stier og traktorveier eller begrunnelse for et forbud mot sykling. I Fosseteråsen passerer en gjennomgående sti i ytterkant av området. Verneplankartet viser ikke beliggenheten til Fossetra eller hvor en gammel setervei går.

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

Traseen sør på Fosseteråsen er forholdsvis gjengrodd, men Fylkesmannen er enig i at den bør benevnes som traktorvei i og med at den har vært i bruk som det. Vi foreslår derfor at *sti* endres til *traktorvei* i forskriften og på vernekartet. Fylkesmannen er enig i at denne veien vil kunne tåle motorferdsel for uttransport av felt elg og hjort, og foreslår at det tas inn som en unntaksbestemmelse.

Traseen sør på Fosseteråsen er slik at Fylkesmannen mener det er uproblematisk at den åpnes for bruk til sykling og bruk av hest. Vi foreslår at det tas det inn i § 5 at bruk av sykkel, hest og kjerre

samt ridning er tillatt. Fylkesmannen har ikke kjennskap til andre stier/veier innenfor vernegrensa enn denne, men skogsbilveiene rundt verneforslaget er godt egnet for sykling.

For utkjøring av felt elg og hjort blir det med dette generelt tillatt å kjøre på traktorveien samt å benytte jernhest. Fylkesmannen ønsker ikke at det skal være generelt tillatt med andre terrenggående kjøretøy, men foreslår at det åpnes for å kunne gi tillatelse til dette etter søknad.

Fylkesmannen mener det er hensiktsmessig at vernegrensa følger vannkanten. Brufestet ved sundet i Tistillen blir da liggende innenfor reservatet. Vedlikehold er generelt tillatt i forskriften § 4 nr 6, (vedlikehold av anlegg). Eventuell dispensasjon for motorferdsel er hjemlet i § 7 nr. 5.

Fylkesmannen tilrår at Fosseteråsen vernes som naturreservat med grense som under høringen, og med følgende endringer i forskriften:

- Forskriften § 4 punkt 9 endres til: Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for: Vedlikehold av eksisterende traktorvei inntegnet på vernekartet i henhold til tilstand på vernetidspunktet.
- Forskriften § 5 punkt 2 endres til: Utenom på traktorvei avmerket på vernekartet er bruk av sykkel, hest og kjerre samt ridning forbudt.
- Nytt punkt i forskriften § 6: Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for: Nødvendig uttransport av felt elg og hjort på traktorvei inntegnet på vernekartet.
- Nytt punkt i § 6: Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for: Landing og start med Forsvarets luftfartøy.
- Følgende punkt tas ut av forskriften § 7: Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til: Merking av eksisterende sti avmerket på vernekartet.
- Nytt punkt i forskriften § 7: Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til: Motorferdsel for uttransport av felt elg og hjort med lett terrengkjøretøy.
- Nytt punkt i § 7: Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til: Oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting. Det tas også inn i § 7 at det kan gis tillatelse til motorferdsel i forbindelse med oppsetting av gjerde.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Fosseteråsen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at det foreslåtte Fosseteråsen naturreservat grenser mot magasin for vannkraftproduksjon, og grensen følger høyeste regulerte vannstand (HRV). Ved flom kan vannstanden stige over HRV og det kan da være nødvendig å gjøre avbøtende tiltak i denne sonen selv om den ikke er en del av magasinet. Slike tiltak må gjennomføres på mest mulig skånsom måte og vil da normalt ikke berøre verneverdiene. Eventuelle dispensasjoner må vurderes etter den generelle dispensasjonshjemmelen.

Departementet presiserer at vernegrensen følger HRV også rundt Store Brånevann da dette vannet inngår i reguleringsmagasinet. Av hensyn til planlagt overføring av vann fra et nærliggende vassdrag justeres grensen i nordvest til ca 30 meter fra bekkeutløpet.

Departementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Fosseteråsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

32. Granslia naturreservat, Hof kommune, Vestfold fylke

Totalareal 223 dekar, hvorav 220 dekar produktiv skog.

Planstatus: Arealet er avsatt til LNF-område i kommuneplanens arealdel.

Inngrepsstatus: Det er en enkel traktorvei som går opp gjennom lia, samt nord i området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

WWF Norge støtter vern av det tilbudte området og mener avgrensingen er god.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) kan ikke se at det foreslåtte området kommer i direkte konflikt med mineralske ressurser, men gjør likevel oppmerksom på at det er et masseuttak i en sand- og grusressurs i nærheten av det foreslåtte verneområdet. Det bes om at mineralske ressurser tas opp som et tema i videre vurdering av vern, og at det i bestemmelsene åpnes for:

Ferdsel i forbindelse med leting etter mineralske ressurser, jf. § 8 i mineralloven

Ferdsl i forbindelse med kartlegging og tilsyn av eventuelle tidligere og nåværende mineraluttak, jf. § 13 i mineralloven

Tiltak i forbindelse med sikring av eventuelle gamle gruveåpninger og forurensning fra eventuell tidligere gruveaktivitet.

Tønsberg soppforening opplyser å ha besøkt lokaliteten og kartlagt *to vedlevende, rødlista sopparter; svartsonekjuka og skrukkeøre. Registreringene er lagt inn på Artsobservasjoner.*

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) erfarer at stier og løyper i utmark er en viktig forutsetning for mange menneskers fysiske aktivitet og avkobling fra en stressende hverdag.

NOTS viser til at det enkelte ganger innføres strengere ferdselsrestriksjoner enn frilufsloven § 2 ved vern etter naturmangfoldloven, og mener at eventuelle begrensninger på fri ferdsel må begrunnes godt. NOTS påpeker at det ikke er tegnet inn stier eller veier i områdekartet, og ber om at dette undersøkes og registreres i vernekartet, samt at disse tillates ryddet iht. Merkehåndboka. I forhold til § 5 b stiller NOTS spørsmål til om det er nødvendig med en så streng måte å formulere en ferdselsrestriksjon som i praksis er det samme som frilufsloven § 2. NOTS ønsker at vern av skog også fører til at eksisterende stier og gamle ferdselsveier blir kartlagt og således bidrar til kulturminnevern. Deres oppfatning er at dette også ønskes oppfylt gjennom vernet av områdene. Formuleringen «sti inntegnet på vernekartet» i § 4 f/5b forutsetter at området er grundig kartlagt for stier. NOTS forslår videre at det lages en formulering som likestiller sykkelbruk vinterstid med annen ikke- motorisert ferdsel (ski, truger, hundekjøring etc.) — altså at det kan sykles på «tilfrosset, snødekt mark».

Kartverket forutsetter derfor at kartet over verneområdet utarbeides i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon. Kartverket minner dessuten om at vernemyndigheten skal melde inn navnet på naturreservatet til Kartverket for registrering i Sentralt stedsnavnregister (SSR).

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) kan ikke se at det foreslåtte naturreservatet er i konflikt med vassdragsinteresser eller kjente energiressurser. NVE forutsetter at eventuelle konsekvenser vedrørende nettet vurderes av Statnett og Skagerak energi, som også er høringsinstanser.

Landbruksdirektoratet har ingen merknader til forslaget. Direktoratet bemerker for øvrig at det etter lov om motorferdsel i utmark og vassdrag er tillatt med motorferdsel i forbindelse med nødvendig person- og godstransport i jordbruks-, skogbruks- og reindriftsnæring.

Luftfartstilsynet har ingen merknader til verneforslaget.

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

Friluftslivsloven: Vi kan ikke se at bestemmelsene i forskriften stiller strengere krav til ferdsel enn friluftslivsloven § 2. Eksisterende traktorveier og sti er for øvrig gått opp med GPS og kartfestet i vedlagte forslag til vernekart. Traktorveier og sti kan vedlikeholdes og holdes åpne ved rydding. Fylkesmannen kan ikke se at vernebestemmelsene er til hinder for å legge Merkehåndboka til grunn ved rydding og ev. merking, men ønsker ikke å legge dette inn som et krav for rydding og merking av sti og traktorvei.

Bestemmelsen § 5 b innebærer en ferdselsrestriksjon i terrenget og er en standardbestemmelse for reservater. Vår vurdering er derfor at det ikke er behov for å endre forskriften på dette punktet.

Mineralske ressurser: Naturmangfoldloven § 41 sier at det som ledd i saksbehandlingen også skal innhentes kunnskap om andre mulige verdier i området. Dette vil i hovedsak være å samle kunnskap som allerede er kjent, herunder informasjon om pågående næringer eller aktiviteter. Når det gjelder direktoratets forslag til bestemmelser i verneforskriften mener vi at dette må avklares av Miljødirektoratet, da disse har en generell form og vil være aktuelle for flere naturreservat. Nevnte aktiviteter kan uansett omsøkes etter naturmangfoldlovens § 48.

Utforming av vernekart: Kartverket forutsetter at kartet over verneområdet utarbeides og presenteres i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon. Vernekartet er i etterkant av høringen endret og utarbeidet etter malen fra Miljødirektoratet. Om forslag til vernekart ikke er etter en slik standard eller oppsett som Miljødirektoratet ønsker, ber vi om en tilbakemelding på det.

Fylkesmannen tar merknaden om at vernemyndigheten må melde inn navnet på reservatet til Kartverket til orientering, og legger til grunn at Miljødirektoratet er ansvarlig for dette.

Annet: Grunneier informerte på telefon at det ligger et lite, gammelt steinbrudd i lifoten innenfor vernegrensa. Grunneier har ønske om at det i forskriften gis mulighet for et begrenset uttak av stein til eget bruk i dette bruddet. I forståelse med grunneier formidles innspillet videre i tilrådingen, med en anmodning om at Miljødirektoratet vurderer dette nærmere.

Fylkesmannens tilråding: Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med små endringer i vernegrensen, og med forskrift som under høringen bortsett fra endring av arealet fra ca. 230 dekar til ca. 223 dekar.

Miljødirektoratets tilråding: Fylkesmannen ber Miljødirektoratet vurdere om forskriften skal åpne for uttak av stein til eget bruk i gammelt steinbrudd innenfor verneområdet. Miljødirektoratet mener det er forvaltningsmyndigheten for verneområdet som har de beste forutsetninger for å vurdere denne typen problemstillinger, og mener evt søknad om dispensasjon behandles etter § 48 i naturmangfoldloven. Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Granslia som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Granslia naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

33. Askilsåsen naturreservat, Sande kommune, Vestfold fylke

Totalareal 874 dekar, hvorav 627 dekar produktiv skog.

Planstatus: Arealet er avsatt til LNF-område i kommuneplanens arealdel.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

WWF Norge støtter vern av området, men viser til at det mangler en del av arealet som Biofokus har foretatt naturfaglig registrering på. WWF håper at Fylkesmannen/skogeierlaget får hentet inn tilbud på det arealet som i dag ikke er tilbudt til frivillig vern.

Språkrådet: Stedsnavntjenesten har registrert Askilsåsen (og Askilsdalen) som eneste godkjente skrivemåte, men for tjernet like ved er Askjelsvannet vedtatt skrivemåte (Askjelsvannet er avslått). De har derfor bedt Kartverket om å reise formell navnesak på naturnavnet Askilsåsen. Skrivemåten som blir vedtatt for dette navnet er dermed retningsgivende for navnet på verneområdet.

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) erfarer at stier og løyper i utmark er en viktig forutsetning for mange menneskers fysiske aktivitet og avkobling fra en stressende hverdag. NOTS viser til at det enkelte ganger innføres strengere ferdselsrestriksjoner enn frilufsloven § 2 ved vern etter naturmangfoldloven, og mener at eventuelle begrensninger på fri ferdsel må begrunnes godt. NOTS påpeker at det ikke er tegnet inn stier eller veier i områdekartet, og ber om at dette undersøkes og registreres i vernekartet, samt at disse tillates ryddet iht. Merkehåndboka. I forhold til § 5 b stiller NOTS spørsmål til om det er nødvendig med en så streng måte å formulere en ferdselsrestriksjon som i praksis er det samme som frilufsloven § 2. NOTS ønsker at vern av skog også fører til at eksisterende stier og gamle ferdselsveier blir kartlagt og således bidrar til kulturminnevern. Deres oppfatning er at dette også ønskes oppfylt gjennom vernet av områdene. Formuleringen «stier inntegnet på vernekartet» i § 4 f/5b forutsetter at området er grundig kartlagt for stier. Gjengrodde far og stier må tillates vedlikeholdt og brukt. NOTS viser videre til at forslaget til verneforskrift ikke er til hinder for skiaktiviteter. Utstyrsutviklingen, eksempelvis fatbike, for sykler, gjør det stadig mer aktuelt med sykling også vinterstid. NOTS forslår at det lages en formulering som likestiller sykkelbruk vinterstid med annen ikke- motorisert ferdsel (ski, truger, hundekjøring etc.) - altså at det kan sykles på «tilfrosset, snødekt mark».

Kartverket viser til at utkast til vernekart ikke er utarbeidet iht. Miljødirektoratets produktspesifikasjon. Kartverket minner dessuten om at vernemyndigheten skal melde inn navnet på naturreservatet til Kartverket for registrering i Sentralt stedsnavnregister (SSR).

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) kan ikke se at det foreslåtte naturreservatet er i konflikt med vassdragsinteresser eller kjente energiresurser. NVE forutsetter at eventuelle konsekvenser vedrørende nettet vurderes av Statnett og Skagerak energi, som er høringsinstanser.

Forsvarsbygg viser til at forslaget inneholder en generell unntaksbestemmelse for militær operativ virksomhet, som anses tilfredsstillende. De anser at også luftoperativ virksomhet dekkes av denne bestemmelsen. Forsvarsbyggs utgangspunkt i saken er at området ikke har særskilte arealbruksinteresser for Forsvaret, og at områder dekket av skog uansett ikke gir mulighet for landing med helikopter. Forskriften nedlegger dermed et forbud mot en virksomhet som ikke kan regnes som en trussel mot verneformålet, men som likevel kan gi en administrativ konsekvens for Forsvaret ved at flykart må oppdateres med nye forbudsområder. Forsvarsbygg mener derfor at det bør være tilrådelig å unnta Forsvarets virksomhet fra forbudet i verneforskriften. Hensikten er ikke å skaffe Forsvaret generell landingstillatelse, men snarere å tilpasse verneforskriften til de forhold

som området reelt sett skal skjermes for, samt unngå uhensiktsmessige flykart. Forsvarsbygg anmoder på bakgrunn av dette at det i forskriften tas inn følgende nytt underpunkt i § 6 Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene: Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for: x)

Landing og start med Forsvarets luftfartøy.

Landbruksdirektoratet og Luftfartstilsynet har ingen merknader til verneforslaget.

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

Utvidelse av området: En av grunneierne innenfor området for naturfaglig registrering har ikke hatt ønske om å være med videre i prosessen, og arealet er derfor ikke med i verneforslaget.

Navnesak Fylkesmannen tar Stedsnavntjenestens svar til etterretning og sender vedtak i navnesaken over til Miljødirektoratet så snart det foreligger.

Friluftsløven: Vi kan ikke se at bestemmelsene i verneforskriften stiller strengere krav til ferdsel enn friluftsløven § 2. Eksisterende stier for øvrig gått opp med GPS og kartfestet i vedlagte forslag til vernekart. Stier kan vedlikeholdes og holdes åpne ved rydding. Det er ikke traktorveier innenfor forslaget til vernegrense. Bestemmelsen § 5 b innebærer en ferdselsrestriksjon i terrenget og er en standardbestemmelse for reservater. Vår vurdering er derfor at det ikke er behov for å endre forskriften på dette punktet. Vi kan heller ikke se at det er behov for å endre forskriften når det gjelder sykling på stier vinterstid, da det ikke er begrensninger på årstid.

Utforming av vernekart: Kartverket forutsetter at kartet over verneområdet utarbeides og presenteres i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon. Vernekartet er i etterkant av høringen endret og utarbeidet etter malen fra Miljødirektoratet. Om forslag til vernekart ikke er etter en slik standard eller oppsett som Miljødirektoratet ønsker, ber vi om en tilbakemelding på det. Forslaget til vernekart mangler inntegning av utsiktspunktet ved Røysa. Fylkesmannen vil ettersende til Miljødirektoratet oppdatert kart med punktet inntegnet. Fylkesmannen tar merknaden om at vernemyndigheten må melde inn navnet på reservatet til Kartverket til orientering, og legger til grunn at Miljødirektoratet er ansvarlig for dette.

Endring av verneforskrift: Forsvarsbygg ber om at det gjøres en endring i de generelle ferdselsbestemmelsene under § 6, slik at bestemmelsene ikke er til hinder for landing og start med Forsvarets luftfartøy. I og med at dette er en endring som vil kunne legge føringer for flere naturreservat, overlater vi til Miljødirektoratet å vurdere dette.

Fylkesmannens tilråding: Fylkesmannen tilrår at området blir vernet som naturreservat med små endringer i vernekartet, og med forskrift som under høringen, bortsett fra liten endring i areal.

Miljødirektoratets tilråding: Når det gjelder navn, viser Miljødirektoratet til omtale av dette i de generelle kommentarene, og tilrår at navn på verneområdet blir Askilsåsen naturreservat. Dersom namnesaken gir et annet utfall, vil Miljødirektoratet i etterkant av vernet foreta namneendring i tråd med namnesaken.

Etter at fylkesmannen har gitt sin tilråding, har en av grunneierne gitt beskjed om at det arealet han tilbyr for vern er redusert med om lag 10 dekar. Det er ingen spesielle verne kvaliteter som faller ut av vernet på grunn av dette, og direktoratet tilrår vern av området med redusert avgrensning.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Askilsåsen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Askilsåsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

34. Ryggsåsen naturreservat, Re og Holmestrand kommuner, Vestfold fylke

Totalareal 1422 dekar, hvorav 1348 dekar produktiv skog.

Planstatus: Arealet er avsatt til LNF-område i kommuneplanens arealdel.

Inngrepstatus: En del driftsveier/sleper, og merkede turveier. Det står en TV-mast på Ryggsåsen.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Statnett viser til at verneforslaget ikke direkte berører Statnetts eksisterende kraftledning i området, da den ligger drøye 200 meter bort. Det forutsettes at Statnett fortsatt vil ha uhindret tilgang til ledningene med installasjoner i forbindelse med drift, vedlikehold og oppgraderinger. Det kan bety bruk av både kjøretøy og helikopter. I forbindelse med en oppgradering av spenning

på ledningen har Statnett et prinsipp om å samle naturinngrep i størst mulig grad. Det er derfor aktuelt å bygge i eksisterende trase med mindre justeringer, eventuelt parallelt med eksisterende trase før gammel ledning saneres dersom forhold skulle tilsa at dette er den beste framgangsmåten. Informasjonen bes ivarettatt i den videre planleggingen.

En av grunneierne har innsigelse til navnet Ryggsåsen- Kalsrudåsen naturreservat. Han skriver at mange mener at navnet er unødvendig langt og tungt, og i utgangspunktet bør være et kort navn. I tillegg er det Ryggsåsen som er best kjent blant folk flest. Det er bare en av grunneierne som ønsker Ryggsåsen- Kalsrudåsen naturreservat som førstevalg, de andre har Ryggsåsen naturreservat som førstevalg. Valg av Ryggsåsen underbygges også av at denne åsen er klart dominerende i areal.

Landbruksdirektoratet viser til at det ikke er gjort generelle unntak fra vernebestemmelsene for bl.a. beiting, og da heller ikke for utsetting av saltsteiner m.m. Landbruksdirektoratet bemerker også at det i vernebestemmelsene ikke er åpnet for eventuelle nødvendige oppgraderinger av eksisterende skogsbilvei. I verneforskriften er det åpnet for at skogsbilveien kan brukes for drift av bakenforliggende skogareal, og Fylkesmannen bes vurdere å åpne opp for slike tiltak i forskriften, dersom det er nødvendig for å drive dette skogarealet.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) påpeker at det foreligger lite informasjon om mineralressursene i verneforslaget, og viser til at naturmangfoldloven § 41 innebærer at det må fremskaffes tilstrekkelig kunnskap slik at vernemyndighetene kan ha godt nok beslutningsgrunnlag for å ta stilling til vern.

Stedsnavntjenesten for Østlandet (Språkrådet) anbefaler skrivemåten Ryksåsen i samsvar med skrivemåten i Sentralt stedsnavnregister (SSR). Det andre navnet har skrivemåten Karlsrudåsen i SSR, mens primærnavnet har skrivemåten Kalsrud. Kalsrud er skrivemåten i Norske Gaardsnavne og i matriklene fra 1886 og 1905. Med bakgrunn i dette har Språkrådet kontaktet Kartverket og bedt om at det blir reist formell navnesak på navnet Ka(r)lsrud/Ka(r)lsrudåsen, og fremholder at Fylkesmannen må vente til det er gjort vedtak i denne saken før navnet kan benyttes som (del av et) naturreservatnavn. Det ble på et senere tidspunkt presisert fra Kartverket at det er behov for å reise formell navnesak på Ryggsåsen også, hvis det ikke er akseptabelt å bruke Ryksåsen slik Språkrådet tilrår.

Landbrukskontoret i Hof støtter opprettelsen av edelløvskogreservatet. I utarbeidelsen av forvaltningsplan for området mener de det bør vurderes om granplantefelt kan stå fram til hogstmoden alder og deretter avvirkes med påfølgende naturlig foryngelse av edelløvskog.

Ivrig idrettslag har følgende innspill og kommentarer; «1) *Det bør komme frem at det ved skilting og rydding er anledning til å merke og rydde ut fra merkehåndboka som Vestfold Fylkeskommune holder kurs i. Noen av traseene er det lenge siden er ryddet og det bør gis anledning til å foreta rydding der det faller naturlig og at en her også kan gå ut fra merkehåndboka. Når det står i bestemmelsene at det kan ryddes slik som tilstanden er på vernetidspunktet og det blir litt misvisende ut fra når turløypene sist ble ryddet. 2) Mulig manglende inntegning av traktorvei. Vi mener det er en traktorvei i nordenden av merket natursti mot nord/øst Se anmerkning i vedlagt turkart over området. Dette bør kvalitetssikres ved befarung i marka. 3) Eksisterende og ønskede skiløyper for framtiden. Det er et sterkt ønske at det for framtiden gis mulighet til å rydde og maskinpreparere ei skiløype over åsen og at dette tas med i bestemmelsene. Har tegnet inn forslag til trase. Går mye på eksisterende traktorveier som dog må ryddes bedre. Ellers er det i dag også skiløyper som blir kjørt opp på vinteren. Disse bør angis på kartene. Bestemmelsene henviser til disse, men kan ikke se at det kommer frem på kartet. Viser her til anmerkninger på vedlagte kart. 4) Kvalitetssikre inntegnede turstier. Foreslår en ny befarung i åsen for å kvalitetssikre turstiene og traktorveiene. Forstår ikke helt den nord/nordøstre turstien som nevnt i punkt 2.»*

Idrettslaget har i tillegg muntlig ytret ønske om å åpne opp for å kjøre med løypemaskin på etablert skogsbilvei nordvest i området.

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

Kraftlinje: Tiltak som ligger utenfor vernegrensen for skjøtsel og oppgradering av kraftledning er uproblematisk. Hvis planlagte tiltak mot formodning vil berøre områder innenfor reservatgrensen, har Statnett mulighet til å søke dispensasjon fra verneforskriften jf. naturmangfoldloven § 48.

Navneendring: Det er ønskelig at det er enighet om navnevalget når avtalen om frivillig vern skrives under, slik at det er grunneierne selv som fremmer et felles forslag. I denne saken har det

kommet innspill fra en av grunneierne om et annet navnevalg, Ryggsåsen naturreservat, under høringen. Vi må derfor ta stilling til navnevalget ut fra de argumentene som har kommet inn. Hovedargumentet slik Fylkesmannen oppfatter det er at et flertall av grunneierne har Ryggsåsen naturreservat som førstevalg. Vi mener at dette bør veie tungt i saken. Vi er også enig i at det er en fordel med et kort og lettfattelig navn, selv om det ikke er avgjørende i saken. At den største delen av området ligger innenfor Ryggsåsen taler i samme retning. Vi tilrår at navnet endres fra Ryggsåsen-Kalsrudåsen naturreservat til Ryggsåsen naturreservat, i tråd med høringsuttalelsen.

Kunnskap om mineralske ressurser: Naturmangfoldloven § 41 sier at som ledd i saksbehandlingen skal det også innhentes kunnskap om andre mulige verdier i området. Dette vil i hovedsak være å samle kunnskap som allerede er kjent, herunder informasjon om pågående næringer eller aktiviteter. Gjennom arbeidet med kvartærgeologisk verneplan for Vestfold på 1980- tallet, ble berggrunn og løsmasser i åsen kartlagt. I lokalitetsbeskrivelsen oppgis det at berggrunnen består av rombeporfyr, mens løsmassene hovedsakelig er strandavsetninger og et tynt, usammenhengende dekke av grovt forvittringsmateriale (frostforvitret stein av rombeporfyr). Fylkesmannen har ikke ressurser til å gjøre ytterligere utredninger innenfor temaet, og mener at dette eventuelt må avklares av Miljødirektoratet.

Beiting: Beiting vil også gi behov for oppsetting og vedlikehold av gjerder. Fylkesmannens synspunkt er at inngjerding av området og utsetting av beitedyr kan gjøre området mindre attraktivt for allmennheten. Ryggsåsen er et attraktivt friluftsområde med et omfattende merket sti- og veisystem, egnet til turgåing, sykling, ridning og skigåing. Området som er foreslått vernet er etter det vi kjenner til ikke brukt som husdyrbeite, og det er heller ikke fremmet noe ønske om å bruke området til beite. Fylkesmannen anbefaler derfor ikke endringer i verneforskriften på dette punktet.

Oppgradering av skogsbilvei: Fylkesmannen vil ikke utelukke et behov for oppgradering av skogsbilvei dersom det er nødvendig for drift av bakenforliggende areal, og har innarbeidet dette i forskriften under § 7 Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser punkt j).

Navnesak: Fylkesmannen tar innspillet til etterretning videresender vedtak i navnesaken til Miljødirektoratet.

Forvaltningsplan: Fylkesmannen ser det som lite aktuelt å utarbeide en forvaltningsplan for området og heller ikke skjøtselsplan for avvirkning av granplantefelt vil bli prioritert. Granplantefeltet vil etter hvert som det bryter sammen produsere død ved og kvaliteter som er positivt for artsmangfoldet, og vil på sikt etablere seg som naturskog.

Innspill fra Idrettslaget: Idrettslagets første anmerkning er at det i forskriften står at det kan ryddes slik som tilstanden er på vernetidspunktet, og at dette er misvisende fordi flere stier er under gjengroing. Bruken av «i henhold til tilstand på vernetidspunktet» er ikke ment å være til hinder for vanlig vedlikehold, som rydding, men er med for å presisere at tillatt vedlikehold ikke omfatter en oppgradering av standard, utvidelse av traseer/stier etc.

Vårt utgangspunkt er at det ikke skal ryddes mer langs eksisterende stier og veier enn det som har vært praksis til nå. Med nødvendig rydding menes rydding av vegetasjon som er til hinder for den tillatte bruken av stier og veier i naturreservatet. Ved gjenåpning av stier som har vært under gjengroing noen år, ser Fylkesmannen at det kan være et behov for nærmere avklaring av hva som er nødvendig rydding og åpning av stien. Det kan derfor etter søknad gis dispensasjon til rydding av stier under markert gjengroing og som er inntegnet på vernekartet, jf. § 7 b.

Fylkesmannen kan ikke se at vernebestemmelsene er til hinder for å legge Merkehåndboka til grunn ved rydding og merking av stier og veier, men ønsker ikke å legge dette inn som et krav for rydding og merking av løypenettet. At det står merking «i henhold til tilstand på vernetidspunktet», betyr ikke at merkingen og skiltingen ikke kan fornyes, men merkingen skal ikke øke i omfang eller endres vesentlig fra tilstanden på vernetidspunktet.

Etter innspill fra Idrettslaget gjennomførte Fylkesmannen en ny befaring av området for å kvalitetssikre data i vernekartet. Traktorveien som Idrettslaget viser til under punkt 2, er en traktorvei og ikke en sti som markert i forslaget til vernekart som ble sendt på høring. Dette er nå endret i samsvar med de faktiske forhold.

Idrettslaget ytrer sterkt ønske om at det for framtiden gis mulighet til å rydde og maskinpreparere ei skiløype over åsen. Fylkesmannen har vurdert de to alternativene som er skissert etter befaring.

Det er Fylkesmannens oppfatning at en eventuell nyetablering av skiløype bør legges til egne veier for å begrense naturinngrepet. Vi har derfor åpnet opp for at det etter søknad, under § 7 Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser punkt f, kan tilrettelegges for skiløype på traktorveien som

går fra nord i verneområdet og ut mot vestsiden av dette, jf. vernekartet. Traktorveien er under gjengroing og må ryddes dersom det skal kunnes kjøres opp spor, samtidig er det behov for nyrydding av en kort strekning i sør på ca. 50 m, da traktorveien slutter noe innenfor reservatgrensen. Vårt utgangspunkt er at bredden på skiløypa skal tilpasses den etablerte traktorveien, og det kan foretas nødvendig rydding for å holde veien åpen.

Vår vurdering er at den foreslåtte traseen som går fra sør mot øst midt i verneområdet, ikke bør tas inn som et tiltak etter søknad under § 7 Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser. Tiltaket vil innebære nyrydding i et skogområde langs en gammel gjengrodd sti, som ikke lenger kan sees i marka over en strekning på ca. 600 meter. I dette området er det blant annet et ospeholt og mye læger av gran på bakken som bør overlates til fri utvikling.

Veien i nordvest som også ønskes løypekjørt er planlagt oppgradert med en økning i veibredde fra ca. 3 til ca. 4 meter. Veien vil holdes åpen for drift av bakenforliggende areal og er etter Fylkesmannens syn egnet til løypekjøring vinterstid. Oppkjøring av løyper på denne veien tas derfor inn som et unntak i bestemmelsene. Bredden på skiløypa må tilpasses veibredden.

Markering av etablert skiløype sør i området hadde falt ut av vernekartet i høringsforslaget, og er nå tatt inn igjen.

Annet: Vi har i tillegg åpnet opp for mulighet til å brenne bål i verneområdet, samt vegetasjonsrydde ved utsiktspunkt etter søknad, jf. § 4 i og § 7 k i bestemmelsene.

Fylkesmannen tilrår vern av området som naturreservat med nevnte endringer av høringsforslaget

Miljødirektoratets tilråding: Dersom navnesaken ikke er avgjort innen et vernevedtak, anbefaler Miljødirektoratet at navnet på verneområdet blir Ryggåsåsen naturreservat. Dersom vedtak i navnesak gir et annet utfall, vil Miljødirektoratet endre navnet på verneområdet i tråd med navnevedtaket. Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Ryggåsåsen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Askilsåsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

35. Lunde naturreservat, Larvik kommune, Vestfold fylke

Totalareal 276 dekar, hvorav 263 dekar produktiv skog.

Planstatus: Arealet er avsatt til LNF-område i kommuneplanens arealdel.

Inngrepstatus: Det går en kraftlinje gjennom området øst for sumpskogen. Det går et par bekker gjennom sumpskogen, trolig er hele eller deler av disse tidligere opparbeidede grøfter.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Larvik og Omegns Turistforening viser til at de ikke har løyper innenfor foreslått verneområde.

WWF Norge støtter vern av det tilbudte området, men påpeker at det i Biofokus-rapporten vises til at det finnes verne kvaliteter på tilgrensende naboeiendom i sør. Lunde skog er et lite område og WWF mener at det vil styrkes betraktelig med det tilliggende området.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) gjør oppmerksom på at det foreslåtte området ligger ca. 800 meter nord for en larvikittforekomst, og at den er gitt verdien «nasjonalt viktig» av Norges geologiske undersøkelse (NGU). I ressurskartet for Larviks kommunedelplan er området like vest for planområdet gitt kategorien «Deler av forekomst kan være viktig». Det er imidlertid ikke planer om å ekspandere dagens brudd i denne retningen i et 30-40 års perspektiv. DMF kan ikke se at det foreslåtte verneområdet kommer i direkte konflikt med kjente steinressurser. Det er likevel viktig at dette vurderes videre, og at man ikke legger vernebestemmelser som er til hinder for videre utnyttelse av forekomstene.

Språkrådet ved Stedsnavntjenesten har kommet med to uttalelser i saken, da foreslått navn på området ble byttet fra Lunde under kunngjøringen til Lynne under høringen. Etter endring av navn til Lynne viser Språkrådet til at saken har vært hos dem til vurdering tidligere, da med skrivemåten Lunde. Rådet hadde ingen merknader til skrivemåten Lunde, men ettersom det foreslåtte verneområdet ligger syd for begge Lundegårdene, ble det vist til Søndre Lunde eller Sørlynde som alternative navn på verneområdet. Fylkesmannen endret navneforslaget til Lynne etter grunneiers ønske i høringen og Språkrådet har uttalt seg også til dette: «Skrivemåten Lynne er i tråd med

uttaleopplysningene i vårt arkiv (/lyn 'na/ i herredsregisteret og bustadnavnarkivet, og /ly'nne, la'nne/ i Norske Gaardsnavne), men ikke i tråd med navnets opphav, som er dativformen av ordet lund 'liten skog'. Lunde er også eneste skrivemåte av navnet i Sentralt stedsnavnsregister (SSR)». Språkrådet anbefaler derfor at Fylkesmannen går tilbake til navnet Lunde, da skrivemåten Lynne vil tilsløre navnets opphav, jf. stedsnavnsloven (kommentarer til lovteksten, § 1 første ledd): «Den skriftforma namna får, skal ikkje skygge for meiningsinnhaldet, og i dei fleste tilfella er stadnamna samansette av vanlege ord sjølv om uttalen varierer».

Forsvarsbygg viser til at forslaget inneholder en generell unntaksbestemmelse for militær operativ virksomhet, som anses tilfredsstillende. De anser at også luftoperativ virksomhet dekkes av denne bestemmelsen. Forsvarsbyggs utgangspunkt i saken er at området ikke har særskilte arealbruksinteresser for Forsvaret, og at områder dekket av skog uansett ikke gir mulighet for landing med helikopter. Forskriften nedlegger dermed et forbud mot en virksomhet som ikke kan regnes som en trussel mot verneformålet, men som likevel kan gi en administrativ konsekvens for Forsvaret ved at flykart må oppdateres med nye forbudsområder. Forsvarsbygg mener derfor at det bør være tilrådelig å unnta Forsvarets virksomhet fra forbudet i verneforskriften. Hensikten er ikke å skaffe Forsvaret generell landingstillatelse, men snarere å tilpasse verneforskriften til de forhold som området reelt sett skal skjermes for, samt unngå uhensiktsmessige flykart.

Forsvarsbygg anmoder på bakgrunn av dette at det i verneforskriften tas inn følgende nytt underpunkt i § 6 Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene: Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for: x) Landing og start med Forsvarets luftfartøy.

Kartverket viser til at utkast til vernekart ikke er utarbeidet iht. Miljødirektoratets produktspesifikasjon. Kartverket viser også til at Språkrådet har uttalt seg til endring av skrivemåten av det foreslåtte naturreservatet, og gir sin tilslutning til Stedsnavntjenestens anbefaling om at skrivemåten Lunde naturreservat beholdes. Kartverket minner dessuten om at vernemyndigheten skal melde inn navnet på naturreservatet til Kartverket for registrering i Sentralt stedsnavnsregister (SSR).

Landbruksdirektoratet har ingen merknader til forslaget.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) kan ikke se at det foreslåtte naturreservatet er i konflikt med vassdragsinteresser eller kjente energiresurser. Det vises til at det foreslåtte verneområdet krysses av eller ligger like ved kraftlinje. NVE noterer at flere paragrafer og underpunkter i forslaget til forskrift om vern stadfester muligheter for nødvendig ferdsel og tiltak i forbindelse med kraftledninger. NVE forutsetter at eventuelle konsekvenser vedrørende nettet vurderes av Statnett og Skagerak energi, som er høringsinstanser.

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) har uttalt seg både til kunngjøringen og høringen og viser til at det enkelte ganger innføres strengere ferdselsrestriksjoner enn frilufsloven § 2 ved vern etter naturmangfoldloven. Avvik fra frilufslovens hovedregel bør bare skje der reelle, faktabaserte og tungtveiende vernehensyn tilsier dette. I forhold til § 5 b stiller NOTS spørsmål til om det er nødvendig med en så streng måte å formulere en ferdselsrestriksjon på, som i praksis tilsvarer det samme som frilufsloven § 2. NOTS ønsker at vern av skog også fører til at eksisterende stier og gamle ferdselsveier blir kartlagt og således bidrar til kulturminnevern. Deres oppfatning er at dette også ønskes oppfylt gjennom vernet av områdene. Formuleringen «eksisterende traktorvei inntegnet på vernekartet» i § 4 f/5b, forutsetter at området er grundig kartlagt for stier. NOTS forslår videre at det lages en formulering som likestiller sykkelbruk vinterstid med annen ikke- motorisert ferdsel (ski, truger, hundekjøring etc.) - altså at det kan sykles på «tilfrosset, snødekt mark».

Fylkesmannens vurderinger og tilråding:

Utvidelse av området: Grunneier av området sør for tilbudt område er forespurt om interesse for frivillig vern, men har ikke hatt ønske om dette.

Steinressurser: Vi tar DMFs merknad om at det ikke er registrert steinressurser innenfor området til etterretning. Vi kan ikke se at verneforslaget er til hinder for utnyttelse av den kjente steinressursen DMF viser til. Vi vil påpeke at verken DMF eller grunneier kan påregne mulighet til å ta ut steinressurser innenfor reservatgrensen i ettertid, da det kun er helt spesielle og tungtveiende samfunnsnyttige tiltak som kan gå på tvers av vernet. Eventuell åpning for tiltak i strid med verneformålet tilligger Miljødirektoratet å vurdere.

Navnesak: Fylkesmannen hadde en telefonsamtale med Språkrådet der det ble vist til at offentlige instanser er bundet til skrivemåten i sentralt stedsnavnsregister, som her er Lunde. For å kunne bruke navnet Lynne er det behov for å reise formell navnesak. Det ble videre opplyst at det er forslag til endring av stedsnavnsloven med første behandling i midten av juni, der en av de foreslåtte endringer er at grunneier selv kan velge skrivemåten på stedsnavn. Fylkesmannen har

uavhengig av en eventuell lovendring sendt saken over til Kartverket, slik at det opprettes formell navnesak på navnet Lynne. Dersom navnesaken ikke er avgjort innen et vernevedtak, anbefaler Fylkesmannen at Miljødirektoratet bruker navnet Lunde som reservatnavn og endrer navnet til Lynne i forskriften i etterkant, dersom navnebruken skulle være i tråd med Kartverkets vedtak.

Endring av verneforskrift: Forsvarsbygg ber om at det gjøres en endring i de generelle ferdselsbestemmelsene under § 6, slik at bestemmelsene ikke er til hinder for landing og start med Forsvarets luftfartøy. I og med at dette er en endring som vil kunne legge føringer for flere naturreservat, overlater vi til Miljødirektoratet å vurdere dette.

Utforming av vernekart: Kartverket forutsetter at kartet utformes og presenteres i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon. Vernekartet er i etterkant av høringen endret og utarbeidet etter malen fra Miljødirektoratet. Om forslag til vernekart ikke er etter en slik standard eller oppsett som Miljødirektoratet ønsker, ber vi om en tilbakemelding på det. Fylkesmannen tar merknaden om at vernemyndighet må melde inn navnet på reservatet til Kartverket til orientering, og legger til grunn at Miljødirektoratet er ansvarlig for dette.

Friluftsløven: Vi kan ikke se at bestemmelsene i verneforskriften stiller strengere krav til ferdsel enn friluftsløven § 2. Det er etter bestemmelsene åpnet opp for sykling på traktorvei/slepe markert i forslaget til vernekart. Det innebærer også mulighet for sykling på samme vei vinterstid. Det er ikke eksisterende stier i området som egner seg til sykling, slik NOTS etterspør. NOTS har vist til at det ligger en sti på Dunås, men den ligger utenfor forslag til vernegrense. Bestemmelsen § 5 b gir ferdselsrestriksjon i terrenget og er en standardbestemmelse for reservater. Vår vurdering er derfor at det ikke er behov for å endre forskriftens krav.

Annet: Fylkesmannen ser at det kun er tatt med ett gårds- og bruksnummer i forslaget til forskrift under høringen, mens grensene for forslaget til reservat omfatter tre bruksnummer. Dette er rettet opp i forslaget til verneforskrift vedlagt tilrådingen.

Fylkesmannen tilrår at området vernes som naturreservat med forskrift som under høringen, bortsett fra liten endring av areal og tilføyelse av to bruksnummer, og med små endringer i vernekartet.

Miljødirektoratets tilråding: I etterkant av fylkesmannens tilråding, har Miljødirektoratet fått beskjed om at grunneier har trukket forslaget om annet navn på området. Navnesaken vil derfor bli trukket, og Miljødirektoratet tilrår at området vernes under navnet Lunde naturreservat. Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Lynne (Lunde) som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Lunde naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Felles omtale for område nr. 36-44 i Telemark fylke

Lokal høring

Telemark Orienteringskrets uttaler følgende: «Vi synes at etablering av verneplan for skog kan være positivt og være grunnlag for å bevare arealer slik at de får utvikle seg uten inngrep. Telemark Orienteringskrets har imidlertid noen kommentarer til de bestemmelsene som gjelder generelt for naturreservater. Basert på de generelle regler for Naturreservater har Telemark Orienteringskrets og tilhørende klubber følgende kommentarer til de generelle retningslinjene for Naturreservater, se Vedlegg 1. I forbindelse med verdens største orienteringsarrangement, "5-Dagars i Sverige" 2014 i Skåne med ca. 20 tusen deltagere hver dag ble det gjort en studie av terrengene før og etter løpene, som viser at denne ferdselen har vært positiv for vegetasjonen i alle terrengene, se Vedlegg 2, denne utredningen blir sendt separat, da den er av generell karakter. Derfor bør det inkluderes et nytt punkt under "Generelle unntak fra vernebestemmelsene" ved etablering av Naturreservater:

j) "Ferdse mellom kontrollpunkter (poster) i orienteringskonkurranser / turorientering." med nødvendige tidsbegrensninger for ferdsel i områder med reproduksjon (bl.a. klekking og kalving).» Vedlegg 1 i uttalelsen fra Telemark orienteringskrets er kommentarer til de eksisterende generelle regler for etableringer av naturreservater, og vi siterer:
«Telemark Orienteringskrets med tilhørende klubber har følgende kommentarer til:

(§ 3) Vernebestemmelser: "I naturreservatet må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet". Dette er vi fullstendig enige i;

I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser:

d) "Bruk av naturreservatet til teltleire, idrettsarrangement eller andre større arrangement er forbudt".

Å generalisere idrettsarrangementer er mangel på kunnskap om orienteringsløp / tur-orientering. Turorientering er basert på parkering av kjøretøy med familie og/eller venner på tillatte plasser (utenfor naturvernområdet) og deretter gå på tur for å finne Tur-O-postene ved hjelp av kart og kompass.

Orienteringskonkurranser krever:

Plass til parkering av arrangørens, deltakernes og tilskuernes biler.

Plass til arena (Målområde med samlingsplass for arrangør, utøvere og tilskuere).

Plass til avvikling av start for deltakerne i konkurransen.

Disse arrangement/funksjoner for orienteringsløp krever tillatelser fra grunneier(e).

Disse arealene vil aldri begynne seg innenfor et naturreservat, hvis det ikke er gitt særskilt tillatelse.

Poster som orienteringsløperne skal passere gjennom konkurransen haretter friluftsloven ikke behov for grunneiers tillatelse til å plasseres ute i terrenget. Tilsvarende er det også for Tur-orienteringsposter (kontrollpunkter) som er plassert i terrenget slik at turgåere vet at de er på riktig sted. Denne ferdsel mellom kontrollpunktene (postene) gjør mindre inngrep i naturen enn transport av tyngre jaktbytter, som ofte er tillatt. Ferdsele mellom kontrollpunktene er ikke merket i naturen og deltakerne må selv finne hvordan de skal finne frem. Flere undersøkelser har vist at orienteringsløp ikke setter varige spor etter seg i naturen, året etter kan ingen se det har vært orienteringsløp i terrenget. I Sverige er disse undersøkelser gjort på bakgrunn av store arrangementer med opptil 20.000 deltakere. I Norge har vi på langt nær ikke så store arrangementer, de aller største på 3000 til 4000 deltakere, normalt i Telemark er opp til 300 deltakere, hvert 4. år Sørlandsgaloppen med ca 1000 deltakere.

Fra Telemark Orienteringskrets synes termen "idrettsarrangement" under pkt. 4 å være en for generell begrensning når en tenker på ferdsel mellom kontrollpunktene (postene) i en orienteringskonkurranse eller for turorientering. Orienteringsposter blir generelt ikke plassert i områder med dårlig fremkommelighet.

Orienteringsidrettens anlegg er orienteringskart som er kostbare å lage, ca. 30.000 kr/km². På langt nær alle terreng kan benyttes til orientering og dermed til utarbeidelse av orienteringskart.

(§ 4) Generelle unntak fra vernebestemmelsene:

Vernebestemmelsene er ikke til hinder for:

Forslag, her burde som nytt tillegg underpunkt vært tatt inn:

j) "Ferdsele mellom kontrollpunkter (poster) i orienteringskonkurranser / turorientering." med nødvendige tidsbegrensninger for ferdsel i områder med reproduksjon (bl.a. klekking og kalving

(§ 7) Unntak det kan gi tillatelse til:

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:

Avgrensa bruk av naturreservatet for aktiviteter som nevnt i § 3 nr. d) - "(Bruk av reservatet til teltleire, idrettsarrangement mv)".

Dette kravet i (§ 7) underpunkt 1. synes å være en altfor omfattende prosedyre for å få tillatelse til å plassere kontrollpunkter (poster) innenfor et naturreservat i forbindelse med en orienteringskonkurranse eller Tur-Orientering.

Sentral høring

Landbruksdirektoratet uttaler mellom annet at: «Landbruksdirektoratet bemerker at det i vernebestemmelsene ikke er åpnet for eventuelle nødvendige oppgraderinger av eksisterende skogsbilvei, traktorveier eller traktorsleper. Det er i verneforskriften åpnet at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi dispensasjon til hogst av etablerte plantefelt, og vi ber Fylkesmannen om å vurdere å åpne for nødvendige oppgraderinger av eksisterende skogsbilvei, traktorveier eller traktorsleper i forskriften, dersom det er nødvendig for å drive skogarealet. Landbruksdirektoratet peker på at naturreservater skal inneholde slike verdier som naturmangfoldloven § 37 legger til grunn for vern.

Utarbeidelse av forvaltningsplan: Landbruksdirektoratet bemerker at det i forslag til verneforskrift er åpnet for at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi dispensasjon til hogst av etablerte plantefelt og nødvendig motorferdsel i den forbindelse, samt vegetasjonsrydding og skjøtsel av gamle setervoller. I høringsnotatet er verken de etablerte plantefeltene eller setervollene nærmere

beskrevet. Vi peker derfor på nytten av at forvaltningsmyndigheten utarbeider en forvaltningsplan for verneområdet, der etablerte setervollene, plantefeltene og utkjørings-traséer er avmerket i kart, og retningslinjer for vegetasjonsrydding og skjøtsel av de gamle setervollene, ev. skogsdrift og forvaltning av verneområdet gis. Vi ber Fylkesmannen om å vurdere å utarbeide en forvaltningsplan, slik at vegetasjonsrydding og skjøtsel av de gamle setervollene og ev. drift av skogarealene enklere kan gjennomføres, samtidig som verne-verdiene ivaretas.»

Direktoratet for mineralforvaltning DMF: Mineralressurser kan inndeles i fem ulike grupper:

- Industrimineraler som for eksempel kalkstein, olivin, kvarts, grafitt og dolomitt
- Naturstein som for eksempel larvikitt, granitt, marmor, skifer og murestein
- Byggeråstoffer som for eksempel leire, sand, grus, pukk og offshorstein
- Metalliske malmer som for eksempel jern, nikkel, titan og molybden
- Energi mineraler som for eksempel stein kull, uran og thorium

Mineralressurser er ikke-fornybare naturressurser og en langsiktig forvaltning av disse ressursene er derfor viktig. Dersom ressursene bygges ned eller båndlegges på en annen måte, er de i mangetilfeller utilgjengelig i overskuelig framtid. Mineralressurser representerer store verdier. Utvinning av denne type ressurser gir grunnlag for annet næringsliv. Mens byggeråstoffer som sand og grus er nødvendige i etableringen av ny infrastruktur og er viktige innsatsfaktorer for vekst og utvikling, har for eksempel industrimineraler industriell anvendelse på grunn av sine fysiske og kjemiske egenskaper og danner utgangspunktet som råstoff for en rekke verdikjeder. DMF er i denne sammenhengen opptatt av at mineralressurser som har eller kan haverdi ved uttak og utnyttelse, blir hensyntatt i verneprosessen. Vern kan i tillegg til å båndlegge mineralressurser innenfor selve verneområdet også medføre arealrestriksjoner utenfor verneområdet, og på denne måten legge begrensninger eller føringer for uttak av mineralressurser utenfor verneområdet. Graden av restriksjoner i områdene rundt verneområdet vil avhenge av både hva slags verdier som ligger til grunn for vernet og hva slags mineralressurser som kan være aktuelle å ta ut. Hvordan mineralressurser driftsmessig tas ut, topografi m. m kan også være av betydning for graden av konflikter mellom verneområdeinteressene og mulighetene for utnyttelse av mineralressurser. I følge kartdatabasene fra Norges geologiske undersøkelse(NGU), er det registrert flere småforekomster av basemetaller utenfor verneområdet. Dette er rike kobberforekomster med endel gull og sølv. Den viktigste av de NGU har registrert, Hovin, bare ligger få km fra det foreslåtte verneområdet. Hovin- forekomsten er klassifisert som "Could be significant" etter gammel klassifikasjon (ny klassifikasjon er planlagt men ennå ikke gjennomført). Den er beskrevet som en kobbermineralisert amfibolittgang i kvartstsoner 20m bred og minst 2km lang. Basert på det geologiske kartet og de magnetiske anomalier (geofysiske Helikoptermålinger fra 2014), er det ikke unaturlig å tro at det er fortsettelsen av denne gangen eller tilsvarende ganger som strekker seg fra Sandviki til Gransherad og videre nordover opp forbi Hovin. De magnetiske anomalier vil trolig bli en del av Hovin kobberprospekt og/eller provins, men det er nødvendig med nærmere undersøkelser på stedet for å fastslå om denne antakelsen stemmer. De mineraliseringens som til nå er funnet er sannsynligvis for små til å være økonomisk drivverdige. DMF vil likevel påpeke at verneområdet ligger innenfor et område som kan ha betydning for framtidig ressursutnyttelse. Det vil derfor være viktig at det i verneplanens bestemmelser åpnes for at det kan gjennomføres nærmere kartlegging og vurdering av den geofysiske anomalien. Til dette kreves normalt ikke maskiner eller lignende, men dersom det er et område med stor overdekning kan røsking være nødvendig. Røsking er å fjerne overdekket i enkelte områder for å komme til berggrunnen, og da må det benyttes gravemaskin.

Kartverket uttaler blant annet: «Datasettet for naturvernområder, herunder forslag til verneområder, inngår fra 1. januar 2015 i det offentlige kartgrunnlag, jf. plan- og bygningsloven § 2-2 og kart- og planforskriften kapittel 2. Det offentlige kartgrunnlaget skal danne kunnskapsgrunnlag for avgjørelser etter plan- og bygningsloven. Forslag om verneområder er et eget datasett i det offentlige kartgrunnlaget. Se også liste over godkjente datasett på <https://register.geonorge.no/register/det-offentlige-kartgrunnlaget>. Kartverket forutsetter derfor at kartet over verneområdet utarbeides og presenteres i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon som finnes på nevnte nettsted. Produktspesifikasjonen er godkjent av Kommunal- og moderniseringsdepartementet, etter innstilling fra Kartverket.

Videre forutsetter vi at vernemyndigheten melder inn navnet Bratterudskogen naturreservat for registrering i Sentralt stedsnavnsregister (SSR) ved Kartverket, postboks 600, 3507 Hønefoss eller på e-post -post@kartverket.no. Vi viser her til lov om stadnamn av 18. mai 1990 nr. 11 § 12.»

Norsk organisasjon for terrengsykling, NOTS, uttaler : «NOTS mener at friluftsløven § 2 gir tilstrekkelig regulering av ferdsel med sykkel i de foreslåtte områdene og ber om at sykkelrestriksjonene tas ut av forskriftene. Ut over dette er NOTS positive til at skog vernes mot moderne maskinelt skogbruk.

Friluftsløven § 2: Det innføres noen ganger strengere ferdselsrestriksjoner enn friluftsløven § 2 i verneområder: § 2 begrenser ferdsel med tråsykkel til eksisterende stier såfremt den er skånsom og hensynsfull. NOTS mener at avvik fra friluftsløvens hovedprinsipp bare bør skje der det er reelle og tungtveiende og vernehensyn som tilsier dette. Over tregrensen kan det være greit å begrense sykling til stier.

Urimelige motsetningsforhold om ferdsel i forskriftene: Det står i innledende kommentarer at det må gjøres en vurdering av om sykling skal tillates på eksisterende veier og stier. Uten videre begrunnelse bestemmer forskriftene allikevel følgende:

5b) Bruk av sykkel, hest og kjerre samt ridning er forbudt.

6a) [...] § 5 er ikke til hinder for [...] uttransport av felt storvilt med lett beltekjøretøy [...]

NOTS tolker det som diskriminerende at det ikke vil bli lov å sykle på eksisterende stier, når man kan kjøre beltekjøretøy hvor som helst etter jakt som typisk foregår en årstid med våt og sårbar skogbunn!»

Kartverket sier at: «Datasett for forslag til verneområde inngår fra 1. januar 2015 i det offentlige kartgrunnlag, jf. plan- og bygningsloven § 2-2 og kart- og planforskriften kapittel 2. Det offentlige kartgrunnlaget er kunnskapsgrunnlaget for vedtak etter plan- og bygningslova i kommunane. Se også liste over godkjente datasett på <https://dok.geonorge.no/datasett>. Kartverket går ut fra at kartet over verneområdet vert utarbeide og presentert i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon som finnes på nemnte nettsted. Produktspesifikasjonen er godkjent av Kommunal- og moderniseringsdepartementet, etter innstilling fra Kartverket.

Vi foresett at vernemynden melder inn namnet xx naturreservat til Kartverket for registrering i Sentralt stedsnavnsregister (SSR) ved Kartverket, postboks 600, 3507 Hønefoss eller på e-post -post@kartverket.no, jf. lov om stadnamn av 18. mai 1990 nr. 11 § 12.»

Forsvarsbygg uttaler at «Forslagene inneholder en generell unntaksbestemmelse for militær operativ virksomhet, noe vi anser som tilfredsstillende. Vi anser også luftoperativ virksomhet å dekkes av denne bestemmelsen. Det må derimot påpekes at det i de andre samtidige forslagene om naturreservater i Telemark (Trillingtjennane, Minnesjø og Bratterudskogen) også er gitt en unntaksbestemmelse for start og landing med militære luftfartøy. Vårt utgangspunkt her er at områdene som er dekket av skog uansett ikke gir mulighet for landing med helikopter. Forskriftene gir dermed et forbud for en virksomhet som ikke kan anses å være en trussel for verneformålet, men som likevel kan gi en administrativ konsekvens for Forsvaret ved at flykart må oppdateres med nye forbudsområder. Risikoen for at et av Forsvarets helikoptre skal foreta landing innenfor en del av det definerte verneområdet som ikke er tresatt, må anses å være svært lav, og bør i seg selv kunne avskrives som trussel for verneformålet. Det bør derfor være tilrådelig å unnta Forsvarets virksomhet fra forbudet i verneforskriften. Hensikten er ikke å skaffe Forsvaret generell landings-tillatelse, men snarere for å tilpasse verneforskriften til de forhold som den reelt sett skal skjerme området for, og for å unngå u hensiktsmessige flykart. Derfor kan en unntaksbestemmelse for militær virksomhet også når det gjelder avgang og landing med luftfartøy være hensiktsmessig.»

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

Når det gjelder uttalelsen til Telemark Orienteringskrets, så har de kommet med forslag til bestemmelser som de ønsker inn i verneforskriftene. Dersom det skal innføres generelt unntak for orienteringsløp/turorientering slik det her foreslås så må dette tas opp med sentrale myndigheter. (Miljødirektoratet og Klima- og miljødepartementet). Fylkesmannen er pålagt å bruke standard formulering i forskriftene. Det er ellers ingen omfattende prosedyre å søke Fylkesmannen om tillatelse til begrenset bruk av områdene etter § 7 d i verneforskriftene - til mindre løp eller turorientering. Denne type søknader er også aktuelle i forbindelse med arrangementer i turlagssammenheng mv.

Hogst av etablerte plantefelt er en standard bestemmelse vi er pålagt å ha med i forskriftene, og eventuell bruk av denne bestemmelsen er å regne som skjøtsel. Vi kan opplyse at denne så langt ikke er brukt i noen verneområder i Telemark.

Det er riktig som Landbruksdirektoratet påpeker at en del av arealene er hogstpåvirket og likevel tatt med i det foreslåtte verneområdet. Naturmangfoldloven åpner for at en også kan ta med slike arealer for å få til en hensiktsmessig arrondering av reservatet. Fylkesmannen oppfatter det slik at en må se hele området under ett når en vurderer om det har verneverdier store nok til å tilrå opprettelse av naturreservat. Det er særskilt viktig å få til store sammenhengende reservater, og på lang sikt vil verneverdiene øke. Dette er en praksis som er fulgt i en rekke reservater i forbindelse med frivillig vern. Det påpekes også nytten av å utarbeide forvaltningsplan, blant annet der etablerte setervoller, plantefeltene og utkjørings-traséer er avmerket i kart, og at det gis retningslinjer for vegetasjonsrydding og skjøtsel av de gamle setervollene, ev. skogsdrift og forvaltning av verneområdet. Utarbeidelse av forvaltningsplan er ressurskrevende og Fylkesmannen mener de aktuelle skjøtselstiltakene i dette området ikke er av et slikt omfang at det er nødvendig med utarbeidelse av plan. Det er ønskelig at de gamle setervollene holdes i hevd. Vi tenker oss at det blir gitt en flerårig dispensasjon for vegetasjonsrydding og skjøtsel på aktuelle setervoller etter bestemmelsen i § 7 g. En slik dispensasjon kan da for eksempel ha et vedlegg med kart i egnet målestokk der avgrensingen på de områdene som grunneier kan skjøtte er inntegnet. Direktoratet for mineralforvaltning ønsker at det i forskriftene skal innføres en bestemmelse som åpner for røsking, det vil si graving med gravemaskin for å blottlegge berggrunnen der det er større mengder løsmasser som hindrer besiktigelse og eventuelt prøvetaking ved leting etter mineralressurser. Siden dette er et forslag om en helt ny bestemmelse i verneforskriften ber vi Miljødirektoratet som overordnet organ om å ta nærmere stilling til dette.

Til uttalelsen fra Kartverket kan vi opplyse at vernekarta vil bli produsert sentralt og i tråd med gjeldende regelverk. Når det gjelder rapportering til SSR så vil vi tilrå at Miljødirektoratet undersøker om dette kan gjøres av Klima- og miljødepartementet samtidig med at vernevedtaket blir tinglyst. Når det gjelder uttalelsen fra Norsk organisasjon for terrengsykling, NOTS, så sier Fylkesmannen seg enig i at Friluftslovens bestemmelser bør kunne legges til grunn i denne verneplanen. Vi har derfor tatt ut forbudet mot sykling i forslaget til verneforskrifter. Dette vil også være i tråd med ordlyden i de nyeste vedtatte verneforskriftene (desember 2014). Sykling utenfor stier/veg vil ut fra Friluftsloven fortsatt ikke være tillatt.

Forsvarsbygg påpeker at vi ikke har gitt unntak for militære luftfartøy. Fylkesmannen har vurdert dette nærmere og vil foreslå at *Landing og start med Forsvarets luftfartøy* kommer inn som et generelt unntak, og blir ført opp som eit nytt punkt § 6 d) i forskriften.

36. Bratterudskogen naturreservat, Tinn kommune, Telemark fylke

Totalareal 5729 dekar, hvorav 5005 dekar produktiv skog.

Planstatus: Arealet er avsatt til LNF-område i kommuneplanens arealdel.

Inngrepsstatus: Det går en større kraftledning gjennom området. Det er skogsbilveg inn nordfra. Videre går en traktorveg ned til plassen Sandvika ved Tinnsjøen, og skogsbilveg et lite stykke inn i sørøstre del av eiendommen i Oredalen. Det går også traktorveg inn fra Dåruddalen. I tillegg er det flere enkle driftsveger etter tidligere skogsdrifter på eiendommen. Deler av vegene er også bygget i forbindelse med oppsetting av kraftledningen som går gjennom området. Det står en bygning på Nordre Bratterudstølen og to bygninger på Søndre Bratterudstølen.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Lokal høring

Statens vegvesen Region sør har ingen merknader.

Tinn Bondelag uttaler: «*Tinn bondelag stiller seg bak tilrådinga fra Tinn Kommune, slik den er referert i høringsdokumentet. Et redusert vernealternativ vil balansere skogvern og hensyn til lokal og nasjonal verdiskapning på en god måte.*»

Vegforeningen av Oredalsveien uttaler blant annet at «*I utgangspunktet har vi som nabogrunneiere til eiendommen Gnr 140/1 ingen merknader til selve vernespørsmålet. Det som for oss er sentralt og viktig, er mulige konsekvenser vernestatus vil kunne få i forhold til framtidig drift og vedlikehold av Oredalsvegen. Oredalsvegen er en privat skogsbilveg. Total lengde er ca 5. km og går fra FV 37 ved Hegna og fram til østgrensa av Bratterud skog i Oredalen. Dette betyr at denne vegen også er*

adkomstvei for Bratterud skog i sør og øst. I eget vedlegg er det gitt mer utfyllende informasjon om denne vegen. Det framgår bl.a. at det her inngår to ulike vegstrekkninger – veg 1 og vei 2. Jordskifteretten har fordelt eierandeler og ansvar for framtidig drift vedlikehold av oredalesvegen i samsvar med normalvedtekter for Skogsvegforeninger. For Bratterud Skog er det fastsatt en andel for vedlikehold/drift på parsell 1 med 11% på parsell 1. Tilsvarende for parsell 2 er 24%. Vegforeningen legger til grunn, at selv om Bratterudeiendommen helt eller delvis vil få status som skogreservat, så vil Gnr 140 Bnr 1 Bratterud skog fortsatt ha en eierandel og ansvar for framtidig vedlikehold i samsvar med jordskifterettens kjennelse.»

Sentral høring

Norges vassdrags- og energidirektorat NVE uttaler at «Vi kan ikke se at det foreslåtte naturreservatet eller foreslåtte verneforskrifter er i konflikt med vassdragsinteresser eller kjente energiresurser. Vi ser at områdekonsesjonær Tinn Energi AS samt Statnett SF også er høringsinstanser, slik at eventuelle konflikter vedrørende nett dermed kan bli vurdert.»

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

Tinn Bondelag opplyser at en støtter uttalelsen fra Tinn kommune til meldingen om oppstart av verneplan. Denne uttalelsen ble kommentert i høringsdokumentet, og Tinn kommune har ikke uttalt seg i høringsfasen. Uttalelsen fra Tinn kommune tok særlig opp økonomiske spørsmål knyttet til vegforeningene og kom med en sterk anbefaling om å avvise tilbudet fra grunneier om frivillig vern på større deler av skogarealet fordi dette omfattet skogbruksmessig drivverdig skog og en del yngre produksjonsskog.

Når det gjelder de økonomiske forholda uttalelsen tok opp, ble dette etter avtale med Miljødirektoratet henvist til statens skogsakkyndige som rette vedkommende.

Når det gjelder anbefalingen om å avvise tilbudet om vern på større deler av arealet, er ikke Fylkesmannen enig i denne vurderingen. Frivillig vern av skog er en prioritert oppgave og for å få til store og vel arronderte områder er det av og til nødvendig å verne yngre produksjonsskog. Kjerneområdene må bindes sammen med arealer som i dag ikke har høye naturverdier, men som på lengre sikt kan få det. Høye boniteter og rike vegetasjonstyper er underrepresentert i eksisterende verneområder. Dette området har fått sterk regional verneverdi, og selv om deler av arealene er påvirket av tidligere skogsdrifter og inneholder yngre produksjonsskog, så vil hele området på lengre sikt få økt verneverdi. Vern av skog skal i dag baseres på frivillig vern, og Fylkesmannen må derfor forholde seg til de tilbudene vi får. Hvis områdene har tilstrekkelig verneverdi og dekker aktuelle og viktig mangler ved skogvernet, så er skogvern på lik linje med skogbruk noe samfunnet ønsker vi skal gjennomføre.

Vegforeningen av Oredalsveien sine synspunkter gjelder grunneiers forpliktelser i forhold til andeler i vegforeningen. Også i meldingsfasen har vegforeningen påpekt dette. Deres uttalelse til meldingen ble etter avtale med Miljødirektoratet oversendt statens skogsakkyndige Dag Heintz som rette vedkommende. Selv om dette ikke direkte har noe med vernesaken å gjøre, så er det ønskelig at det ikke gjenstår uavklarte spørsmål omkring forholdene til vegforeningene når vernet skal gjennomføres. Fylkesmannen ber derfor om at Miljødirektoratet i samråd med skogsakkyndige avklarer disse forholdene i den grad det er nødvendig. Fylkesmannen anbefaler at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og avgrensing som i høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Bratterudskogen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at området grenser til Tinnsjøen som er reguleringsmagasin i bruk til vannkraftproduksjon. Regulant er Øst-Telemarkens Brukseierforening som i e-post 6.10. 2015 bekrefter at man ikke har innvendinger til etablering av verneområdet. Departementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Bratterudskogen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

37. Minnesjø naturreservat, Nome kommune, Telemark fylke

Totalareal 2294 dekar, hvorav 1567 dekar produktiv skog.

Planstatus: Arealet er avsatt til LNF-område i kommuneplanens arealdel.

Inngrepsstatus: Det finnes en gammel traktorvei sør i området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Statens vegvesen, Region sør har ingen merknader til verneforslaget.

Utviklingsutvalget i Nome kommune har fattet følgende vedtak i møte 19.05.2015:

«1. Nome kommune er positiv til opprettelsen av Minnesjø naturreservat innenfor de foreslåtte vernegrensene. 2. Nome kommune er positiv til verneforskriftens forslag til bestemmelser.»

WWF-Norge støtter opprettelsen av naturreservatet.

Norges vassdrags- og energidirektorat, NVE, uttaler: *«Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har foretatt en enkel gjennomgang av høringsdokumentet. Det foreslåtte naturreservatet grenser mot Langen, som er magasin for nedenforliggende kraftverk i vassdraget (kraftverkene Vrangfoss, Eidsfoss, Aall-Ulefoss og Ulefoss). Langen har et magasinivolum på 11 mill. m³ og en reguleringshøyde på 4 meter, og reguleres etter kraftverkernes behov. Vi antar at dette er kjent både av Fylkesmannen og grunneier, og at dette ikke har konsekvenser for naturvernområdet eller vice versa. Vi kan heller ikke se at dette er omtalt i høringsbrevet med tillegg. For øvrig har kraftverkseierne utvilsomt detaljert oversikt, og kan eventuelt vurdere dette nærmere.*

Vi nevner også at det foreligger konsesjonssøknad for Tyri kraftverk, som skal utnytte et fall fra Tyrivatn som ligger rett nedenfor Langen. I søknaden står det blant følgende om Langen:

«Magasinet vil fortsatt bli manøvrert med tanke på nedenforliggende kraftverk, men også tilpasset kjøringen av Tyri for å minimalisere flomtaket». Vi antar at dette ikke vil være vesentlig forskjellig fra dagens situasjon.

Med forbehold som nevnt over kan vi ikke se at det foreslåtte naturreservatet eller foreslått verneforskrift er i konflikt med vassdragsinteresser eller kjente energiresurser.

Vi ser at områdekonsesjonær Midt-Telemark Energi AS samt Statnett SF også er høringsinstanser, slik at eventuelle konflikter vedrørende nett dermed kan bli vurdert.»

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

Når det gjelder uttalelsen fra Norges vassdrags- og energidirektorat, NVE, så mener fylkesmannen at vernegrensa mot Langen må defineres ved høyeste regulerte vannstand HRV. Dette vil ligge innenfor grenselinja på dagens kart, så det er etter fylkesmannens vurdering ikke nødvendig å justere grensa. Fylkesmannen anbefaler at området blir vernet som naturreservat med verneforskrift og avgrensning som i høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Minnesjø som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at området grenser til Langen. Langen er oppdemt, dette er rester av fløtningsdammer og grunneier eier dammen. Det vises til generell omtale i kapittel 7 om avgrensning mot eksisterende reguleringsmagasiner for vannkraftproduksjon. For området Minnesjø er det enighet med grunneier/regulant om at grensen for verneområdet følger høyeste regulerte vannstand (HRV), dog slik at rehabilitering av Dam Lauvå kan innebære mindre justeringer av damhøyden og det er åpent for inntil en halvmeter økt HRV gitt at øvrige instanser godkjenner dette. Departementet viser også til NVEs uttalelse om saken, slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Minnesjø naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

38. Eikelifjellet naturreservat, Skien og Nome kommuner, Telemark fylke

Totalareal 1567 dekar, hvorav 1409 dekar produktiv skog.

Planstatus: Arealene er avsatt til LNF-område i kommuneplanenes arealdeler.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Norges vassdrags- og energidirektorat uttaler: *«Vi kan ikke se at de foreslåtte naturreservatene eller forvaltningen av disse (forslag til verneforskrifter er inkludert i høringsnotatet) er i konflikt med vassdragsinteresser eller kjente energiresurser. De foreslåtte arealene avviker noe fra det*

som ble oppgitt i oppstartsmeldingen, uten at dette har noe å si for vår vurdering av forslagene. Vi ser at områdekonsesjonærene Skagerak Energi AS og Midt –Telemark Energi samt Statnett SF også er høringsinstanser, slik at eventuelle konflikter vedrørende nett dermed kan bli vurdert.»

Direktoratet for mineralforvaltning, DMF, uttaler: «I følge kart fra NGU er det per i dag ikke registrert mineralske ressurser av nasjonal eller regional verdi i området. Vi har derfor ingen merknader til verneplaner for Burmannsfjell, Eikelifjell og Trolldalsfjell.»

Melum Idrettslag uttaler om Burmannsfjellet NR og Eikelifjellet NR: «Det er disse reservater som berører merkede stier som vedlikeholdes av Melum Idrettslag. I tillegg har vi i idrettslaget vurdert framtidig o-kart i området Burmannsfjell eller Tveitfjellet som vi har kalt området. På Vasslausfjellet har vi snakket om å lage en gapahuk. Men det som eksisterer i dag er i planlagt verneområde Eikelifjell naturreservat er merket sti over selve toppen av Vasslausfjell. Sti kommer inn i verneområdet nordvest for toppen og går sydover og ut av verneområdet nordvest for Lundstulen. Det er for øvrig en avstikkende sti til et flyhavari i kanten av verneområdet mot Lundstulen. Her er det bestemt i samarbeid med grunneier å montere en minneplate.»

Grenland landbrukskontor uttaler bl.a. følgende: «Alle områdene er i gjeldende kommuneplan avsatt til LNFR-områder. Arealstatus er uendret i forslag til ny revidert arealdel i kommuneplanen. Landbruks-kontoret kjenner ikke til tekniske inngrep, bygninger eller installasjoner i de aktuelle områdene, foruten en traktorvei som går inn i verneområdet Eikelifjell fra Torgersrød. Det ble utarbeidet skog- og miljøplaner for skogeiere i Skien kommune i 2011-2012. I den prosessen ble det gjort miljøregistreringer på eiendommene som er omfattet av verneforslaget. Det ble registrert flere viktige nøkkelbiotoper i alle 3 områdene, men Eikelifjell har spesiell stor tetthet og utbredelse av nøkkelbiotoper. Dette samsvarer også med vurderingen som er gjort i verneprosessen hvor Eikelifjell er vurdert å ha nasjonal verneverdi. Ut i fra en vurdering av verneområdenes beliggenhet, eiendomsstruktur, terrengforhold og infrastruktur er vår oppfatning at verneforslaget ikke er til hinder for å drive ordinær skogsdrift og uttransport av tømmer fra omkringliggende eiendommer som ikke er med i verneplanen. Landbrukskontoret mener det er fornuftig å gi generelt unntak fra vernebestemmelsene for merking, rydding og vedlikehold av eksisterende tursti over Vasslausfjell (Eikelifjell naturreservat). For øvrig ingen merknader til verneforskriftene.»

Nome kommune uttaler følgende gjennom vedtak i kommunestyret 23.04.2015:

«1.Nome kommune er positiv til opprettelsen av Eikelifjell naturreservat innenfor de foreslåtte vernegrensene. 2.Nome kommune er positiv til verneforskriftens bestemmelser, men ber samtidig om at § 7 Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser, pkt c Hogst av etablert plantefelt spesifiseres mht. når en søknad om hogst må fremsettes og dermed hvor langt fram i tid man kan påberope seg rett til å søke om hogsttillatelse innenfor vernet areal.»

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

Når det gjelder uttalelsen fra Kartverket, vil vi bemerke at Språkrådet i meldingsfasen uttalte at de tilrødde skrivemåten Trolldalsfjellet, men at de kunne akseptere Trolldalsfjell dersom dette stemmer med lokal uttale. Tilsvarende gjaldt for Burmannsfjellet/Burmannsfjell. Når det gjaldt Eikelifjell/Eikelifjellet ble det bemerket at begge formene var brukt av FM, at Språkrådet bare hadde registrert skrivemåten Eikelifjellet, men til gjengjeld uttalen ei'klifjell. Siden Språkrådet ikke har hatt nye merknader i høringen, oppfatter vi det i utgangspunktet slik at vi har aksept for å bruke navnene i ubestemt form. Fylkesmannen har valgt å følge tilrådningene om å bruke bestemt form, og har endret navnene til hhv. Burmannsfjellet NR, Eikelifjellet NR og Trolldalsfjellet NR.

Når det gjelder uttalelsen fra Landbruksdirektoratet, var det en ren glipp at det ikke var gjort unntak for beiting i Trolldalsfjellet naturreservat. Dette er rettet opp i verneforskriften.

Når det gjelder uttalelsen fra Melum Idrettslag, så er den omtalte stien i Burmannsfjellet naturreservat nå lagt inn på vernekartet. I Burmannsfjellet naturreservat er det i verneforskriften tatt inn et punkt om at bestemmelsene ikke er til hinder for «merking, rydding og vedlikehold av sti inntegna på vernekartet.» I Eikelifjellet naturreservat er «sti» rettet til «stier» i den tilsvarende bestemmelsen i verneforskriften. Ønsker man senere å lage en gapahuk i Eikelifjellet naturreservat må det søkes om dispensasjon for dette.

Når det gjelder uttalelsen fra Nome kommune mhp mulighet for søknad om hogst av etablerte plantefelt etter § 7c, vil vi bemerke at dette er en standardbestemmelse vi er pålagt å ha med. Bestemmelsen har så langt aldri vært brukt i Telemark. Dersom det skulle bli søkt om dette vil Fylkesmannen gjøre en skjønnsmessig vurdering av om hogst fremdeles er aktuelt, og vi mener derfor at det ikke vil være nødvendig å legge opp til noen nærmere spesifisering i forkant. Jf. også vår kommentar til uttalelsen fra Landbruksdirektoratet under Generelle merknader til forskriftene.

Fylkesmannen anbefaler at området blir vernet som naturreservat med slike endringer som nevnt ovenfor, men for øvrig med verneforskrift og avgrensing som i høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Eikelifjellet som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Eikelifjellet naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

39. Burmannsfjellet naturreservat, Skien kommune, Telemark fylke

Totalareal 1043 dekar, hvorav 922 dekar produktiv skog.

Planstatus: Arealet er avsatt til LNF-område i kommuneplanens arealdel.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Kartverket anbefaler at bestemt entallsform brukes som skrivemåte på naturreservatene; Trolldalsfjellet, Burmannsfjellet og Eikelifjellet. De viser til tilrådingen fra Språkrådet, Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene av 12. februar 2014. Avvik fra tilrådingen må i tilfelle begrunnes ut fra innholdet i tilrådingen fra Språkrådet.

Norges vassdrags- og energidirektorat uttaler: «Vi kan ikke se at de foreslåtte naturreservatene eller forvaltningen av disse (forslag til verneforskrifter er inkludert i høringsnotatet) er i konflikt med vassdragsinteresser eller kjente energiresurser. De foreslåtte arealene avviker noe fra det som ble oppgitt i oppstartsmeldingen, uten at dette har noe å si for vår vurdering av forslagene. Vi ser at områdekonsesjonærene Skagerak Energi AS og Midt –Telemark Energi samt Statnett SF også er høringsinstanser, slik at eventuelle konflikter vedrørende nett dermed kan bli vurdert.»

Direktoratet for mineralforvaltning, DMF, uttaler: «I følge kart fra Norges geologiske undersøkelse (NGU) er det per i dag ikke registrert ressurser av nasjonal eller regional verdi i området. Vi har derfor ingen merknader til verneplaner for Burmannsfjell, Eikelifjell og Trolldalsfjell.»

Lokale høringsparter

Statens vegvesen, Region Sør har ingen merknader til verneforslagene.

Melum Idrettslag uttaler om Burmannsfjellet og Eikelifjellet: «Det er disse reservater som berører merkede stier som vedlikeholdes av Melum Idrettslag. I tillegg har vi i idrettslaget vurdert framtidig o-kart i området Burmannsfjell eller Tveitfjellet som vi har kalt området. På Vasslausfjellet har vi snakket om å lage en gapahuk. I området Burmannsfjell naturreservat er det en merket sti som berører verneområdet helt i søndre del, sydøst for Øvre trytetjern. Denne stien går til Grasdalen og Sandseterfjell. Disse stiene ble merket med blåfarge i slutten av 80 åra av Melum Idrettslag. Vi har vedlikehold av stiene som regel en gang om våren. Enkelte stideler har i tillegg stolper med veivisere. Vi regner med at denne virksomheten kan fortsette som før selv om det etableres naturreservater.»

Grenland landbrukskontor uttaler bl.a.: «Alle områdene er i gjeldende kommuneplan avsatt til LNFR-områder. Arealstatus er uendret i forslag til ny revidert arealdel i kommuneplanen (forventes vedtatt i april 2015). Landbrukskontoret kjenner ikke til tekniske inngrep, bygninger eller installasjoner i de aktuelle områdene, foruten en traktorvei som går inn i verneområdet Eikelifjell fra Torgersrød.»

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

Når det gjelder uttalelsen fra Kartverket, vil vi bemerke at Språkrådet i meldingsfasen uttalte at de tilrådte skrivemåten Trolldalsfjellet, men at de kunne akseptere Trolldalsfjell hvis dette stemmer med lokal uttale. Tilsvarende gjaldt for Burmannsfjellet/Burmannsfjell. Når det gjaldt Eikelifjell/Eikelifjellet ble det bemerket at begge formene var brukt av FM, at Språkrådet bare hadde registrert skrivemåten Eikelifjellet, men til gjengjeld uttalen ei'klifjell. Siden Språkrådet ikke har hatt nye merknader i høringen, oppfatter vi det i utgangspunktet slik at vi har aksept for å bruke navnene i ubestemt form. Vi har likevel valgt å følge tilrådingene om å bruke bestemt form, og har endret navnene til hhv. Burmannsfjellet NR, Eikelifjellet NR og Trolldalsfjellet NR.

Når det gjelder uttalelsen fra Melum Idrettslag, så er den omtalte stien i Burmannsfjellet naturreservat nå lagt inn på vernekartet. I Burmannsfjellet naturreservat er det i verneforskriften tatt inn

et punkt om at bestemmelsene ikke er til hinder for «merking, rydding og vedlikehold av sti inntegna på vernekartet.»

Fylkesmannen anbefaler at området blir vernet som naturreservat med slike endringer som nevnt ovenfor, men for øvrig med verneforskrift og avgrensing som i høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Burmannsfjellet som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Burmannsfjellet naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

40. Trolldalsfjellet naturreservat, Skien kommune, Telemark fylke

Totalareal 454 dekar, hvorav 411 dekar produktiv skog.

Planstatus: Arealene er avsatt til LNF-område i kommuneplanenes arealdeler.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Kartverket anbefaler at bestemt entallsform brukes som skrivemåte på naturreservatene; Trolldalsfjellet, Burmannsfjellet og Eikelifjellet. Vi viser her til tilrådingen fra Språkrådet, Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene av 12. februar 2014. Avvik fra tilrådingen må i tilfelle begrunnes ut fra innholdet i tilrådingen fra Språkrådet.

Landbruksdirektoratet bemerker at det ikke er gjort generelle unntak fra vernebestemmelsene for beiting i Trolldalsfjellet naturreservat, selv om det er gjort unntak for utsetting av saltsteiner og nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe. De ber Fylkesmannen om å vurdere å åpne for beiting i forskriften, dersom det er ønskelig med beite i området. Norges vassdrags- og energidirektorat uttaler: «Vi kan ikke se at de foreslåtte naturreservatene eller forvaltningen av disse er i konflikt med vassdragsinteresser eller kjente energiresurser. De foreslåtte arealene avviker noe fra det som ble oppgitt i oppstartsmeldingen, uten at dette har noe å si for vår vurdering av forslagene. Vi ser at områdekonsesjonærene Skagerak Energi AS og Midt –Telemark Energi samt Statnett SF også er høringsinstanser, slik at eventuelle konflikter vedrørende nett dermed kan bli vurdert.»

Direktoratet for mineralforvaltning, DMF, uttaler: «I følge kart fra Norges geologiske undersøkelse er det per i dag ikke registrert mineralske ressurser av nasjonal eller regional verdi i området. Vi har derfor ingen merknader til verneplaner for Burmannsfjell, Eikelifjell og Trolldalsfjell.»

Grenland landbrukskontor uttaler bl.a. følgende: «*Alle områdene er i gjeldende kommuneplan avsatt til LNF-områder. Arealstatus er uendret i forslag til ny revidert arealdel i kommuneplanen. Landbrukskontoret kjenner ikke til tekniske inngrep, bygninger eller installasjoner i de aktuelle områdene, foruten en traktorvei som går inn i verneområdet Eikelifjell fra Torgersrød. Det ble utarbeidet skog- og miljøplaner for skogeiere i Skien kommune i 2011-2012. I den prosessen ble det gjort miljøregistreringer på eiendommene som er omfattet av verneforslaget. Det ble registrert flere viktige nøkkelbiotoper i alle 3 områdene, men Eikelifjell har spesiell stor tetthet og utbredelse av nøkkelbiotoper. Dette samsvarer også med vurderingen som er gjort i verneprosessen hvor Eikelifjell er vurdert å ha nasjonal verneverdi. Ut i fra en vurdering av verneområdenes beliggenhet, eiendomsstruktur, terrengforhold og infrastruktur er vår oppfatning at verneforslaget ikke er til hinder for å drive ordinær skogsdrift og uttransport av tømmer fra omkringliggende eiendommer som ikke er med i verneplanen. Landbrukskontoret mener det er fornuftig å gi generelt unntak fra vernebestemmelsene for merking, rydding og vedlikehold av eksisterende tursti over Vasslausfjell (Eikelifjell naturreservat). For øvrig ingen merknader til verneforskriftene.*»

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

Når det gjelder uttalelsen til Telemark Orienteringskrets, så har de kommet med forslag til bestemmelser som de ønsker inn i verneforskriftene. Dersom det skal innføres generelt unntak for orienteringsløp/turorientering slik det her foreslås så må dette tas opp med sentrale myndigheter. (Miljødirektoratet og Klima- og miljødepartementet). Fylkesmannen er pålagt å bruke standard formulering i forskriftene. Det er ellers ingen omfattende prosedyre å søke Fylkesmannen om tillatelse til begrenset bruk av områdene etter § 7 d i verneforskriftene - til mindre løp eller

turorientering. Denne type søknader er også aktuelle i forbindelse med arrangementer i turlagssammenheng mv.

Når det gjelder uttalelsen fra Landbruksdirektoratet angående forslaget om forvaltningsplan mhp eventuelt uttak av plantefelt og utkjøringstraseer, så vil dette kunne gjennomføres som et skjøtselstiltak uten foregående forvaltningsplan dersom det skulle bli aktuelt. Vi ønsker derfor ikke å foreslå å lage forvaltningsplaner for områdene, med tanke på den ressursbruken det vil medføre. Vi kan ellers bemerke at dette er en standard bestemmelse som vi er pålagt å ha med.

Bestemmelsen har så langt aldri vært brukt i Telemark.

Når det gjelder uttalelsen fra Norsk organisasjon for terrengsykling, NOTS, så sier Fylkesmannen seg enig i at Friluftslovens bestemmelser bør kunne legges til grunn i denne verneplanen. Vi har derfor tatt ut forbudet mot sykling i forslaget til verneforskrifter. Dette vil også være i tråd med ordlyden i de nyeste vedtatte verneforskriftene (desember 2014). Sykling utenfor stier/veg vil ut fra Friluftsloven fortsatt ikke være tillatt.

Når det gjelder uttalelsen fra Kartverket, vil vi bemerke at Språkrådet i meldingsfasen uttalte at de tilrådte skrivemåten Trolldalsfjellet kunne akseptere Trolldalsfjell dersom dette stemmer med lokal uttale. Tilsvarende gjaldt for Burmannsfjellet/Burmannsfjell. Når det gjaldt Eikelifjell/Eikelifjellet ble det bemerket at begge formene var brukt av FM, at Språkrådet bare hadde registrert skrivemåten Eikelifjellet, men til gjengjeld uttalen ei'klifjell. Siden Språkrådet ikke har hatt nye merknader i høringen, oppfatter vi det i utgangspunktet slik at vi har aksept for å bruke navnene i ubestemt form. Vi har likevel valgt å følge tilrådingene om å bruke bestemt form, og har endret navnene til hhv. Burmannsfjellet NR, Eikelifjellet NR og Trolldalsfjellet NR. De endelige vernekartene vil bli produsert sentralt og i tråd med gjeldende regelverk. Når det gjelder rapportering til SSR så foreslår Fylkesmannen at Miljødirektoratet undersøker om dette kan gjøres av Klima- og miljødepartementet samtidig som det foretas tinglysning av vernevedtaket.

Når det gjelder uttalelsen fra Telemark orienteringskrets, så tar Fylkesmannen til etterretning at det ikke foreligger noe orienteringskart for de foreslåtte naturreservatene.

Når det gjelder uttalelsen fra Landbruksdirektoratet, var det en ren glipp fra vår side at det ikke var gjort unntak for beiting i Trolldalsfjellet naturreservat. Dette er rettet opp i verneforskriften.

Fylkesmannen anbefaler at området blir vernet som naturreservat med slike endringer som nevnt ovenfor, men for øvrig med verneforskrift og avgrensing som i høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Trolldalsfjellet som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Trolldalsfjellet naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

41. Utvidelse av Skrim og Sauheradjella naturreservat, Kongsberg, Notodden, Sauherad, Skien og Kongsberg kommuner, Buskerud og Telemark fylker

Nytt verneareal 408 dekar, hvorav 334 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 123 769 dekar.

Planstatus: Arealet er avsatt til LNF-område i kommuneplanens arealdel.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Utvidelsesforslaget var på høring sammen med tre andre områder i Skien kommune som var tilbudt for frivillig vern fra Løvenskiold-Fossum AS. De tre andre områdene ble vernet gjennom kgl. res. 12.12.2014, mens vernevedtak for denne utvidelsen ble utsatt på grunn av uklarhet om utvidelsen også måtte medføre at det ble vedtatt ny verneforskrift for området. Eksisterende vern er vedtatt i medhold av naturvernloven av 1970, og skulle det lages ny verneforskrift måtte denne vedtas i mehold av naturmangfoldloven av 2009, noe som ville medføre flere endringer i forskriften.

Miljødirektoratet har konkludert med at en slik mindre utvidelse av et stort naturreservat kan skje som en grenseendring, og at det derfor ikke er nødvendig å gjøre endringer i verneforskriften annet enn at arealtallet for vernet må endres. De høringsuttalelsene som kom inn gjennom høringen av de aktuelle områdene på Løvenskiold-Fossums grunn, var stort sett kommentarer til verneforskriftene. Det var ingen motforestillinger mot avgrensningen av de aktuelle områdene.

Grenland landbrukskontor var den eneste høringsparten som konkret hadde synspunkter på utvidelsesforslaget, de opplyste at utvidelsen ikke er i konflikt med gjeldende arealplanstatus

(LNFR) for området. Det foreligger heller ikke arealplaner under arbeid som kommer i konflikt med det planlagte reservatet. Det bemerkes imidlertid at utvidelsen grenser inntil regulert område for en rørgate mellom Åslivann og Godal, ref. reguleringsplan for Fjellet og Åmot kraftverk (plannr.904). GL opplyser videre at utvidelse av naturreservatet, så langt en kan se, ikke vil være til hinder for skogsdrift eller annen næringsutøvelse knytta til utmarksressurser på arealer som ikke omfattes av vern. GL påpeker at utvidelsen med gjeldende forskrift etter kommunens vurdering ikke vil være til hinder for allmennhetens rett til fri ferdsel i utmark og utøvelse av friluftsliv, så lenge dette skjer på en skånsom og hensynsfull måte. Kommunen mener det er viktig at det gis mulighet for dispensasjon til merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier og løyper.

Fylkesmannen anbefaler at området blir vernet som naturreservat, med fredningsforskrift og avgrensning som i høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til utvidelse av naturreservatet og tilrår grenseendring av Skrim og Sauherad fjella naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår utvidelse av Skrim og Sauherad fjella naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

42. Omnflug naturreservat, Notodden kommune, Telemark fylke

Totalareal 13 207 dekar, hvorav 12 291 dekar produktiv skog.

Planstatus: Arealet er avsatt til LNF-område i kommuneplanens arealdel.

Inngrepsstatus: Det går tre enkle traktorveger inn i foreslått verneområde. Dette er en gammel driftsveg nederst i vestre del av Tømmerlian, forlengelse av driftsveg fra Berglia over Harvedalen og opp mot Tjønnerustjønn og en driftsveg inn i nedre del av gnr./bnr. 129/1. En gammel hesteslepe fra Fjølåbekkdalen langs Grisebekk til Pusupstaulen, er markert som sti. Det er avmerka tre båtplasser/båtopplag i Breidvatn, to av disse ligger inne i foreslått reservat, en båtplass/båtopplag og ett båthus i Norstulvatnet, to båtplasser/båtopplag i Store Harvedalsvatnet, en båtplass/båtopplag i Vesle Harvedalsvatnet og en båtplass/båtopplag i Stabekktjøna.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Villreinnemnda for Brattefjell-Vindeggen, Blefjell og Norefjell – Reinsjøfjell har ut fra villreinhensyn ingen innvendinger til verneplan for skog i Omnflug naturreservat – Notodden kommune. Villreinnemnda ber om å få informasjon om den videre behandlingen av saken.

Telemark Orienteringskrets uttaler at Notodden O-lag har o-kart som berører området i øst.

Grunneierne har følgende innspill til verneforskriftene:

«Verneforskriften bør tydelig an vise hvordan skader på skog skal håndteres innenfor verneområdet for å hindre at slike skader får betydning for tilgrensende skog eller andre samfunnsinteresser utenfor verneområdet. Det er f. eks uklart hvordan en skogbrann innenfor verneområdet skal håndteres? I følge § 6 skal ferdselsbestemmelsene i § 5 ikke være til hinder tiltak i forhold til brannvern. Det er imidlertid uklart om det i forbindelse med skogbrannvern også kan ryddes branngater, eller tennes motild/vernebrenning i skogen innenfor verneområdet? Dersom en skogbrann ikke begrenses innenfor verneområdet kan brannen bli uhåndterlig stor og true tilgrensende skog og samfunnsinteresser (jamfør skogbrannen i Sverige i august 2014). Likeledes kan stormfelt skog innenfor verneområdet gi oppblomstring av skadeinsekter/skadegjørere som kan påvirke tilgrensende skog dersom det ikke blir ryddet opp. Verneforskriften bør tydelig an vise hvordan slike forhold skal håndteres, eventuelt presisere det under § 8 "Generelle dispensasjonsbestemmelser".

Verneområdet drener et betydelig nedbørsfelt gjennom Nordstulvassdraget og ned Esperåa. Det er en levedyktig bestand av bever i vassdraget og en beverdemning innenfor verneområdet kan føre til at bekker og elver tar nye løp slik at f. eks setervoll og bebyggelse på Nordstul kan trues. Det har de senere år også gått jordras av betydelig størrelse innenfor verneområdet som har potensial til å endre eksisterende vannløp for elver og bekker. I den grad slike forhold innenfor verneområdet truer eksisterende bygninger og installasjoner, bør det kunne gis dispensasjon til å lede vannet tilbake til opprinnelige vannløp.

Nordstulvassdraget er tidligere regulert med en tømmerfløtningsdam ved utløpet av Sønstevatn. Fra Esperåa ble tømmerfløtet helt ned til Follsjø og videre ned Telemarkskanalen. Reguleringshøyden kan anslås til mellom 0,5 og 1 meter og dette reguleringsbeltet påvirker dagens vegetasjon rundt Nørdstevatn, Nordstulvatnet og Sønstevatn. NVE har nylig gitt konsesjon til kraftanlegg i Esperåa. Dersom vesentlige samfunnsinteresser, som behov for fornybar energi eller kulturminnevern, skulle gjøre det aktuelt å demme opp Nordstulvassdraget til samme reguleringshøyde som under tømmerfløtingen, ville dette trolig ikke påvirke verneverdiene vesentlig siden området allerede er reguleringspåvirket. Dette hadde vi gjerne sett at ble presisert under § 7 i forskriften.»

Kongsberg og Omegns Turistforening, KOT støtter uttalelsen fra Naturvernforbundet i Kongsberg. Naturvernforbundet i Kongsberg uttaler at: «Bleffell-området har svært store natur- og friluftsverdier. Både fjellene og omkringliggende områder benyttes av store befolkningsgrupper på Østlandet. Området er svært mye benyttet av friluft- og naturinteresserte i Kongsberg. Det er derfor veldig positivt at man nå etablerer et verneområde i skogsterrenget. Vi vil også gi anerkjennelse til grunneierne som har foreslått området fredet som ledd i et frivillig vern. Hovedadkomsten til Bletoppen og DNT sitt rutenett mot Hardangervidda med de to hyttene Sigridsbu/Eriksbu er fra parkeringsplassen ved Nordstul. Denne adkomsten benyttes mye både av turister på tur mot hyttene og av dagsturister. Akkurat denne stiforbindelsen er den mest benyttede til Bleffell. Stien går fra parkeringsplassen opp til Nordstulvatnet og deretter gjennom svært idyllisk fjellskog av gran fram til Nordstulseter og videre opp i fjellet. Trærne i denne fjellskogen er svært gamle, og med meget spesiell utforming. Skogsområdet her må helt klart kunne karakteriseres som «Eventyrskog». Trærne gir livsgrunnlag for en rekke arter knyttet til svært gammelt virke. Verneplanens forslag til grenser vinkler imidlertid slik at denne viktige korridoren mellom utløpselva fra Nordstulvatnet/Sønstevatn og fram til Nordstulsetrene faller utenom verneområdet. Dette er helt klart en svakhet ved planen da man her som nevnt har svært stor konsentrasjon av ferdsel inn mot fjellet. For barnefamilier og eldre er det mange som kun går inn til vannet og så benytter områdene langs vannet og videre inn mot Nordstulsetrene. Naturvernforbundet i Kongsberg vil derfor understreke betydningen av at denne korridoren blir en del av verneplanen». Naturvernforbundet i Kongsberg har på denne bakgrunnen foreslått at hele Nordstulområdet med Sønstevatn skal inngå i verneområdet og i tillegg en utvidelse av reservatet videre østover inn på en ny eiendom, slik at verneplanen også omfatter stikorridoren fra man krysser elva som renner ut av Nordstulvatnet/Sønstevatn og fram til Nordstulsetrene. Eventuelt så mener Naturvernforbundet i Kongsberg at et mindre område rundt bygningene på Nordstul kan holdes utenfor reservatet. Det er lagt ved kartutsnitt som viser de foreslåtte avgrensningene. Kartverket uttaler at Omnflug er godkjent som navn, og at vernemyndigheten må melde inn navnet Omnflug naturreservat til kartverket for registrering i Sentralt tedsnavneregister (SSR). Språkrådet, stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene har ingen merknader til skrivemåten av navneforslaget Omnflug naturreservat, men uttaler videre at: «Ettersom fjellformasjonen Omnflug ligger i utkanten av reservatområdet, kunne Fylkesmannen vurdere om det er andre navn i området som ville være mer dekkende. Vi minner fylkesmannen om at alle nye reservatnavn skal meldes inn til Sentralt stedsnavnregister/Kartverket.» WWF uttaler støtte til verneforslaget, men påpeker at jf. registreringsrapporten er avgrensningen suboptimal flere steder i framliene (liene i fremkant). Særlig burde mer av de varme furuskogen under Berglinuten og ned mot Berglia vært inkludert, kanskje dette er mulig å få med senere? Norges vassdrags- og energidirektorat, uttaler at de ikke kan se at det foreslåtte naturreservat inkludert utkast til verneforskrifter har konsekvenser for vassdrag eller kjente energiresurser.

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

Villreinemnda ber om å få informasjon om den videre behandlingen av saken. Fylkesmannen vil sende orientering om vår tilrådning til Miljødirektoratet til alle som har avgitt uttalelse i saken. Grunneierne mener verneforskriften bør tydeliggjøre hvordan skader på skog skal håndteres i verneområdet for å hindre at slike skader får betydning for tilgrensende skog eller andre samfunnsinteresser. Spesielt peker de på skogbrann og skadeinsekter eller andre skadegjørere. På grunn av faren for at brann skal komme ut av kontroll og spre seg til arealer utenfor verneområdene er det i dag ikke aktuelt å la skogbrann utvikle seg fritt innenfor de skogreservatene vi har her i Telemark. Jf. § 6 første ledd i verneforskriften. Ved skogbrann vil brannsjefen ha ansvaret for å slukke brannen på vanlig måte. Det blir da opp til brannvernet å benytte de tiltak som

til enhver tid er nødvendige for å begrense og slukke skogbrannen. Vi mener da at det ikke trengs noen ytterligere hjemmel i verneforskrifta for eventuelt å rydde branngate eller tenne motild. Når det gjelder stormfelt skog så mener vi at den skal ligge. Stormfelling er en naturlig del av de mekanismer som regulerer skog og som fører til at det biologiske mangfoldet øker, og det gjelder også arter som er predatorer og parasitter på potensielle skadegjørere. Det er etter vår vurdering liten fare for at insekter eller andre organismer skal blomstre opp i reservatet og spre seg til omkringliggende skog som skadegjørere.

Grunneierne opplyser at verneområdet vil drenere et betydelig nedbørfelt gjennom Nordstulvassdraget og Esperåa. Det er levedyktig bestand av bever i området, og det kan være en viss fare for at beverdemninger kan føre til erosjon eller at elver tar ny løp som truer bebyggelse og setervoller. Jordras har forekommet i området.

Vi er enige i at hvis det er fare for at beverdemninger eller jordras medfører at bekker og elver tar nye løp som kan føre til skade på eksisterende bygninger eller installasjoner, så bør vi ha en hjemmel for å gi dispensasjon for tiltak som kan avverge slike skader. Vi foreslår derfor en ny bestemmelse i § 7. *Tiltak for å avverge skader på eksisterende bygninger og installasjoner.* I tillegg bør det være en åpning for om nødvendig bruk av motorferdsel til slike tiltak.

Skulle det være nødvendig å rive beverdam, så må kommunen i tillegg gi slik tillatelse med hjemmel i viltloven.

Grunneierne tar også opp spørsmålet om hjemmel i verneforskriften til eventuell regulering av Nordstulvassdraget. Det en tenker på er en mindre reglering av vannene på opptil 1 m i samsvar med tidligere oppdemming på den tid det var fløtning i vassdraget. Grunneierne opplyser at påvirkningen av vegetasjonen i den tidligere fløtningssonen fortsatt er synlig i vatna. En mindre del av Nordstulvatnet og hele Sønstevatn med gammel fløtningsdam ligger utenfor det området som er tilbudt og som vi har foreslått å verne som naturreservat i høringsdokumentet. Vannet renner ned ut Esperåa, der NVE nå nylig har gitt konsesjon til bygging av kraftanlegg.

For å holde muligheten åpen for en gjenopptagelse av gammel fløtningsregulering av Sønstevatn, Nordstulvatnet og Nørdestevatn gjennom restaurering av fløtningsdammen ved utløpet av Sønstevatn, så vil Fylkesmannen tilrå at disse tre vannene utgår fra verneområdet og at vernegrensa settes langs vannene etter høg reguleringssone som vil variere i de ulike vatna fra ca. 0,5 til 1 meter over dagens vannstand. Dette vil ikke ha betydning for verneverdiene i det framtidige skogreservatet.

KOT og Naturvernforbundet i Kongsberg har foreslått en utvidelse av området rundt Nordstul, men dette er ikke aktuelt da vi baserer avgrensinga av verneområdet på det grunneierne tilbyr av areal.

Til uttalelsen fra Kartverket og Språkrådet, er navnet Omnflug valgt etter ønske fra grunneierne.

Endelige vernekart vil bli produsert sentralt og i tråd med gjeldende regelverk.

Til uttalelsen fra Telemark Orienteringskrets, så tar Fylkesmannen til etterretning at det foreligger orienteringskart for de østlige delene av det foreslåtte naturreservatet. Fylkesmannen er innstilt på å gi flerårige tillatelser til begrenset bruk av området der det foreligger orienteringskart i dag. Det må imidlertid søkes om dispensasjon etter § 7 e i verneforskriften, jf. også generelle merknader.

WWF kommenterer at arronderingen av verneområdet ikke er optimal og peker spesielt på arealer under Berglinuten. Fylkesmannen er enig i dette, men siden vi ikke har fått tilbud om vern på disse områdene, så kan vi ikke gjøre noe med det.

Fylkesmannen anbefaler at området blir vernet som naturreservat med slike endringer som foreslått ovenfor og for øvrig med verneforskrift og avgrensing slik som i høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Omnflug som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Omnflug naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

43. Utvidelse av Trillingtjennane naturreservat, Drangedal kommune, Telemark fylke

Nytt verneareal 322 dekar, hvorav 268 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 795 dekar.

Planstatus: Arealet er avsatt til LNF-område i kommuneplanens arealdel.

Inngrepstatus: Ingen tekniske inngrep i utvidelsesområdet.

Sammendrag av høringsuttalelser:

WWF-Norge støtter utvidelsen av naturreservatet.

Norges vassdrags- og energidirektorat uttaler: «*Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har foretatt en enkel gjennomgang av høringsdokumentet. Vi kan ikke se at den foreslåtte utvidelsen av naturreservatet eller foreslått verneforskrift er i konflikt med vassdragsinteresser eller kjente energiresurser. Vi ser at områdekonsesjonær Drangedal Everk KF samt Statnett SF også er høringsinstanser, slik at eventuelle konflikter vedrørende nett dermed kan bli vurdert.*»

Kartverket forutsetter at vernemyndigheten melder inn navnet Trillingtjennane naturreservat for registrering i Sentralt stedsnavnsregister (SSR) ved Kartverket. De viser her til lov om stadnamn.

Fylkesmannen anbefaler at området blir vernet som naturreservat med fredningsforskrift og avgrensning som i høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Trillingtjennane naturreservat. Samtidig oppheves forskrift 02.09.2005 nr. 996 om vern av Trillingtjennane naturreservat, Drangedal kommune, Telemark.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Trillingtjennane naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift 02.09.2005 nr. 996 om vern av Trillingtjennane naturreservat, Drangedal kommune, Telemark.

44. Brårfjell naturreservat, Fyresdal kommune, Telemark fylke

Totalareal 584 dekar, hvorav 488 dekar produktiv skog.

Planstatus: Arealet er merka som LNF-område i kommuneplanen sin arealdel.

Inngrepsstatus: Det går en traktorveg inn i området fra Æktune til Fjellstøyl og opp på Brårfjodd.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Statens vegvesen Region sør har ingen merknader.

To privatpersoner skriv at «*Underskrivne er eigarar av naboeigedomane til Bondal Nordre, gnr. 62/4, som nå skal delvis vernast. Halvor Graver er eigar av Graver, gnr. 60/1 og Arild Johre er eigar av Aaslandsjordet, gnr. 60/3. Felles for begge eigedomane er at vi har vår tilkomstveg til hytter og støyalar gjennom det aktuelle området som nå skal bli naturreservat. Denne tilkomstvegen har blitt bruka av våre eigedomar i lange tider, truleg i hundrevis av år, i samband med støylsdrift og slått på Aslandsheia. Etter dagens forhold så er støylsdrifta nedlagt, men støylane består. Halvor Graver har 2 støyalar, 2 uthus og 2 båthus som treng årleg vedlikehald. Arild Johre har 1 støyl med uthus. Vi har kvart år behov for å køyre gjennom det aktuelle området med snøskuter i samband med transport av materialar, proviant og ved. Traseen vi nyttar er etter den eldgamle heievegen frå Aslandsgrend, som er den einaste farbare vegen til denne delen av Aslandsheia. Det er ingen alternative trasear. Vegen vi brukar kryssar Mjaalands eigedom, gnr. 62/4 i ein strekning på anslagsvis 400 meter. Begge våre eigedomar har snøskuterløyve frå Fyresdal kommune, jamfør her vedlagt dokumentasjon og kart. All motorisert transport foregår vinterstid, på snødekt mark, og gjer ingen skade på naturen. På bakgrunn av ovanforståande dokumentasjon og orientering tillet vi oss herved å søke omdispensasjon for nødvendig bruk av snøskuter over Brårfjell naturreservat til og frå våre støyalar, i samband med nødvendig transport. Dette i samsvar med forskriftenes paragraf 4-7.*»

Språkrådet, stadnamnetjenesta for Austlandet og Agderfylka, uttaler: «*Når det gjeld namnet Brårfjell, har vi bedt Kartverket om å reise formell namnesak på dette naturnamnet. Fylkesmannen må vente til det er gjort vedtak om skrivemåten av naturnamnet før det blir nytta som namn på verneområde.*»

WWF uttaler at de støtter forslaget om opprettelse av naturreservatet.

Landbruksdirektoratet seier mellom annet at en ser at det ikke er gjort generelle unntak fra verneforskriften til utsetting av saltsteiner. Direktoratet ber om at Fylkesmannen vurderer å åpne for dette i verneforskriften, dersom det er nødvendig for å opprettholde beite i området.

Norges vassdrags- og energidirektorat NVE sier at «*Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har foretatt en enkel gjennomgang av høringsdokumentet. I NVEs GIS-kartlegging av potensial for småkraftverk for omtrent 10 år siden ble det lokalisert et potensial gjennom utbygging av et fall fra*

Bøysebekken på ca.kote 820 (litt nedenfor Høydalsløken) og nesten ned til Bondalsvatn. Installasjonen var satt til ca.550 kW og midlere årsproduksjon til 2,3 GWh. En realisering med inntak som i kartleggingen vil berøre det foreslåtte Brårfjell naturreservat. Se også NVE Atlas. Men dette er vel og merke et prosjekt som er basert på en enkel kartstudie. Vi kjenner ikke til om det er reell interesse for en utbygging. Grunneier som nå er involvert i frivillig skogvern ville trolig vært interessert, og det er derfor lite trolig at det her kan bli en interessekonflikt. Når vi anser at GIS-prosjektet i Brårfjell området som lite sannsynlig kan vi ikke se at de foreslåtte naturreservatene eller foreslåtte verneforskrifter er i konflikt med vassdragsinteresser eller reelle energiressurser. Vi ser at områdekonsesjonær Vest-Telemark Kraftlag AS samt Statnett SF også er høringsinstanser slik at eventuelle konflikter vedrørende nett dermed kan bli vurdert.»
Kartverket forutsetter at vernemyndigheten melder inn namnet Brårfjell naturreservat til Kartverket for registrering i Sentralt stedsnavnsregister (SSR) ved Kartverket, jf. lov om stadnamn av 18. mai 1990 nr. 11 § 12.

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

To privatpersoner har fra gammelt av ferdselsveg gjennom deler av det foreslåtte naturreservatet til sine eiendommer og fritidshus lenger inne på heia. All transport av materialer, proviant og ved blir nå gjort vinterstid ved bruk av snøskuter. Transporten følger i hovudsak den gamle heivegen fra Åslandsgrend. Traseen de bruker vil krysse naturreservatet på ein strekning av 400 m, og storparten går langs eksisterende traktorveg. De ber om generelt unntak for å bruke denne traseen fremdeles. Fylkesmannen har vurdert saken og finner grunnlag for å gi generelt unntak for transport med snøskuter vinterstid langs denne gamle traseen slik det er gjort fram til i dag. Det vil likevel fremdeles være kommunen som gir tillatelse etter lov om motorferdsel, men det trengs da ikke noen ekstra dispensasjon fra verneforskriften. Fylkesmannen foreslår derfor følgende nytt punkt § 6 pkt. e) *Naudsynt transport med snøskuter for gnr./bnr. 60/1 og 60/3 etter traktorveg og gamal ferdselsveg.*

Språkrådet uttaler at en ikke kan godkjenne verken Brårfjodd (meldingsfasen) eller Brårfjell (høringsfasen) før dette er vurdert av Kartverket gjennom namnesak. De opplyser å ha bedt Kartverket om å reise namnesak, og uttaler vidare at Fylkesmannen ikke må bruke noken av disse namna før dette er vurdert i namnesaka.

Kartverket har i sin uttalelse ikke nemnt noe om slik namnesak, så det kan tyde på at en har godkjent namnet Brårfjell. Fylkesmannen ber likevel Miljødirektoratet om å avklare namnespørsmålet slik at planlagt vernevedtak kan gjennomføres mot slutten av året.

Landbruksdirektoratet har bedt Fylkesmannen å vurdere å ta inn regel som åpner for utsetting av saltsteiner for husdyr, dersom beiting skulle bli aktuelt i området. Fylkesmannen har ikke noe mot at det blir anledning til utsetting av saltstein verken for husdyr eller vilt, og tilrår derfor til at det kommer inn et nytt punkt i § 4 pkt. i) *Utsetting av saltsteinar* i forskriften. Det bør vel også som vanlig være åpning til å bruke motorferdsel til slik utsetting. § 7 h blir derfor et nytt punkt i samsvar med dette.

Landbruksdirektoratet peker også på at det i verneforskriften ikke er regler for oppgradering av skogsvegen som går i området, og sidan det er anledning til å søke om hogst av plantefelt og bruk av motorferdsel til dette, så bør en vurdere å ta inn dette. Det er normalt ikke anledning til oppgradering av vegklasse på skogsveger i verneområder, men det blir gitt tillatelse til vanlig vedlikehold av traktorvegen slik at denne kan holdes ved like etter samme standard som den har ved vernetidspunktet. Dette er det gitt hjemmel for i § 4 e, og fylkesmannen ser det derfor ikke som aktuelt å ta inn et nytt punkt om oppgradering av veger i forskriften.

NVE opplyser om at det er vannkraftressurser i Bøysebekken som blir berørt av den avgrensingen som er vist på høringskartet. Selv om det i dag ikke er økonomisk lønnsomt å bygge ut, kan det bli det i framtida. Fylkesmannen har tatt dette opp med grunneier og blitt enig om en justering av vernegrensen slik at hele Bøysebekken blir liggende på utsiden av det foreslåtte verkeområdet. Det vil redusere arealet med om lag 10 dekar, men berører ikke kjente verneverdier.

Fylkesmannen tilrår at Brårfjell vernes som naturreservat med endringer som er omtalt ovenfor.

Miljødirektoratets tilråding: Når det gjelder namn, viser Miljødirektoratet til omtale av dette i de generelle kommentarene og tilrår at namn på verneområdet blir Brårfjell naturreservat. Dersom namnesaken gir et annet utfall, vil direktoratet i etterkant av vernet foreta namneendring i tråd med namnesaken. Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av

verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Brårfjell som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Brårfjell naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

45. Ljosådalen naturreservat, Valle kommune, Aust-Agder fylke

Totalareal 37 903 dekar, hvorav 18 100 dekar produktiv skog.

Planstatus: Lokaliteten er i kommuneplanens arealdel avsatt som LNF-område.

Inngrepsstatus: Det går en kraftlinje gjennom området. En skogsbilvei går inn i området fra øst langs Ljosåni. Det er flere støyler/fritidshus i området og rester etter en gammel gård.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Statens vegvesen, Jernbaneverket, Agder energi og Språkrådet har ingen merknader.

Forsvarsbygg anser unntaket som angår militær operativ virksomhet som tilfredsstillende. Forsvarsbygg regner med at unntaket for militær operativ virksomhet også gjelder verneforskriftens § 5 pkt. 4 som angår forbud mot lavtflyging i perioden f.o.m. 25. april – 31. mai (kalvingstid for villreinen).

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) kommenterer et område som ligger helt øst som heter Raudkleivhylen, også omtalt som Bordals-tippen. Området er avsatt til råstoffutvinning i kommuneplanens arealdel. Arealformålet er ivaretatt i reguleringsplan for strømmettet i området, og verneforslaget berører dette arealet. DMF mener eksisterende foretak som Bordals-tippen må hensyntas i verneprosessen, og at vernegrensen blir satt til formålsgrensen for råstoffutvinning i kommuneplanens arealdel. Det er ikke registrert andre mineralressurser i planområdet og det foreligger ingen bergrettigheter. DMF mener også at verneforskriften bør åpne for:

- Tillatelse til å ta ut prøver for geologiske undersøkelser med håndholdt hammer, og refererer til minerallovens §§ 8 og 9.
- Ferdsel i forbindelse med kartlegging og tilsyn av evt. tidligere og nåværende mineraluttak, jf. mineralloven § 13.
- Tiltak i forbindelse med sikring av mineraluttak og evt. gamle gruveåpninger og forurensing fra evt. tidligere gruveaktivitet.

Kartverket opplyser om at datasettet for naturvernområder inngår fra 1. januar 2015 i det offentlige kartgrunnlag (DOK), jf. plan- og bygningsloven § 2-2 og kart- og planforskriften kapittel 2. Videre må verneområdet sitt navn meldes inn til Kartverket.

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) sitt utgangspunkt er at Stortinget gjennom frilufsloven § 2 har foretatt en interesseavveining som bør respekteres. Avvik fra frilufslovens hovedregel bør derfor bare skje der reelle, faktabaserte og tungtveiende vernehensyn tilsier det. NOTS informerer også om at sykling er med tiden blitt en aktivitet som utøves til alle årstider, og foreslår at det lages en formulering som likestiller sykling vinterstid med annen ikke-motorisert ferdsel (ski, truger, hundekjøring osv.), altså at det kan sykles på «tilfrosset snødekt mark».

Plan- og naturseksjonen i Aust-Agder fylkeskommune er positive til at det inngås avtaler om frivillig vern av skog i Aust-Agder, og mener det er svært viktige skogsbiotoper som vernes mot hogst og at et viktig kalvingsområde for villrein ivaretas.

NVE påpeker at det foreslåtte verneområdet har bekkeinntaket til tilløpstunnelen til Brokke kraftverk. I den forbindelse mener NVE at det generelle unntaket for vedlikehold av bekkeinntak, veg og kraftlinjer er gitt § pkt. 12 og 13 i forslaget til verneforskrift, slik at det bør være mulig å få til tilfredsstillende praktiske løsninger. I forbindelse med kraftlinjer påpeker NVE at områdekonsesjonær Agder Energi Nett AS ikke var oppført som adressat i høringsbrevet til tross for at de var adressat i oppstartmeldingen.

Norges jeger- og fiskerforbund i Aust-Agder ønsker vernet, men har følgende merknader:

- Det bør være samme krav til kjøretøy for uttransport av skadd bufe og for skutt hjortevilt.
- I § 5 bør det for pkt. 3 og 4 vurderes faglig om perioden er for kort med tanke på at villreinen får den nødvendige roen under kalving.

Norges Orienteringsforbund og Aust-Agder Orienteringskrets (AAOK) støtter på et generelt grunnlag vern av sårbare og viktige naturområder med tanke på å ivareta det økologiske mangfoldet i Norge, og ser positivt på frivillig vern av Ljosådalen naturreservat. Norges Orienteringsforbund og AAOK har imidlertid følgende kommentarer til de bestemmelsene som

gjelder generelt for naturreservater: «Vårt hovedanliggende er at orientering tillates i verneområdet. AOK ber derfor om at verneforskriftens bestemmelser nevner at orienteringsløp i området er tillatt, slik at det ikke hersker noen tvil om dette. Slik verneforskriften er utarbeidet er det uklart om orienteringsløp sorteres under vanlig ferdsel eller om det sorteres under idrettsarrangementer. AOK synes termen idrettsarrangement under §3 punkt 4 er en for generell begrensning når en tenker på ferdsel mellom kontrollpunktene (postene) i et orienteringsløp eller i forbindelse med turorientering. Samlingsplass vil uansett plasseres utenfor det vernede området eller i tilknytning til opparbeidet vei i området».

AAOK mener også muligheten for å søke dispensasjon, jf. § 7 punkt 1, er en altfor omfattende prosedyre for å få tillatelse til å plassere kontrollpunkter (poster) innenfor et naturreservat i forbindelse med et orienteringsløp eller turorientering.

Otra Kraft (OK) og Otteraaens Brugseierforening(OB) har følgende merknader til høringsforslaget:

1. Uttalelsen må ses i sammenheng med tidligere innspill i første høringsrunde, jf. brev fra Otra Kraft datert 26.03.2015.

2. Adresseliste er mangelfull og må utvidest slik:

Otra Kraft, 4748 Rysstad

Otteraaens Brugseierforening c/o Otra Kraft, 4748 Rysstad

3. I medhold av konsesjon kgl. res. 15.09.1961 blir følgende vassdragsanlegg /interesser som berørt av vernet av Ljosådalene:

- Bekkeinntak Hiså
- Tipp Bordalen
- Tverrslag Bordalen
- Tilkomstvei (skogsbilveg kl. 3) Moen-tipp/tverrslag Bordalen

4. Grensejustering: I følge kartet dat. mai 2015 Miljødirektoratet, vil Otra Kraft sitt bekkeinntak Hiså (søndre halvpart) blir liggende innenfor vernegrensa dersom denne blir stående uendra. OK/OB ber derfor om at vernegrensa flyttes slik at bekkeinntak Hiså faller utenfor yttergrensa til naturreservatet og slik at vernebestemmelsene ikke påvirker drift og vedlikehold av bekkeinntaket.

Samme problemstilling gjør seg gjeldende for tverrslag og tipp Bordalen i dalbotnen ved Otra samt deler av skogsbilvegen fram til dette området. Vi ber styresmaktene ta hensyn til dette ved endelig grensefastsetting og endrer grenser slik at tipp, tverrslag og veg Bordalen faller utenom naturreservatet og ikke har virkning for drift og vedlikehold for disse anleggene.

5. OK/OB påpeker at rettigheter av enhver art som er erverva i medhold av konsesjon 15.09.1961 og overskjønn Brokke kraftverk dat.08.12.1966 ikke må røkkes med som følge av Ljosådalene naturreservat.

6. OK/OB skal kunne drifte og vedlikeholde og evt. oppgradere anlegg/konstruksjoner som er bygd i medhold av kong.res 15.09.1961 og overskjønn 08.12.1966 uten restriksjoner selv om det aktuelle skogsområdet får status som naturreservat.

7. OK/OB skal fremdeles kunne bruke tipp Bordalen som massetak.

Sameier i gnr./bnr. 21/4 og informerer om at hun har rettigheter knyttet til uttak av tømmer fra Gjesløy, et område som grenser til Ljosådalene naturreservat. Hun viser til Jordskiftesak nr. 21/1963 i Aust-Agder jordskiftesokn, Dale-Løyland i Valle kommune.

Grunneier av 21/3 og sameier i gnr./bnr. 21/4 informerer om at han har rettigheter knyttet til bruk av vei og kabelbanefeste i forbindelse med uttak av tømmer, og viser til Jordskiftesak nr. 21/1963.

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

Forsvarsbygg: Unntaket for militær operativ virksomhet gjelder også for verneforskriftens § 5 pkt. 4 som angår forbud mot lavtflyging i perioden f.o.m. 25. april – 31. mai (kalvingstid for villreinen).

Direktoratet for mineralforvaltning: Fylkesmannen er enig med DMF og har endret vernegrensa til å gå i formålsgrensen for råstoffutvinning, jf. kommuneplanens arealdel og nytt vernekart.

Naturreservatet er nå redusert i areal med ca. 100 dekar. Fylkesmannen har forståelse for at Direktoratet ønsker å ivareta potensielle muligheter for utvinning av mineralske ressurser i området. Vi er imidlertid av den oppfatning at så lenge det ikke foreligger konkrete funn som er planlagt utnyttet, eller konkrete anlegg man ønsker å ivareta eller vedlikeholde på vernetidspunktet, så gir § 8 *Generelle dispensasjonsbestemmelser* tilfredsstillende mulighet for behandling av

potensielle, fremtidige saker innenfor interessefeltet, herunder behov for ferdsel. Vi tilrår derfor verneforskriften uten spesifikke tillegg eller endringer knyttet til mineralske ressurser.

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS): I verneforskriften § 5 pkt. 2 står det at bruk av sykkel utenom eksisterende veier og stier er forbudt. Til tross for dette forbudet og retningslinjen om at all ferdsel skal skje varsomt med hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner, er det altså ikke begrensninger for bruk av sykkel på eksisterende stier. Dette gjelder også vinterstid på snødekt mark. Vi ønsker ikke å åpne opp for fri bruk av sykkel i reservatet på snødekt mark fordi Ljosådalens også er et viktig beite og kalvingsområde for villrein. Unødig stress spesielt i kalvingsperioden er ikke ønskelig. Bruk av «fatbike» også på snø reiser en ny problemstilling som ikke Fylkesmannens miljøvernavdeling vil ta endelig stilling til. Spørsmålet må løstes høyere i miljøforvaltningen og Miljødirektoratet må vurdere om de kan på nåværende tidspunkt ta et standpunkt i forhold til å likestille sykkelbruk vinterstid med annen ikke-motorisert ferdsel.

NVE: Innspillet fra NVE tas til etterretning, og Fylkesmannen vil bare kort kommentere at det har innkommet høringsinnspill fra områdekonsesjonær Agder Energi Nett AS til tross for at de ikke stod som adressat i høringsbrevet. Agder Energi Nett AS hadde for øvrig ingen merknader til verneforslaget ettersom de ikke hadde anlegg eller installasjoner i området.

NJFF Aust-Agder: Fylkesmannen kan forstå at NJFF Aust-Agder ønsker at det skal være mulig å hente ut jaktutbytte av elg og hjort uten spesifikke restriksjoner på bruken av type kjøretøy. Fylkesmannen mener det imidlertid er vesentlig at eventuell uttransportering av jaktutbytte kun skjer med lett beltekjøretøy for å minimere varige skader på barmark. Fylkesmannens erfaring tilsier at NJFF gjerne vil benytte ATV til å hente felt hjortevilt. Etter behandling av klagesak datert 19. november 2013 om bruk av beltegående ATV i Sjunkehatten nasjonalpark er det bestemt at beltegående ATV må anses som «lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget». NJFF har derfor mulighet til å bruke beltegående ATV, dersom det er ønskelig. Fylkesmannen opprettholder ordlyden i verneforskriftens § 6-2, slik at varige skader på barmark holdes til et minimum.

Aust-Agder Orienteringskrets (AAOK): Det generelle forbudet mot arrangement av idrettsarrangement, jf. verneforskriften § 3-4, er en generell retningslinje som forvaltningsmyndigheten har lagt seg på for å verne om verneverdiene i alle verneområder som opprettes som naturreservat. Som AAOK selv kommenterer er det mulighet å søke om dispensasjon til gjennomføring av idrettsarrangement, jf. verneforskriften § 7-1. Forvaltningsmyndigheten ønsker å ha kontroll på aktiviteten i verneområdet for å best mulig ivareta verneverdiene, og kommer til å la forskriftens ordlyd forbli uforandret.

Otra Kraft: Fylkesmannen merker seg at uttalelsen må ses i sammenheng med tidligere innspill i første høringsrunde, jf. brev fra Otra Kraft datert 26.03.2015. I dette brevet listes opp flere punkt som evt. kan være i konflikt med etablering av naturreservatet. Det vises til kgl. res. 15.09.1961 i forbindelse med interesser knyttet til vassdragsanlegg og jordskiftesak nr. 21/1963 Aust-Agder jordskiftesokn, Dale-Løyland i forbindelse med rettigheter til å ta ut tømmer. Til dette vil Fylkesmannen informere om at vernet av deler av Ljosådalens som naturreservat ikke vil endre på servitutter eller rettigheter som ligger som en heftelse på de aktuelle gnr./bnr. Fylkesmannen vil imidlertid involveres i forbindelse med utførelsen av tiltak slik at vi kan finne en skånsom løsning for å ivareta verneverdiene.

Vernet skal ikke være til hinder for å utføre nødvendig arbeid knyttet til drift og vedlikehold av bekkeinntak, og vi ser derfor ikke behovet for å justere ytterliggere på grensen. Når det gjelder tipp, tverrslag og veg til massetaket Bordalen/Raudkleivhylen er dette også kommentert av Direktoratet for mineralforvaltning (DMF). Fylkesmannen tar synspunktet fra Otra Kraft og DMF til etterretning og har endret grensen til reservatet slik at Bordalstippen med tilførselsvei blir liggende utenfor reservatet. Naturreservatet er nå redusert i areal med ca. 100 dekar.

En grunneier og en sameier: Innspillene angår samme rettigheter. Vern av deler av Ljosådalens som naturreservat vil ikke endre på servitutter som veirett, kabelbanefester og evt. etablering av traktorveg i forbindelse med uttak av tømmer i sameie gnr./bnr. 21/1,4. Fylkesmannen vil likevel gjøre oppmerksom på at dersom det blir aktuelt å ta ut tømmer i Gjesløy-området må forvaltningsmyndighet være involvert for å finne en skånsom løsning i forbindelse med festing av kabelbane og/eller fremføring av traktorvei. Dette for å skåne verneverdiene mest mulig.

Fylkesmannen tilrår at området vernes som naturreservat med en liten grenseendring helt i øst. Samtidig gjøres oppmerksom på endringsforskriften vedr. nye grenser i Setesdal Vesthei-Ryfylke-heiene landskapsvernområde. Fylkesmannen anser Ljosådalens som egnet navn på reservatet.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Ljosådalene som naturreservat. Samtidig endres forskrift 28. april 2000 nr. 409 om vern av Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane landskapsvernområde, Bykle, Valle og Bygland kommunar, Aust-Agder, Åseral, Hægebostad, Kvinesdal og Sirdal kommunar, Vest-Agder og Forsand kommune, Rogaland. Endringen medfører at landskapsvernområdet får redusert sitt areal med ca. 21,2 km².

Klima- og miljødepartementet har justert grensen slik at Otra Krafts bekkeinntak Hiså blir liggende utenfor vernegrensa. Departementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Ljosådalene naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig endres forskrift 28. april 2000 nr. 409 om vern av Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane landskapsvernområde, Bykle, Valle og Bygland kommunar, Aust-Agder, Åseral, Hægebostad, Kvinesdal og Sirdal kommunar, Vest-Agder og Forsand kommune, Rogaland.

46. Rislåknuten naturreservat, Birkenes kommune, Aust-Agder fylke

Totalareal 1388 dekar, hvorav 818 dekar produktiv skog.

Planstatus: Lokaliteten er i kommuneplanens arealdel LNF-område.

Inngrepstatus: Ved Knutetjenn er en ubebygd tomt holdt utenfor verneområdet.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Norges jeger- og fiskerforbund i Aust-Agder (Lillesand og Birkenes JFF) ser positivt på frivillig vern, men forutsetter at jakt og fiske kan utøves på normalt vis etter vernet. De forventer tillatelse til å ta ut felt hjortevilt med egnet redskap og lage bål av virke som ligger på bakken, og kunne tenke seg endret ordlyd i § 6 punkt 3 om lett beltekjøretøy til egnet kjøretøy som ikke setter spor.

Landbruksdirektoratet bemerker at det ikke er gjort generelle unntak i verneforskriften for utsetting av saltsteiner og at en ikke kan søke om tillatelse til oppsetting av gjerder, samt vedlikeholde disse.

Norges Geologiske undersøkelser bemerker at det er registrert et lokalt viktig grustak utenfor området som ønskes vernet. Bergarten Herrefossgranitt dekker store deler av Birkenes og Grimstad men potensialet innenfor området forslått vernet er ikke undersøkt.

Innspill fra en enkeltperson angående tomt inne i området som er foreslått vernet. Eierne av tomten er ikke blitt kontaktet i forbindelse med prosessen om vern. Grunneiere ønsker å bli involvert i det videre arbeidet med verneforslaget. Tomten er på 1 dekar og ligger ved Knutetjønn. Det går en sti opp til tomten gjennom området og grunneiere ønsker at denne opprettholdes for tilgang til tomten.

Kartverket vil bemerke at navnet Rislåknuten naturreservat må meldes til nasjonale register for skrivemåten av stedsnavn i offentlig bruk (SSR), når vernevedtakene er gjort.

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

Norges jeger- og fiskerforbund i Aust-Agder (Lillesand og Birkenes JFF): Fylkesmannen har vurdert at det ikke er til skade for kommende naturreservat at tørre kvist fra bakken brukes til bålbrekking, i tillegg er det åpnet for at en kan lage bål etter samsvar med gjeldende lovverk med medbrakt ved. I forhold til endring av ordlyden fra lett beltekjøretøy til egnet kjøretøy for å ta ut felt hjortevilt, har vi fått signaler fra Miljødirektoratet at det ofte er snakk om å endre kjøretøy til ATV. Etter avgjørelse av klagesak av 19.11.2013 i Sjunghatten nasjonalpark om bruk av beltegående ATV har Klima- og miljødepartementet bestemt at beltegående ATV må anses som et lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget. Dersom det er bruk av beltegående ATV som NJFF ønsker i denne saken er dette mulig. Fylkesmannen har ikke anledning til å endre ordlyden til egnet kjøretøy, da dette er lite konkret.

Landbruksdirektoratet: Fylkesmannen har vurdert at oppsetting av gjerder etter søknad og utsetting av saltstein ikke vil skade kommende naturreservat og har på det grunnlag åpnet for dette i verneforskriften, jf. § 4. punkt 5 og § 7. punkt 3.

En enkeltperson: Fylkesmannen og AT-skog har vært i dialog med grunneiere for omtalte tomt i løpet av høringsperioden og en har funnet at omtalte tomt ved Knutetjønn på en dekar tas ut av reservatet og merkes i vernekartet. Fylkesmannen har lagt inn stien som S. Rislå omtaler og åpnet i verneforskriften for at denne kan opprettholdes som sti til tomten, jf. verneforskrift § 4 punkt 7.

Fylkesmannen tilrår at området vernes som naturreservat med en mindre grenseendring ved Knutetjønn, og anser Rislåknuten som et egnet navn på reservatet

Landbruksdirektoratet har kommet med innspill om endring av verneforskriften slik det etter søknad kan gis tillatelse til oppsetting og vedlikehold av gjerder i forbindelse med beite, samt nødvendig motorferdsel i den forbindelse. I tillegg ønsker de unntak for oppsetting av saltsteiner innen verneområdet. Fylkesmannen vurderer at dette ikke forringer vernet og tatt det med inn i verneforskriften §§ 4 og 7.

NJFF Lillesand og Birkenes har kommet med innspill om endring av verneforskriften slik at det er mulig at lage bål av virke som ligger på bakken, samt endre ordlyden om lett beltekjøretøy.

Fylkesmannen har vurdert at fyring av bål med tørre kvist fra bakken og medbrakt ved i samsvar med gjeldende lovverk, ikke vil forringe vernet og har tatt det med inn i verneforskriften § 4.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Rislåknuten som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Rislåknuten naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

47. Langbergshelia og Mannfallknuten naturreservat, Birkenes og Froland kommuner, Aust-Agder fylke

Totalareal 3307 dekar, hvorav 1823 dekar produktiv skog.

Planstatus: Lokaliteten er i kommuneplanens arealdel LNF-område.

Inngrepstatus: Deler av området er betydelig berørt av ekspanderende gran.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Statens vegvesen, WWF-Norge, Jernbaneverket og NVE hadde ingen merknader.

NVE kan ikke se at det foreslåtte naturreservatet eller foreslåtte verneforskrifter er i konflikt med vassdragsinteresse eller kjente energiressurser.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) har sjekket NGUs databaser for området og har pr. i dag ikke funnet registrerte mineralske forekomster eller tildelte bergrettigheter. I DMFs register over gamle gruveåpninger, deponier, velter og andre landskapsendringer fra mineraluttak er ikke opplysninger om tidligere gruveaktivitet. Forskriften bør åpne opp for ferdsel ifm. leting etter mineralske forekomster, jf. § 8 i mineralloven. Dette gjelder konkret overflyging med sensorutstyr i forbindelse med nasjonale registreringsprogram, og prøvetaking med håndholdt hammer.

Forsvarsbygg hadde i løpet av fjoråret en dialog med Miljødirektoratet angående unntak fra ferdselsforbudet for luftmilitær operativ virksomhet. Unntaket er reflektert i de siste skogvernsaker i bl.a. Telemark, Sør- og Nord-Trøndelag. Forsvarsbygg anmoder derfor om at det i verneforskriften for Langebergshelia-Mannfallnuten naturreservat tas inn følgende nytt underpunkt i §6:

§6 Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene

Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for:

x) Landing og start med Forsvarets luftfartøy

Kartverket påpeker at Språkrådet i brev 18. mai 2015 har meddelt Fylkesmannen at det er reist navnesak på navnet Langebergshelia-Mannfallnuten naturreservat. Kartverket har igangsatt arbeidet med behandling av saken. Man må vente til Kartverket har gjort vedtak om skrivemåten på navnet på naturreservatet før navnet tas i bruk. Kartverket anmoder derfor om at Fylkesmannen avventer oversendelsen av saken til Miljødirektoratet til etter Kartverkets vedtak i navnesaken. Videre forutsetter vi at vernemyndigheten melder inn det fullstendige navnet på naturreservatet til Kartverket for registrering i Sentralt stedsnavnsregister (SSR) ved Kartverket etter at vernet er vedtatt i Statsråd. Når det gjelder vernekartet vises til at datasettet for naturvernområder og forslag til verneområder, inngår fra 1. januar 2015 i det offentlige kartgrunnlag. Det offentlige kartgrunnlaget skal danne kunnskapsgrunnlag for avgjørelser etter plan- og bygningsloven.

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) sitt utgangspunkt er at Stortinget gjennom frilufsloven § 2 har foretatt en interesseavveining som bør respekteres. Avvik fra frilufslovens hovedregel bør derfor bare skje der reelle, faktabaserte og tungtveiende vernehensyn tilsier det.

NOTS informerer også om at sykling er med tiden blitt en aktivitet som utøves til alle årstider, og foreslår at det lages en formulering som likestiller sykling vinterstid med annen ikke-motorisert ferdsel (ski, truger, hundekjøring osv.), altså at det kan sykles på «tilfrosset snødekt mark».

Aust-Agder fylkeskommune kommenterer på ordlyden i verneforskriften. Det er et generelt forbud mot bålbrekking i § 3, mens det i § 4 åpnes opp for bålbrekking med tørrkvist eller ved man selv bærer med seg inn i reservatet, i samsvar med gjeldende lovverk. Fylkeskommunen oppfatter disse to paragrafene som litt forvirrende, og kan kanskje omskrives til at det ikke er tillatt å hugge ved til bålbrekking, dersom det er dette som er hensikten med forbudet.

NJFF-Aust-Agder støtter frivillig vern av skogområder. Området vil sikre leveområder for vilt i framtida. NJFF-Aust-Agder forventer at verneforskriften åpner for både jakt og fiske.

Norges Orienteringsforbund og Aust-Agder Orienteringskrets (AAOK) støtter på et generelt grunnlag vern av sårbare og viktige naturområder med tanke på å ivareta det økologiske mangfoldet i Norge, og ser positivt på frivillig vern av naturreservatet.

Norges Orienteringsforbund og AAOK har imidlertid følgende kommentarer til de bestemmelsene som gjelder generelt for naturreservater. «*Vårt hovedanliggende er at orientering tillates i verneområdet. AAOK ber derfor om at verneforskriftens bestemmelser nevner at orienteringsløp i området er tillatt, slik at det ikke hersker noen tvil om dette. Slik verneforskriften er utarbeidet er det uklart om orienteringsløp sorteres under vanlig ferdsel eller om det sorteres under idrettsarrangementer. AAOK synes termen idrettsarrangement under § 3 punkt 4 er en for generell begrensning når en tenker på ferdsel mellom kontrollpunktene (postene) i et orienteringsløp eller i forbindelse med turorientering. Samlingsplass vil uansett plasseres utenfor det vernede området eller i tilknytning til opparbeidet vei i området*». AAOK mener også muligheten for å søke dispensasjon, jf. § 7 punkt 1, er en altfor omfattende prosedyre for å få tillatelse til å plassere kontrollpunkter (poster) innenfor et naturreservat i forbindelse med et orienteringsløp eller turorientering.

Grunnet usikkerhet rundt uttale og skriveform av naturnavn har Språkrådet bedt Kartverket om å reise navnesak på disse to naturnavnene. Fylkesmannen må vente til det er gjort vedtak om skrivemåten av disse før de tas i bruk som navn på naturreservatet. Når det gjelder sammensetningsmåten vil vi i samsvar med vanlig praksis tilrå å droppe tankestreken og heller kalle området «Langeberg(s)heia og Mannfall(k)nuten naturreservat».

Norges jeger- og fiskerforbund i Aust-Agder har en innvending til verneforskriftens § 6. De ønsker samme ordlyd for uttransport av syke og skadde bufe som for uttransport av felt hjortevilt. De mener det bør stilles samme krav til transportmiddel, ettersom de ikke ser den store forskjellen i hva som transporteres. Derimot ønsker de *ikke* meldeplikt for uttransport av felt hjortevilt.

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

Direktoratet for mineralforvaltning: Fylkesmannen har forståelse for at Direktoratet ønsker å ivareta potensielle muligheter for utvinning av mineralske ressurser i området. Vi er imidlertid av den oppfatning at så lenge det ikke foreligger konkrete funn som er planlagt utnyttet, eller konkrete anlegg man ønsker å ivareta eller vedlikeholde på vernetidspunktet, så gir § 8 *Generelle dispensasjonsbestemmelser* tilfredsstillende mulighet for behandling av potensielle, fremtidige saker innenfor interessefeltet, herunder behov for ferdsel. Vi tilrår derfor verneforskriften uten spesifikke tillegg eller endringer knyttet til mineralske ressurser.

Forsvarsbygg: Fylkesmannen regner med at momentet som Forsvarsbygg ønsker i verneforskriften § 6 er avklart med Miljødirektoratet, og har derfor endret verneforskriften.

Kartverket: Fylkesmannen har i dialog med Kartverket fått forespeilet at et vedtak i navnesaken kan være klart tidlig i september 2015, og avventer endelig navnsetting på naturreservatet.

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS): I verneforskriften § 5 pkt. 3 står det at bruk av sykkel utenom eksisterende veier og stier er forbudt. Til tross for dette forbudet og retningslinjen om at all ferdsel skal skje varsomt med hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner, er det altså ikke begrensninger for bruk av sykkel på eksisterende stier. Dette gjelder også vinterstid på snødekt mark. Dette med bruk av «fatbike» også på snø reiser en ny problemstilling som Fylkesmannens mener må løstes høyere i miljøforvaltningen. Det vil si at Miljødirektoratet må ta et standpunkt i forhold til å likestille sykkelbruk vinterstid med annen ikke-motorisert ferdsel.

Aust-Agder fylkeskommune: Fylkesmannen har tatt innspillet til etterretning og rettet opp i verneforskriften §§ 3 og 4 vedrørende bålbrekking.

NJFF-Aust-Agder: Verneforskriften åpner for både jakt og fiske, jf. § 4-2.

Aust-Agder orienteringskrets (AAOT): Det generelle forbudet mot arrangering av idrettsarrangement, jf. verneforskriften § 3-4, er en generell retningslinje som forvaltningsmyndigheten har lagt seg på for å verne om verneverdiene i alle verneområder som opprettes som naturreservatet. Som AAOK selv kommenterer er det mulighet å søke om dispensasjon til gjennomføring av idrettsarrangement, jf. verneforskriften § 7-1. Forvaltningsmyndigheten ønsker å ha kontroll på aktiviteten i verneområdet for å best mulig kunne ivareta verneverdiene, og kommer til å la forskriftens ordlyd forbli uforandret.

Språkrådet: Fylkesmannen avventer endelig fastsettelse av naturreservatets navn inntil Kartverket har fattet vedtak i navnesaken og orienterer herved Miljødirektoratet om situasjonen. Fylkesmannen støtter imidlertid Språkrådet sitt navneforslag.

Fylkesmannen tilrår at området vernes som naturreservat med avgrensning som i høringsforslaget, og anser Langebergsheia og Mannfallsknuten som et egnet navn på reservatet. Endelig fastsetting av navn er avhengig av Kartverket sitt vedtak i navnesaken.

Miljødirektoratet viser til omtale når det gjelder navn i de generelle kommentarene, og tilrår at navn på verneområdet blir Langebergsheia og Mannfallsknuten naturreservat. Hvis navnesaken gir et annet utfall, vil direktoratet i etterkant av vernet foreta namneendring i tråd med navnesaken. Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Langebergsheia og Mannfallsknuten som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Langebergsheia og Mannfallsknuten naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

48. Eikåsen naturreservat, Tvedestrand kommune, Aust-Agder fylke

Totalareal 309 dekar, hvorav 297 dekar produktiv skog.

Planstatus: LNF-område.

Inngrepsstatus: En driftsvei går gjennom området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Statens Vegvesen Region sør, Språkrådet og Jernbaneverket hadde ingen merknader.

Landbruksdirektoratet bemerker at det ikke er gjort generelle unntak fra bestemmelsene til utsetting av saltsteiner. Videre bemerker vi at det i de spesifiserte dispensasjonsbestemmelsene ikke er åpnet for at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til oppsetting av gjerder, samt vedlikehold av disse, i forbindelse med beiting, eller nødvendig motorferdsel i den forbindelse. Vi ber Fylkesmannen om å vurdere å åpne for slike tiltak i forskriften, dersom det er nødvendig for å opprettholde beite i området. Landbruksdirektoratet har ellers ingen merknader til forslaget.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) kommenterer prinsipielt og mener at manglende kunnskap om områdets mineralressurser gjør det vanskelig å si noe om de næringsmessige konsekvensene av verneforslaget. Etter deres syn innebærer naturmangfoldlovens § 41 at det trengs tilstrekkelig kunnskap for et godt beslutningsgrunnlag, og at det i visse tilfeller også kan bety at ny kunnskap må fremskaffes. De mener derfor at fylkesmannen må innhente grundigere informasjon før vernemyndighetene kan ta stilling til verneforslagene.

Norges jeger- og fiskerforbund i Aust-Agder har en innvending til verneforskriftens § 6. De ønsker samme ordlyd for uttransport av syke og skadde bufe som for uttransport av felt hjortevilt. De mener det bør stilles samme krav til transportmiddel, ettersom de ikke ser den store forskjellen i hva som transporteres. Derimot ønsker de *ikke* meldeplikt for uttransport av felt hjortevilt.

Statens kartverk vil bemerke at stedsnavnet *Eikåsen* i Tvedestrand kommune, ikke er registrert i Sentralt stedsnavnsregister (SSR). Kartverket forutsetter at forholdet til stadnamnslova og SSR bringes i orden i forbindelse med vernevedtakene.

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

Landbruksdirektoratet: Fylkesmannen har vurdert ønsket om åpning for utsetting av gjerder etter søknad og nødvendig motorferdsel i forbindelse med dette. Fylkesmannen har satt inn i verneforskriften § 7 at det etter søknad er mulig å sette opp gjerder og lagt til et unntak i § 6 for eventuell motorferdsel i den forbindelse. Verneforskriften tillater beiting og utsetting av saltstein

anses som en naturlig del av beitevirksomhet i utmark. Saltstein medfører ofte økt slitasje i området hvor steinen blir plassert, men Fylkesmannen kan ikke se at utsetting av saltstein vil være i konflikt med verneformålet. Fylkesmannen ser imidlertid ikke behov for å fastsette utsetting av saltstein som et eget unntak i verneforskriften, men ser for seg at uttransportering av saltstein kan skje med motorisert kjøretøy til traktorvei slutter mellom Eivindsåsen og Øygardsåsen eller der veien slutter i nordenden av Røyvann. All motorisert ferdsel må imidlertid skje etter til enhver tid gjeldende lovverk. Videre transportering av saltstein inn i verneområdet må skje til fots.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF): Fylkesmannen har forståelse for at Direktoratet ønsker å ivareta potensielle muligheter for utvinning av mineralske ressurser i området. Vi er imidlertid av den oppfatning at så lenge det ikke foreligger konkrete funn som er planlagt utnyttet, eller konkrete anlegg man ønsker å ivareta eller vedlikeholde på vernetidspunktet, så gir § 8 *Generelle dispensasjonsbestemmelser* tilfredsstillende mulighet for behandling av potensielle, fremtidige saker innenfor interessefeltet, herunder behov for ferdsel. Vi tilrår derfor verneforskriften uten spesifikke tillegg eller endringer knyttet til mineralske ressurser.

NJFF Aust-Agder: Fylkesmannen kan forstå at NJFF Aust-Agder ønsker at det skal være mulig å hente ut jaktutbytte av elg og hjort uten spesifikke restriksjoner på bruken av type kjøretøy. Fylkesmannen mener det imidlertid er vesentlig at eventuell uttransportering av jaktutbytte kun skjer med lett beltekjøretøy for å minimere varige skader på barmark. Fylkesmannens erfaring tilsier at NJFF ofte gjerne vil bruke ATV til at hente ut felt hjortevilt. Etter behandling av klagesak datert 19.11.2013 om bruk av beltegående ATV i Sjunghatten nasjonalpark er det bestemt at beltegående ATV må anses som «lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget». NJFF har derfor mulighet til at bruke beltegående ATV, hvis ønskelig. Fylkesmannen opprettholder ordlyden i verneforskriftens § 6-3, slik at varige skader på barmark holdes til et minimum.

Statens kartverk: Fylkesmannen kan forstå kartverket sin uttalelse, men ønsker å begrunne valget av navn. Sentralt i det tilbudte verneforslaget ligger Eikåsen. I forbindelse med naturfaglige registreringer ble kjerneområdet som omfatter Eikåsen vurdert til å ha de største biologiske verdiene i området. Ettersom det foreslåtte verneområdet i liten grad innbefatter liene ned mot Røyvann ble det mer naturlig å velge et navn knyttet opp mot arealene med de viktigste verdiene.

Fylkesmannen tilrår at området vernes som naturreservat med avgrensning som i høringsforslaget, og anser Eikåsen som et egnet navn på reservatet.

Endring av §§ 4 og 7 i forslag til verneforskrift etter høring: Statens landbruksforvaltning har kommet med innspill om endring av verneforskriften slik det etter søknad kan gis tillatelse til oppsetting og vedlikehold av gjerder i forbindelse med beite, samt nødvendig motorferdsel i den forbindelse. I tillegg ønsker de unntak for oppsetting av saltsteiner innen verneområdet. Fylkesmannen er vurdert at dette ikke forringer vernet og tatt det med inn i verneforskriften §§ 4 og 7.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Eikåsen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Eikåsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

49. Urdvatn og Kallingshei naturreservat (utvidelse av Urdvatn naturreservat), Åmli kommune, Aust-Agder fylke

Nytt verneareal 16 684 dekar, hvorav 12 680 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 25 871 dekar.

Planstatus: LNF-område.

Inngrepstatus: Det går to skutertraseer inn i området. Det står en hytte innenfor utvidelsesarealene samt en annen hytte som er innenfor området men som er holdt utenfor vernet.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) kommenterer prinsipielt og mener at manglende kunnskap om områdets mineralressurser gjør det vanskelig å si noe om de næringsmessige konsekvensene av verneforslaget. Etter deres syn innebærer naturmangfoldlovens § 41 at det trengs tilstrekkelig kunnskap for et godt beslutningsgrunnlag, og at det i visse tilfeller også kan bety at ny

kunnskap må fremskaffes. De mener derfor at fylkesmannen må innhente grundigere informasjon før vernemyndighetene kan ta stilling til verneforslagene. DMF retter samtidig en forespørsel til Miljødirektoratet for å få endra praksis i vernesaker, med mål om at kunnskap om mineralske ressurser skal innhentes før vi får saker til høring.

Språkrådet har ingen merknader til skrivemåten av navnet Urdvatn naturreservat, men de mener at Urdvatn ikke er et dekkende navn på verneområdet etter utvidelsen. De foreslår følgende alternativ; Kallingsheia naturreservat eller Urdvatn og Kallingsheia naturreservat.

Norges jeger- og fiskerforbund i Aust-Agder har en innvending til verneforskriftens § 6. De ønsker samme ordlyd for uttransport av syke og skadde bufe som for uttransport av felt hjortevilt. De mener det bør stilles samme krav til transportmiddel, ettersom de ikke ser den store forskjellen i hva som transporteres. Derimot ønsker de *ikke* meldeplikt for uttransport av felt hjortevilt.

Kartverket opplyser om at datasettet for naturvernområder inngår fra 1. januar 2015 i det offentlige kartgrunnlag. Dette forutsetter at vernekartet er i samsvar med Miljødirektoratets produksspesifikasjon. Videre må verneområdet sitt navn meldes inn til Kartverket.

Landbruksdirektoratet har merket seg at det ikke er gjort generelle unntak fra vernereglene til utsetting av saltstein. De kommenterer også at de spesifiserte dispensasjonsreglene ikke åpner opp for verken oppsetting av gjerder, samt vedlikehold av dem eller nødvendig motorferdsel i forbindelse med slikt arbeid. Direktoratet mener at verneforskriften er uklar og upresis i forbindelse med hva som menes med vedlikehold setervollen ved Mjåvasstøyl, og ber Fylkesmannen se nærmere på dette. Fylkesmannen må vurdere å utarbeide forvaltningsplan for naturreservatet.

Åmli kommune kommenterer at utvidelsen av Urdvatn har medført at skogsmark tilrettelagt for tidsmessig skogsdrift er innlemmet i reservatet. Kommunen har moderne storskala foredlingsindustri og mener det tar seg dårlig ut for lokal forvaltningsorgan å tilrå vern av skog uten mål og mening. Kommunen mener videre at skogvern ikke bidrar til lokal verdiskapning og andre ringvirkninger som kommunen kan dra nytte av og vedtok i planutvalget den 20.10.2014 at området Hagen og deler av området ved Ospegrovane ikke bør bli med i utvidelsen av naturreservatet.

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF): Fylkesmannen mener DMF setter lys på et prinsipielt spørsmål til selve verneprosessen som føres i forbindelse med «frivillig vern». Vi mener dette spørsmålet må avklares høyere i miljøforvaltningen og videresender derfor DMF sin forespørsel om dialog med Miljødirektoratet i forbindelse med evt. prosessendringer.

Språkrådet: Fylkesmannen er enig i at Urdvatn NR ikke er dekkende navn ettersom den store utvidelsen dekker et stort heiområdet som går under navnet «Kallingshei». Fylkesmannen foreslår i tilrådingen at verneområdet får navnet «Urdvatn og Kallingshei naturreservat».

NJFF-Aust-Agder: Fylkesmannen kan forstå at NJFF Aust-Agder ønsker at det skal være mulig å hente ut jaktutbytte av elg og hjort uten spesifikke restriksjoner på bruken av type kjøretøy. Fylkesmannen mener det imidlertid er vesentlig at eventuell uttransportering av jaktutbytte kun skjer med lett beltekjøretøy for å minimere varige skader på barmark. Fylkesmannens erfaring tilsier at NJFF ofte gjerne vil bruke ATV til å hente ut felt hjortevilt. Etter behandling av klagesak datert 19.11. 2013 om bruk av beltegående ATV i Sjunghatten nasjonalpark er det bestemt at beltegående ATV må anses som «lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget». NJFF har derfor mulighet til å bruke beltegående ATV, hvis ønskelig. Fylkesmannen opprettholder ordlyden i verneforskriftens § 6-3, slik at varige skader på barmark holdes til et minimum.

Landbruksdirektoratet: I verneforskriften § 4 e åpnes det opp for utsetting av saltstein i naturreservatet. Fylkesmannen har vurdert ønsket om åpning for utsetting av gjerder etter søknad og nødvendig motorferdsel i forbindelse med dette. Fylkesmannen har satt inn i verneforskriften § 7 at det etter søknad er mulig å sette opp gjerder og lagt til et unntak i § 6 vedrørende motorferdsel i den forbindelse. Fylkesmannen mener at det foreløpig ikke er behov for spesifisering av hva som ligger i ordet «vedlikehold» av setervollen ved Mjåvasstøyl. Dersom forvaltningstyresmakta erfarer at det gjentatte ganger oppstår utfordringer knyttet til utførelse av vedlikehold på Mjåvasstøyl eller andre forhold i naturreservatet vil vi vurdere å lage skjøtselsplan for Mjåvasstøyl, endring av verneforskriften eller utarbeidelse av en mer omfattende forvaltningsplan for hele naturreservatet.

Åmli kommune: Gjennom forhandlinger med grunneier har det området kommunen omtaler som «Hagen» blitt utelatt fra naturreservatet, jf. vernekartet. Det er imidlertid ikke gjort noen endringer hva gjelder området ved «Ospegrovane», og området videreføres i utvidelsen naturreservatet.

Fylkesmannen tilrår at området vernes som naturreservat med avgrensning som i høringsforslaget, og anser Urdvatn og Kallingshei som et egnet navn på det samlede naturreservatet.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Urdvatn naturreservat gjennom vern av Urdvatn og Kallingshei som naturreservat. Samtidig oppheves forskrift 21.12.2007 nr. 1633 om vern av Urdvatn naturreservat, Åmli kommune, Aust-Agder.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Urdvatn og Kallingshei naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

50. Berlifjell naturreservat, Åmli kommune, Aust-Agder fylke

Totalareal 1186 dekar, hvorav 901 dekar produktiv skog.

Planstatus: LNF-område.

Inngrepstatus: Det går en traktorvei inn i området.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

WWF-Norge, Språkrådet, Jernbaneverket, FNF Agder og NVE hadde ingen merknader.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) kommenterer prinsipielt og mener at manglende kunnskap om områdets mineralressurser gjør det vanskelig å si noe om de næringsmessige konsekvensene av verneforslaget. Etter deres syn innebærer naturmangfoldlovens § 41 at det trengs tilstrekkelig kunnskap for et godt beslutningsgrunnlag, og at det i visse tilfeller også kan bety at ny kunnskap må fremskaffes. De mener derfor at fylkesmannen må innhente grundigere informasjon før vernemyndighetene kan ta stilling til verneforslagene.

Landbruksdirektoratet bemerker at det ser ut til å mangle et punkt d) i § 3 som det henvises til i § 7. Når det gjelder vernebestemmelsene påpeker Landbruksdirektoratet at det ikke åpnes for at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til oppsetting og vedlikehold av gjerder i forbindelse med beiting, samt nødvendig motorferdsel som følge av dette. De ber Fylkesmannen om å vurdere å åpne for slike tiltak i verneforskriften, dersom det er nødvendig for å opprettholde beite i området. De bemerker videre at det ikke er åpnet for eventuelle nødvendige oppgraderinger av eksisterende traktorveier, selv om det er gjort generelle unntak for at disse traktorveien kan brukes til skogsdrift. De kan heller ikke se at det er åpnet for skogsdrift i naturreservatet.

Norges jeger- og fiskerforbund i Aust-Agder har en innvending til verneforskriftens § 6. De ønsker samme ordlyd for uttransport av syke og skadde bufe som for uttransport av felt hjortevilt. De mener det bør stilles samme krav til transportmiddel, ettersom de ikke ser den store forskjellen i hva som transporteres. Derimot ønsker de *ikke* meldeplikt for uttransport av felt hjortevilt.

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

Direktoratet for mineralforvaltning: Fylkesmannen har forståelse for at Direktoratet ønsker å ivareta potensielle muligheter for utvinning av mineralske ressurser i området. Vi er imidlertid av den oppfatning at så lenge det ikke foreligger konkrete funn som er planlagt utnyttet, eller konkrete anlegg man ønsker å ivareta eller vedlikeholde på vernetidspunktet, så gir § 8 *Generelle dispensasjonsbestemmelser* tilfredsstillende mulighet for behandling av potensielle, fremtidige saker innenfor interessefeltet, herunder behov for ferdsel. Vi tilrår derfor verneforskriften uten spesifikke tillegg eller endringer knyttet til mineralske ressurser.

Landbruksdirektoratet: Fylkesmannen har vurdert ønsket om åpning for utsetting av gjerder etter søknad og nødvendig motorferdsel i forbindelse med dette. Fylkesmannen har satt inn i verneforskriften § 7 at det etter søknad er mulig å sette opp gjerder og lagt til et unntak i § 6 for eventuell motorferdsel i den forbindelse. I tillegg tar vi Landbruksdirektoratets merknad om forskriftsfeil til etterretning. Det stemmer at det ikke er åpnet for skogsdrift i naturreservatet, og etter merknad fra Landbruksdirektoratet fjerner Fylkesmannen unntaket for bruk av traktorvei til skogsdrift. Fylkesmannen mener at nødvendig vedlikehold av traktorveier dekkes av unntaket i § 4 syvende punkt, og at oppgraderinger betyr en økning i bruk og omfang som ikke kan unntas vernebestemmelsene.

NJFF Aust-Agder: Fylkesmannen kan forstå at NJFF Aust-Agder ønsker at det skal være mulig å hente ut jaktutbytte av elg og hjort uten spesifikke restriksjoner på bruken av type kjøretøy.

Fylkesmannen mener det imidlertid er vesentlig at eventuell uttransportering av jaktutbytte kun

skjer med lett beltekjøretøy for å minimere varige skader på barmark. Fylkesmannens erfaring tilsier at NJFF ofte gjerne vil bruke ATV til å hente ut felt hjortevilt. Etter behandling av klagesak om bruk av beltegående ATV i Sjunghatten nasjonalpark er det bestemt at beltegående ATV må anses som «lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget». NJFF har derfor mulighet til å bruke beltegående ATV, dersom det er ønskelig. Fylkesmannen opprettholder ordlyden i verneforskriftens § 6-3, slik at varige skader på barmark holdes til et minimum.

Fylkesmannen tilrår at området vernes som naturreservat med avgrensning som i høringsforslaget, og anser Berlifjell som et egnet navn på reservatet.

Endring av §§ 3 og 7 i forslag til verneforskrift etter høring

Statens landbruksforvaltning kom med innspill om endring av verneforskriften slik det etter søknad kan gis tillatelse til oppsetting og vedlikehold av gjerder i forbindelse med beite, samt nødvendig motorferdsel i den forbindelse. Fylkesmannen har vurdert at dette ikke forringer vernet og tatt det med inn i verneforskriften §§ 6 og 7. Fylkesmannen har i tillegg etter merknad om manglende punkt d) i paragraf 3 rettet henvisningen i § 7.1 fra § 3 d) til § 3.4.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Berlifjell som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Berlifjell naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

51. Eikelidalen naturreservat, Åmli kommune, Aust-Agder fylke

Totalareal 1950 dekar, hvorav 1544 dekar produktiv skog.

Planstatus: LNF-område.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Statens vegvesen, Jernbaneverket, Språkrådet og NJFF hadde ingen merknader til høringsforslaget. Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) opplyser om at de har sjekket Norges geologiske undersøkelse (NGU) sine databaser for området. «Pr. i dag er det ikke registrert mineralske forekomster eller tildelt Bergrettigheter i området. I vårt eget register over gamle gruveåpninger, deponier, velter og andre landskapsendringer fra mineraluttak har vi ikke opplysninger om tidligere gruveaktivitet. Dette registret er ikke fullstendig». DMF foreslår at verneforskriften bør åpne opp for:

- Ferdsel i forbindelse med leting etter mineralske forekomster, jf. §8 i mineralloven. Deriblant uttak av mineralprøver med håndholdt hammer og overflygning med fly-/helikopterbåren sensor.
- Ferdsel i forbindelse med kartlegging og tilsyn av eventuelle tidligere og nåværende mineraluttak, jf. § 13 i mineralloven.
- Tiltak i forbindelse med sikring av eventuelle gamle gruveåpninger og forurensing fra eventuell tidligere gruveaktivitet.

Kartverket opplyser om at datasettet for naturvernområder inngår fra 1. januar 2015 i det offentlige kartgrunnlag. Dette forutsetter at vernekartet utarbeides og presenteres i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon. Videre må verneområdet sitt navn meldes inn til Kartverket. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) kan ikke se at det foreslåtte naturreservatet eller foreslåtte verneforskrifter er i konflikt med vassdragsinteresse eller kjente energiresurser.

NVE opplyser også om at Statnett SF er høringsinstans men at områdekonsesjonær Agder Energi Nett AS ikke er oppført som adressat i høringsbrevet. Imidlertid er Agder Energi adressat i e-posten med oversendelse av dokumentene. Agder Energi var også adressat i høringsbrevet om oppstart av vernearbeidet. Om det mot formodning kan være konflikter vedrørende overføringsnett regner de derfor med at dette blir behandlet av sentral og/eller regional instans.

WWF – Norge uttrykker sin støtte til vern av Eikelidalen.

Plan- og naturseksjonen i Aust-Agder fylkeskommune er på et generelt grunnlag positive til frivillig vern av skog i Aust-Agder. Det er svært verdifullt at viktige skogsbiotoper blir vernet mot hogst og andre typer påvirkninger. Fylkeskommunen kommenterer videre på ordlyden i forskriften: «I verneforskriften § 3 Vernebestemmelser står det at bålbrekking er forbudt, mens det i § 4

Generelle unntak fra vernebestemmelsen, står at "Brenning av bål med tørrkvist eller ved ein ber med seg inn i reservatet, i samsvar med gjeldande lovverk". De anser disse to paragrafene som litt forvirrende, og kan kanskje omskrives til at det ikke er tillatt å hugge ved til bålbrenning, dersom det er dette som er hensikten med forbudet.

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) kommenterer at det noen ganger innføres strengere ferdselsrestriksjoner enn friluftsloven § 2 ved vern etter naturmangfoldloven. NOTS' utgangspunkt er at Stortinget gjennom friluftsloven § 2 har foretatt en interesseavveining som bør respekteres. Forslaget til verneforskrift er ikke til hinder for skiaktiviteter. Utstyrsutviklingen, eksempelvis "fatbike", for sykler gjør det nå stadig mer aktuelt med sykling også vinterstid. De foreslår at det lages en formulering som likestiller sykkelbruk vinterstid med annen ikke-motorisert ferdsel (ski, truger, hundekjøring, etc.) – altså at det kan sykles på "tilfrosset snødekt mark".

Norges Orienteringsforbund og Aust-Agder Orienteringskrets (AAOK) støtter på et generelt grunnlag vern av sårbare og viktige naturområder med tanke på å ivareta det økologiske mangfoldet i Norge og ser positivt på vern av Eikelidalen naturreservat. Man har imidlertid følgende kommentarer til de bestemmelsene som gjelder generelt for naturreservater. AAOK sitt hovedanliggende er at orientering tillates i verneområdet. AAOK ber derfor om at verneforskriftens bestemmelser nevner at orienteringsløp i området er tillatt, slik at det ikke hersker noen tvil om dette. Slik verneforskriften er utarbeidet er det uklart om orienteringsløp sorteres under vanlig ferdsel eller om det sorteres under idrettsarrangementer. AAOK synes termen idrettsarrangement under § 3 punkt 4 er en for generell begrensning når en tenker på ferdsel mellom kontrollpunktene (postene) i et orienteringsløp eller i forbindelse med turorientering. Samlingsplass vil uansett plasseres utenfor det vernede området eller i tilknytning til opparbeidet vei i området. AAOK mener også muligheten for å søke dispensasjon, jf. § 7 punkt 1, er en altfor omfattende prosedyre for å få tillatelse til å plassere kontrollpunkter (poster) innenfor et naturreservat i forbindelse med et orienteringsløp eller turorientering.

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

Direktoratet for mineralforvaltning: Fylkesmannen har forståelse for at Direktoratet ønsker å ivareta potensielle muligheter for utvinning av mineralske ressurser i området. Vi er imidlertid av den oppfatning at så lenge det ikke foreligger konkrete funn som er planlagt utnyttet, eller konkrete anlegg man ønsker å ivareta eller vedlikeholde på vernetidspunktet, så gir § 8 *Generelle dispensasjonsbestemmelser* tilfredsstillende mulighet for behandling av potensielle, fremtidige saker innenfor interessefeltet, herunder behov for ferdsel. Vi tilrår derfor verneforskriften uten spesifikke tillegg eller endringer knyttet til mineralske ressurser.

NVE: Til tross for noe rot i adresselisten har både Statnett SF og områdekonsesjonær Agder Energi Nett AS fått anledning til å komme med innspill til høringsforslaget. Det er ikke kommet innspill fra verken Statnett SF eller områdekonsesjonær Agder Energi Nett AS i høringsperioden.

Aust-Agder fylkeskommune: Fylkesmannen har tatt innspillet til etterretning og rettet opp i Eikelidalen sin verneforskrift §§ 3 og 4 vedrørende bålbrenning.

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS): I verneforskriften § 5 pkt. 3 står det at bruk av sykkel utenom eksisterende veier og stier er forbudt. Til tross for dette forbudet og retningslinjen om at all ferdsel skal skje varsomt med hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner, er det altså ikke begrensninger for bruk av sykkel på eksisterende stier. Dette gjelder også vinterstid på snødekt mark. Dette med bruk av «fatbike» også på snø reiser en ny problemstilling som Fylkesmannens miljøvernavdeling mener må løftes høyere i miljøforvaltningen og ber Miljødirektoratet om å ta et standpunkt i forhold til å likestille sykkelbruk vinterstid med annen ikke-motorisert ferdsel.

Aust-Agder Orienteringskrets (AAOK): Det generelle forbudet mot arrangement av idrettsarrangement, jf. verneforskriften § 3-4, er en generell retningslinje som forvaltningsmyndigheten har lagt seg på for å verne om verneverdiene i alle verneområder som opprettes som naturreservat. Som AAOK selv kommenterer er det mulighet å søke om dispensasjon til gjennomføring av idrettsarrangement, jf. verneforskriften § 7-1. Forvaltningsmyndigheten ønsker å ha kontroll på aktiviteten i verneområdet for å ivareta verneverdiene mest hensiktsmessig. Fylkesmannen kommer derfor til å tilrå vernet av Eikelidalen uten endringer i verneforskriftens § 3-4.

Fylkesmannens tilråding: Endring i verneforskriften §§ 3 og 4 vedrørende bålbrenning, jf. innspill fra Aust-Agder fylkeskommune. Fylkesmannen tilrår at området vernes som naturreservat med avgrensning som i høringsforslaget, og anser Eikelidalen som et egnet navn på reservatet.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Eikelidalen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Eikelidalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

52. Stuvåna naturreservat, Åmli kommune, Aust-Agder fylke

Totalareal 490 dekar, hvorav 445 dekar produktiv skog.

Planstatus: LNF-område.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Statens vegvesen, Jernbaneverket, Språkrådet og NJFF Aust-Agder hadde ingen merknader.

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) opplyser om at de har sjekket Norges geologiske undersøkelse (NGU) sine databaser for området. Pr. i dag er det ikke registrert mineralske forekomster eller tildelt bergrettigheter i området. I vårt eget register over gamle gruveåpninger, deponier, velter og andre landskapsendringer fra mineraluttak har vi ikke opplysninger om tidligere gruveaktivitet. Dette registret er ikke fullstendig. DMF foreslår at verneforskriften bør åpne opp for ferdsel i forbindelse med leting etter mineralske forekomster, jf. § 8 i mineralloven, deriblant uttak av mineralprøver med håndholdt hammer og overflygning med fly- /helikopterbårensensoren.

Kartverket opplyser om at datasettet for naturvernområder inngår fra 1. januar 2015 i det offentlige kartgrunnlag. Dette forutsetter at vernekartet utarbeides og presenteres i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon. Videre må verneområdets navn meldes inn til Kartverket.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) kan ikke se at det foreslåtte naturreservatet eller foreslåtte verneforskrifter er i konflikt med vassdragsinteresse eller kjente energiresurser.

NVE opplyser også om at Statnett SF er høringsinstans men at områdekonsesjonær Agder Energi Nett AS ikke er oppført som adressat i høringsbrevet. Imidlertid er Agder Energi adressat i e-posten med oversendelse av dokumentene. Agder Energi var også adressat i høringsbrevet om oppstart av vernearbeidet. Om det mot formodning kan være konflikter vedrørende overføringsnett regner de derfor med at dette blir behandlet av sentral og/eller regional instans.

WWF – Norge uttrykker sin støtte til vern av Stuvåna under forutsetning av at resultatene fra den biologiske kartleggingen i 2015 tilsier verdier som kvalifiserer til vern som naturreservat.

Plan- og naturseksjonen i Aust-Agder fylkeskommune er på et generelt grunnlag positive til frivillig vern av skog i Aust-Agder. Det er svært verdifullt at viktige skogsbiotoper blir vernet mot hogst og andre typer påvirkninger. Fylkeskommunen kommenterer videre på ordlyden i forskriften; I § 1 Formål i verneforskriften for Stuvåna naturreservat står det at formålet er å bevare en sjeldent velutformet konsentrasjon av gammel fattig eikeskog. Dette stemmer ikke med områdebeskrivelsen hvor Fylkesmannen har skrevet at skogen domineres av furu, stedvis ispedd en del gran og spredt bjørk og osp. Vi ber dere se på dette slik at formålet med vernet blir korrekt. I verneforskriften § 3 *Vernebestemmelser* står det at bålrensing er forbudt, mens det i § 4 *Generelle unntak* fra vernebestemmelsen, står at "Brenning av bål med tørrkvist eller ved ein ber med seg inn i reservatet, i samsvar med gjeldande lovverk". Vi anser disse to paragrafene som litt forvirrende, og kan kanskje omskrives til at det ikke er tillatt å hugge ved til bålrensing, dersom det er dette som er hensikten med forbudet.

Åmli kommune mener at brukerkonfliktene mellom vern og lokal verdiskaping basert på et bærekraftig skogbruk for foreslått verneområde ved Stuvåna er så store at vernet må skrinlegges. I Åmli er det tidligere avstått så store areal til verneformål at det må stilles ekstra strenge krav til ytterligere vern i form av grundig og omfattende miljødokumentasjon, spesielt vern av område som er tilrettelagt for et framtidsretta og tidsmessig skogbruk.

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) kommenterer at det noen ganger innføres strengere ferdselsrestriksjoner enn frilufsloven § 2 ved vern etter naturmangfoldloven. NOTS' utgangspunkt er at Stortinget gjennom frilufsloven § 2 har foretatt en interesseavveining som bør respekteres. Forslaget til verneforskrift er ikke til hinder for skiaktiviteter. Utstyrsutviklingen, eksempelvis "fatbike", for sykler gjør det nå stadig mer aktuelt med sykling også vinterstid. De foreslår at det lages en formulering som likestiller sykkelbruk vinterstid med annen ikke-motorisert ferdsel (ski, truger, hundekjøring, etc.) – altså at det kan sykles på "tilfrosset snødekt mark".

Norges Orienteringsforbund og Aust-Agder Orienteringskrets (AAOK) støtter på et generelt grunnlag vern av sårbare og viktige naturområder med tanke på å ivareta det økologiske mangfoldet i Norge og ser positivt på vern av Stuvåna naturreservat. Norges Orienteringsforbund og AAOK har imidlertid følgende kommentarer til de bestemmelsene som gjelder generelt for naturreservater. AAOK sitt hovedanliggende er at orientering tillates i verneområdet. AAOK ber derfor om at verneforskriftens bestemmelser nevner at orienteringsløp i området er tillatt, slik at det ikke hersker noen tvil om dette. Slik verneforskriften er utarbeidet er det uklart om orienteringsløp sorteres under vanlig ferdsel eller om det sorteres under idrettsarrangementer. AAOK synes termen idrettsarrangement under § 3 punkt 4 er en for generell begrensning når en tenker på ferdsel mellom kontrollpunktene (postene) i et orienteringsløp eller i forbindelse med turorientering. Samlingsplass vil uansett plasseres utenfor det vernede området eller i tilknytning til opparbeidet vei i området. AAOK mener også muligheten for å søke dispensasjon, jf. § 7 punkt 1, er en altfor omfattende prosedyre for å få tillatelse til å plassere kontrollpunkter (poster) innenfor et naturreservat i forbindelse med et orienteringsløp eller turorientering.

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

Direktoratet for mineralforvaltning: Fylkesmannen har forståelse for at Direktoratet ønsker å ivareta potensielle muligheter for utvinning av mineralske ressurser i området. Vi er imidlertid av den oppfatning at så lenge det ikke foreligger konkrete funn som er planlagt utnyttet, eller konkrete anlegg man ønsker å ivareta eller vedlikeholde på vernetidspunktet, så gir § 8 *Generelle dispensasjonsbestemmelser* tilfredsstillende mulighet for behandling av potensielle, fremtidige saker innenfor interessefeltet, her-under behov for ferdsel. Vi tilrår derfor verneforskriften uten spesifikke tillegg eller endringer knyttet til mineralske ressurser.

NVE: Til tross for noe rot i adresselisten har både Statnett SF og områdekonsesjonær Agder Energi Nett AS fått anledning til å komme med innspill til høringsforslaget. Det er ikke kommet innspill fra verken Statnett SF eller områdekonsesjonær Agder Energi Nett AS i høringsperioden.

Aust-Agder fylkeskommune: Fylkesmannen har tatt innspillet til etterretning og rettet opp i Stuvåna sin verneforskrift § 1 vedrørende verneformålet og §§ 3 og 4 vedrørende bålbrekking.

Åmli kommune: Det er forståelig at kommunen påpeker brukerkonflikten mellom vern og lokal verdiskapning ettersom området ligger lagelig til i forhold til uttak av tømmer. Prosessen med vern av Stuvåna har vært noe annerledes fra den tradisjonelle fremgangsmåten, men ettersom området vernes gjennom ordningen for «*frivillig vern av skog*» er det grunneier selv som tar beslutningen om hele eller deler av eiendommen skal vernes. I januar 2015 ble det gjennomført en foreløpig vurdering av områdets naturverdier og det ble bestemt at Fylkesmannen skulle gå videre med verneprosessen. Resultatene fra sommerens naturfaglige registreringer vil foreligge i høst, og da må Miljødirektoratet ta et endelig standpunkt til om vernet av Stuvåna skal tilrådes.

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS): I verneforskriften § 5 pkt. 3 står det at bruk av sykkel utenom eksisterende veier og stier er forbudt. Til tross for dette forbudet og retningslinjen om at all ferdsel skal skje varsomt med hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner, er det altså ikke begrensninger for bruk av sykkel på eksisterende stier. Dette gjelder også vinterstid på snødekt mark. Dette med bruk av «fatbike» også på snø reiser en ny problemstilling som ikke Fylkesmannen mener må løftes høyere i miljøforvaltningen og Miljødirektoratet må vurdere sitt standpunkt i forhold til å likestille sykkelbruk vinterstid med annen ikke-motorisert ferdsel.

Aust-Agder Orienteringskrets (AAOK): Det generelle forbudet mot arrangering av idrettsarrangement, jf. verneforskriften § 3-4, er en generell retningslinje som forvaltningsmyndigheten har lagt seg på for å verne om verneverdiene i alle verneområder som opprettes som naturreservatet. Som AAOK selv kommenterer er det mulighet å søke om dispensasjon til gjennomføring av idrettsarrangement, jf. verneforskriften § 7-1. Forvaltningsmyndigheten ønsker å ha kontroll på aktiviteten i verneområdet for å ivareta verneverdiene mest hensiktsmessig. Fylkesmannen kommer derfor til å tilrå vernet av Stuvåna uten endring i verneforskriften ordlyd.

Fylkesmannens tilråding:

Verneforskrift: Endring i § 1 vedrørende verneformålet og §§3 og 4 vedrørende bålbrekking, jf. høringsinnspill fra Aust-Agder fylkeskommune.

Ved Grønste ligger ei gammel bu/fløtebu som ikke var med i høringsforslaget. Denne bua er med i ny versjon av vernekartet. Denne endringen har medført endring i verneforskriften § 4: -nytt punkt tillagt vedrørende vedlikehold av eksisterende bygninger som er i bruk på vernetidspunktet.

Avgrensning:- Etter forhandlinger med grunneier tilrås vernegrensen som gikk midt i Stuvåna flyttet til overgangen mellom land og vann på vestsiden av åna. Verneområdet reduseres da med om lag 12 dekar, til 490 dekar. Fylkesmannen tilrår at området vernes som naturreservat med noe endret avgrensning enn i høringsforslaget, og anser Stuvåna som et egnet navn på reservatet.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Stuvåna som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Stuvåna naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Felles omtale av områdene 53-55 i Vest-Agder

Sammendrag av høringsuttalelsene:

WWF-Norge støtter alle fire verneforslag. Avgrensning av områdene ser bra ut, og det ser ut som de naturfaglige anbefalinger er blitt fulgt.

Språkrådet har ingen merknader til navnevalg. Alle nye naturreservatnavn skal meldes til Sentralt stedsnavnregister og Stedsnavnstjenesten.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) bemerker at noen av arealene og høydeangivelsene ikke ser ut til å stemme.

Norges Miljøvernforbund påpeker at det er viktig å ivareta eldre skog både av hensyn til biologisk mangfold og å ivareta uberørt natur som friluftsområde. Miljøvernforbundet setter pris på og støtter verneplanene for naturreservatene slik som de foreligger.

Norsk Friluftsliv mener det er viktig å verne skog, ikke bare av hensyn til naturmangfoldet, men også av hensyn til opplevelseskvaliteter for friluftslivet. De støtter derfor forslaget om vern av de fire områdene i Vest-Agder, men er imidlertid mot enhver innskrenkning i allemannsretten som ikke er faglig begrunnet av hensyn til verneverdiene. Norsk Friluftsliv kan likevel se at det i noen spesielle tilfeller kan være behov for å regulere ferdselen av hensyn til sårbare naturtyper og/eller arter. Det er imidlertid svært viktig at reguleringen ikke legger unødvendige og ikke begrunnede restriksjoner på det enkle og naturvennlige friluftslivet. Det er også viktig å vurdere om nødvendige restriksjoner må gjelde hele året, eller kun i perioder med høy belastning eller sårbarheten er stor. Opplevelse av verneverdige naturkvaliteter styrker friluftslivsopplevelsen, naturvernforståelsen og folkehelsen. Det må derfor vurderes om og hvordan man aktivt kan legge til rette for opplevelse av verneverdiene, uten at det går på bekostning av verneverdiene. Norsk Friluftsliv mener derfor det må gjøres en individuell vurdering i hvert enkelt verneområde i forhold til verneverdiene og om det er behov for restriksjoner i allemannsretten. Dette gjelder blant annet:

- Bålbrenning
- Ferdsel, opphold, telting og mindre type leirer
- Pedagogiske aktiviteter i undervisningssammenheng
- Turorientering og orienteringsløp
- Skiløyper
- Terrengløp
- Andre typer arrangementer

I forslagene til verneforskrifter for de enkelte områdene er det ikke, slik vi oppfatter det, gjort en individuell vurdering for hvert område for disse punktene, men tatt utgangspunkt i forskriftsmalen fra Miljødirektoratet og gjort noen generelle vurderinger for alle områdene. Norsk Friluftsliv mener derfor det må gjøres en slik individuell vurdering av hvert område.

Direktoratet for mineralforvaltning uttaler at de «*kan ikke sjå at det er registrerte førekomstar i sjølve området, men det er registrert ein kobber-mineralisering like i nærleiken. I vårt eige register over gamle gruver, deponi og andre landskapsendringar frå mineraluttak har vi ikkje opplysningar om gruveaktivitet. Dette registeret er ikkje fullstendig. Vi anbefaler at verneforskrifta bør tillate uttak av prøver til geologiske undersøkingar med handhalde hammar(håndstykke). Vi refererer her til minerallovens §§8 og 9. Dette vil gi moglegheit for å kartlegge berggrunnen på ein fagleg god måte. Ferdsel i forbindelse med kartlegging og tilsyn av eventuelle tidlegare og nåverande mineraluttak, jf. § 13 i mineralloven. Tiltak i forbindelse med sikring av mineraluttak og eventuelle gamle gruveopningar og forureining frå eventuell tidlegare gruveaktivitet*».

Landbruksdirektoratet påpeker at det ikke er gitt generelle unntak fra vernebestemmelsene til beiting, utsetting av salt-steiner, eller oppføring/vedlikehold av gjerder i verneforskriftene, men det er gjort et generelt unntak fra ferdselsbestemmelsene til nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe. De ber Fylkesmannen om å åpne for beite, utsetting av saltsteiner og oppføring/vedlikehold av gjerder i verneforskriftene, dersom det er ønskelig å ha, eller opprettholde, beite i områdene.

Statens vegvesen uttaler at sykkelrute 3 går på den gamle jernbanelinja langs med foreslått verneområde. De forutsetter at det fortsatt vil være mulig å opprettholde drift og vedlikehold av sykkelruta, også ved bruk av motoriserte maskiner.

Kartverket uttaler: «*Kartframstillingen: Datasettet for naturvernområder og forslag til verneområder, inngår fra 1. januar 2015 i det offentlige kartgrunnlag, jf. plan- og bygningsloven § 2-2 og kart- og planforskriften kapittel 2. Det offentlige kartgrunnlaget skal danne kunnskapsgrunnlag for avgjørelser etter plan- og bygningsloven. Se også liste over godkjente datasett på <https://register.geonorge.no/register/det-offentlige-kartgrunnlaget>. Vi kan ikke se at kartene er utarbeidet etter Miljødirektoratets produktspesifikasjon. Kartverket forutsetter derfor at kartene over verneområdene utarbeides og presenteres i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon som finnes på nevnte nettsted. Produktspesifikasjonen er godkjent av Kommunal- og moderniseringsdepartementet, etter innstilling fra Kartverket.*

Navnene på Naturreservatene: Kartverket har ansvar for Sentralt stadnamnregister (SSR). Registeret er Norges offisielle register over stedsnavn. Offentlige instanser har plikt til å følge skrivemåten i SSR. Vi viser her til lov om stadnamn av 18. mai 1990 nr. 11 § 9. Regler om fastsetting av skrivemåten er gitt i stadnamnlova §§ 5 til 7. Vi har ikke merknader til de tre av navnene, men er i tvil om skrivemåten på Hægbostad. Kartverket mener det er en del taler for Hægbostad vil være riktig skrivemåte. Kartverket er ikke kjent med om Språkrådet ved Stedsnavnstjenesten for Østlandet og Agderfylkene har avgitt uttalelse til forslagene ennå. Vi forutsetter at Fylkesmannen følger opp uttalelsen fra Stedsnavnstjenesten etter høringen. Kartverket Kristiansand kan eventuelt kontaktes. Videre forutsetter vi at vernemyndigheten melder inn de endelige og fullstendige navnene på naturreservatene til Kartverket for registrering i Sentralt stadnamnregister.»

Vest-Agder fylkeskommune mener vern av nevnte naturreservat er positivt.

Forum for natur og friluftsliv Agder: I vernebestemmelsen for 3 av områdene er det foreslått et forbud mot å brenne bål (§ 3e). Vi ber om at dette endres til at bål er tillatt dersom en samler små tørrkvist eller benytter seg av medbrakt ved.

Fylkesmannens vurdering og tilråding til generelle merknader:

NVE bemerker at noen av arealene og høydeangivelsene ikke ser ut til å stemme. Dette er nå rettet opp i foreliggende områdebeskrivelse.

Norsk Friluftsliv mener det er viktig å verne skog, ikke bare av hensyn til naturmangfoldet, men også av hensyn til opplevelseskvaliteter for friluftslivet. De støtter derfor forslaget om vern, men er mot enhver innskrenkning i allemannsretten som ikke er faglig begrunnet av hensyn til verneverdiene. I forslagene til verneforskrifter må det gjøres en individuell vurdering for hvert område for disse punktene, og ikke tas utgangspunkt i forskriftsmalen fra Miljødirektoratet og gjort noen generelle vurderinger for alle områdene.

Fylkesmannen vil bemerke at naturreservat er den strengeste formen for områdevern, og begrensningene som legges på bruken av områdene ansees som viktige for å ta vare på verneverdiene. Fylkesmannen ønsker å føre en restriktiv linje i forbindelse med bålbranding for å unngå skogbranner, derfor åpnes det ikke for bålbranding med mindre det har vært bålbranding i området tidligere, for eksempel i forbindelse med jakt. Dersom det planlegges større arrangementer er det viktig at arrangør søker dispensasjon slik at vernemyndigheten kan gjøre en individuell vurdering. Fylkesmannen anser det enkle friluftsliv som godt ivaretatt, og at enkeltpersoner og mindre grupper har få begrensninger som gjør at opplevelsesverdiene forringes i områdene. Der det har kommet merknader fra grunneiere eller lokale lag og foreninger med tanke på bruk av områdene, er det så langt mulig forsøkt å ta hensyn til dette.

Direktoratet for mineralforvaltning anbefaler at verneforskriften tillater uttak av prøver til geologiske undersøkingar med handhalde hammar (håndstykke). Videre at ferdsel i forbindelse med kartlegging og tilsyn av eventuelle tidlegere og nåværende mineraluttak, jf. § 13 i mineralloven tillates, og at det åpnes for tiltak i forbindelse med sikring av mineraluttak og eventuelle gamle gruveåpninger og forurensning fra eventuell tidligere gruveaktivitet.

Fylkesmannens informerer om at det kan gis dispensasjon til vitenskapelige og samfunnsnyttige undersøkelser gjennom § 48 i naturmangfoldloven. Det er ikke ønskelig å åpne opp for et generelt unntak for mineralprøvetakning i naturreservater.

Landbruksdirektoratet ber Fylkesmannen åpne for beite, utsetting av saltsteiner og oppføring/vedlikehold av gjerder i verneforskriftene, dersom det er ønskelig å ha, eller opprettholde, beite i områdene. Fylkesmannen tar dette til etterretning, og tilrår at verneforskriftene utvides med et generelt unntak for utsetting av saltstein, samt beiting etter søknad.

Statens vegvesen forutsetter at det fortsatt vil være mulig å opprettholde drift og vedlikehold av sykkelruta, også ved bruk av motoriserte maskiner.

Fylkesmannens opplyser at sykkelruten/veien ikke er lagt inn i verneområdet, og at vern ikke er til hinder for ferdsel på og vedlikehold av veien som går langs reservatet.

Kartverket forutsetter at kartene over verneområdene utarbeides og presenteres i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon. Fylkesmannen vil sende Miljødirektoratet et nytt oversiktskart så snart det er utarbeidet. Ellers viser fylkesmannen til Språkrådets innspill om at navnevalget er riktig, og at alle relevante etater vil bli varslet når vernevedtaket foreligger.

Forum for natur og friluftsliv Agder ber om at det tillates å brenne bål dersom en samler små tørrkvist eller benytter seg av medbrakt ved. Fylkesmannens tilrår å endre verneforskriften på dette punktet etter ønske fra grunneier, FNF Agder og Norsk friluftsliv.

53. Hægbostad naturreservat, Lindesnes kommune, Vest-Agder fylke

Totalareal 266 dekar, hvorav 264 dekar produktiv skog.

Planstatus: LNF-område.

Høring: Ingen høringsuttalselser som går direkte på dette området.

Fylkesmannens tilråding: Det er foretatt noen endringer i verneforskriften ut fra høringsinnspill. Et unntak er gjort for utsetting av saltstein i forbindelse med eventuell bruk av verneområdet til beite. Det er også åpnet for bålbrekking med medbrakt ved, da dette har vært vanlig under jakt i området tidligere. Verneverdiene anses ikke være truet av denne aktiviteten i dette området.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Hægbostad som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Hægbostad naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

54. Kile naturreservat, Vennesla kommune, Vest-Agder fylke

Totalareal 262 dekar, hvorav 255 dekar produktiv skog.

Planstatus: LNF-område.

Sammendrag av høringsuttalelsene: Ingen høringsuttalselser som går direkte på dette området.

Fylkesmannens tilråding: Det er foretatt noen endringer i verneforskriften på bakgrunn av innspill i høringen. Unntak er gjort for utsetting av saltstein i forbindelse med eventuell bruk av verneområdet til beite. Det er også åpnet opp for bålbrekking med medbrakt ved, da dette har vært vanlig under jakt i området tidligere. Verneverdiene anses ikke å være truet av aktiviteten i dette området.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Kile som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Kile naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

55. Utvidelse av Geislafooss naturreservat, Audnedal kommune, Vest-Agder fylke

Nytt verneareal 45 dekar, hvorav 45 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 1100 dekar.

Planstatus: LNF-område.

Sammendrag av høringsuttalelsene: Ingen høringsuttalelser som går direkte på dette området.

Fylkesmannens tilråding: Det tilrås ikke endringer i eksisterende verneforskrift.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til utvidelse av naturreservatet. Direktoratet viser til fylkesmannens tilråding og tilrår grenseendring av Geislafooss naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår utvidelse av Geislafooss naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

56. Drægnismorki – Yttrismorki naturreservat (utvidelse av Drægnismorki naturreservat), Luster kommune, Sogn og Fjordane fylke

Nytt verneareal 4466 dekar, hvorav 3181 dekar produktiv skog. Nytt totalareal: 6246 dekar.

Planstatus: LNF-område.

Inngrepstatus: Det går en 300 kV kraftlinje gjennom området. Stølen Lønningane ligger sentralt i Yttrismorki, det er to bygninger/sel på stølen. Nederst i området, ved Marki, går en gammel traktorveg om lag 80 meter inn i det foreslåtte naturreservatet.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Luster kommune tilrår at forslaget om vern av naturreservatet blir vedtatt slik foreslått.

En grunneier har etter utsending av høringsforslaget kommet med tilbud om å utvide naturreservatet på sin eiendom, i alt ca. 135 da. Forslaget om å utvide med dette området ble sendt på avgrensa høring (grunneierne og de som hadde kommet med uttalelse til høringsforslaget av 05.05.2015). Området ligger lågt over havet, og supplerer foreslått verneområde på en god måte. Statnett skriver at deres 300 kV ledning går gjennom området. Den ble bygd i 1970 og er forventa å ha ei levetid på 20-30 år fra nå. Den må da erstattes av nye master, ny linje og med ei spenning på 420 kV. Klausuleringsbeltet vil bli på 40 meter mot 38 meter i dag. Av hensyn til forsynings-sikkerheten vil det trolig bli nødvendig å bygge ny ledning ved siden av dagens ledning før denne blir revet. Statnett opplyser at det ikke er tatt stilling til hvilken side av eksisterende ledning ny ledning vil bli bygd. Avstanden vil trolig bli 50-60 meter mellom senterlinjene på ny og gammel ledning. Statnett ser det som uheldig at det blir planlagt et verneområde der det går en kraftledning. Dei ønsker primært at det blir en korridor langs ledningen som ikke blir omfattet av vernet. For Statnett er det viktig at nye verneområder ikke skaper unødvendige problem for drift og utvikling av sentralnettet. Dersom dette ikke blir tatt til følge vil Statnett at verneforskrifta blir endret. Statnett kommer med følgende forslag endring i verneforskriften som angår kraftlinja de har i området, dersom grenseendringen de foreslår ikke blir tatt til følge:

Forslaget til verneforskrift § 4.10 får følgende ordlyd:

"Vernereglane i § 3 andre ledd er ikkje til hinder for:

10. Fornying/utskifting av kraftleidningar for heving av spenningsnivå og auke av linetverrsnitt.

Det skal i særskild grad takast omsyn til verneføremålet i planlegginga og bygginga av ein eventuell ny leidning."

Statnett skriver at deres (motor-)ferdsel er avgrensa, men det er viktig at rammene for drift og vedlikehold er tjenlige. For motorferdsel ønsker Statnett at verneforskriften blir endra slik:

Forslaget til verneforskrifta § 6.4 får følgende ordlyd:

"Ferdelsesreglane er ikkje til hinder for:

3. Naudsynt motorferdsle i samband med drift, vedlikehald, og akutte utfall på eksisterande energi- og kraftanlegg."

Norsk organisasjon for terrengsykling, (NOTS), ønsker det skal være tillatt med terrengsykling i naturreservatet. De mener det er ulogisk at det er åpning for bruk av hest i forvaltningsplanen på utvalgte stier mens terrengsykling er forbudt, og mener at terrengsykling ikke sliter mer på terrenget og vegetasjonen enn fotturer og riding. Særlig stiene til Ruskesete, Liasete eller Breisete

må ha vært gamle seterveger og disse er aktuelle for sykling. De ønsker også at det kan sykles på frosset mark. NOTS har ikke informasjon om at området er mye brukt av deres medlemmer. Grunneier på gnr/bnr 8/3 tok på befaringen 4.08.2015 opp flere problemstillinger som gjelder utøving av landbruk i naturreservatet. Rydding av stølsvollen på Lønningane er preget av gjengroing og må kunne ryddes. Her må det også kunne settes opp samlekrve for sankning av sau. Stiene må kunne vedlikeholdes inkludert rydding; det gjelder m.a. de ulike stiene fra Yttri opp til Lønningane og stien mellom Lønningane og Ospesete. Man vil tilbakeføre et viktig beiteområde preget av gjengroing som grenser til naturreservatet. Området har førsteprioritet for å få til mer og bedre beite ved å kunne fjerne/beite ned orekratt, og dette må gjøres gjennom inngjerding å øke beitepresset. Her går det gamle gjerdet noen steder inne i naturreservatet, men det må likevel kunne settes opp. Et annet aktuelt beiteområde som på litt sikt vil bli viktig er et beiteområde inne i forslaget til naturreservat. Også her må det da settes opp et gjerde for å øke beitepresset.

En enkeltperson skriver at hun «*vonar de kjem til å nytta dei etablerte namni: Yttrismorki og Drægnismorki. I slike tilfelle er det svært viktig at ein så langt råd er nyttar dei namni som har vore på stadene frå gamalt. Sidan eg er fødd på Yttri og har hatt mykje samtalar med dei som no er borte, vonar eg at resultatet vert slik eg har skrive. Dersom de endrar namni, kan de risikera at personar frå resten av landet som les namni på kartet, kjem til å uttala dei feil. Me som kan namni frå barnsbein av, vil uansett nytta dei gamle namni med rett uttale. Det er svært viktig at genitivs-s er med i namni. Dersom de tek han bort, har de endra namnet til noko heilt anna.*»

En grunneier skriver at «*som grunneigar og oppvaksen på hovudgardsbruket 14/1 på Drægni kjenner eg meg derimot ikkje fortruleg med den føreslegne skrivemåten. Historisk sett har både formene «Drægni» og «Dregni» vore brukt om garden og som etternamn, men etter det eg veit finst der ingen som bruker skrivemåten «Dregni» i dag. Søkjer ein i SSB namnedatabase får ein som resultat at «færre enn fire eller ingen» har etternamn Dregni, medan det er 72 personer har Drægni som etternamn. Eg meiner såleis at det er på høg tid at det faktisk vert gjennomført ei namnesak slik at det offisielle namnet på garden som alle «Drægnisar» stammar frå stemmer med korleis det vert brukt og skrive i dag. Å bruke argumentet om at ei namnesak kan ta lang tid tykkjer eg er noko urimeleg all tid verneprosessen alt har pågått i over 10 år. Det må også påpeikast at naturreservatet både vert oppretta og utvida etter private initiativ på Drægni og Yttri, og eg tykkjer difor at ein skal bruke eit namn som grunneigarane føler er naturleg og kan identifisere seg med. Når det gjeld skrivemåten for Yttri så meiner eg at dette er same sak. Bruker ein SSB sin namnedatabase får ein at «færre enn fire, eller ingen» har Yttri som etternamn medan 125 personar har Yttri som etternamn.*»

En enkeltperson skriver at Yttrismorki «*med ein "t" er heller unaturleg å skriva. I hundrevis av år har familiar knytte til garden Yttri (fleire bruksnummer) alle skrive namnet med "tt". Om ein i desse dagar "googlar" litt om namnet Yttri, vil ein finna tusenvis av treff*», og han mener å ha sett et sted at ca. 135 personer har dette etternamnet og en person med Ytri. Ikke alle disse stammer fra gården Yttri i Fortun, men en finner garantert ingen med namnet "Ytri" fra Fortun.

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

En grunneier har etter utsending av høringsforslaget kommet med tilbud om å utvide naturreservatet på sin eiendom, i alt ca. 135 da. Fylkesmannen går inn for å inkludere dette området i naturreservatet siden skogen har naturverdier som kvalifiserer for vern som naturreservat. Det er ikke kommet innvendinger mot å inkludere området i naturreservatet.

Statnett ser det som uheldig at det blir planlagt et verneområde der det går en kraftledning. De ønsker primært at det blir en korridor langs ledningen som ikke blir omfattet av vernet. For Statnett er det viktig at nye verneområder ikke skaper unødvendige problem for drift og utvikling av sentralnettet. Dersom dette ikke blir tatt til følge vil Statnett at verneforskriften blir endra. Fylkesmannen mener det er viktig at området ikke blir delt i to verneområder. Det innebærer at det bør gjøres nødvendige endringer i verneforskriften slik at Statnett vet at de kan få til nødvendig drift av 300 kV-linja gjennom området, og at de får gjennomføre oppgradering til 420 kV med utskifting av linja når det er behov for dette om 20-30 år. Fylkesmannen tilrår derfor at Statnett sine behov blir dekt gjennom endringer i verneforskriften, og omtale med framtidig behov for areal for ny kraftledning blir omtalt i foredraget til kgl. res. og i forvaltningsplanen. Fylkesmannen går inn for å holde på grensene i forslaget til naturreservat, med tillegg av tilbudet fra gnr/bnr 14/5.

Verneforskrift

Kraftlinjer: Fylkesmannen mener det er viktig at Statnett får gode og klare rammer slik at de kan få til nødvendig drift av 300 kV-linja gjennom området, og at det ikke er tvil om at de får gjennomføre oppgradering til 420 kV med utskifting av linja når det er behov for dette om 20-30 år. Fylkesmannen foreslår likevel om at det må søkes om dette etter verneforskriften på linje med at det må søkes om utskifting av kraftlinja etter annet lovverk. Dette er i tråd med standardreglene som er utformet av Miljøverndepartementet og som Olje- og energidepartementet er enig i. I foredraget til kgl.res. må tiltaket med utskifting av kraftlinja (master og ledninger) omtales som et tiltak som skal behandles etter § 7.2 under unntak det kan gis tillatelse til. Det må videre omtales særskilt i foredraget til kgl. res. at utskifting av 300 kV kraftlinja med oppgradering til 420 kV i området skal kunne gjøres når Statnett mener at tida er inne for det. Det bør også omtales hvordan Statnett pr. i dag tenker dette skal skje med bygging av ny linje mens det gamle står, avstand m.m. bør også omtales. Tiltaket må også omtales i en framtidig forvaltningsplan. Fylkesmannen mener det er positivt at Statnett foreslår at det skal i særlig grad tas hensyn til verneformålet i planlegginga og bygginga av en eventuell ny ledning bør tas inn i § 7.2.

Fylkesmannen tilrår ikke forskriftsendringen som Statnett ønsker om at også motorferdsel for drift og vedlikehold (i tillegg til ved akutt utfall) skal være unntatt for søknad (§ 6.4), siden dette er ei standardformulering for naturreservat. Fylkesmannen ber likevel Miljødirektoratet vurdere Statnett sitt forslag i lys av at de opplyser at de har lite motorferdsel i området. Det bør rapporteres i ettertid om motorferdsel etter § 6.4. Fylkesmannen mener det må kunne gis flerårige tillatelser etter § 7.10, noe som også må inngå i en forvaltningsplan.

Fylkesmannen foreslår derfor ikke endringer av verneforskriften på de punktene Statnett tar opp, men går inn for å holde på standardreglene som er utforma av Miljøverndepartementet og som Olje- og energidepartementet er enig i.

Terrengsykling

Fylkesmannen vil påpeke at det etter frilufsloven er tillatt med sykling på stier, og ikke i terrenget, heller ikkje på frosset mark. Det er mange eksempel i fylket at syklistar ikke holder seg på stier i frilufsloven sin forstand, og at det har oppstått terrengslitasje både i terrenget og på stier som følge av sykling, feks. ved at ulike hjortetråkk og andre mer eller mindre utydelige tråkk blir tatt i bruk av terrengsyklistar. Etter hvert blir disse lite tydelige (horte-) tråkka, som ikke er å regne som stier som det er lov å sykle på etter frilufsloven, utvidet til tydelige sykkelspor. En slik utvikling er lite ønskelig, spesielt i et naturreservat. Vern som naturreservat er et strengt vern der behovet for å ta vare på naturverdiene står særlig sterkt, med noe hensyn til - ikke minst ved frivillig vern - tradisjonell og eksisterende bruk. For å holde slitasjen nede, vil Fylkesmannen frarå at det blir åpna for sykling i naturreservatet, også på stier og på frosset mark.

Grunneier gnr/bnr 8/3 tok på befaringen 4.08.2015 opp flere problemstillinger som gjelder utøving av landbruk i naturreservatet. Rydding av stølsvollen på Lønningane er preget av gjengroing og må kunne ryddes. Her må det også kunne settes opp samlekrve for sanking av sau. Han har et sterkt ønske og en plan for å sette opp selet som brann ned for noen år siden.

Stiene må kunne vedlikeholdes inkludert rydding; det gjelder m.a. de ulike stiene fra Yttri opp til Lønningane og stien mellom Lønningane og Osesete. Han vil tilbakeføre et viktig beiteområde preget av gjengroing som grenser til naturreservatet (i nedkant). Området har førsteprioritet for å få til mer og bedre beite ved å kunne fjerne/beite ned orekratt, og dette må gjøres ved inngjerding for å øke beitepresset. Her går det gamle gjerdet noen steder inne i naturreservatet, men det må likevel kunne settes opp. Et annet aktuelt beiteområde som på litt sikt vil bli viktig, er et beiteområde inne i forslaget til naturreservat. Her har det tidlegere vært beitemark, og også her må det kunne settes opp et gjerde for å øke beitepresset.

Fylkesmannen mener at dette er tiltak som ikke kommer i konflikt med verneformålet og verneforskriften slik de er formulert: det gjelder rydding av stølsvollen på Lønningane, samlekrve, oppføring av nytt sel på stølsvollen og rydding av stier. Eier kan regne med å få tillatelse til å føre opp nytt gjerde til erstatning for det forfalle gjerdet rundt beiteområdet som ligger utenfor verneområdet og som stort sett følger forslaget til grense for naturreservatet. Når det gjelder beiteområdet som ligger innenfor naturreservatet, er det åpning i verneforskriften for å kunne gi tillatelse til dette ved at det gis tillatelse til oppføring av gjerde og samleanlegg for beite. Siden tiltak i dette området ligger noen år fram i tid, bør avgrensingen avklares i forvaltningsplan for området.

På grunnlag av høringen og befaringer, tilrår fylkesmannen at det gjøres følgende endringer i forslaget til verneforskrift:

- Området inneholder store steinurer med mange uvanlig store steiner (opptil 30mx30mx20 m), og det er mange gamle bre-avsetninger som preger landformene. (Kvartær-)geologi, de uvanlig store steinurene og landformer må derfor inn i verneformålet.
- Rydding av eksisterende stier må være tillatt på linje med merking og vedlikehold.
- Det er noen merke stier der det også er turposter. Turposter bør derfor nevnes i §4,8 (reglene i § 3 er ikke til hinder for).
- Steinmurene rundt stølene (både Ruskesete og Lønningane) er mange og lange. De bør omtales spesielt både i § 4.12 (vedlikehold av kulturminner og setrer som kan gjøres uten tillatelse) og i § 7.5 (det kan gis tillatelse til istandsetting av bygninger, vatningsveier og andre kulturminner i samråd med kulturminnemyndigheten),
- Det er flere grantrær (de største er plantet), kanskje nærmere 100 i alt, og flere er store og frøer seg. Gran høyrer ikke heime naturlig i området. Det bør derfor komme inn et nytt punkt om at ringbarking og felling av gran kan gjøres uten videre (under «Reglene i § 3 er ikke til hinder for:»). Det bør derfor komme et nytt, § 4.14 om dette.
- Stølene ligger i et så bratt terreng at det er klart mest tjenlig å bruke helikopter og ikke snøskuter (beltekjøretøy) for å frakte utstyr og material til setrene i området (§ 7.10, 4. strekpunkt), og må derfor også gjelder luftfartøy.
- Luftfartøy må også kunne brukes for transport av saltslikkestein (§ 7.12).
- § 7.14 om å kunne gi tillatelse til nødvendig motorferdsel knyttet til aktiviteter nevnt i §§ 7.11 og 7.12 må også gjelde § 7.13 (gjenoppføring av bygninger, anlegg eller innretninger som er gått tapt ved brann eller naturskade).
- Verneforskriften bør inneholde et nytt punkt (§ 7.16) om at det kan gis tillatelse til å fjerne felt gran i samsvar med forvaltningsplan. Det gjelder både motorkjøretøy og helikopter, i samsvar med forvaltningsplan.
- Fra Marki ved Yttri går en gammel traktorveg om lag 80 meter inn i naturreservatet. Grunneierne ønsker å kunne bruke denne i jord- og skogbruksnæring, og fylkesmannen går inn for det kan gis tillatelse til dette (§ 7.17).
- Verneforskriften bør inneholde et nytt punkt om at det kan gis tillatelse til merking av nye stier og oppsetting av nye turposter i samsvar med forvaltningsplan (§ 7.18).

Namn: Fylkesmannen merker seg at grunneierne uten unntak ønsker namnet Drægnismorki - Yttrismorki naturreservat. Regjeringa kom i 2015 med et forslag til endringer i stadnamnloven slik at grunneiere får rett til å fastsette skrivemåte på egen eiendom. Forslaget er en aksept for at en grunneier kjenner sterk identitet til en særlig skrivemåte av namnet på gårdsbruket han bur på. Det er ikke kommet forslag om andre namn på naturreservatet. På bakgrunn av det som er nemnt over, tilrår Fylkesmannen at namnet blir Drægnismorki – Yttrismorki naturreservat.

Forvaltningsplan: Fylkesmannen mener det bør utarbeides en forvaltningsplan for Drægnismorki – Yttrismorki så snart som mulig etter vedtak om oppretting av naturreservatet. At flere punkt i verneforskriften viser til forvaltningsplan, gjør dette særlig viktig.

Miljødirektoratet vurderer at standardbestemmelsen åpner for at det kan gis dispensasjon for fornying og oppgradering av kraftlinjer. Det trengs derfor ikke tatt inn en egen dispensasjons-hjemmel for dette. Direktoratet viser for øvrig til kgl. res. 12.12.2014, der Klima- og miljødepartementet omtalte forholdet til kraftlinjer i verneområder. Miljødirektoratet vurderer på samme måte at det ikke skal gjøres unntak fra standard-bestemmelsene som det er oppnådd enighet om når det gjelder søknad om motorferdsel for drift og vedlikehold av kraftlinjer. Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensing av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår utvidelse av Drægnismorki naturreservat under navnet Drægnismorki - Yttrismorki naturreservat. Samtidig oppheves forskrift 05.03.2010 nr. 350 om vern av Drægnismorki naturreservat, Luster kommune, Sogn og Fjordane.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til direktoratet og tilrår opprettelse av Drægnismorki - Yttrismorki naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift 05.03.2010 nr. 350 om vern av Drægnismorki naturreservat, Luster kommune, Sogn og Fjordane.

57. Fimreiteåsen naturreservat, Sogndal kommune, Sogn og Fjordane fylke

Totalareal 8083 dekar, hvorav 7053 dekar produktiv skog.

Planstatus: LNF-område.

Inngrepstatus: En 300 kV-linje krysser området, med mastefeste for et langt fjordspenn. Det er flere traktorveger i området, og en traktorveg er under bygging.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Sogndal kommune uttaler at de *«ønsker at mest mulig av områda med påviste naturverdiar kjem med i naturreservatet, og vonar at interessene til grunneigarane vert ivaretekne. Kommunen legg til grunn at Fylkesmannen vurderer merknadene frå statleg og frivillige organ og tek omsyn til dei i den endelege utforminga av forskrift. Kommunen har lagt vekt på nyskapande friluftsliv, m.a. terrengsykling, i kommuneplanen, og ser dette friluftslivet som ein attraksjonsfaktor både for reiseliv og tilflytting. Kommunen reiser spørsmål ved forbodet mot sykling på stiar, etter som dette er tillate etter friluftslova, og meiner det ikkje er grunn til å setje eit forbod til ulempe for den eine brukargruppa. Det er neppe mykje bruk av området til terrengsykling i dag, slik at totalbelastninga frå sykling er lita, og ein bør difor ikkje forby dette.»*

Eier av 85/1,2 søkte og fikk tillatelse av kommunen i 2008 til å bygge veg til Hovden, og fikk vegrett gjennom utskifting av utmarka i jordskifteretten. Vegen er nå under bygging, og man har avtalt med Statnett at de kan bruke vegen til vedlikehold av fjordspennet. Det står igjen ca 100 m av den nesten 4 km lange vegen, i tillegg til litt opprydding etter sprenging, og litt grøfting. Hun ønsker å slutføre vegen, noe hun ikke får gjort om området blir verna. Hun har både skog og hytte på Hovden, og har derfor stort behov for vegen, slik at hun neppe vil verne alt i den teigen.

Eier av 85/9 mener Dueskardvegen må haldes utenfor verneområdet. Vegen er i dag traktorveg, men det er aktuelt å oppruste til skogsbilveg dersom det blir åpna for å bygge hytter på di utskilte tomtene på Dueskard. I jordskiftesaken ble det laget kart og vedtekter for vegen, som er lagt ved uttalelsen. Dersom vegen blir oppgradert til skogsbilveg, må traseen endres noen steder.

Vedtektene i jordskiftesaken åpner for dette: *«Utanfor stølsvollen får vegeigarane rett til å legge om vegen dersom det er turvande for å oppnå ein teneleg standard. Vegen kan opparbeidast til den standarden vegeigarane ønskjer. Standarden på vegen vert fastsett av eigarane ved fleirtalsvedtak»*. Ut fra dette er det unaturlig å ha vegen med i verneområdet, og det bør holdes av et areal som er tilstrekkelig for eventuell oppgradering til skogsbilveg. Han ønsker derfor ikke vern av arealet rundt Dueskardvegen.

Norsk organisasjon for terrengsykling (NOTS) er positiv til at skog blir vernet mot maskinelt skogbruk og ønsker at urørt natur kan oppleves både til fots og på tråsykkel, og ber derfor om at forskriften blir endret. NOTS arbeider generelt for å fremme terrengsykling, og god ferdselskultur i utmark, gjennom holdningskampanjer, dugnadsarbeid, stivedlikehold og politisk arbeid, og kan bidra med god kompetanse om stier og naturslitasje relatert til sykling.

NOTS mener at restriksjoner ut over friluftsloven § 2 bare bør skje når reelle, faktabaserte, og tungtveiende vernehensyn tilsier dette, og at det bør ligge en solid utredning til grunn før det blir lagt restriksjoner ut over dette. NOTS minner om at bruk av tråsykkel bare er lovlig på sti, og at ferdsel med sykkel har avgrenset skadeomfang så lenge det ikke er snakk om idrettsarrangement. International Mountain Bicycling Association (IMBA) har gjort flere studier som viser at naturslitasjen som følge av sykling kan sammenlignes med ferdsel til fots. Stier og løyper i utmark er viktige for fysisk aktivitet og avstressing, særlig i bynære områder. Sykling trekker barn og unge ut, og gir flere tilgang til naturen. Sykling har blitt en aktivitet som blir utøvd til alle årstider.

Førekomster av rødlistearter er ikke grunnlag for å hindre terrengsykling dersom de bare finns på tre og stubber. Det er også inkonsekvent når verneforskriften sier at ridning, trass generelt forbud, er tillatt på enkelte stier. Hest har større marktrykk enn sykkel, og gir mer synlig naturslitasje.

Forskriften tillater også bruk av beltekjøretøy i terrenget for å frakte vilt i en årstid som ofte er kjennetegnet av våt og dermed sårbar skogbunn, med utgangspunkt i at naturen «leger seg selv». Restriksjonene på sykling bør derfor tas ut av verneforskriften, men ferdselen kan heller avgrenses på stier som er kartlagt og karakterisert som sårbare i forvaltningsplanen, i tråd med direktoratet sine tilrådinge om «adaptivt vern». NOTS ønsker at skogvern også fører til at eksisterende stier og gamle ferdselsveger blir kartlagt og således kan bidra til kulturminnevern. Gjengroing av stier er ofte et større problem enn bruk da gammelt kulturlandskap forsvinner. At folk får sykle på stier i utmark bidrar til at gamle stier blir holdt åpne, og siden syklistene har større rekkevidde enn gående, blir større deler av stinettet holdt i hevd. Gamle ferdselsveger går ofte i traseer som tåler bruk av

tråsykkel. Verneforskriften hindrer ikke skiaktiviteter. Utstyrsutviklingen gjør det stadig mer aktuelt med sykling også om vinteren. NOTS foreslår derfor at verneforskriften likestiller sykkelbruk om vinteren med annen ikke-motorisert vinterferdsel (truger, hundekjøring m.m.), altså at det kan sykles på «tilfrossen, snødekt mark».

Statnett har ansvar for drift og utvikling av det sentrale norske kraftledningsnett (sentralnettet). Statnett sin 300 kV-ledning mellom Sogndal og Hove vil gå gjennom verneområdet på en strekning på ca 1,5 km, og i høgt luftspenn over 1 km til. Eksisterende ledning har en forventet levetid på 20 år fra i dag, og må da erstattes av nye master, nye linjer og nytt fjordspenn. Av hensyn til forsyningssikkerheten blir det sannsynligvis nødvendig å bygge ny ledning ferdig ved siden av den nåværende før den nåværende blir revet.

Til forskriften vil Statnett presisere at sikker kraftforsyning, og det løpende drifts- og vedlikeholdsansvaret Statnett har, innebærer at feil som blir avdekt må utbedres uten unødig opphold. Behov for motorferdsel gjelder derfor ikke bare ved akutte utfall, men ved alt fra driftstilsyn til planlagt vedlikehold og akutt utfall. Det er mulig § 4.10 også omfatter ferdsl, men siden det i § 6 er knyttet spesielle dispensasjonsregler for ferdsl, mener vi det med fordel kan presiseres at også nødvendig transport i forbindelse med planlagt drift og vedlikehold er tillatt. Statnett ber derfor om at forskriften blir endret til følgende:

" Ferdslsreglane i § 5, 2. ledd er ikkje til hinder for:

3. Naudsynt motorferdsle i samband med drift, vedlikehald, og akutte utfall på eksisterande energi- og kraftanlegg."

Motorferdsel til disse oppgavene er svært avgrenset, og Statnett ønsker ikke å kjøre i verneområdet mer enn nødvendig. De mener derfor ikke det er nødvendig å sende melding til forvaltingsmyndigheten i ettertid. Fylkesmannen legger til grunn at naturreservatet ikke skal hindre den framtidige fornyingen av kraftledningen, og som på grunn av fjordspennet vil kreve et breiere klausuleringsareal enn normalt. Samtidig blir det tatt forbehold i § 4.11 om at vernereglene ikke er til hinder for «*Oppgradering/fornyng av kraftleidningar for heving av spenningsnivå og auke av linetverrsnitt når dette ikkje føreset vesentlege fysiske endringar i høve til verneføremålet.*» Statnett konstaterer at Fylkesmannen ikke har tatt til følge ønsket deres om at det blir satt av areal til den nye linja, i det Fylkesmannen har lagt til grunn at det heller bør gjøres en revisjon av vernegrensen når tida kommer, og en ser hva som trengs ut fra forutsetningene som da gjelder. Statnett har forståelse for at det kan være vanskelig å ta stilling til tiltak som er så langt fram, men den foreslåtte teksten er ikke omfattende nok til å omfatte bygging av ny kraftledning til erstatning for den gamle. Nåværende ledning vil bli revet når det blir aktuelt å heve spenning/tverrsnitt. Statnett foreslår derfor at «fornyng» blir erstattet med «fornyng/utskifting».

Statnett er skeptisk til om retten deres til å opprettholde gammel ledning gjennom området står i fare for å bortfalle dersom det oppstår dissens om en framtidig ny ledning vil kunne gi vesentlige fysiske endringer i forhold til verneformålet. De ønsker derfor følgende formulering:

"Vernereglane i § 3 andre ledd er ikkje til hinder for:

11. Fornyng/utskifting av kraftleidningar for heving av spenningsnivå og auke av linetverrsnitt. Det skal i særskild grad takast omsyn til verneføremålet i planlegginga og bygginga av ein eventuell ny leidning."

Fylkesmannens vurdering og tilråding:

Tilhøve til gjeldande vegar og vegrettar: Frivillig vern inneber at den endelege grensetrekkinga og verneforskrifta vert godkjent av dei som har eigar- eller bruksrettar på dei aktuelle stadene og teigane. Synspunkta frå dei to grunneigarane vil difor syne direkte att i resultatet, ved at dei areala som det ikkje er semje om vert trekte ut. Dette treng difor ikkje særskilt drøfting av Fylkesmannen. Vegar er også inngrep som ein i utgangspunktet ikkje ønskjer i skogreservat.

Avtalen med en grunneier byggjer på at grunneigar kan ferdigstille traktorvegen i vegklasse 7, og at grunneigar har rett til bruk og vedlikehald av denne traktorvegen, og då rett til naudsynt motorferdsel i samband med jord- og skogbruksnæring.

For sentrale styresmakter, og for høyringspartar som er opptekne av skogvern, kan det like fullt vere verdt å tenkje over at det faktisk er bygd så mykje veg i området, også etter at dei store verneverdiane var kjende. Skogane på Vestlandet er interessante, også internasjonalt, på grunn av faktorar som stor klimatisk og topografisk spennvidd, gjennomgåande høg biologisk produksjons-evne, og ikkje minst fråvær av naturleg gran. Skal ein sikre dette på lang sikt trengst eit nettverk av store, samanhengande referanseområde i ulike klima-seksjonar. I Sogn og Fjordane har ein i liten grad lukkast med dette, sjølv om frivillig vern har vore ein suksess i andre landsdelar. Det er

uheldig at nasjonalt verdifulle skogområde vert oppstykkja av inngrep medan ein ventar på verneprosessen. Det er såleis nærliggjande å reise spørsmål om det sentralt burde ha vore utforma reglar som var tilstrekkeleg klare til at ein unngjekk å både tillate og gje økonomisk støtte til skogsvegar i eit område som er registrert som så verneverdig, og der ein ventar på ein frivillig vern-prosess.

Terrensykling: Fylkesmannen ser positivt på sykling, som idrett og friluftsliv elles, og er samd i at terrensykling kan bidra til å få fleire ut i skog og mark, med alt det positive som er å seie om fysisk aktivitet og sunn livsstil. Det er derimot ei mistyding at alle former for friluftsliv skal vere jamstelte i eit naturreservat. Naturreservat, med unntak av dei som er retta mot å ta vare på kulturavhengige kvalitetar, er meinte å vere eksklusive, og først og fremst tene som referanseområde for urørt natur, til skilnad frå landskapet elles der ein driv eit stort spekter av både næringsutnytting og annan bruk. Å gjere «fotavtrykket» frå menneskeleg ferdsle i naturreservatet så lite som mogleg, kan i så måte vere like viktig som å late vere å fjerne tre eller andre plantar og dyr. Dersom ein vatnar ut reglane for naturreservata ved å tillate stadig fleire bruksmåtar, risikerer ein å misse det som er spesielt for reservata, og som gjer at dei kan fungere som referanseområde. Det vert difor feil å leggje til grunn at alt som ikkje påviseleg gjer skade bør tillatast i eit naturreservat. Det ville vere å snu føre-var-prinsippet på hovudet. Spesielt for nye aktiviteter, slik terrensykling trass alt er, bør ein vere varsam inntil ein har fått lengre tid til å sjå korleis dei verkar utanom verna område. Det vi så langt har sett i andre område, er at terrensyklistar lagar nye stiar ved å sykle på nye stader, og at dette faktisk også kan vere til skade for vegetasjon og t.d. rovfuglreir. Sidan stiar av natur er dårleg definerte, og typisk vert til gjennom bruk, vil det vere svært vanskeleg å handheve eit krav om at sykling berre skal skje på stiar. Det er også illusorisk å tenkje seg at forvaltingsstyresmakta til ei kvar tid skal ha full kunnskap om alt som er av sårbare førekomstar i verneområda. Varsemd med å opne for nye ferdselsformer er ein naudsynt føre-var-strategi for å bøte på denne mangelen.

Vi verdset at NOTS har eit kritisk blick på andre aktiviteter som kan setje spor i naturreservatet, og som forskriftsframlegget på ulike måtar opnar for. M.a. gjeld det bruk av lett beltegåande køyretøy til uttransport av elg og hjort, noko som – avhengig av tid og stad – venteleg kan setje noko spor. Normal jakt på store hjortedyr er likevel viktig i mange område for å halde stammen nede, i fråvær av naturleg predasjon frå rovdyr, og då er spørsmålet kva alternativ som finst. For transport av materiell til stolar m.m. kan hest i nokre tilfelle vere eit godt alternativ til motorferdsle. Unntaket for bruk av hest på eksisterande stiar føreset i alle høve at bruken er drøfta og avklara i ein forvaltingsplan, og må ikkje tolkast som fritt fram for riding på stiar. Noko tilsvarande argument for å peike ut sykkelstiar i naturreservatet er det vanskeleg å sjå.

Det er grunn til å understreke at medan det er eit mål å få fleire folk ut i friluft – til fots og på sykkel og på andre måtar – er det ikkje noko mål å få fleire ut i alle naturreservat. Tvert om er det fleire av dei meir sårbare eller slitasjesvake reservata som har i meste laget med ferdsel allereie i dag. Å kanalisere ferdsla slik at dei som først og fremst er ute etter fysisk aktivitet i friluft ikkje treng belaste sårbar natur, kan difor verte viktig i framtida. På Fimreiteåsen er det allereie i dag eit omfattande system av vegar, som ein kan sykle på, og vi er samde i at sykkelforbodet ikkje skal gjelde «sykling på traktorvegar». Det same gjeld skogsbilvegen på Fimreiteåsen, men denne går utanom vernegrensa og vert difor ikkje nemnd i forskrifta. Vi meiner difor det ikkje er rett å opne for sykling utanom eksisterande vegar på Fimreiteåsen.

Krafilina – vedlikehald og utskifting: Fråsegna frå Statnett kan delast i to hovudspørsmål: 1)

Korleis sikre at reservatet ikkje skal vanskeleggjere eller seinke tilsyn og reparasjonar – planlagde eller etter straumbrot – på den eksisterande lina, og 2) Korleis sikre at reservatet ikkje skal hindre den framtidige utskiftinga/flyttinga av heile lina, som er tenkt om rundt 20 år.

Til det første spørsmålet, dvs. det jamne tilsynet og vedlikehaldet, oppfattar Fylkesmannen formuleringane i høyringsframlegget som ein gjennomtenkt standard som er teke i bruk i nyare verneområde, og som skal fange opp det Statnett og andre nettselskap treng. Eit viktig skilje går mellom aktiviteter som er føreseielege og planlagde, og som difor kan formaliserast gjennom fleirårige løyve, og tiltak som må gjerast straks, der det ikkje er tid til formalitetar. At ein aktivitet er naudsynt, inneber ikkje utan vidare at han bør takast inn under dei direkte unntaka, eller ikkje treng rapportering. I mange tilfelle kan oppdrag utførast på ulike måtar, med ulike miljøbelastning. Naturmangfaldlova § 12 om «miljøforsvarlege teknikker og driftsmetodar» føreset at aktuelle alternativ vert vurderte, noko som ikkje minst er viktig i naturreservat. Vurdering av økosystemtilnærming og samla belastning (naturmangfaldlova § 10) føreset at forvaltingsstyresmakta har

kunnskap om omfang og karakter av motorferdsel i eit verneområde, for m.a. å kunne sjå belastinga frå ulike brukargrupper opp mot kvarandre. At ein aktivitet skaper lite motorferdsel er difor ikkje argument mot at omfanget av aktiviteten vert rapportert. Reglane i forskriftsframlegget inneber at køyring i samband med straumbrot vert rapporterte i etterkant av den einskilte hendinga, medan køyring i samband med drift- og ettersyn bør fangast opp i fleirårig løyve som omtalt ovanfor, og der rapportering for den samla aktiviteten skjer periodisk, t.d. ved årsslutt. Fylkesmannen ser difor ikkje trong for å endre på formuleringane, og ser det også som ein føremon med likearta reglar i alle likearta verneområde med kraftliner. Vi oppmodar derimot Miljødirektoratet om å vurdere spørsmålet, ut frå røynsleane som direktoratet har frå eit stort tal verneområde. Eit overordna mål må vere å oppnå den ønskte kontrollen og kunnskapsinnhentinga utan unødig papirarbeid. Kor ofte det er trong for motorferdsel i samband med ei kraftline (fleire gonger i året, eller mange år mellom kvar gong) kan vere eitt moment. Dette kan også ha mykje å seie for utforminga av løyve frå Fylkesmannen, utan at ein med det treng ulike forskriftsreglar for kvart verneområde.

Til den framtidige utskiftinga av kraftlina vil ikkje Fylkesmannen tilrå at det vert teke ut areal av verneframlegget no. Tiltaket ligg så pass langt fram i tid at fleire premisser kan endre seg i mellomtida. Det gjeld både tekniske krav, tryggingssavstandar m.m., og kunnskap om spesielle artsforekomstar eller anna som krev særskilde omsyn. På dette grunnlaget ser vi det ikkje som ønskjeleg å endre på dei grensene som grunneigarane og staten har vorte samde om. Utskiftinga av kraftlina bør såleis i staden løysast i form av ei revisjon av grensa og/eller verneforskrifta når tida kjem, når ein ser kva inngrep som røyntleg trengst, og kva alternativ som då finst.

Det er vonleg ingen dissens om at oppføring av ei ny høgspenline attmed den gamle som skal fjernast «*vil kunne gje vesentlege fysiske endringar i høve til verneføremålet*» i eit skogreservat. Dette taler for å opprette reservatet under uttrykkjeleg føresetnad at grense/forskrift skal reviderast når tida for fornying av lina kjem. Ved å nedfelle dette i kgl.res., vil ein kunne stå friare i å velje dei beste løysingane for miljøet og samfunnet (jf. naturmangfaldlova § 12).

Å handsame den framtidige lina som dispensasjonssak etter heimelen i verneforskrifta § 7 nr. 2 («*Oppgradering/fornyng av kraftleidningar som ikkje fell inn under § 4 nr. 11*») er også ei løysing, og som ikkje krev forskriftsendring. Det er likevel diskutabelt om eit så stort inngrep som bygging av ei ny, parallell 300 kV-line er kurant å dispensere for etter den heimelen. Det vil kunne gje uheldige presedensverknader i andre reservat. Eit viktig moment i denne saka er også at fjordspennet krev eit større og breiare inngrep enn det høgspenlina i seg sjølv gjer. For så store inngrep i naturreservat bør det alltid vurderast alternativ, både i og utanfor det verna området, og dette må også vere ein del av konsesjonssaka etter energilova. Dette kan tale for at verneforskrifta bør få ein særskilt tilpassa unntaksheimel under § 7, og som kan heite t.d. «*Bygging av ny, parallell høgspenline og fjordspenn i samband med utskifting av eksisterande 300 kV-line, dersom dette er miljømessig og samfunnsøkonomisk beste løysing. Det skal i særskild grad takast omsyn til verneføremålet i planlegginga og bygginga av ein eventuell ny leidning.*»

Fylkesmannen meiner det er viktig at Statnett både får gode og klare rammer for den løpande drifta av 300 kV-linja gjennom området, og at det ikkje er tvil om at dei får gjennomføre naudsynt utskifting av lina når dette trengst om ca 20 år. Det er samstundes viktig, når tida kjem, at saka vert søknads- og konsesjonshandsama på ein måte som stettar krava i naturmangfaldlova §§ 8-12, og som står i høve til storleiken på inngrepet. Fylkesmannen overlèt til Miljødirektoratet å ta stilling til kva som er beste måten å nedfelle dette i verneforskrifta. Høvet til fornying av høgspenlina må i alle høve vere ein uttrykkjeleg premiss i føredraget til kgl.res., der det kan og bør knytast til nærare føresetnader om korleis arbeidet bør skje eller krav som bør stillast til den framtidige prosessen, t.d. når det gjeld føreundersøkingar og alternativ-vurderingar.

Fylkesmannens tilråding: Fylkesmannen tilrå at alt areal som det er inngått avtalar om med grunneigarane vert med i naturreservatet. Fylkesmannen tilrå verneforskrifta slik ho er vedlagt.

Miljødirektoratet vurderer at standardbestemmelsen åpner for at det kan gis dispensasjon for fornying og oppgradering av kraftlinjer. Det trengs derfor ikke tatt inn en egen dispensasjons-hjemmel for dette. Direktoratet viser for øvrig til kgl. res. 12.12.2014, der Klima- og miljødepartementet omtalte forholdet til kraftlinjer i verneområder. Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Fimreiteåsen som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Fimreiteåsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

58. Badstudalen naturreservat, Grimstad kommune, Aust-Agder fylke.

Totalareal 1152 dekar, hvorav 876 dekar produktiv skog.

Planstatus: LNF.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Norges Jeger- og Fiskerforbund, Aust-Agder har ingen motforestillinger mot verneplanen, og ønsker vern velkommen da det gir gode leveområder for vilt, og fordi et flott område med verneverdi ivaretas for fremtiden. Det kommenteres at det viktigste for NJFF-AA er at det åpnes for jakt og fiske i området, og at det åpnes for uttransport av felt storvilt i området. Det fremmes ønske om at begrepet "beltekjøretøy" endres til "kjøretøy" i forskriften § 6 punkt 3. Det er også ønskelig at det åpnes for å lage bål i områder av virke som ligger på bakken.

Lillesand kommune fremhever det som gledelig at det etableres et naturreservat med representativ edelløvskog for Sørlandet i Lillesand. Det kommenteres at det lokale jaktlaget som har leid jaktretten på eiendommen i 10 år ikke har mottatt saken til høring, og at det er viktig med bred høring til brukerne. Videre fremheves det at det er positivt at vanlige friluftaktiviteter, herunder besøk av skoleklasser, fremdeles vil være tillatt, men at det vil være behov for god informasjon angående forbudet mot bålbrenning og angående tillatte kjøretøytyper til uthenting av vilt. Det kommenteres også som positivt at verneforskriften hensyntar behovet for rydding av bekkeløpet for å hindre flom på tilliggende innmark. Dersom det skal utarbeides forvaltningsplan ønsker kommunen å bidra i prosessen, men ser det som hensiktsmessig at fylkesmannen beholder forvaltningsmyndigheten for naturreservatet.

Forsvarsbygg uttaler seg til planer med utgangspunkt i å ivareta Forsvarets arealbruksinteresser, og har ingen merknader til planen.

Direktoratet for mineralforvaltning har ikke opplysninger om at det er mineralske forekomster i området, men peker på at Norge er underprospektert og at det derfor er vanskelig å konkretisere uttalelsen. Det tas forbehold om mulige aktiviteter fra Direktoratets side i forbindelse med objektregistreringer, fysisk sikring og tilsyn av ukjente mineralanlegg. Det tas også forbehold om evt. fremtidig leting etter mineralske forekomster.

Statskog SF har ikke interesse av verneforslag som ikke berører Statskog sine arealer, og peker på at de ikke ønsker å stå på en generell liste over sentrale høringsinstanser.

Industri Energi ønsker ikke å uttale seg i høringen.

Grunneier av gnr/bnr 55/6 som grenser mot tilrådte naturreservat sin grense i sørøst har ingen innvendinger mot verneforslaget, men fremhever behovet for at vernet ikke blir til hinder for nødvendige tiltak i bekkeløpet innenfor reservatgrensene for å hindre flom som vasker ut masser i veien og på tunet på deres eiendom. Det bes om befarung.

Aust-Agder fylkeskommune ser det som svært positivt at viktige biotoper av naturtyper i fylket blir vernet, og har ingen spesielle merknader til verneforslaget. Det spilles inn at det bør legges vekt på god informasjon og skilting etter eventuell etablering av verneområdet for å sikre folkeopplysning om verdiene i området. Det minnes også om at skjøtsel av reservatet må ivareta eventuelle kulturminner i området.

Statnett uttaler at foreslått naturreservat ikke berører Statnetts anlegg, og at det heller ikke foreligger planer som berøres av verneforslaget. Statnett har følgelig ikke merknader til verneforslaget.

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene:

Til uttalelsen fra Norges Jeger og Fiskerforbund, Aust-Agder:

Ad. kjøretøy for utfrakt av felt storvilt: Fylkesmannen tar til etterretning at det er ønskelig med friere valg av kjøretøy for utfrakt av vilt. Det er et klart mål i så stor grad som mulig å unngå markskader som følge av kjøring i utmark generelt, og i verneområder spesielt. Dette innebærer at det er vanlig å pålegge en merstrengt i reservater. Krav om beltekjøretøy for kjøring i samband med utfrakt av felt vilt er en omforent løsning mellom miljøforvaltningen og skogbruksnæringen, og er å anse som en nasjonal standard. Fylkesmannen tilrår på denne bakgrunn på at høringsforslaget til formulering av § 6 annet ledd punkt 3 opprettholdes.

Ad. Bålbrenning: Bålbrenning i naturreservater er som en standard i forvaltningen forbudt i reservater som er mindre enn 1000 da. Badstudalen NR ligger sådan i grenseland. Død ved som finnes i reservatet i dag, og som på sikt vil utvikle seg i reservatet har en viktig funksjon for artsmangfoldet generelt, og for trua og sårbare arter spesielt. Området er videre sårbart for skogbrann som følge av reservatets dalformasjon. Fylkesmannen vil derfor tilrå at forbudet mot brann opprettholdes som i høringen. Fylkesmannen tilrår på denne bakgrunn på at høringsforslaget til formulering av § 3 punkt 5 opprettholdes.

Til uttalelsen fra Lillesand kommune: Fylkesmannen beklager at det lokale jaktlaget ikke ble tilsendt saken til høring, men er informert om at jaktlaget har blitt informert om høringen av kommunen. Høringen ble også kunngjort i Lillesandsposten. Det forutsettes derfor at jaktlaget har hatt anledning til å uttale seg. Fylkesmannen merker seg at kommunen ønsker å delta aktivt ved evt. utarbeiding av forvaltningsplan, og ser dette som svært positivt.

Til uttalelsen fra nabogrunneier: Fylkesmannen anser at verneforskriften § 4 punkt 6 i ivaretar behovet for nødvendige tiltak i bekkeløpet for å hindre flom på eiendommen.

Til uttalelsen fra Aust-Agder fylkeskommune: Oppføring av informasjonsplakater er standard tiltak fra forvaltningsmyndigheten etter etablering av nye naturreservater. Hensyn til kulturminner er et innarbeidet tema ved skjøtsel av naturreservater, og ansees ivaretatt.

Fylkesmannens tilråding: Fylkesmannen tilrår at området vernes som naturreservat med avgrensning og verneforskrift som i høringsforslaget.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. Direktoratet viser til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Badstudalen som naturreservat.

Klima- og miljøverndepartementet viser til at i en tidligere fase var det planlagt et større vindkraftverk (E 18 Vindkraftverk) som i noen grad ville overlappe med det foreslåtte naturreservatet. Planene for vindkraftverket er imidlertid endret, og de nye planene vil ikke berøre det foreslåtte skogvernområdet. Av e-poster 28.8.2014 fra Havgul Clean Energy AS til departementet bekreftes at det foreslåtte skogvernområdet er utenfor de reviderte planene om vindkraftutbygging, slik at det er uproblematisk mhp. planene for vindkraftverket at man slutfører arbeidet med sikte på vern av naturreservatet. Selskapet bak vindkraftprosjektet har også meddelt i brev til NVE 27.2.2015 at prosjektet er skrinlagt. Departementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Badstudalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

59. Møytla naturreservat, Steinkjer kommune

Areal 596 dekar, herav 281 dekar produktiv skog.

Planstatus: LNF-område i kommuneplan

Lokale høringsuttalelser: I høringen er lokalitetene Møytla og Møytlaskardet presentert under felles navn Møytla, med følgende uttalelser:

Steinkjer kommune fokuserer generelt på følgene for uttak av ved og virke, beitedyr, setre, viltforvaltning, hytter og friluftsliv. Kommunen påpeker konkret at forskriftene bør presisere begrepet storvilt, slik at også felt rovvilt inkluderes i bestemmelsen. Forbud mot oppsetting av telteir krever en spesifisering, da det er for strengt med forbud mot oppsetting av flere telt flere dager i trekk, og stiller spørsmålstegn om § 6 åpner opp for dispensasjoner for innkjøring av ekstra proviant og utstyr på barmark (f.eks når mattilsynet pålegger ekstra tilsyn), og at barmarksforbud vanskeliggjør oppgraderingsarbeid på hytter om sommer.

Ogndal allmeningsstyre anfører at allmenningen er underskuddsalmenning, og skogen har vært og er av stor betydning for de bruksberettigede. Almeningen er imot vern av kulturskog i god vekst, og at det også er feil av miljømessige årsaker (CO2-opptak). Ogndal allmeningsstyre anfører at vern av Møytla/Møytlaskardet vil være en betydelig forringelse for de allmeningsberettigede i Ogndal. Området består stort sett av kulturskog og er lett tilgjengelig. Almeningen går inn for å redusere området Heggnesa til vestre del og avgrense mot øst der Heggnesbekken går inn i Møytla. Videre at østre verneområde reduseres med en linje nord/sør i vestre kant av kjerneområde 3, jfr vedlagt kart i høringen. Punktene 2,3 og 5 i § 5 flyttes over i § 4.

Steinkjer fjellstyre anfører generelt at de berørte statsallmenninger er underskuddsallmenninger, og at de bruksberettigede berøres hardt. Deler av forslagene kan likevel aksepteres. Tap som følge av bruksinnskrenkninger, som rett til utvisning av setre, hogstrett mv. må erstattes. Fjellstyret forventer og forutsetter at evt. nye oppsynsoppgaver blir tillagt fjellstyret, og at forskrifter utformes og praktiseres slik at intensjon i Fjelloven blir ivaretatt. Steinkjer fjellstyre aksepterer forslaget for Møytla med forbehold om innskrenkning av arealet, og vi ha følgende punkter i § 5 flyttes opp til § 4: Pkt 2, 3, 5.

HINT, Høgskolen i Nord-Trøndelag, anfører at de to delområder bør bindes sammen. Selv om det er ungskog i dag bør habitatet bindes sammen. Grensa bør helst gå opp til vegen. Merraskardet må inkluderes, da det her er artsfunn av *Biatora aureoloepra*, som nå er kjent fra 7 lokaliteter i det ”indre regnskogbeltet” i Nord-Amerika og 3 lokaliteter i Nord-Trøndelag

Naturvernforbundet NT mener at de to delområder bør bindes sammen, og det er uheldig at grense er trukket i elvestrengen. Herunder er det merkelig at kjerneområde 5 ikke er med. Hvis områdene ikke sammenbindes, bør de beskrives og behandles som to separate forslag og reservat.

World Wildlife Fund mener de to områder bør slås sammen sammen.

Statskog mener at på grunn av stor andel ungskog bør Møytla tas ut av planen, eventuelt ses i sammenheng med vern på Kjesbu statsallmenning i forhold til virkesrett.

Fylkesmannens tilråding: Saken er drøftet med partene etter høring. Møytla's viktige biologi er i første rekke basert på landskapsdraget langs selve Møytla, og i denne sammenheng vurderes ikke som vesentlig at det er noe ungskog innenfor dette området. En viser i den sammenhengen til HINTs generelle anførsel om viktigheten av restaureringshabitat.

Flere parter har anført at de to områder (Møytla og Møytlaskardet) bør bindes sammen, og at området bør dekke begge sider av elva. Faglig sett er fylkesmannen enig, og spesielt i et langsiktig perspektiv. Statsgrensa går imidlertid delvis etter elva, og privat areal på den andre siden av elva ligger utenfor mandatet for verneplanen. Den midtre seksjonen er nylig hogd og har delvis karakter av hogstfelt. Hogsten går inn i kjernelokaliteten Heggnesa, og fylkesmannen har derfor ikke foreslått dette området preget av fersk hogst, vernet. Området tilrås derfor som to områder under navnene Møytla naturreservat og Møytlaskardet naturreservat.

I forhold til innspill blant annet fra Ogdal allmenningsstyre, så justeres grensa for Møytla naturreservat slik at grøftesystem som drenerer nordover og noe areal i Svartåskammen kommer utenom, med grensepunkt i nordøst påpekt av allmenningsstyret slik at det skal være en mulig forbindelseskorridor sørover utenom området. Det er i møtet enighet med allmenningsstyret om denne avgrensning.

Det er under drøftingene framkommet at drift av bakenforliggende areal er viktig, og det legges inn i forskriftens § 5 som sikkerhet at det kan tillates framdrift fra bakenforliggende områder, og dette anses som en forutsetning for forvaltningen.

For andre spørsmål vedrørende forskrifter og reindrift, henvises til generelle kommentarer.

Kjerneområdet Merraskardet ligger i hovedsak på privat grunn, og foreslås ikke vernet.

Miljødirektoratet:

Uttransport av tømmer fra bakenforliggende områder er i fylkesmannens tilråding ført både under § 4 og under § 5. Uttransport av tømmer vil ofte gi markskader. Det vurderes av den grunn som svært viktig at slik transport kan styres bort fra de mest sårbare områdene. Direktoratet mener av den grunn at tiltaket bør være søknadspliktig.

Steinkjer kommune stiller spørsmål om § 6 åpner for at det kan innvilges dispensasjon for inntransport av proviant med mer når f.eks mattilsynet pålegger ekstra tilsyn med beitedyr.

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften i spesielle tilfeller når dette ikke strider mot formålet med fredningen. Barmarkskjøring i forbindelse med pålagt tilsyn fra mattilsynet må vurderes i det enkelte tilfelle opp mot forskriftens § 6.

Direktoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet, viser forøvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår opprettelse av Møytla naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at det er enighet med allmenningsstyret om frivillig vern av området. Enkelte av kommentarene over om bl.a. verneforskriften og konkrete paragrafer er derfor uaktuelle. Departementet har oppdatert verneforskriften til mal for naturmangfoldloven, uten

at dette skal endre restriksjonsnivået. Departementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Møytla naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

60. Møytlaskardet naturreservat, Steinkjer kommune

Areal 2221 dekar, herav: 1136 dekar produktiv skog.

Planstatus: LNF-område i kommuneplan

Inngrepstatus: Gammel driftsveg gjennom området til Fossemsetra.

Høringsuttalelser: Se under området Møytla.

Fylkesmannens tilråding

Saken er drøftet med partene etter høring. Møytla's viktige biologi er i første rekke basert på det landskapsdraget langs selve Møytla, og i denne sammenheng vurderes ikke som vesentlig at det er noe ungskog innenfor dette området.

For Møytlaskardet justeres grensa slik at Fossemseteren kommer utenom, samt at området avgrenses nærmere elva Møytla både på nordsida og sørsida av elva enn hva avgrensningen er i høringsforslaget, samt at grensa sørover justeres til å følge myrdraget i terrenget. Skogen nærmest Fossemseteren er ung, delvis plantefelt. Området blir nå relativt smalt langs elvedalen, men siden det er elvedraget, til dels med markant bekkesøkk/bekkekløfttopografi, som er det biologisk vesentlige, så kan dette forsvares. Justeringen utgjør ca 250 da produktiv skog.

Fylkesmannen anser det helhetsmessig som viktig at kjerneområde 2 og de tilgrensende bekkedals- og ravinestrukturer er med. Bekkedal og ravinstrukturene representerer en lokaltopografi med fuktige naturtyper som er viktig i forhold til kjerneområdet og biotopen langs elva, og området er redusert fra før gjennom oppdelingen i midten. Dette området nedenfor kjerneområdet er imidlertid problematisk for allmenningsstyret, og påpekes som skogbruksmessig viktig grunnet beliggenhet nært vegen. Det derfor i møte enighet med allmenningsstyret om avgrensningen til og med kjerneområde 2, og ikke enighet om arealet nedenfor kjerneområde 2. Dette aktuelle arealet utgjør ca 200 da produktiv skog. Problemstillingen oversendes for vurdering på sentralt hold.

Det er under drøftingene framkommet at drift av bakenforliggende areal er viktig, og det legges inn i forskriftens § 5 at det kan tillates framdrift fra bakenforliggende områder, og dette anses som en forutsetning for forvaltningen.

For andre spørsmål vedrørende forskrifter og reindrift, henvises til generelle kommentarer.

Kjerneområdet Merraskardet ligger i hovedsak på privat grunn, og foreslås ikke vernet.

Miljødirektoratet:

I brev fra Miljøverndepartementet den 20.4.2009 presiserer departementet at det skal søkes å oppnå frivillighet i verneprosessen. Det vurderes samtidig som viktig at fremdriftsplanen følges. Eventuelle spørsmål som ikke er avklart tidligere vil bli søkt avklart som en del av departementets sluttbehandling av vernesaken. For Møytlaskardet er det på ett punkt ikke oppnådd enighet og problemstillingen er oversendt sentrale myndigheter for avklaring.

I Møytlaskardet er det et område nedenfor kjerneområde nr 2 som allmenningen vurderer som viktig skogbruksmessig og ikke ønsker vernet. Fylkesmannen vurderer det aktuelle området som viktig for å bevare naturkvalitetene i området. Det er ikke oppnådd enighet mellom Fylkesmannen og Allmenningsstyret på dette punkt. Problemstillingen oversendes departementet for avklaring i forhold til prinsippet om frivillig vern på statsallmenning. Direktoratet støtter Fylkesmannens vurderinger om at det aktuelle området er viktig for ivaretagelse av biologisk mangfold i området. Det vurderes som uheldig om denne typen områder skal avvirkes.

Steinkjer kommune stiller spørsmål om § 6 åpner for at det kan innvilges dispensasjon for inntransport av proviant med mer når f.eks mattilsynet pålegger ekstra tilsyn med beitedyr.

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften i spesielle tilfeller når dette ikke strider mot formålet med fredningen. Barmarkskjøring i forbindelse med pålagt tilsyn fra mattilsynet må vurderes i det enkelte tilfelle opp mot forskriftens § 6.

Direktoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet, viser forøvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår opprettelse av Møytlaskardet naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at det er enighet med allmenningsstyret om frivillig vern av området. Enkelte av kommentarene over om bl.a. verneforskriften og konkrete paragrafer er derfor uaktuelle. Departementet har oppdatert verneforskriften til mal for naturmangfoldloven, uten at dette skal endre restriksjonsnivået. Departementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Møytlaskardet naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

61. Kjesbu-Høgmannen naturreservat, Steinkjer kommune

Areal 5701 dekar, herav: 2708 dekar produktiv skog.

Under høringen av saken ble det lagt fram to alternativer for området omkring Høgmannen, enten et stort naturreservat på over 42 000 dekar eller fire mindre naturreservater, jf. tilrådingen fra Direktoratet for naturforvaltning av juni 2009.

Planstatus: LNF-område i kommuneplanene for Verdal og Steinkjer. Kjerneområde 12 er administrativt fredet av Statskog som Kjesbu skogreservat.

Inngrepsstatus: Tilrettelagt sti inn til Lauvvatnet og saltslikkesteinanlegg ved Halvgåtthaugsetra.

Fylkesmannens tilråding

Saken er konferert med parter etter høring. Forslaget vil omslutte eksisterende administrativt fredete Kjesbu skogreservat, som er kjerneområde 12 Grønliheia i registreringsrapporten. Flere parter har pekt på adkomsten til Lauvvatnet og Langvatnet, hvor det er betydelig hyttebebyggelse. Steinkjer fjellstyre og Ogdal allmenningsstyre har bedt om at et verneområde avgrenses vestover, altså at området ved stien til Lauvvatnet langs elva Lauva går ut. I møter med disse partene ble det utdypet at denne holdning var basert på adkomstforholdet til Lauvvatnet, det vil si sikring av adkomst til Lauvvatnet, der det er sti og trase for scootertransport i dag, samt ønske om å forlenge vegen ca 800 meter videre fra nåværende parkeringsplass, men ikke helt fram til Lauvvatnet. Vest for denne foreslåtte avgrensning ligger kjerneområdet 13 Olatjønna, som er en bekkedal omkring elva Lauva, bl.a. med registrert huldrelav. Bekkekløft er i seg sjøl en prioritert naturtype, og det er problematisk ikke å ta med en kjerneområde av denne karakter. En foreslår derfor at det åpnes for transittrase gjennom et reservat for å betjene hytteområdet på samme måte som i dag, dvs transport av utstyr og materiell med snøscooter etter leieordning etter fast trase, jfr § 4. En foreslår også en viss justering av grense sørover langs stien oppover mot Olatjønna, slik at mer av den tilrettelagte stien kommer utenfor reservatet. I øst foreslås en marginal justering av grensa, slik at den østre scootertrase som brukes til leiekjøring i sin helhet kan gå utenom reservatet.

Videre foreslår en at grense justeres ved Krokstjønna slik at hytte kommer utenom området.

På grunn av områdets betydning for beite foreslås at punkt om bygging av gjerder og enkle innretninger for beite tas inn, samt utkjøring av saltslikkestein etter § 5.

Stien inn til Lauvvatnet kan vedlikeholdes i medhold av forskriften. Denne leia brukes også i reindriften.

Iblant medfører isforholdene på Lauvvatnet at en må kjøre på land for scooterransport. En foreslår i § 5 at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til kjøring etter "reserveløype" ved vanskelige kjøreforhold, men at denne ikke fastlegges i vernekartet.

Det er mange hytter i området, samt mange kjerneområder, og en vil her ikke tilrå at hytteeierne tar ut ved fra skogen innenfor området. Det er relativt kort avstand fra hyttene til skogområder utenfor verneområdet, og med rådende leiekjøring for snøscooter så vil det kunne finnes praktiske ordninger for dette. En tilrår at eksisterende setervoller kan ryddes.

Mht. reindrift og andre spørsmål vedrørende bestemmelser vises til generelle kommentarer.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet, viser forøvrig til de generelle kommentarene og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår opprettelse av Kjesbu-Høgmannen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at det er enighet med allmenningsstyret om frivillig vern av området. Enkelte av kommentarene over om bl.a. verneforskriften og konkrete paragrafer er derfor uaktuelle. Departementet har oppdatert verneforskriften til mal for naturmangfoldloven, uten

at dette skal endre restriksjonsnivået. Departementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Kjesbu-Høgmannen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

62. Holden naturreservat (utvidelse), Lierne kommune, Nord-Trøndelag fylke.

Utvidelsesareal 7880 dekar, hvorav 4845 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 23 292 dekar.

Inngrepstatus: Det er spor etter motorferdsel i den nordre delen, herunder en skjæring i en skråning nord for Åneselva. Mellom Ånesberget og Holdeslia er det en sektor med skog i alder h.kl 2, som av arronderingsmessig hensyn er tatt med, sammen med et mindre parti sør for Holden.

Sammendrag av høringsuttalelsene:

Området ble sendt på høring sammen med områdene Migaren, Muusdalen og Feren.

Generelt til alle områdene

Nord-Trøndelag fylkeskommune, fylkestinget har ikke har merknad til vern av noen av områdene. Fylkestinget påpeker at det innenfor rammene og formålet med vernet bør finnes fram til ordninger som muliggjør videreføring av eksisterende friluft- og kulturaktiviteter i verneområdene.

Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag er positiv til de foreslåtte naturreservatene, og at flere av de grenser til eksisterende naturreservat er en styrke.

Direktoratet for mineralforvaltning anfører at det gjennomgående finnes liten kunnskap om mineralforekomster i de 5 områder, og mener at der kunnskap ikke finnes så bør det frembringes som en del av verneprosessen, f.eks. som en temautredning.

Statens landbruksforvaltning anfører for alle områdene at det i verneforskriften er gjort generelle unntak fra vernebestemmelsene bl.a. for beiting og utsetting av saltstein, at det videre er gjort generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene for bl.a nødvendig motorferdsel for uttransport av syke og skadde bufe og at forvaltningsmyndighetene kan gi dispensasjon for motorferdsel i forbindelse med utkjøring av saltstein, hogst av etablerte plantefelt, oppføring av gjerder og samleanlegg for beite, og SLF har på denne bakgrunn ikke merknader til forslagene.

Sametinget anfører til oppstartmeldinga at det ikke er hensiktsmessig at det opprettes arbeidsutvalg, og vil avvente eventuelle konsultasjoner med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag til etter at regional/lokal høring er gjennomført.

Sametinget påpeker at følgende forhold er avgjørende for Sametingets tilslutning: At formålet sikrer grunnlaget for samisk kultur, generelt unntak for beltekjøretøy på snødekt mark, generelt unntak for skjæring av skohøy, uttak av ris til gammer, og uttak av materialer til duodji/samisk husflid, generelt unntak for reindriftas nødvendige uttak for brensel og vedlikehold av lovlige oppsatte reindriftsgjerder og annet utstyr, flerårige dispensasjonsbestemmelser for barmarkstransport og bruk av helikopter, bestemmelser om at samiske interesser skal ivaretas ved etablering av forvaltningsordninger.

Sametinget anfører at høringen bør gjennomføres i to omganger, en lokal/regional og en sentral, slik at Sametinget har oversikt over de lokale uttalelser før de avgir sin endelige uttalelse.

Sametinget anfører i sin endelige uttalelse av 2.07.2014 at de ikke har merknader til verneforslagene og forskriftsforslagene. Imidlertid forutsetter man fra Sametingets side at det legges opp til en smidig dispensasjonspraksis i forhold til reindriftens bruk, og at dette vil følges ytterligere opp når det skal utarbeides forvaltningsplan(er) for områdene.

Tilslutningen til verneforslagene/ forskriftene forutsetter at Fylkesmannen eller Miljødirektoratet ikke gjør endringer (i begrensende/ innstrammende retning for samiske interesser i området) i forskriftene på de punktene som er meldt inn, og som angår samiske interesser.

Det er avholdt møter med Feren reinbeitedistrikt, Låarte reinbeitedistrikt og Skæhkere reinbeitedistrikt. Østre Namdal reinbeitedistrikt er berørt med forslaget om Migaren på 522 da, og det er konferert med leder Algot Jåma i Østre Namdal reinbeitedistriktet pr telefon angående Migaren. Innspill fra reinbeitedistriktene i møtene er referert under de enkelte områdene.

Til dette området

Låarte sitje anfører sammen med Skæhkere sitje i møte at på den ene siden er gammelskog viktig for reindrift, og vern er til fordel mht til ivaretagelse av arealgrunnlag for reindrift, mens reindriften på den andre siden forbeholder seg retten til å drive reindrift slik de alltid har gjort det på basis av sine rettigheter. Låarte er presset av rovdyr og har tradisjonelt hatt rotasjonsbruk, og har måttet

omorganisere sin arealbruk grunnet rovdypene. Distriktet har som målsetting å gjenoppta sin tradisjonelle drift, bl.a. med sommerboplass i Hykla.

Fylkesmannens kommentarer til høringsuttalelsene:

Utkjøring av storvilt: Det har kommet inn merknad (Steinkjer kommune) om at all utkjøring av felt storvilt er direkte tillatt etter unntak. Fylkesmannen anfører at naturreservat med skog er vanligvis en mosaikk av skog og annen fastmark, herunder både berg, bæresvake områder av myr og annen våtmark, bæresvak mark i forbindelse med elveløp, elvebredder og bekkedrag i terrenget. Storviltjakt er en årlig foreteelse med ulike og varierende personell i aktivitet. Potensialet for terrengskade kan være betydelig med uforsiktig kjøring av ATV, noe som det er eksempel på enkelte steder i fylket. Fylkesmannen mener derfor at det bør være en forvaltningsmessig kontroll på denne typen transport. Fylkesmannen mener derfor at uttransport av elg/hjort med andre kjøretøy enn beltegående bør være etter søknad, men at en gjennom forvaltningsplan – f.eks basert på beskrevet opplegg, kan gi flerårstillatelser og dermed gi forutsigelighet både for valdeiere og jegere.

Utkjøring av felt ulv og bjørn: Det har kommet inn merknad (Steinkjer kommune) om at all utkjøring av felt ulv og bjørn og storvilt er direkte tillatt etter unntak. Felling av ulv eller bjørn kan skje når det er direkte angrep på bufe, etter fellingstillatelse eller i forbindelse med lisensjakt på bjørn. Med unntak av lisensjakten er dette akuttsituasjoner som ikke er planlagt på forhånd, og som (svært) sjelden vil forekomme, og langt unna den regularitet som utkjøring av storvilt skjer med. I akuttsituasjoner kan fellingstillatelse gis av fylkesmannen på (svært kort) varsel, og deretter organiseres den praktiske jakten. Det er altså to forvaltningsmessige situasjoner mht. felling av bjørn. Når det gjelder motorferdselsloven, så er det utkjøring av elg og hjort som er tillatt, mens for store rovdyr kan kommunen gi tillatelse etter § 6. Utkjøring av felt rovdyr skjer altså etter konkret tillatelse fra kommunen. Når det gjelder akutt skadefelling av bjørn og ulv, så er det en spørsmålsstilling om dette er en situasjon analog til akutt utkjøring av syke/skadde beitedyr, hvor uttransport er tillatt, men at det skal skje skånsomt og at forvaltningsmyndighet/oppsyn skal orienteres, eller om den kan ses i forhold § 6, første ledd. En videreformidler problemstillingen til sentral behandling. Derimot, når det gjelder felling i forbindelse med lisensjakt, så er dette planlagt på samme måte som storviltjakt, og Fylkesmannen mener det vurderes på samme vis som for utkjøring av storvilt. I alle tilfeller kan ikke kjøretøy føres inn i reservat før felling har skjedd.

Reparasjon av gjerdeutstyr er tillatt etter bestemmelsene i dag.

Når det gjelder nødvendig uttak av brensel, så kan man lage bål – men med påpeking at tørre trær ikke felles. Når det gjelder brensel for hytter/reindrift, så er skogreservat vanligvis så store at det er relativt uproblematisk med uttak av ved. Men vedhogst bør ikke foregå i biologisk viktige kjerneområder, og vedhogst er en så vidt potensielt markant aktivitet, at ønskelig det skjer etter anvisning gjennom forvaltningsplan.

Fylkesmannen foreslår at motorisert utkjøring av saltstein fortsatt skjer etter søknad, og at dette gis forutsigelighet gjennom forvaltningsplan.

Angående kommentar fra Direktoratet for mineralforvaltning om bedre kunnskapsgrunnlag, så er det en generell problematikk fylkesmannen oversender til sentralt nivå for videre vurdering.

Samiske interesser: Hva angår samiske interesser så er det fundamentet som er lagt gjennom tidligere drøftinger mellom Miljøverndepartementet og Sametinget, utgangspunkt og ramme for fylkesmannens forslag og tilrådning. Samiske interesser er ut fra tidligere drøftinger og prosess tatt inn i høringsutkastet hva angår § 2 formålsparagrafen, § 4 om uttak av div. virke, § 6 om motorisert ferdsel på snødekt mark, § 7 vedrørende div forhold, og § 11 om at samiske interesser skal ivaretas i den forvaltningsordning som etableres.

Her er formålsparagrafen blitt justert i forhold til tidligere planforslag, på basis av gjennomførte konsultasjoner mellom Miljøverndepartementet og Sametinget, slik at formålsparagrafen i de senere forslagene omfatter “*det samiske naturgrunnlaget*”.

Det vises for øvrig til div. uttalelser fra samiske interesser.

Fylkesmannen er enig i at det er upraktisk med forskrifter av ulikt utforming i ulike reservat av samme karakter. Verneforskrifter har med tiden utviklet seg blant annet etter innspill fra parter, herunder etter konsultasjoner bl.a med samiske interesser, slik at eldre naturreservat kan ha noe andre forskrifter enn nyere reservat.

Fylkesmannen mener at viktige og sårbare biologiske element, som finnes i alle de foreslåtte områder, er beskyttet mot alle tiltak som utgjør en fare for verdiene. Dette går både på sjeldne og sårbare arter knyttet til gammel skog, ulike skogtyper, samt svært gammel skog i seg selv.

På den andre siden er høringsområdene relativt store og relativt robuste i forhold til den samiske virksomheten. Det kan derfor tas ut ved, materialer for sløyd mv. uten at det er konflikt med verneinteresser. (På den andre siden er det ikke ønskelig at man i et verneområde tar ut særegne vekstformer som f.eks rilkuler for bearbeiding til sløydartikler).

Det er således i utgangspunktet ikke noen betydelig konflikt mellom de samiske interesser og områdenes verdier i seg selv.

Spørsmålet er å etablere en forskrift som både ivaretar verneverdiene og som samtidig er praktisk og fleksibel for de samiske interesser.

I denne forbindelse legger Fylkesmannen til grunn praksisen gjennom § 7 for spesifiserte dispensasjoner, og flerårige tillatelser etter forvaltningsplan med basis i distriktsplanen, slik at næringen kan utøves på tilfredsstillende måte.

Distriktene er pålagt å utarbeide distriktsplan etter reindriftsloven. Planen skal oppfylle visse krav, egengodkjennes av distriktet, og skal oversendes aktuelle myndigheter. Etter reindriftsloven skal barmarkskjøring begrenses mest mulig, og fortrinnsvis foregå etter faste løyper. Ved en distriktsplan som har tilstrekkelig beskrivelse av barmarkskjøring i forhold til reindriftslovens krav, så kan en via forvaltningsplan gi flerårstillatelser.

Med hensyn til Sametingets anførsel angående generelt unntak for brensel og materiell til gjerder og annet utstyr, oversender en spørsmålsstillingen for sentral behandling.

Når det gjelder brensel til bål på stedet, så kommer det under de generelle unntaksregler.

Fylkesmannen mener det er viktig at reindriften har forutsigelige og rasjonelle vilkår for sin næringsutøvelse.

Fylkesmannen tilrår at området vernes med de foreslåtte grenser, inklusive nåværende Holdeslia naturreservat, og at forskriften av 05.03.2010 oppheves. Forvaltningen av området bør ses i sammenheng med forvaltningen av Blåfjella- Skjækerfjella nasjonalpark, jf nasjonalparkstyret. Det er hytter inne i nasjonalparken, og reservatet legger seg som en sone utenpå nasjonalparken. Eventuell transport inn til hyttene må også gå gjennom naturreservatet. Det legges til grunn at forvaltningen av de to områder ses i sammenheng, og at nasjonalparkens rammer for transport inn til hyttene også legges til grunn for transport gjennom reservatet, altså at reservatet ikke fører til ytterligere begrensning enn det nasjonalparkbestemmelsene setter.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til verneform og avgrensning av verneområdet. I sin tilråding skriver fylkesmannen at skogreservater vanligvis er så store at det er relativt uproblematisk med uttak av ved. Det sies også at vedhogst ikke bør foregå i biologisk viktige kjerneområder, og at vedhogst er en så vidt potensielt markant aktivitet, at ønskelig det skjer etter anvisning gjennom forvaltningsplan. Miljødirektoratet vil påpeke at i skogreservater er det et mål at skogen skal få utvikle seg mest mulig urørt av menneskelig aktivitet, også vedhogst. Derfor legges det primært til grunn at ved bør kjøres inn til eksisterende hytter, men at det må gjøres en vurdering i hvert enkelt tilfelle om miljøbelastningen på verneområdet blir mindre om det tillates vedhogst rundt hyttene enn at veden blir transportert inn til hyttene. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 6 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Holden som naturreservat. Samtidig oppheves forskrift 05.03.2010 nr. 346 av om vern av Holdeslia naturreservat, Lierne kommune, Nord-Trøndelag.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Holden naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift 05.03.2010 nr. 346 av om vern av Holdeslia naturreservat, Lierne kommune, Nord-Trøndelag.

63. Stuttgonglie naturreservat, Vågå kommune, Oppland fylke.

Utvidelsesareal 10 867 dekar, hvorav 6776 dekar produktiv skog. Nytt totalareal 15 730 dekar.

Inngrep: Det går veg gjennom området til Griningsdalen, i tillegg til flere smale lokale veger/traktorveger til hytter i området. Det går en kraftledning gjennom deler av området i sørvest. Det er et titalls hytter innenfor området i tillegg til noen buer og naust.

Høring:

Vågå kommune mener det er viktig å ta vare på skogområder som har et urørt preg og som har stor verdi for biologisk mangfold. Kommunen mener likevel det må legges til rette for at forvaltningen av områdene gjennom verneforskriftene blir mest mulig forutsigbar og at områdene fremdeles må kunne brukes på en bærekraftig måte. Der verneforskriften ikke er tilstrekkelig avklarende, bør det utarbeides en forvaltningsplan der det gis retningslinjer for bruk og tilrettelegging mv.

Kommunen ber Fylkesmannen om å se nærmere på noen av bestemmelsene i utkast til verneforskrift. For Stuttgonglie vil dette kunne gjelde om det kan åpnes for uorganisert ridning og sykling langs stier, og om det kan gis en dispensasjonshjemmel i § 7 for å kunne tillate bruk av bestemte traseer ved idrettsarrangement for sykkel og ski. Forutsetningen er at dette ikke er til skade for verneverdiene. I tillegg vil det være ønskelig med en presisering av hva som ligger i bestemmelsen om at det kan gis tillatelse til mindre tilbygg til og ombygging av eksisterende bygninger. Gjeldende retningslinje for hyttestørrelse i kommuneplanen gir anledning til inntil 120 m² i totalt bruksareal fordelt på tre bygg.

Kommunen stiller spørsmål ved om det er hensiktsmessig med en avgrensning av forslag til verneområde som inkluderer så mange hytter og naust.

Vågå kommune er i dag forvaltningsmyndighet for de mindre verneområdene i kommunen og mener generelt at det i mange sammenhenger er gunstig at forvaltningsansvaret ligger lokalt.

Vedtak om vern av de fire aktuelle skogområdene vil trolig medføre et vesentlig merarbeid knyttet til administrativ forvaltning av områdene. Vågå kommune ønsker å videreføre forvaltningsansvaret fra 2003 for naturreservatene i denne saken, og forutsetter at kommunen får økonomisk erstatning for disse merkostnadene.

Kommunen mener navnet på verneområdet Birisjølia-Stuttgonglia endres til Birisjølie-Stuttgonglie.

Vågå fjellstyre er positiv til oppretting av de nye verneområdene i Langmorkje statsallmenning. Dette for å beskytte områdene mot uheldige arealinngrep og for å ivareta en del eldre furuskog i området. Fjellstyret mener forslaget vil være lite konfliktfylt i forhold til de interessene som fjellstyret skal ivareta, fordi verneforskriften ikke er til hinder for beiting, og at jakt, fangst og fiske kan foregå som tidligere. Fjellstyret mener det bør være et generelt unntak i verneforskriften for utfrakt av felt hjortevilt med mindre typer hjulgående kjøretøy. Fjellstyret mener også at for Stuttgonglie bør fiskeutsetting og båttopplag komme inn under de generelle unntaksbestemmelsene i verneforskriften.

Språkrådet tilrår Birisjølie og Stuttgonglie naturreservat som navn på verneområdet. Språkrådet mener også at Sjødalen naturreservat vil kunne passe for området.

Kartverket viser til at navnet Stuttgonglie er vedtatt som skrive- og uttale-variant av Stuttgong. Navnet på naturreservatet bør derfor skrives på samme måte.

En hytteeier viser til at hans festetomt ligger der Griningsdalsvegen krysser Sleobekken, dvs. helt i ytterkant av det foreslåtte verneområdet. Han foreslår at grensa for verneområdet flyttes ovenfor hans hytte slik at denne kommer utenfor verneområdet.

En annen hytteeier mener at å legge eksisterende hytter innenfor et verneområde, vil skape problemer for hytteeierne, og at vern er unødvendig for å ta vare på verneverdiene i området. Han frykter at hyttene vil gro ned.

Ytterligere en hytteeier minner om muligheten for å ta hans feste ut av verneforslaget, og viser til at mellom Nedre Sjødalsvatn og hans hytte er det bare bjørk uten verneverdi.

Ytterligere en hytteeier har festetomt med hytte innenfor verneforslaget. Hun er generelt positiv til verneforslaget. Hun mener likevel at grensa for verneområdet bør trekkes slik at hytta blir liggende utenfor verneområdet. Dersom hytta likevel blir liggende innenfor verneområdet, er det viktig at verneforskriften legger opp til praktiske løsninger og gir forutsigbarhet. Det planlegges bl.a. en ombygging av hytta. Det er viktig å vite hva «mindre tilbygg og ombygginger» er. Verneforskriften bør også åpne for å kunne bore etter vann og føre fram strøm i kraftledning eller kabel. Rundt hytta må det være mulig å rydde slik at bl.a. utsikten beholdes. Om vinteren tar det mellom 1 og 2 timer å gå til hytta fra bilveg. De er derfor avhengig av leiekjøringsordning med snøskuter for transport av varer, utstyr og persontransport for å kunne bruke hytta vinterstid. Hun mener småviltjakt ikke bør tillates i naturreservatet. Hun foreslår Birisjøen, Birisjølia, Griningsdalsranden eller Øvre Sjødalen som navn på området.

Ytterligere en hytteeier har hytte på festetomt ved Birisjøen. Om vinteren er det 3 km å gå på ski fra parkeringsplass. De er avhengige av bagasjetransport med snøskuter. Det er viktig at det ikke trengs å søke hver gang om tillatelse. Om sommeren har de behov for hjelp til å frakte inn utstyr ol. med ATV eller traktor fra en klopp ved Birisjøbekken. Eldre og andre med nedsatt funksjonsevne

trenger også slik transport. Hun har også spørsmål om det ikke lenger vil være tillatt å plukke blomster innenfor verneområdet.

Ytterligere en hytteeier har festetomt/hytte innenfor forslag til verneområde. De har behov for å hogge/rydde rundt hytta for å vedlikeholde det åpne landskapet og sikre utsyn mot fjellet. De ønsker derfor at bestemmelsen i verneforskriften om dette flyttes til generelle unntak bl.a. også for å unngå unødig byråkratisering. De har planer om å utvide hytta, og vil føle det svært urimelig om de som har hytte innenfor verneområdet, ikke får samme mulighet som de som har hytte utenfor. Det etterlyses en presisering rundt dette. De ber om at opplag av båt kommer inn under det generelle unntaket.

Ytterligere en hytteeier eier hytte ved Nedre Sjodalsvatn, og ser det meste av innholdet i verneforslaget som meget positivt. Hun bemerker imidlertid to forhold. Hun ønsker at Vågå kommune sin grense for bebyggelse på 120 m² bør gjelde også innenfor verneområdet, og at det må være mulighet for å koble seg på strøm. Det lave antall fester gjør at dette ikke blir noen stor utbygging. I tillegg har hun et stort ønske om at hytteeierne kan få lov til å holde tilveksten av bjørk nede. Hun har også en kommentar om bruken av den private vegen langs Nedre Sjodalsvatn.

Ytterligere en hytteeier ber prinsipielt om at hyttene i strandlinjen langs Nedre Sjodalsvatn unntas fra verneområdet siden dette området ikke har samme verneverdi som områder lenger nord. Subsidiært foreslår han at dispensasjonsadgangen for rydding og hogst rundt eksisterende bebyggelse omgjøres til et generelt unntak. Behovet for slik rydding vil være konstant og en unngår derfor unødvendig byråkratisering. Dersom dette heller ikke blir imøtekommet, foreslår Fougner Bugge at myndigheten til å tillate hogst og rydding legges til Langmorkje Almenning. Fougner Bugge vil også oppleve det som svært urimelig hvis vern medfører diskriminering av hytteiere som er så uheldige å komme innenfor grensene til naturreservatet. Det etterlyses en presisering rundt dette problemet.

Fylkesmannens kommentarer og tilråding:

Fylkesmannen viser til at det i utkast til verneforskrift for området er tatt inn en bestemmelse om at det etter søknad kan tillates ridning langs bestemte traseer. Ridning og sykling på stier kan medføre stor slitasje, særlig i våte partier og i perioder med mye regn. Denne type økt aktivitet kan også være uheldig dersom den foregår i nærheten av hekkelokaliteter for fuglearter som er sårbare for forstyrrelser. Det er derfor ikke ønskelig at det gjøres et generelt unntak for dette i verneforskriften. Innenfor området kan det likevel være traseer (stier, gamle ferdselsårer, traktorveger) som kan være aktuelle for sykling i tillegg til ridning uten at dette kommer i konflikt med verneverdier og verneformål. Dette må vurderes konkret. Fylkesmannen tilrår derfor at det tas inn en bestemmelse om å kunne tillate sykling langs bestemte traseer i området etter søknad (jf. § 7, j). Ut over dette viser Fylkesmannen til at det i verneforskriften § 7, k, er en hjemmel for å kunne tillate avgrenset bruk av naturreservatet til idrettsarrangementer. Dette omfatter også arrangementer for sykkel og ski. Bl.a. er det framsatt ønske om å kunne benytte den eldste traseen for atkomst til Griningsdalen i forbindelse med et sykkelritt. Bilvegene og traktorvegene i området er også aktuelle traseer for slike arrangementer.

Utfrakt av felt storvilt med mindre type hjulgående kjøretøy, f.eks. ATV, kan lettere forårsake kjøreskader enn ved bruk av et lett beltekjøretøy. Det er nylig også bestemt at ATV med belter kommer inn under begrepet «lett beltekjøretøy». Dette gir en utvidet bruk av ATV ved utfrakt av storviltslakt. Fylkesmannen viser også til at det etter verneforskriften § 7, p, 3, etter søknad kan gis tillatelse til f.eks. ATV med hjul der forholdene ligger til rette for dette. Fylkesmannen kan derfor ikke tilrå at det åpnes for et generelt unntak for bruk av ATV uten belter ved utfrakt av felt elg, hjort og bjørn.

Opplag av båter er ikke noe problem for området slik det er i dag. Med et vern som foreslått, vil det dessuten være lite naturlig for andre enn de som direkte sokner til denne delen av Sjodalen å ha sine båter i opplag ved innsjøene i området. Dette gjelder i all hovedsak hytteeierne i området. Fylkesmannen tilrår derfor at opplag av båt tas inn under de generelle unntakene i § 4 i verneforskriften.

Det har vært satt ut fisk i flere av tjernene øst for Nedre Sjodalsvatn over en lengre periode. Dette vil også kunne bli tillatt etter det utvidede vernet. Fiskeutsetting foregår i dag etter strenge regler med hjemmel i innlandsfiskloven. Likevel er det ønskelig at forvaltningsmyndigheten har full styring på dette slik at det ikke settes ut fisk i naturlig fisketomme dammer og tjern. Fiskeutsetting bør derfor være søknadspliktig, jf. verneforskriften § 7, a.

Vågå kommune og flere hytteeiere i området ber om en presisering av hva som menes med mindre tilbygg til eksisterende bygninger. Til nå er det en forvaltningspraksis for at i naturreservater betyr dette som hovedregel tilbygg på opptil 30 % av byggets grunnflate slik det var på vernetidspunktet, men likevel ikke større enn 15 m². Dersom det søkes om tilbygg flere ganger, må dette forstås slik at den samlede utbyggingen ikke må overstige den fastsatte grensa i forhold til byggets størrelse på vernetidspunktet.

Spørsmålet om hogst rundt hyttene står sentralt for flere av hytteeierne. Dette anses som svært viktig for bruken av hyttene og trivselen. Forvaltningsmyndigheten for verneområdet må ha anledning til å styre hogsten av hensyn til verneverdiene i området. Dette betyr at det ikke vil kunne åpnes for å kunne ta inn en bestemmelse om dette under den generelle unntaksbestemmelsen. Samtidig vil det være lite hensiktsmessig at den enkelte hytteeier må søke hver gang det skal hogges. Det vil være mest naturlig at det utarbeides retningslinjer for slik hogst i en forvaltningsplan for området. Dette kan så følges opp med flerårige tillatelser (f.eks. over 5 år). Det er framsatt ønske om å kunne føre fram strøm til hyttene og boring etter vann. Flere av hyttene har vegatkomst. Framføring av strøm med luftspenn anser Fylkesmannen som uaktuelt da dette i tilfelle måtte gjøres gjennom skogdekte arealer og klart bryte med verneverdier og verneformål. Fylkesmannen kan imidlertid ikke se at framføring av jordkabel for strøm nedgravd i bilvegane vil berøre eller komme i konflikt med verneverdiene i området. Det samme gjelder boring etter vann. Slik boring etter vann må i tilfelle skje i umiddelbar nærhet til hytta, og slik at det er vegatkomst til denne for å unngå tung motorisert ferdsel i terrenget. Fylkesmannen tilrår derfor at det tas inn bestemmelser i verneforskriften § 7 som hjemler slike tiltak. Fylkesmannen understreker at dette ikke gir alle hyttene i området rett til å få framført strøm i området og bore etter vann. Slike saker må vurderes konkret. Det ville være fordelaktig at disse spørsmålene tas opp i en forvaltningsplan som gir nærmere retningslinjer for forvaltningen av bestemmelsene.

Det er i utkast til verneforskrift tatt inn en bestemmelse om etter søknad å kunne tillate bruk av beltekjøretøy på snødekt mark eller luftfartøy for transport av ved, materialer, varer og utstyr til eksisterende hytter. Dette innebærer ikke persontransport, men i forbindelse med slik frakt kan personer sitte på dersom dette ikke medfører behov for ekstra kjøreturer. Hvor mange slike turer det bør gis tillatelse til dette per år, må bero på en konkret vurdering. Vilkår om bruk av leiekjøringsordning er naturlig å vurdere. Denne type motorferdsel er også et tema som bør behandles gjennom en forvaltningsplan. Motorferdsel på barmark til disse formål er ikke hjemlet i utkast til verneforskrift. Etter en konkret vurdering av behovet i området og forholdet til motorferdselloven tilrår Fylkesmannen at det heller ikke blir tatt inn en slik hjemmel. Det kan tenkes at det kan oppstå et transportbehov av varig forflytningshemmede til egen hytte. Dette vurderes eventuelt som et særlig tilfelle der den generelle unntaksbestemmelsen kan benyttes, jf. naturmangfoldloven § 48.

Plukking av vanlige blomster og planter til eget behov er tillatt. Vi kan ikke se at vanlig småviltjakt etter gjeldende regelverk truer verneverdiene i området eller kommer i konflikt med verneformålet. Det er kun i områder med spesielle verdier og funksjoner for fugl (trekk, hekking, myting etc.) det er vanlig å regulere jakt.

Bruken av vegen langs Nedre Sjødalsvatn er et privatrettslig anliggende og behandles ikke nærmere her.

Flere høringsinstanser stiller spørsmål ved at såpass mange hytter lå inne i verneforslaget som gikk på høring. Som varslet ved høringa, har Fylkesmannen sett nærmere på dette. På denne bakgrunn vil Fylkesmannen tilrå grenseendringer som innebærer at ni hytter/hyttefester tas ut av verneforslaget og, så langt vi har oversikt over, i tillegg to naustfester. Dette kan gjøres uten at vesentlige verneverdier går tapt. Alle hyttene ligger ned mot Nedre Sjødalsvatn. Noen store kraggfuruer går ut av verneområdet, men gradienten mellom innsjøen og fjellet vil i all hovedsak bli ivaretatt. Denne endringen vil medføre at forvaltningen av området blir enklere og mindre ressurskrevende. Ut over dette er det gjort enkelte mindre justeringer av grensa langs Sjøa elv for å tilpasse vernegrensa til planlagt reguleringsområde for hytter og selve vannstrengen.

Fylkesmannen viser til at det fortsatt er åpnet for lokal (kommunal) forvaltning av de mindre verneområdene (bl.a. naturreservater). Det gis imidlertid ikke noe økonomisk støtte fra staten til det administrative arbeidet med forvaltningen. I forbindelse med forsøksordningen med Miljøvern i kommunene ble det gitt øremerkede midler til dette. Disse midlene ligger nå inne i det statlige rammetilskuddet til kommunene.

Birisjølia-Stuttgonglia eller Birisjølie og Stuttgonglie er et langt og tungt navn å benytte i dagligtale og forvaltningen av et verneområde. Det er ønskelig med et lettere og enklere navn. Fylkesmannen

mener at navnet Stuttgonglie på en tilfredsstillende måte ivaretar hele det aktuelle verneområdet samtidig som dette delområdet er det mest sentrale for verneverdiene i området og tar igjen navnet på det største eksisterende verneområdet. De andre foreslåtte navnene mener Fylkesmannen er mindre dekkende for området. Fylkesmannen tilrår derfor Stuttgonglie som det framtidige navnet på det aktuelle verneområdet.

Fylkesmannen tilrår vern av Stuttgonglie naturreservat i samsvar med vedlagte forslag til verneforskrift og kart med grenser.

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 5, der vi henviser til vår tilråding til KLD av 02.09.2014. Miljødirektoratet støtter fylkesmannens vurdering av navn på og avgrensning av verneområdet. Fylkesmannen sier i sin tilråding at når det i verneforskriften står at det etter søknad kan gis tillatelse til mindre tilbygg til og ombygging av eksisterende bygninger, så er det forvaltningspraksis for at det i naturreservater betyr som hovedregel tilbygg på opptil 30 % av byggets grunnflate slik det var på vernetidspunktet, men likevel ikke større enn 15 m². Dersom det søkes om tilbygg flere ganger, må dette forstås slik at den samlede utbyggingen ikke må overstige den fastsatte grensa i forhold til byggets størrelse på vernetidspunktet.

Miljødirektoratet vil presisere at det helt unntaksvis er åpnet for dispensasjon for tilbygg til hytter i naturreservater. Det er derfor ikke korrekt å snakke om en forvaltningspraksis som åpner for tilbygg. Miljødirektoratet aksepterer fylkesmannens forslag til hvordan dette bør praktiseres i dette området.

Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Stuttgonglie som naturreservat. Samtidig oppheves forskrift 16.12.1983 nr. 2010 om fredning for Birisjølia landskapsvernområde, Vågå kommune, Oppland, forskrift 16.12.1983 nr. 2009 om fredning for Stuttgonglia naturreservat, Vågå kommune, Oppland og forskrift 18.01.1985 nr. 55 om fredning for Styggemyra naturreservat, Vågå kommune, Oppland.

Klima- og miljødepartementet har fått oversendt fra Fylkesmannen i Oppland deres svar og vurdering av hhv. 13.11.2014 og 9.7.2015 når det gjelder henvendelser av 27.10.2014 og 18.12.2014 fra en hytteeier, samt e-post av 14.11.2014 fra en annen hytteeier. KLD har mottatt innspill av 22.10.2014 fra en hytteeier, hvor ønsket om at hytta ikke skal inngå i verneområdet er ivare tatt. Departementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Stuttgonglie naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart. Samtidig oppheves forskrift 16.12.1983 nr. 2010 om fredning for Birisjølia landskapsvernområde, Vågå kommune, Oppland, forskrift 16.12.1983 nr. 2009 om fredning for Stuttgonglia naturreservat, Vågå kommune, Oppland og forskrift 18.01.1985 nr. 55 om fredning for Styggemyra naturreservat, Vågå kommune, Oppland.

64. Baklie naturreservat, Vågå kommune, Oppland fylke.

Totalareal 1570 dekar, hvorav 1305 dekar produktiv skog.

Inngrep: Det går en kraftledning gjennom deler av området i sørøst.

Høring: Verneforslaget ble sendt på høring sammen med bl.a. område 22 Sula. Generelle merknader for områdene og fylkesmannens kommentarer til disse er omtalt under området 22 Sula.

Vågå kommune mener det er viktig å ta vare på skogområder som har et urørt preg og som har stor verdi for biologisk mangfold. Kommunen mener likevel det må legges til rette for at forvaltningen av områdene gjennom verneforskriftene blir mest mulig forutsigbar og at områdene fremdeles må kunne brukes på en bærekraftig måte. Der verneforskriften ikke er tilstrekkelig avklarende, bør det utarbeides en forvaltningsplan der det gis retningslinjer for bruk og tilrettelegging mv. Kommunen ber Fylkesmannen om å se nærmere på noen av bestemmelsene i utkast til verneforskrift. For Baklie vil dette kunne gjelde om det kan åpnes for uorganisert ridning og sykling langs stier, og om det kan gis en dispensasjonshjemmel i § 7 for å kunne tillate bruk av bestemte traseer ved idrettsarrangement for sykkel og ski. Forutsetningen er at dette ikke er til skade for verneverdiene. Vågå kommune er i dag forvaltningsmyndighet for de mindre verneområdene i kommunen og mener generelt at det i mange sammenhenger er gunstig at forvaltningsansvaret ligger lokalt. Vedtak om vern av de fire aktuelle skogområdene vil trolig medføre et vesentlig merarbeid knyttet til administrativ forvaltning av områdene. Vågå kommune ønsker å videreføre forvaltningsansvaret

fra 2003 for naturreservatene i denne saken, og forutsetter at kommunen får økonomisk erstatning for disse merkostnadene.

Kommunen mener vernegrensa mot fylkesveg 51 må gi tilstrekkelig rom for framtidig utbedringer av vegen, og følge den generelle byggegrensa langs denne.

Kommunen støtter forslaget fra Språkrådet, og foreslår å bruke navnet Baklie naturreservat.

Vågå fjellstyre er positiv til oppretting av de nye verneområdene i Langmorkje statsallmenning.

Dette for å beskytte områdene mot uheldige arealinngrep og for å ivareta en del eldre furuskog i området. Fjellstyret mener forslaget vil være lite konfliktfylt i forhold til de interessene som fjellstyret skal ivareta, fordi verneforskriften ikke er til hinder for beiting, og at jakt, fangst og fiske kan foregå som tidligere. Fjellstyret mener det bør være et generelt unntak i verneforskriften for utfrakt av felt hjortevilt med mindre typer hjulgående kjøretøy.

Statens vegvesen (SV) viser til at vernegrensa er foreslått langs fylkesveg 51 over en strekning på 1,2 km. På motsatt side av vegen ligger Nedre Sjødalsvatn. Generell byggegrensa til fylkesveg 51 på strekningen er 50m og vegen har funksjonsklasse B – regional hovedveg. Vegen er også definert som nasjonal turistveg. Om sommeren er det en del tungtransport samt at turisme utgjør en vesentlig andel av trafikken. Pr. i dag er vegen smal (ca. 5,5m). Av hensyn til muligheter for framtidig bredding og noe kurveutbedring av vegen, ser SV behov for å trekke vernegrensa noe lenger vekk fra vegen enn hva som er foreslått i verneplanen. SV viser til en befaring med Fylkesmannen. Etter dette kan SV akseptere at vernegrensa som hovedregel blir lagt 20m fra midtlinje fylkesveg 51. Ved en framtidig utbedring av vegen er det imidlertid behov for noe mer avstand til verneområdet på to deler av strekningen. Dette gjelder en strekning på ca. 250m i sør av hensyn til mulighet for en kurve- og siktutbedring, og en strekning lenger nord på ca. 350m fordi dette er nødvendig pga. terreng og løsmasser vest for vegen og liten avstand til Nedre Sjødalsvatn. På den nordre delen er det behov for at vernegrensa trekkes 30m vekk fra vegens midtlinje.

Språkrådet mener stranden Heimsanden ligger utenfor verneområdet. De foreslår navnet Baklie naturreservat eller Bakliberget etter lia/berget midt i reservatområdet.

Fylkesmannens kommentarer og tilråding:

Fylkesmannen viser til at det i utkast til verneforskrift for området er tatt inn en bestemmelse om at det etter søknad kan tillates ridning langs bestemte traseer. Ridning og sykling på stier kan medføre stor slitasje, særlig i våte partier og i perioder med mye regn. Denne type økt aktivitet kan også være uheldig dersom den foregår i nærheten av hekkelokaliteter for fuglearter som er sårbare for forstyrrelser. Det er derfor ikke ønskelig at det gjøres et generelt unntak for dette i verneforskriften. Innenfor området er det få naturlige traseer (stier, gamle ferdselsårer, traktorveger) for sykling. Det kan imidlertid ikke utelukkes at det kan etableres slike traseer i den nordre delen av verneområdet. Fylkesmannen tilrår derfor at det tas inn en bestemmelse om å kunne tillate sykling langs bestemte traseer i området etter søknad (jf. § 7, g). Ut over dette viser Fylkesmannen til at det i forskriften § 7, h, er en hjemmel for å kunne tillate avgrenset bruk av naturreservatet til idrettsarrangementer. Dette omfatter også arrangementer for sykkel og ski.

Utfrakt av felt storvilt med mindre type hjulgående kjøretøy, f.eks. ATV, kan lettere forårsake kjøreskader enn ved bruk av et lett beltekjøretøy. Det er nylig også bestemt at ATV med belter kommer inn under begrepet «lett beltekjøretøy». Dette gir en utvidet bruk av ATV ved utfrakt av storviltslakt. Fylkesmannen viser også til at det etter verneforskriften § 7, j, 3, etter søknad kan gis tillatelse til f.eks. ATV med hjul der forholdene ligger til rette for dette. Fylkesmannen kan derfor ikke tilrå at det åpnes for et generelt unntak for bruk av ATV uten belter ved utfrakt av felt elg, hjort og bjørn.

Fylkesmannen ser behovet for noe justering av vernegrensa langs fylkesveg 51. På den søndre parsellen påpekt av Statens vegvesen vil det ved en framtidig utbedring av vegen være naturlig å rette ut svingen. I starten på denne strekningen står Postfurua, ei stor furu der det tidligere var festet og hogd inn ei postkasse og som lokalt har en viss attraksjonsverdi. Fylkesmannen tilrår at der Postfura står, legges vernegrensa 15 m fra midten av fylkesvegen slik at denne furua kommer innenfor verneområdet. Derfra legges grensa i to rette linjer med en liten knekk nordover til et punkt 20 m fra midten av fylkesvegen. Dette samsvarer i all hovedsak med uttalelsen fra SV. På den nordre parsellen tilrår Fylkesmannen en mindre endring av grensa enn det som SV framsetter som et ønske. På denne strekningen står i hovedsak valget mellom å legge framtidig utbedring av vegen noe mer utover mot Nedre Sjødalsvatn eller å ta arealer innover i forslag til verneområde. Verneverdien i denne delen av området er i stor grad knyttet til grov kraggfuru med potensial for de særmerkte skorpelavsamfunnene som er så typisk for Sjødalen, jf. også verneformålet for dette

området. På den aktuelle strekningen er bredden på dette beltet med grov kraggfuru i lisida på rundt 100 m eller i overkant av dette. De største kraggfuruene står ned mot vegen. Å gå 30 m eller mer opp i denne lisida vil derfor ta forholdsvis store deler av denne og noen av de største kraggfuruene. For ikke å redusere verneverdiene for mye, er det viktig å minimalisere arealinngrepet som en utvidelse av vegen vil innebære. Fylkesmannen mener det vil være mer riktig på denne strekningen å ta noe mer av kantsona mot Nedre Sjødalsvatn. Fylkesmannen tilrår derfor en grensejustering over en strekning på ca. 150 m der grensa, ut fra 20 m fra midten av fylkesvegen, på det meste legges 30 m fra midten av denne.

Fylkesmannen viser til at det fortsatt er åpnet for lokal (kommunal) forvaltning av de mindre verneområdene (bl.a. naturreservater). Det gis imidlertid ikke noe økonomisk støtte fra staten til det administrative arbeidet med forvaltningen. I forbindelse med forsøksordningen med Miljøvern i kommunene ble det gitt øremerkede midler til dette. Disse midlene ligger nå inne i det statlige rammetilskuddet til kommunene.

Fylkesmannen viser til at både Vågå kommune og Språkrådet mener navnet på verneområdet bør være Baklie. Fylkesmannen støtter dette.

Fylkesmannen tilrår vern av Baklie naturreservat i samsvar med vedlagte forslag til verneforskrift og kart med grenser.

Miljødirektoratet har omtalt spørsmål knyttet til forskriften i kap 5, der vi henviser til vår tilråding til KLD av 02.09.2014. Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til navn, verneform og avgrensing for verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Baklie som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Baklie naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

65. Veogjelet naturreservat, Vågå kommune, Oppland fylke.

Totalareal 5030 dekar, hvorav 2794 dekar produktiv skog.

Inngrep: Den gamle Sjødalsvegen går gjennom området helt i nord. Her er det også ei bru over Veo. Veo er regulert ved at vann fra elva overføres til Smådalen lenger nord, med inntak ovenfor foreslått verneområde. Elva har derfor redusert vannføring gjennom Veogjelet, noe som antagelig har en viss effekt på fuktighetsforholdene i kløfta. Det står ei 10 m høy mast på Hindsæterkampen tilhørende Eidsiva Bredbånd AS.

Høring: Verneforslaget ble sendt på høring sammen med bl.a. område 22 Sula. Generelle merknader for områdene og fylkesmannens kommentarer til disse er omtalt under området 22 Sula.

Vågå kommune mener det er viktig å ta vare på skogområder som har et urørt preg og som har stor verdi for biologisk mangfold. Kommunen mener likevel det må legges til rette for at forvaltningen av områdene gjennom verneforskriftene blir mest mulig forutsigbar og at områdene fremdeles må kunne brukes på en bærekraftig måte. Der verneforskriften ikke er tilstrekkelig avklarende, bør det utarbeides en forvaltningsplan der det gis retningslinjer for bruk og tilrettelegging mv.

Kommunen ber Fylkesmannen om å se nærmere på noen av bestemmelsene i utkast til verneforskrift. For Veogjelet vil dette kunne gjelde om det kan åpnes for uorganisert ridning og sykling langs stier, og om det kan gis en dispensasjonshjemmel i § 7 for å kunne tillate bruk av bestemte traseer ved idrettsarrangement for sykkel og ski. Forutsetningen er at dette ikke er til skade for verneverdiene.

Vågå kommune er i dag forvaltningsmyndighet for de mindre verneområdene i kommunen og mener generelt at det i mange sammenhenger er gunstig at forvaltningsansvaret ligger lokalt. Vedtak om vern av de fire aktuelle skogområdene vil trolig medføre et vesentlig merarbeid knyttet til administrativ forvaltning av områdene. Vågå kommune ønsker å videreføre forvaltningsansvaret fra 2003 for naturreservatene i denne saken, og forutsetter at kommunen får økonomisk erstatning for disse merkostnadene.

Kommunen mener vernegrensa mot fylkesveg 51 må gi tilstrekkelig rom for framtidig utbedringer av vegen, og følge den generelle byggegrensa langs denne.

Vågå fjellstyre er positiv til oppretting av de nye verneområdene i Langmorkje statsallmenning. Dette for å beskytte områdene mot uheldige arealinngrep og for å ivareta en del eldre furuskog i området. Fjellstyret mener forslaget vil være lite konfliktfylt i forhold til de interessene som fjellstyret skal ivareta, fordi verneforskriften ikke er til hinder for beiting, og at jakt, fangst og fiske kan foregå som tidligere. Fjellstyret mener det bør være et generelt unntak i verneforskriften for utfrakt av felt hjortevilt med mindre typer hjulgående kjøretøy.

Statens vegvesen (SV) viser til at området grenser til fylkesveg 51 (Sjodalsvegen) på to plasser (i nord og sør). Nord i planområdet vil foreslått vernegrense komme i umiddelbar nærhet til fylkesvegbru over Veogjelet. SV kan akseptere at vernegrensa legges 20 m fra vegen på de to aktuelle plassene. Av hensyn til drift, vedlikehold og mulighet for framtidig vegutbedring kan ikke vernegrensa ligge nærmere vegen.

Språkrådet anbefaler i samsvar med vanlig praksis å droppe tankestreken mellom enkeltnavnene og heller kalle området Veogjelet og Hindsæterkampen naturreservat. Språkrådet mener at Veomyrin naturreservat også vil passe som navn på området.

Fylkesmannens kommentarer og tilråding:

Fylkesmannen viser til at det i utkast til verneforskrift for området er tatt inn en bestemmelse om at det etter søknad kan tillates ridning langs bestemte traseer. Ridning og sykling på stier kan medføre stor slitasje, særlig i våte partier og i perioder med mye regn. Denne type økt aktivitet kan også være uheldig dersom den foregår i nærheten av hekkelokaliteter for fuglearter som er sårbare for forstyrrelser. Det er derfor ikke ønskelig at det gjøres et generelt unntak for dette i verneforskriften. Bortsett fra gamle Sjodalsveg er det innenfor området mellom Veogjelet og Hindsæterkampen ingen naturlige traseer for sykling gjennom området. Langs denne gamle vegen er det tillatt med ridning og sykling. I samråd med Langmorkje Almenning er det derfor i verneforskriften lagt til grunn at bortsett fra gamle Sjodalsveg, er det bare ridning som anses aktuelt langs bestemte traseer innenfor verneforslaget. Ut over dette viser Fylkesmannen til at det i verneforskriften § 7, h, er en hjemmel for å kunne tillate avgrenset bruk av naturreservatet til idrettsarrangementer. Dette omfatter også arrangementer for sykkel og ski.

Utfrakt av felt storvilt med mindre type hjulgående kjøretøy, f.eks. ATV, kan lettere forårsake kjøreskader enn ved bruk av et lett beltekjøretøy. Det er nylig også bestemt at ATV med belter kommer inn under begrepet «lett beltekjøretøy». Dette gir en utvidet bruk av ATV ved utfrakt av storviltslakt. Fylkesmannen viser også til at det etter verneforskriften § 7, i, 2, etter søknad kan gis tillatelse til f.eks. ATV med hjul der forholdene ligger til rette for dette. Langs gamle Sjodalsveg er det dessuten tillatt med traktor og ATV uten belter. Fylkesmannen kan derfor ikke tilrå at det åpnes for et generelt unntak for bruk av ATV uten belter ved utfrakt av felt elg, hjort og bjørn.

Fylkesmannen tilrår at grensa for det foreslåtte verneområdet, i samsvar med uttalelsen fra Statens vegvesen, endres og legges 20 m fra midten av fylkesveg 51 på de to stedene grensa kommer i nærheten av vegen. Å legge grensa ytterligere lenger vekk er ikke ønskelig ut fra verneverdiene i området (kraggfuru med skorpelav og bekkekløft).

Fylkesmannen viser til at det fortsatt er åpnet for lokal (kommunal) forvaltning av de mindre verneområdene (bl.a. naturreservater). Det gis imidlertid ikke noe økonomisk støtte fra staten til det administrative arbeidet med forvaltningen. I forbindelse med forsøksordningen med Miljøvern i kommunene ble det gitt øremerkede midler til dette. Disse midlene ligger nå inne i det statlige rammetilskuddet til kommunene.

Veogjelet-Hindsæterkampen eller Veogjelet og Hindsæterkampen er et langt og tungt navn å benytte i dagligtale og forvaltningen av et verneområde. Det er ønskelig med et lettere og enklere navn. Veomyrin er etter Fylkesmannen sin oppfatning et lite dekkende navn for området.

Fylkesmannen mener at navnet Veogjelet på en tilfredsstillende måte ivaretar hele det aktuelle verneområdet samtidig som dette delområdet er det mest sentrale for verneverdiene i området.

Fylkesmannen tilrår derfor Veogjelet som det framtidige navnet på det aktuelle verneområdet.

Fylkesmannen tilrår vern av Veogjelet naturreservat i samsvar med vedlagte forslag til verneforskrift og kart med grenser.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til navn, verneform og avgrensning av verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Veogjelet som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Veogjelet naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

66. Ridderspranget naturreservat, Vågå kommune, Oppland fylke.

Totalareal 250 dekar, hvorav 195 dekar produktiv skog.

Inngrep: I vest krysser en bilveg området med tilhørende bru over Sjoa. Området har stor kulturhistorisk interesse og er en velkjent turistattraksjon. Området blir også brukt i reiselivssammenheng til naturbaserte opplevelser/friluftsliv, herunder guiding.

Høring: Verneforslaget ble sendt på høring sammen med bl.a. område 22 Sula. Generelle merknader for områdene og fylkesmannens kommentarer til disse er omtalt under området 22 Sula.

Vågå kommune mener det er viktig å ta vare på skogområder som har et urørt preg og som har stor verdi for biologisk mangfold. Kommunen mener likevel det må legges til rette for at forvaltningen av områdene gjennom verneforskriftene blir mest mulig forutsigbar og at områdene fremdeles må kunne brukes på en bærekraftig måte. Der verneforskriften ikke er tilstrekkelig avklarende, bør det utarbeides en forvaltningsplan der det gis retningslinjer for bruk og tilrettelegging mv.

Kommunen ber Fylkesmannen om å se nærmere på noen av bestemmelsene i utkast til verneforskrift. For Ridderspranget vil dette kunne gjelde om det kan åpnes for uorganisert ridning og sykling langs stier, og om det kan gis en dispensasjonshjemmel i § 7 for å kunne tillate bruk av bestemte traseer ved idrettsarrangement for sykkel og ski. Forutsetningen er at dette ikke er til skade for verneverdiene. I tillegg vil det være ønskelig med en presisering av hva som ligger i bestemmelsen om at det kan gis tillatelse til enkel tilrettelegging for friluftsliv og reiseliv.

Vågå kommune er i dag forvaltningsmyndighet for de mindre verneområdene i kommunen og mener generelt at det i mange sammenhenger er gunstig at forvaltningsansvaret ligger lokalt.

Vedtak om vern av de fire aktuelle skogområdene vil trolig medføre et vesentlig merarbeid knyttet til administrativ forvaltning av områdene. Vågå kommune ønsker å videreføre forvaltningsansvaret fra 2003 for naturreservatene i denne saken, og forutsetter at kommunen får økonomisk erstatning for disse merkostnadene.

Kommunen ønsker å benytte Ridderspranget som skrivemåte på verneområdet.

Vågå fjellstyre er positiv til oppretting av de nye verneområdene i Langmorkje statsallmenning. Dette for å beskytte områdene mot uheldige arealinngrep og for å ivareta en del eldre furuskog i området. Fjellstyret mener forslaget vil være lite konfliktfylt i forhold til de interessene som fjellstyret skal ivareta, fordi verneforskriften ikke er til hinder for beiting, og at jakt, fangst og fiske kan foregå som tidligere. Fjellstyret mener det bør være et generelt unntak i verneforskriften for utfrakt av felt hjortevilt med mindre typer hjulgående kjøretøy. Fjellstyret vil påpeke at siden Ridderspranget er mye besøkt og betyr en god del for reiselivet, må det for dette området fortsatt være mulighet for ei viss tilrettelegging.

Språkrådet tilrår skrivemåten Riddarspranget naturreservat i samsvar med anbefalt skrivemåte i Sentralt stedsnavnregister og uttaleopplysningene i Norsk stadnamnleksikon.

Kartverket påpeker at Riddarspranget er godkjent skrivemåte, mens Ridderspranget ikke er anbefalt skrivemåte.

Fylkesmannens kommentarer og tilråding:

Fylkesmannen viser til at det i utkast til verneforskrift for området er tatt inn en bestemmelse om at det etter søknad kan tillates ridning langs bestemte traseer. Ridning og sykling på stier kan medføre stor slitasje, særlig i våte partier og i perioder med mye regn. Denne type økt aktivitet kan også være uheldig dersom den foregår i nærheten av hekkelokaliteter for fuglearter som er sårbare for forstyrrelser. Det er derfor ikke ønskelig at det gjøres et generelt unntak for dette i verneforskriften unntatt på eksisterende veg. Innenfor området kan det likevel være traseer (stier, gamle ferdselsårer) som kan være aktuelle for sykling i tillegg til ridning uten at dette kommer i konflikt med verneverdier og verneformål. Dette må vurderes konkret. Fylkesmannen tilrår derfor at det tas inn en bestemmelse om å kunne tillate sykling langs bestemte traseer i området etter søknad (jf. § 7, g). Ut over dette viser Fylkesmannen til at det i verneforskriften § 7, h, er en hjemmel for å kunne tillate avgrenset bruk av naturreservatet til idrettsarrangementer. Dette omfatter også arrangementer for sykkel og ski. Bl.a. er det framsatt ønske om å kunne benytte stien gjennom

området på vestsida av elva i forbindelse med et sykkelritt. Her finnes det imidlertid gode alternativer på veg vest for verneområdet.

Utfraakt av felt storvilt med mindre type hjulgående kjøretøy, f.eks. ATV, kan lettere forårsake kjøreskader enn ved bruk av et lett beltekjøretøy. Det er nylig også bestemt at ATV med belter kommer inn under begrepet «lett beltekjøretøy». Dette gir en utvidet bruk av ATV ved utfraakt av storviltslakt. Fylkesmannen viser også til at det etter verneforskriften § 7, i, 2, etter søknad kan gis tillatelse til f.eks. ATV med hjul der forholdene ligger til rette for dette. Fylkesmannen kan derfor ikke tilrå at det åpnes for et generelt unntak for bruk av ATV uten belter ved utfraakt av felt elg, hjort og bjørn.

Fylkesmannen viser til at det fortsatt er åpnet for lokal (kommunal) forvaltning av de mindre verneområdene (bl.a. naturreservater). Det gis imidlertid ikke noe økonomisk støtte fra staten til det administrative arbeidet med forvaltningen. I forbindelse med forsøksordningen med Miljøvern i kommunene ble det gitt øremerkede midler til dette. Disse midlene ligger nå inne i det statlige rammetilskuddet til kommunene.

I området vil det være behov for enkel tilrettelegging for friluftsliv og reiseliv, jf. utkast til verneforskrift § 7, d og e. Dette kan innebære etablering av en sti som en rundtur i området, gjerne som en natursti. Det er gode muligheter for dette på vestsida uten å måtte krysse elva med bru. Videre kan det være snakk om tilrettelegging med informasjonstavler, bord og benker og sikring av selve spranget. Fylkesmannen støtter derfor kommunen og fjellstyret på at det kan gjennomføres en naturvennlig tilrettelegging for å støtte opp under Ridderspranget som et attraktivt reisemål. Dette kan gjøres uten at det går på bekostning av verneverdiene og verneformålet. Det bør utarbeides en forvaltningsplan for området som tar konkret stilling til slik tilrettelegging inkludert en tiltaks- og informasjonsplan.

Ovenfor brua var grensa i høringsforslaget nærmest langt langs elvekanten. Det er her behov for at grensa justeres slik at kantsona langs vassdraget kommer innenfor verneområdet. Dette er gjort i samråd med Langmorkje Almenning.

Forslag til verneområde har mange større og mindre jettegryter langs vassdraget i tillegg til store, markerte terrasser på sidene av elva. I verneformålet for området er det derfor gjort et tillegg for å ivareta disse verdiene.

Språkrådet og Kartverket tilrår bruken av navnet Ridderspranget. Lokalt er det klar støtte for å bruke navnet Ridderspranget som er vel innarbeidet, benyttes lokalt og på all informasjon i form av skilting og reiselivsprodukter. Fylkesmannen tilrår derfor navnet Ridderspranget på naturreservatet. Fylkesmannen tilrår vern av Ridderspranget naturreservat i samsvar med vedlagte forslag til verneforskrift og kart med grenser.

Miljødirektoratet slutter seg til fylkesmannens forslag til navn, verneform og avgrensning for verneområdet. Det er foreslått noen mindre endringer i forskriften etter høring. Miljødirektoratet viser for øvrig til de generelle kommentarene i kap. 7 og slutter seg til fylkesmannens tilråding og tilrår vern av Ridderspranget som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Ridderspranget naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart

Klima- og miljødepartementet tilrår:

1. Forskrifter om vern for 66 skogområder i fylkene Troms, Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag, Hedmark, Oppland, Akershus, Østfold, Vestfold, Buskerud, Telemark, Aust-Agder, Vest-Agder og Sogn og Fjordane fastsettes i samsvar med vedlagte forslag (vedlegg 1 - 66).